24
EX MUSÆO
HENRICI YATES THOMPSON
VIII
Library
of
Jos B. Yates
inherited
1856

B. M. 757
Hain, *7957
Proctor 276

Collation $a^{10} - e^{10}\ f^{8}$ = 58 folio
The blank leaf is lacking at end

309
713

£25

"Gregorii Papae, Dialogorum libri IV.
"(Argentinae, typis Henrici Eggestein, circa
"annum 1470) in fol." —

"Edition très-rare, aussi ancienne que
"celle de Schoiffer, si elle n'est pas anterieure;
"elle est imprimée sur deux colonnes, de 42
"lignes chacune dans les pages entieres, et sans
"chiffres, signatures et réclames. Les lettres
"initiales sont faites à la main, et les caractères
"sont absolument ceux dont Eggestein, célèbre
"imprimeur de Strasbourg, a fait usage." —

Santander, vol. 2 p. 465 —
where there is a further account of this very
rare and curious book, but not any
copy referred to as being in any of our
great Libraries. —

The paper has (like other of Eggestein's
productions) a bull's head for watermark.
Bound by Bozerain of Paris.

Cp
hchw

[illegible]

argentorati Eggestein

Arca Artium Rare
BR
65
.G53
D53
1472

Vadam die nimijs quorũ
dam ſeculariũ tumultib⁊ de
preſſus quib⁊ in ſuis nego
cijs plerũq; cogimur ſol=
uere etiã qd nos certũ eſt non debere ſe
cretum locum peciĳ amicũ meroris ubi
omne qđ de mea michi occupacione di
ſplicebat ſe patenter oſtenderet et cũcta
que infligere dolorẽ ꝯſueuerãt congeſta
añ oculos licẽter venirent. Ibi itaq; cũ
afflict⁹ valde ⁊ diu tacitus ſederem dile
ctiſſim⁹ fili⁹ meus Petr⁹ dyaconus af
fuit q̃ michi a p̃mevo juuentutis flore
in amicicijs familiarit obſtrict⁹ eſt. at
q; ad ſacri v̓bi indagacõez ſocius. Qui
graui excoqui cordis lãguore me intu=
ens ait. Nũqd nam noui tibi aliqd ac=
cidit qđ pl⁹ te ſolito meror tenet. Cui inq̃.
Meror petre quẽ cottidie pacior ⁊ ſẽp
michi p uſũ vet⁹ eſt ⁊ ſemp per augmẽ
tum nou⁹. Infelix quippe anim⁹ meus
occupacõis ſue pulſatus vulnere memi
nit q̃lis aliqñ in monaſterio fuit quo
modo ei labn̄cia cũcta ſubt erant quan
tum reb⁊ oĩb⁊ que voluũtur eminebat
qđ nulla niſi celeſtia cogitare ꝯſueuerat
qđ etiã retentus corpe ipſa iam carnis
clauſtra ꝯtemplacõe tranſibat Q̄ð mor
tem q; que pene cũctis pena eſt. videlicz
ut ingreſſũ vite laboris ſui premium a
mabat. At nunc ex occaſione cure pa=
ſtoralis ſeculariũ hominũ negocia pati
tur et poſt tam pulchrã quietis ſue ſpe=
ciem. terreni act⁹ puluere fedatur. Cũq;
ſe p cõdeſcenſione multoꝶ ad exteriora
ſparſerit etiã cũ interiora appetit adhuc
pculdubio minor redit. Perpendo itaq;
qđ tollero perpendo quid amiſi. dumq;
intueor illud qđ pdidi. fit hoc grau⁹ qđ
porto. Ecce nũc magni maris fluctibus
quacior atq; i naui mentis tempeſtatis
valide pcellis illidor. Et cũ prioris vi=
te recolo. quaſi poſt tergum ductis ocu
lis viſo litore ſuſpiro. qđq; adhuc gra=
uius eſt dum immenſis fluctib⁊ tur=
batus feror vix iam portũ videre valeo
quẽ reliqui q2 ⁊ ita ſũt caſus mẽtis vt
p̃us quidẽ perdat bonum qđ tenuit. ſed
tñ ſe pdidiſſe meminerit. Cũq; lõgius
receſſerit etiã boni ipſi⁹ qđ pdiderat obli
uiſcit. fitq; vt poſt niſi p memoriã vide
at qđ p̃us p actionẽ tenebat. Unde h
agitur qđ premiſi q2 cum nauigamus
longi⁹ iam nec portum quietis quẽ reli
quimus videm⁹. Nõ nũq̃ vero ad aug
mentum mei doloris adiungitur quod
quorũdam vita qui preſens ſeculũ tota
mente reliquerũt michi ad memoriã re
uocatur. Quorum dum culmen aſpicio
quãtum ipſe i infimis iaceam agnoſco
quorũ plurimi ꝯditori ſuo in ſecreciori
vita placuerũt. qui ne per humanos a
ctus a nouitate mentis veterſcerẽt. eos
omnipotẽs de⁹ hui⁹ mũdi laborib⁊ no=
luit occupari. Sed iam que xlata ſũt
melius inſinuo ſi ea que p inquiſicionẽ
ac reſponſionẽ dicenda ſũt ſola nomi=
num prenotacione diſtinguo. Petr⁹

On valde in ytalia quorundam
vitã virtutibus fulſiſſe cognoui.
Ex quorũ igitur cõparacõe accẽderis ig
noro. Equidẽ bonos viros in hac terra
fuiſſe nõ dubito. ſigna tñ atq; virtutes
aut ab eis nequaq̃ facta exiſtimo. aut
ita ſũt hacten⁹ ſilẽcio ſuppreſſa vt vtrũ
ne ſint facta neſciam⁹. Gregori⁹.

I ſola petre referam que de pfe=
ctis pbatiſq; viris vn⁹ ego ho=
minicio. vel bonis ac fidelib⁊ viris atte=
ſtantib⁊ agnoui vel p me metipſum di
dici dies vt opinor ante q̃ ſermo deſſe
bit. Petrus.

Ellē quercēti michi de eis aliq̄ nar
rares. Neq; hac ꝑ re īterūpe expo
ſicōis ſtudiū ḡue videat q² non diſpar
edificacio oriṫ ex memoria v̄tutū. In ex
poſicōe q̄ppe q̄liter inueniēda atq; tenen
da ſit v̄tus agnoſciṫ in narracōe vo ſi
gnorꝫ cognoſcimus inuenta ac retenta
qualiter declaratur. Et ſūt nonnulli q̄s
ad amorem patrie celeſtis plus exēpla
q̄ȝ predicamēta ſuccēdūt ſit vo plerūq;
audientis animo duplex adiutorium in
exēplis patrꝫ q² et ad amorē v̄tutē vi
te ex p̄cedenciū cōparacōe accendiṫ et iā
ſi ſe ēe aliq̄d eſtimat dū meliora d̄ alijs
cognouerit humiliaṫ. Gregorius
A. q̄ michi ſūt virorꝫ venerabiliū
narracione comperta incunctan
ter narro ſacre auctis exēplo. Cū michi
luce clari⁹ conſtet q² lucas et marc⁹ euan
geliū qd̄ ſcripſerūt nō viſu ſ̄ auditu di
dicerint. ſ̄ ut dubitacōis occaſionē le
gentib⁹ ſubtrahā p ſingula q̄ deſcribo q̄bꝫ
h̄ narrātibꝫ michi cōperta ſint manifeſto.
Hoc vo ſcire te cupio q² ī q̄buſdā ſenſū
ſolūmodo ī q̄buſdā vo et v̄ba cū ſēſu te
neo q² ſi d̄ pſonis oībꝫ ipſa ſpālit̄ v̄ba
tenere voluiſſem h̄ ruſticano uſu ꝑlata
ſtil⁹ ſcribētis nō apte ſuſcipet. ſermorꝫ val
de venerabiliū didici relacōe qd̄ narro.

En anicij quedā patricij in ſamnie
partibꝫ villa fuit in q̄ colon⁹ ei⁹ fi
liū honoratū noīe h̄uit. q̄ ab ānis pue
rilibꝫ ad amorē celeſtis patrie p abſti
nenciā exarſit. Cūq; tā mag̃ cōuerſacōe
polleret ſeſeq; iā ab ocioſo q̄ȝ ſmone re
ſtringerē; multūq; ut p̄fat⁹ ſū p abſtinē
ciā carnē domarē die quadā parentes ei⁹
vicinis ſuis cōuiuiū fecerūt in q̄ ad veſ
cendū carnes paratē ſūt. Quas cū ille ad
eſū cōtingere p abſtinēcie amorē recuſa
ret cepert ei parentes ei⁹ irridere ac dicere
Comede. Numq̄d piſcē ī hijs montibꝫ ti

bi allaturi ſum⁹. Jllo vo ī loco audiri pi
ſces cōſueuerāt ñ videri. ſed cū hijs ſmo
nibꝫ honorat⁹ irrideret̄ repēte in cōuiuio
aqua ad miſteriū defuit. cū ſitula lignea
ſicut illic moris eſt māciپū ad fontem
perexit. dūq; hauritet aquā piſcis ſitulā
intrauit. Reuerſuſq; māciپū an̄ ora diſcū
bēciū piſcē cū aq̄ fudit q̄ ad totius diei
victū potuiſſ; honorato ſufficere. Mirati
oēs totaq; illa parentū irriſio ceſſauit. Ce
pere nāq; in honorato honorare abſtinē
ciā quā an̄ deridebāt ſicq; a dei hoīe irri
ſionis deſiit ob ꝓbria piſcis d̄ monte. q̄ cū
magnis v̄tutibꝫ creſceret a p̄dicto dn̄o
ſuo libtate donat⁹ ē atq; ī eo loco q̄ fū
dis diciṫ monaſteriū cōſtruxit. In q̄ ducē
torꝫ ferme mōachorꝫ pr̄ extitit ibiq; vi
ta illi⁹ arctiſq;quaq; exēpla eximie cōuerſacio
onis dedit. Nam q̄dā die ex eo monte q̄
ei⁹ monaſterio in excelſo ꝑminet mg̃
nis ſaxi moles erupta eſt. Que p diuerſū
mōtis latus veniēs totiꝰ ruinā celle om
niūq; frm̄ interitū minabaṫ. Quā cū ve
nientem deſup vir ſanct⁹ vidiſſet frequēti
voce xp̄i nomen inuocans extenſa mox
dextera ſignum ei crucis oppoſuit eamq;
in ipſo diuexi mōtis latere cadentē fixit
ſicut religioſus vir laurenci⁹ phibet. et
q² locus ei non fuerat quo inherere po
tuiſſet aſpiciatur ita ut nūc uſq; montem
cernentibꝫ caſura pendere videatur.

Petrus
Vtam⁹ h̄ tā egregi⁹ vir
ut p⁹ mḡr diſcipłorꝫ fierꝫ p⁹ huit
magiſtrꝫ.

Gregorius.
Equaq̄ȝ hunc fuiſſe cuiuſq̄ȝ diſci
pulū audiui ſ̄ lege nō cōſtringiṫ
ſācti ſp̄s donū. vſus q̄de recte cōuſacōis
ē ut pſe ñ audeat q̄ ſbeſſe nō didicerit
nec obedienciā ſbiectis imꝑet quā p̄latis
ñ nouit exhibere. ſ̄ tn̄ ſt nōnulli q̄ ita p
magiſteriū ſp̄s intrinſec⁹ docēt ut et ſi
eis exti⁹ hūani magiſterij diſciplia deſit

magiſterij intimi cenſura nõ deſit. Quo
rum tñ libertas vite ab infirmis in exẽ:
plum nõ eſt trahenda. ne dum ſe quiſqꝫ
ſimiliter ſancto ſpiritu impletũ pſumit
diſcipulus hominis eſſe deſpiciat· et magi:
ſter erroris fiat. Mens autem q̃ diuino
ſpiritu impletur habet euidentiſſima ſig
ſua virtutes ſcilicet et humilitatẽ que ſi
vtroqꝫ pfecte in vna mente conueniunt·
liquet qd̓ de preſencia ſancti ſpiritus te
ſtimoniũ ferant · Sic quippe etiã johẽs
baptiſta magiſtrũ habuiſſe non legit
neqꝫ ipſa veritas que corporali preſen:
cia apl̓os docuit eum corporaliter inter
diſcipulos aggregauit ſꝫ quẽ intrinſe:
cus docebat. extrinſecus q̃ſi in ſua liber:
tate reliq̃rat Sic moyſes in heremo edo
ctus. mandatũ ab angelo didicit qd̓ ꝑ
hominẽ nõ cognouit ſꝫ hꝫ ut prediximꝰ
infirmis veneranda ſũt nõ imitanda.

Placet qd̓ dicis ſed Petrus.

peto ut michi dicas ſi tantꝰ iſte pa
ter aliquem ſui imitatorem diſcipulum
reliquit· Gregorius·

Uir reuerẽtiſſimꝰ libertinꝰ q̃ regis
Totyle tẽpore Gothoꝝ eiuſdem fũ
dienſis monaſterij ppoſitus fuit. in di
ſcipulatu illiꝰ cõuerſatus atqꝫ eruditus
eſt. De quo q̃uis virtutes multas plu:
rimoꝝ narracio certa vulgauerit: predi
ctus tamen laurenciꝰ religioſus vir q̃
nũc ſup eſt et ei ipſo in tempore familia
riſſimꝰ fuit multa michi dicere de illo cõ
ſueuit· ex quibus ea que recolo pauca
narrabo·

Per eadem prouincia Samnie quã
ſupꝑ memoraui idẽ vir ꝓ vtilitate
monaſterij carpebat iter. Dumqꝫ darī
da Gothorũ comes cũ exercitu in loco
eodẽ veniſſet dei ſeruꝰ ex caballo in quo
ſedebat ab hominibꝫ eiꝰ proiectus ẽ· Qui
iumenti perditi damna libenter ferens
paciencter etiã flagellũ qd̓ tenebat diri:
pientibꝫ obtulit dicens Tollite ut habe
atis qualiter hoc iumentũ minare vale
atis. Quibꝫ dictis ꝓtinꝰ ſe in oracõẽ
dedit· Curſu aũt rapido predicti ducis
exercitꝰ peruenit ad fluuiũ q̃ vocatꝰ vul:
turnus ibiqꝫ equos ſuos ceperũt ſinguli
haſtis tundere et calcaribꝫ cruẽtare· Sꝫ
tñ equi verberibꝫ ceſi calcaribꝫ cruentati
fatigari poterant· moueri non poterant
ſicqꝫ aquam fluminis tangere q̃ſi mor
tale precipiciũ ptimeſcebant· Cũqꝫ diu
cedendo ſeſſores ſinguli fatigarent vnꝰ
eoꝝ intulit qꝛ ex culpa quã ſeruo dei in
via fecerant illa ſui itineris diſpendia
tollerabant. Qui ſtatim reuerſi poſt ſe
libertinũ reperũt in oracione ꝓſtratum
Cui cum dicerent ſurge tolle caballum
tuũ ille reſpõdit ite cũ bono ego caballi
opus non habeo· Deſcendentes vero in
vicum eũ in caballũ de quo depoſuerãt le
uauerũt et ꝓtinꝰ abceſſerunt Quorum
equi tanto curſu illud qd̓ prius nõ po:
terant trãſire flumẽ tranſierũt ac ſi ille
fluminis alueus aquã minime haberet.
Sicqꝫ factum eſt vt dũ ſeruo dei vnus
caballꝰ redditur oẽs a ſingulis reciperẽtur

Eodem vero tempore in caſdẽ ptes
Bucellinꝰ cum francis venit De
monaſterio vero prefati viri famuli dei
rumor exierat qꝫ multas pecunias habe
ret Ingreſſi oratoriũ franci ceperunt ſe:
uientes libertinũ querere libertinum cla:
mare vbi in oracione ille ꝓſtratus iace
bat Mira valde res Querentes ſeuiẽteſ
qꝫ franci ingredientes in ipſo impinge:
bant et ipſum videre nõ poterant. ſicqꝫ
ſua cecitate fruſtrati a monaſterio ſũt
vacui regreſſi.

Alio qꝫ tempore ꝓ cauſa monaſte
rij abbatis iuſſu q̃ honorato eius
magiſtro ſucceſſerat Rauennã ꝑgebat

Pro amore vero euiſdem venerabilis ho
norati quocūqꝫ libertinꝰ ibat eius ſemꝑ
calliculam in ſinu portare conſueuerat
Itaqꝫ dū ꝑgeret accidit ut quedā muli
er extincti filij corpuſculum ferret. Que
dum ſeruū dei fuiſſet intuita amore filij
ſuccenſa iumentum ſuum ꝑ frenū tenuit
atqꝫ cū iuramēto dixit. Nullatenus rece
dis niſi filiū meum ſuſcitaueris. At ille
inuſitatum habens tale miraculū expa
uit petitionē illiꝰ iuramēta declinare mu
lieris voluit ſꝫ nequaꝗ̄ preualens ani
mo heſit. Conſiderate libet quale quan
tumqꝫ in eiꝰ pectore certamē fuerit. Ibi
quippe pugnabāt inter ſe humilitas cō
uerſationis ac pietas matris timor nē
inuſitata ꝑſumeret. dolor ne orbate ma
tri non ſubueniret. Sꝫ ad maiorem dei
gloriā vicit pietas illud pectꝰ virtutiſ.
qḋ ideo fuit validū q̄ꝛ victum Virtutiſ
enī pectus nō eſſet ſi hoc pietas non vi
ciſſet. Itaqꝫ deſcendit: genu flexit: ad ce
lum manus tetendit: calliculā de ſinu ꝓ
tulit ⁊ ſup extincti pueri corpꝰ poſuit.
Quo orante anima pueri ad corpus re
dijt quē manu cōprehendit ac flētī ma
tri viuentem reddidit. atqꝫ iter qḋ cepe
rat pegit. Petruſ.

Quid nam hoc eſſe dicimus virtu
tem tanti miraculi honorati egit
meritū an petitio libtini. Gregoriꝰ
In oſtenſione tam admirabilis ſigni cū
fide femine virtus conuenit virorumqꝫ
atqꝫ ideo libertinum exiſtimo iſta potu
iſſe quia plꝰ didicerat de magiſtri ꝗ̄ de
ſua virtute ꝯfidere. Cuiꝰ enim calliculā
in pectus extincti corpuſculi poſuit eiꝰ
nimirum animam obtinere ꝗ̄ petebat
eſtimauit. Nam heliſeꝰ quoqꝫ magiſtri
palliū ferens atqꝫ ad iordanem veniēſ
percuſſit ſemel ⁊ aquas minime diuiſit.
Sed cū repente diceret vbi eſt deꝰ helye
etiā nūc ꝑcuſſit fluuium mḡri pallio ac
iter in aquas fecit. Perpendis petre quā
tum in exhibēdis virtutibus humilitaſ
valet Tūc exhibere magiſtri meritū vir
tutem potuit quādo magiſtri nomē ad
memoriā reduxit. Quia enī ad humili
tatem ſub magiſtro redijt qḋ magiſter
fecerat ⁊ ipſe fecit. Petruſ.

Iuet qḋ dicis. ſꝫ queſo eſt ne aliqd
aliud qḋ adhuc de ipſo dei famu
lo ad noſtrā edificacōez trahere valeas.
Gregoriuſ.

Et plane ſꝫ ſi ſit qui velit imita
ri Ego enī virtutem paciēcie tanti
patris ſignis ⁊ miraculis maiorem cre
do. Quadam namqꝫ die is qui poſt ve
nerabilis honorati exitū monaſterij re
gimen tenebat, cōtra eundem venerabilē
Libertinum in grauī iracūdia exarſit ita
ut eum manibꝫ cederet. et q̄ꝛ virgā quā
eum ferire poſſet minime inuenit cōpre
henſo ſcabello ſubpedaneo faciē ei ac ca
put tutudit totumqꝫ illiꝰ vultum tumē
tem ac liuidū reddidit. Qui vehementer
ceſus ad ſtratum ꝓpriū tacitꝰ receſſit. die
vero altera iturꝰ erat ꝓ vtilitate mona
ſterij cauſa ꝯſtituta. Expleto igitꝰ ẏmis
matutinalibꝫ Libertinꝰ ad lectum abba
tis venit oracionē ſibi humiliter petijt.
Sciēs vero ille quātum a cūctis hono
raretur ꝗ̄tumqꝫ diligeret ꝓ iniuria quā
ei ingeſſerat recedere eū velle a monaſte
rio putabat atqꝫ requiſiuit dicēs Vbi
vis ire. Cui ille reſpondit monaſterij
cauſa ꝯſtituta eſt prī quā declinare neq̄o
q̄ꝛ heſterno die me hodie iturū ꝓmiſi il
luc ire diſpoſui. Tūc ille a fūdo cordiſ
ꝯſiderās aſperitatē et duriciā ſuā humi
litatē ac māſuetudinē libertini ex lecto
ꝓſilijt pedes libertini tenuit ſe peccaſſe ſe
qꝫ reū ēē teſtatꝰ eſt. q̄ tanto taliqꝫ viro
tam crudelē faceꝛe ꝯtumeliā preſūpſiſſꝫ

At ꝯtra libertinus ſeſe in terrā ꝓſternēs
eiuſqꝫ pedibꝫ ꝓuolutus ſue culpe nō illiꝰ
ſeuicie fuiſſe iꝛrebat qđ ptulerat. Sic-
qꝫ actum eſt ūt ad magnā manſuetu
dinem duceretur pater et humilitas di-
ſcipuli magiſtra fieret magiſtri. Cumqꝫ
ꝓ vtilitate monaſterij ad ꝯſtitucionem
cauſe egreſſus fuiſſet multi viri non ac
nobiles qui eum valde honorabāt ve-
hementer āmirati ſolicite requirebāt qđ
nam hoc eſſet. qꝫ tā tumentem ac liuidā
haberet faciem. Quibꝫ ille dicebat he-
ſterno die ſero peccatis meis exigentibꝫ
in ſcabello ſubpedaneo impingebam at
qꝫ hoc ptuli. Sicqꝫ vir ſanctus ſeruans
in pectore honorē veritatis ⁊ magiſter.
nec patris ꝓdebat vicium nec falſitatis
incurrit peccatū. Petrus.

Quis ne vir iſte venerabilis liber
tinus de quo tot ſigna ⁊ miracula
retuliſti i tam ampla ꝯgregacione imi
tatores ſui in virtutibꝫ nō reliquit.

Elix q̄ appellabat Gregoriꝰ.
curuus quē ipſe bene noſti q̄ eiuſ
dem monaſterij nuper ꝑpoſitus fuerat multa
michi de fratribꝫ eiuſdem monaſterij ad
miranda narrabat. Ex quibꝫ aliqua q̄
ad memoriam veniūt ſubprimo qꝛ ad
alia feſtino. S; vnū dicam qđ ab eo nar
ratum pretereundū nullo modo eſtimo.
In eodem monaſterio quidam magne
vite monachus erat oꝛtulanꝰ. fur vero
venire ꝯſueuerat et ꝑ ſepem aſcendere. et
occulte holus auferre. Cūqꝫ ille multa
plantaret que minꝰ inueniret. et alia pe-
dibꝫ ꝯculcata. alia direpta cōſpiceret to
tum oꝛtum circuiens inuenit iter vnde
fur venire cōſueuerat. Qui in eodē oꝛto
deambulās repit etiā ſerpentem cui pre
cipiens dixit Sequere me atqꝫ ad adi
tum furis perueniens imperauit ſerpenti
dicens. In nomine iheſu precipio tibi
ut aditum iſtū cuſtodias ac furem huc
ingredi nō pmittas. Protinꝰ ſerpens to
tum ſe in itinere in tranſuerſum tetendit
et ad cellā monachꝰ rediit. Cumqꝫ me
ridiano tempore cuncti quieſcerēt mo
re ſolito fur aduenit aſcendit ſepem. Et
cū in oꝛtum pedem poneret vidit ſbito
qꝛ extenſus ſerpens clauſiſſet viā et tre-
mefactus poſt ſe metipſū cōcidit eiuſqꝫ
pes ꝑ calciamentū in ſude ſepis inheſit
ſicqꝫ vſqꝫ dum oꝛtulanꝰ rediret deoꝛſū
capite pependit. Conſueta hora venit oꝛ
tulanus pendētem in ſepe furem repit et
ſerpenti dixit Gr̄as deo impleſti qđ iuſſi
recede modo. Qui ſtatim abſceſſit ad
furem vero perueniēs ait. Quid eſt frater
tradidit te michi deus Quare in labore
monachoꝛū furtum tociens facere pre-
ſumſiſti Qui hec dicens pedē illiꝰ a ſe-
pe in qua inheſerat ſoluit. eūqꝫ ſine leſi-
one depoſuit Cui dixit. ſeq̄re me Quē
ſequentem dixit ad orti aditum ⁊ holera
que furtim appetebat auferre ei cū maḡ
dulcedine prebuit dicens Vade ⁊ poſt
hoc furtum nō facias ſed cū neceſſe ha-
bes hic ad me ingredere. et que tu cum
peccato laborabas tollere ego tibi deuo
tus dabo. Petrus.

Vnc vſqꝫ ut inuenio incaſſū ego
nō fuiſſe patres ī ytalia q̄ ſigna
facerent eſtimabā. Gregoriꝰ.

Ortunati viri venerabilꝭ abbatis
monaſterij qđ appellat̄ balneum
ciceronis alioꝛūqꝫ etiā viroꝝ venerabi
lium didici relacione qđ narro Vir ſan
ctiſſimꝰ equitius nomine in valerie ꝓ
uincie partibꝫ ꝑ vite ſue merito apud
oīs illic magne ammiracōis habebat
cui fortunatus idē familiariter notꝰ fuit
Qui nimirꝝ Equiciꝰ ꝓ ſue magnitudīe
ſanctitatis multoꝛum in eadem ꝓuincia
monaſterioꝝ pater extitit. Hunc cum

juuentutis ſue tempore acri certamine
carnis incentiua fatigarẽt. ipſe ſue temp
tacionis anguſtie ad oracionis ſtudiũ
ſolerciorem fecerunt. Cumqȝ hac in re
ab omnipotenti deo remedium continu[us]
precibus quereret. nocte quadam aſſiſtẽ
te angelo eunuchizari ſe vidit eiuſqȝ vi
ſioni apparuit ꝙ omnem motum ex ge
nitalibus eius membris abscideret atqȝ
ex eo tempore ita alienus extitit a temp
tacione ac ſi ſexum non haberet in cor:
pore. Quã virtute fretus ex dei omnipo
tentis auxilio ut viris ante preerat ita
cepit poſtmodum etiam feminis preeſſe
nec tamen diſcipulos ſuos ammonere
ceſſabat ne ſe eius exemplo in hac re fa
cile crederent et caſuri non temptarent
donum qd̃ nõ accepiſſent.

O autẽ tempore quo maleficii in
hac ſunt romana vrbe deprehen
ſi. Baſilius qui in magicis artibus pri:
mus fuit in monachico habitu valeri:
am fugiens pecijt. Qui ad virum reue
rentiſſimum Caſtorium anternine ciui:
tatis episcopum pergens. ſperauit ab eo
ut eum Equicio abbati committeret ac
ſanandum monaſterio illius cõmenda
ret. Tunc ad monaſterium venit epi:
ſcopus ſecumqȝ Baſilium monachum
deduxit et Equicium dei famulum roga
uit. ut eundem monachum in ꝯgregaci
onem ſuſciperet. Quẽ ſtatim vir ſanct[us]
intuens ait. Hunc quẽ michi comendas
pater ego nõ video monachum eſſe ſed
dyabolũ. Cui ille reſpondit Occaſionem
queris ne debeas preſtare qd̃ peteris ad
quẽ mox dei famulus dixit. Ego quidẽ
hoc eum eſſe denuncio qd̃ video. ne tam
nolle me obedire exiſtimes facio qd̃ iu
bes. Suſceptus itaqȝ in monaſterio eſt
Poſt nõ multos vero dies idẽ dei famu
lus pro exhortandis ad deſideria ſuperna
fidelib[us] paulo longius a cella digreſſus
eſt. Quo diſcedente contigit ut i mona
ſterio uirginum in quo eiuſdem patris
cura vigilabat vna carũ que iuxta car:
nis hui[us] putredinem ſpecioſa videbat.
febricitare inciperet et vehementer anxi:
ari magniſqȝ iam vocibus cum ſtrido:
re clamare Modo moritura ſum niſi ba
ſilius monachus veniat. et ipſe michi p
ſue curacionis ſtudium ſalutem reddat.
Sed inſtanti patris abſencia accedere
quiſpiam monachorum in congregaci
onem virginum non audebat quanto
minus ille qui nouus aduenerat eiuſqȝ
adhuc vitam congregacio fratrum ne:
ſciebat. Miſſum repẽte eſt. et dei famulo
Equicio nunciatum. ꝙ ſanctimonialis
illa immenſis febrib[us] eſtuaret et baſilij
monachi viſitacionem anxie quereret.
Quo audito vir ſanctus dedignando ſu
riſit atqȝ ait. Nũquid non dixi ꝙ dya:
bolus eſt iſte non monachus Ite et eum
de cella expellite. De ancilla autẽ dei que
anxietate febrium vrgetur. nolite eſſe ſo
liciti qꝛ ex hac hora neqȝ febribus labo:
ratura eſt. neqȝ Baſilium requiſitura Re:
greſſus eſt monachus et ea hora ſaluti
reſtitutam dei virginem agnouit. qua
eandem ſalutem illius dei famulus Equi
cius longe poſitus nunciauit. in virtu:
te ſcilicet miraculi exemplum tenẽs ma
giſtri. qui inuitatus ad filium reguli eũ
ſolo verbo reſtituit saluti ut reuertẽs pa
ter ea hora filium reſtitutum vite cog:
noſceret qua vitam illius ex ore verita
tis audiuit. Omnes autem monachi iuſ
ſionem patris ſui implentes eundem ba
ſilium ex monaſterij habitacione repu
lerunt. Qui repulſus dixit frequẽter ſe
cellã Equicij magicis artib[us] i aera ſuſpẽ
diſſe. nec tñ ei[us] quẽpiam ledere potuiſſe

Qui nō poſt longum tempus in hac Romana urbe exardeſcente zelo criſtiani ppl'i igne crematus eſt.

Quadam vero die una dei famula ex eodē monaſterio virginū ortum ingreſſa eſt. Que lactucam cōſpiciens concupiuit eamq; ſigno crucis benedicere oblita auide momordit ſed arrepta a dyabolo protinus cecidit. Cūq; vexaretur eidem patri Equicio ſub celeritate nūciatum eſt ut veniret concitus et orādo ſuccurreret. Moxq; ut ortū iſdē pater ingreſſus eſt, cepit ex eius ore quaſi ſatiſfaciens ipſe qui hāc arripuerat dyabolus clamare dicēs. Ego quid feci. ego quid feci. Sedebam michi ſup lactucam venit illa et momordit me. Cui cū graui indignacione vir dei precepit ut diſcederet et locum in omnipotentis dei famula nō haberet. qui protinus abſceſſit nec eam vltra contingere preualuit. Quidam vero felix nomine Nurſie prouincie nobilis pater huius caſtorii qui nūc nobiſcū in romana urbe demoratur cū eundē venerabilem virum ſacrum ordinē nō habere cōſpiceret et per ſingula diſcurrere atq; ſtudioſe predicare. eum quadam die familiaritatis caſu adiit dicens Qua ſacrū ordinē nō habens atq; a romano pontifice ſub quo degis predicacōis licenciam nō accepiſti predicare quomodo preſumis Qua eius inquiſicōe cōpulſus vir ſanctus indicauit predicacōis licenciā qualiter accepit dicēs. Ea que michi loqueris ego quoq; mecum ipſe tractaui. Sed quadā nocte ſpecioſus michi per viſionem iuuenis aſtitit atq; in lingua mea medicinale ferramentū id eſt flebotomū poſuit dicens. Ecce poſui verba mea in ore tuo egredere ad predicandum atq; ex illo die etiā cum voluero de deo tacere non poſſum.

Petrus.

Vellem etiā patris huius opus agnoſcere. qui ferē talia dona a deo percepiſſe.

Gregorius.

Opus petre ex dono eſt. nō donum ex opere. Alioquin gracia iā non eſt gratia. Omne quippe opus dona preueniūt quāuis ex ſubſequēti ope ipſa etiam dona ſuccreſcunt. De tamē vite eius cognicione fraudaris bene hanc reuerendiſſimus vir Albinus reatine antiſtes eccleſie cognouit et adhuc ſup ſūt multi qui ſcire potuerunt. Sed quid plus queris operis quādo concordabat vite mundicie cum ſtudio predicacōis. Tantus quippe illum feruor ad colligendas deo animas accenderat ut ſic monaſteriis preeſſet quatenus per eccleſias. per caſtra. per vicos. per ſingulorū quoq; fidelium domos circūquaq; diſcurreret et corda audiencium ad amorē patrie celeſtis excitaret. Erat vero valde vilis veſtibus atq; ita deſpectus ut ſi quis illū fortaſſe neſciret ſalutatus etiam reſalutare deſpiceret. Et quociēs alia tendebat ad loca iumētum ſedere cōſueuerat quod eſſe deſpicabilius omnibus iumentis in cella potuiſſet In quo etiā capiſtrum pro freno et vervecum pellibus pro ſella utebatur Per ſe metipſū ſacros codices in pelliceis ſacculis miſſos dextro leuoq; portabat latere ut quocūq; peruenit ſcripturarum aperiebat fontem et rigabat prata mencium Huius quoq; opinio predicacōis ad romane urbis noticiā peruenit. Atq; ut eſt lingua adulancium auditoris ſui animū amplectendum necans. Eo tempore clerici huius apoſtolice ſedis antiſtiti adulando queſti ſunt dicentes. Quis eſt iſte vir ruſticus qui auctoritatem ſibi predicacōis arripuit et officiū apoſtolica noſtri dōni ſibimet indoctus vſurpare preſumit Mittatur ergo ſi placet qui huc eum exhibeat ut quid

ſit eccleſiaſticus rigor agnoſcat. ſicut
autē moris eſt. vt occupato in multis a
nimo adulacio valde ſurripiat ſi ab ip
ſo cordis oſtio nequaquam fuerit citꝰ
repulſa ſuadentibus clericis conſenſum
pontifex prebuit ut ad romanam vrbē
deduci debuiſſet et que nam ſua eſſet mē
ſura cognoſceret. Julianum tamen tūc
defenſorem mittens qui ſabinenſi eccle-
ſie poſtmodum in epiſcopatu prefuit
ac precepit ut cum magnó eum hono
re deduceret ne quicquam dei famulus
ex conuencione eadem iniuriam ſentiret
Qui parere de eo clericorum votis con
atus volens. feſtine ad eius monaſteri-
um cucurrit ibiqꝫ abſente illo antiqua-
rios ſcribentes reperit ubi abbas eſſet re
quiſiuit. Qui dixerunt Jn valle hac
que monaſterio ſubiacet fenum ſecat
Jſdem vero julianus ſupbum valde at
qꝫ contumacem puerum habuit cui uix
poterat vel ipſe dominari. Hunc ergó
miſit ut ipſum ad ſe ſub celeritate per-
duceret. Perrexit puer ꝛ protteruo ſpiri
tu pratum velociter ingreſſus homineſ-
qꝫ illic intuens fenum ſecantes requiſi
uit quis nam eſſet Equicius. Moxqꝫ
ut audiuit quis eſſet eum adhuc lon-
ge poſitus aſpexit ꝛ immēſo timore cor
reptus cepit timere. laceſcere seqꝫ ipſum
nutanti greſſu vix portare poſſe. Qui
tremens ad dei hominem peruenit atqꝫ
vlnis humiliter ſubmiſſis eius genua
deoſculans ſtrinxit ſuumqꝫ dominum ei
occurriſſe nunciauit. Cui reſalutato dei
famulus precepit dicens. Leua fenum
uiride porta pabulum jumentis in qui
bus veniſtis. ecce ego quia parum ſu-
pereſt opere expleto te ſubſequor. js au-
tem qui miſſus fuerat julianus defenſor
mirabatur valde quid nam eſſet ꝙ redi
re moraretur puer. Cumqꝫ reuertentem

puerum conſpicat. atqꝫ in collo fenum
ex prato deferentem vehementer iratus
cepit clamare dicens. Quid eſt hoc;
Ego te miſi hominem deducere non fe-
num portare Cui puer reſpondit. Quē
queris ecce ſubſequitur. Et ecce vir dei
clauatis calciatus caligis. falcem fenari
am in collo deferens veniebat. Quem
adhuc longe poſitum puer ſuo domi-
no quia ipſe eſſet quem quereret indi-
cauit. Jſdem vero julianus repente vt
vidit dei famulum ex ipſo habitu de-
ſpexit eiqꝫ qualiter deberet alloqui pro
terua mente preparabat. Mox vero vt
ſeruus dei cominus affuit eiuſdem julia
ni animum intollerabilis pauor inua-
ſit. ita vt tremeret atqꝫ ad inſinuan-
dum hoc ipſum pro quo venerat vix
ſufficere lingua potuiſſet. Qui humili-
ato mox ſpiritu ad eius genua cucur-
rit. oracionem pro ſe fieri pecijt ꝛ quia
pater eius apoſtolicus pontifex eum vi
dere vellet indicauit. Vir autem vene-
randus Equicius cepit immenſas gra-
cias omnipotenti deo agere aſſerens ꝙ
ſe per ſummum pontificem gracia ſuper
na viſitaſſet. Jlico vocauit fratres. pre
cepit hora eadem iumenta preparare. at-
qꝫ executorem ſuum cepit vehementer
vrgere ut ſtatim abire debuiſſent. Cui
julianus ait. Hoc fieri nullatenus po-
teſt quia laſſatus ex itinere hodie non
valeo abire. Tunc ille reſpondit Con
triſtas me fili quia ſi hodierna die nō
egredimur iam craſtina non exiemus.
Dei itaqꝫ famulus executoris ſui laſſi-
tudine coactꝰm monaſterio ſuo eadem
nocte demoratꝰ ē Sequēti vo die ſb ip
ſo lucis crepuſculo vehementer equo in
curſu fatigato ad julianū puer cū epl'a
venit in q̄ p̄ceptū eſt ei ne ſuū dei ſtīn
gere vl' mouere d monaſterio auderet

Quem cũ ille requireret cur ſentencia eſ
ſet mutata cognouit. qꝛ nocte eadẽ qua
pꝰe executor illuc miſſus eſt. p viſũ pon
tifex fuerat vehementer exterritus. q ad
exhibendũ dei hominẽ mittere preſump
ſiſſet. Qui ꝑtin⁹ ſurrexit ſeq; venerãdi
viri cõmendans oracõib; ait. Rogat
pater noſter ne fatigari debeatis. Cumq;
hoc dei famulus audiret cõtriſtatus ait.
Nũquid nõ die heſterno dixi tibi qꝛ ſi
ſtatim nõ pergerem⁹ iam pergere nimi
me liceret. Tunc ꝑ caritatis exhibicõe
aliquãtulũ executorẽ ſuũ ĩ cella ſtatuit
eiq; laboris ſui cõmodũ coacto remitẽ
tiq; dedit. Cognoſce igit petre. inquan
ta dei cuſtodia ſũt qui in hac vita ſe ip
ſos deſpicere nouerunt. cũ quib⁹ intus
ciuib⁹ in honore numerantur. qui deſpe
cti foris hominib⁹ eſſe nõ erubeſcunt. qꝛ
et cõtra in dei oculis nõ iacent. qui apd
ſuos ⁊ ꝓximoꝝ oculos per inanis glo
rie appetitum tument. Unde ⁊ quib; dea
dicit. Vos eſtis qui iuſtificatis uos co
ram hominib;. deus aũt nouit corda ve
ſtra. qꝛ qd hominib; altũ eſt. abhomina
bile eſt ante deum. Petr⁹.

Miror valde q de tali viro ſubtilpi
põtifica tãto potuerit. Gregori⁹

Quid miraris Petre qꝛ fallimur q
homines ſumus. An mẽti excidit
qd dauid qui ꝓphecie ſpiritũ habere cõ
ſueuerat cõtra innocentẽ ionathe filium
ſentenciã dedit. cũ verba pueri mencien
tis audiuit. Qd tũ qꝛ p dauid factum
eſt. et occulto dei iudicio iuſtum credim⁹
et tamẽ humana racione qualiter iuſtũ
fuerit nõ videmus. Quid ergo mirum
ſi ore mencienciũ aliqñ in aliud duca
mur qui ꝓphete nõ ſumus. multum vero
eſt q vniuſcuiuſq; preſulis mentẽ cura
rum denſitas vaſtat. Cũq; anim⁹ diui
ditur ad multa fit minor ad ſingula.
tãtoq; ei in vna qualibet re ſubripitur
q̃to lacius ĩ multis occupat. Petr⁹.

Uera ſũt valde q dicis. Gregori⁹

Tacere nõ debeo qd de hoc viro ab
bate quondã meo reuerentiſſimo
valentione narrãte agnoui. Aicbat nã
q; qꝛ corpus eius dũ in beati laurencij
martiris oratorio eſſet humatũ. ſuper ſe
pulchrum illi⁹ ruſticus quidã archam
cũ frumento poſuit. nec quamuis qua
lis q; vir illic iaceret ꝑpendere ac vereri
curauit. Tũc repente turbatus celit⁹ fa
ctus reb; illic omnib; in ſua ſtabilita
te manentib; archã que ſuppoſita ſepul
chro eius fuerat extollit longeq; ꝓiecit
ita ut palam cũcti cognoſcerẽt. quãti
eſſet meriti is cui⁹ illic corpus iaceret.

Etiã ea que ſubiungo predicti ve
nerabilis viri fortunati. qui valde
michi etate ope ⁊ ſimplicitate placet re
lacione cognoui. Eandẽ valerie ꝓuinci
am longobardis intrantib; ex mona
ſterio reuerentiſſimi viri Equicij ĩ pre
dicto oratorio ad ſepulchrũ ei⁹ mona
chi fugerũt. Cũq; longobardi ſeuiẽtes
monaſteriũ intraſſent ceperunt eoſdem
monachos foras trahere. ut eos aut per
tormenta diſcuterent. aut gladijs neca
rent. Quorũ vnus ingemuit atq; acri
dolore cõmotus clamauit Sãcte equi
ci placet tibi ut trahamur ⁊ non nos de
fendas. Ad cui⁹ vocem ꝓtinus ſeuien
tes longobardos immũdus ſpiritus in
uaſit. Qui corruentes in terram tamdiu
vexati ſunt quouſq; hoc cũcti etiã q fo
ris erant lõgobardi cognoſcerent qua
tenus locum ſacrũ temerare vlteri⁹ non
auderent. Sicq; vir ſanctus dũ diſci
pulos defendit. etiã multis poſt remedi
um illuc fugientib; preſtitit.

Quiddã coepi mei didici relacõne
qd narro. qui ĩ anchonitana vrbe

per annos multos in monachico habi
tu deguit. ibiq; vitam non mediocriter
religioſam duxit. cui etiam quidam no
ſtri jam prouectioris etatis qui ex eiſdē
ſunt partibꝫ atteſtantur. iuxta eam nāq;
ciuitatem eccleſia beati martiris ſtepha
ni ſita eſt. jn qua vir vite venerabil' Cō
ſtancius nomine manſionarij funct⁹
officio deſeruiebat. Cuius ſanctitatis o
pinio ſeſe ad noticiam hominum longe
lateq; tetenderat Qui iſdem vir fundit⁹
terrena deſpiciens toto animiſ mētis ad
ſola celeſtia flagrabat. Quadam vero
die dum in eadem eccleſia oleum deeſ-
ſet. et predictus dei famulus vnde lam
pades accenderet omnimodo non habe-
ret. omnes lampades eccleſie impleuit
aqua. atq; ex more in medio papirum
poſuit. quas allato igne ſuccendit Sic
q; aqua arſit in lampadibus ac ſi oleū
fuiſſet. Perpende igitur petre cuius meri
ti vir iſte fuerit. qui neceſſitate cōpulſ⁹
elemēti naturā mutauit. Petr⁹.

Jrum eſt valde qđ audio. ſed vel-
lem noſſe cuius humilitatis apđ
ſe eſſe intus potuit iſte. qui tante excellē
cie foris fuit. Gregori⁹.

Pretr virtutes animum cognoſcere con
grue queris. qz multū valde eſt qꝫ tēp-
tacione ſua intus mentē laceſcunt mira
que foris fiunt Sed ſi hui⁹ Conſtancij
venerabilis vnum qđ fecit audis. cuiuſ
humilitatis fuerit ci⁹ agnoſciſ.

Petruſ.

Oſtq; michi facti illi⁹ tale miracu
lum dixiſti. ſupeſt etiā ut me đ hu
militate mētis ei⁹ edificeſ. Gregori⁹

Via valde opinio ſanctitatis ei⁹
excreuerat multi hunc ex diuerſiſ
prouincijs anxie videre ſitiebant. Qua
dam uo die ex longinquo loco ad vi-
dendum eum quidam ruſticus venit.

Eadem vero hora caſu contigerat ut ſan
ctus vir ſtans in ligneis gradibus re
ficiendis deſeruiret lampadibuſ. Erat
autem puſill⁹ valde exili forma atq; de-
ſpecta. Cumq; is qui ad videndum eū
venerat quis nam eſſet inquireret atq;
obnixe peteret ut ſibi debuiſſet oſtendi.
hij qui illum nouerāt monſtrarunt qs
eſſet. Sed ſicut ſtulte mentes hominum
merita ex qualitate corporis meciuntur
eum paruulum atq; deſpectum videnſ.
ipſum hunc eſſe cepit omnino non cre
dere. Jn mente et enim ruſtica inter hoc
qđ audierat et videbat quaſi facta fue
rat quedam rixa. et eſtimabat tam bre-
uem per viſionem eſſe non poſſe quem
tam ingentem habuerat per opinionē
Cumq; ipſum eum eſſe a pluribus fu-
iſſet aſtructus deſpexit et cepit irridere
dicens. Ego grandem hominem credidi
iſte aūt de homine nichil habet. Qđ vt
vir dei Conſtancius audiuit lampadeſ
quas reficiebat protinus relinquens leti⁹
cat⁹ deſcēdit atq; i eiuſdē ruſtici ample
xum ruit eumq; ex amore nimio ſtrin
gere cepit brachijs et oſculari magnaſ
q; gracias agere qꝫ is de ſe ... iudicaſ
ſet dicens. Tu ſolus es qui in me aper-
tos oculos habuiſti. Qua ex re penſan
dum eſt cui⁹ apud ſe humilitatis fuit.
qui deſpicientem ſe ruſticum amplius a
mauit. Qualis enim quiſq; apud ſe la
teat. contumelia illata probat Nam ſi
cut ſuperbi honoribus. ſic plerumq; hu
miles ſua deſpectione gratulantur. Cū-
q; ſe et in alienis oculis viles aſpiciunt
idcirco gaudent quia hoc iudicio con-
firmari intelligunt qđ de ſe et ipſi apud
ſemetipſos habuerūt. Petr⁹.

T agnoſco vir iſte magn⁹ foriſ
fuit in miraculis ſꝫ maior intus in
humilitate cordis. Gregori⁹.

Iuſdē qꝫ anchonitane antiſtes ec
cleſie. vir vite venerabilis marcel
linus fuit. cuiꝰ greſſū dolore nimio po
dagra ↄtraxerat. eūqꝫ familiares ſui ſic
ubi neceſſe erat ī manibꝫ ferebāt. Qua
dam vero die p culpam in curie eadem
ciuitas anchonitana ſuccenſa eſt. Cūqꝫ
vehementer arderet cucurrerūt oīs vt
ignē extinguerēt. ſed illis aquā certatim
ꝓicientibꝫ. ita creſcebat flāma ut iā tota
us vrbis interitū minari videretur. Cū
qꝫ approximquiora ſibi loca queqꝫ ig
nis inuaderet. iamqꝫ vrbis ptem nō mo
dicam ↄſūpſiſſet ꝛ obſiſtere nullꝰ vale
ret. deductꝰ in manibꝫ venit epꝯ ꝛ tāta
periculi neceſſitate cōpulſus. familiaribꝫ
ſuis ſe portātibꝫ precepit dicens. Cōtra
ignē me ponite. Qd ita factum eſt atqꝫ
in eo loco eſt poſitus vbi tota vis flā
me videbatur incumbere. Cepit aūt mi
ro modo in ſe metipſū incendiū retorqri
ac ſi reflexionis ſue impetꝰ exclamaret
ſe epm trāſire nō poſſe. Sicqꝫ factū eſt
ut flāma incendij illo termino refrena
ta in ſe metipſam refrigeſceret. et contin
gere ulteriꝰ quicꝙ̄ edificij non auderet
Perpende petre cuiꝰ ſanctitatis fuerit e
genum hominē ſedere et exorando flam
mas premere.

Petrus.

Et ꝓpēdo ꝛ obſtupeſco.

Gregoriꝰ.

E viciano nūc loco tibi aliqͩ nar
rabo. qꝫ et viri venerabilis maximi
ni epiſcopi ꝛ laurionis quē noſti vetera
ni monachi q̄ vterqꝫ nūc vſqꝫ ſuper eſt
relacione cognoui. Qui ſcilicet laurio
in eo monaſterio qd iuxta vrbem Pre
ſinam vocatur ſub pentheonia ab ana
ſtaſio viro ſanctiſſimo nutritꝰ eſt. Qui
nimirū anaſtaſiꝰ vite venerabilis viro
Rūnoſo ꝓpoſito monaſterij qd in ſora
ctis monte ſitum eſt. et ꝓpinquitate lo
ci ꝛ morū magnitudine ꝛ virtutum ſtu
dijs aſſidue iungebat. Iſdē uo Rūnoſꝰ
ſub aſperrimo ſui monaſterij degebat
patre. ſꝫ eius mores mira ſemp equani
mitate tollerabat. Sicqꝫ fratribꝫ preerat
in manſuetudine. ſicut crebro patris ira
cundiā ex humilitate mitigabat. Quia
vero eiꝰ monaſteriū in ſūmo montis ca
cumine ſitum eſt. ad quēlibet paruū or
tum fratribꝫ excolendū nulla patebat
planicies. Vnus aūt breuiſſimus locꝰ
in latere montis excreuerat. quē ingen
tis Saxi moles naturaliter egrediēs oc
cupabat. Quadam vero die dū Rūno
ſus vir venerabilis cogitaret qꝫ ſaltim
ad cōdimenta holerum vicinda locus
idem aptus potuiſſet exiſtere. ſi hūc mo
les ſaxi illiꝰ nō teneret. occurrit animo
qꝫ eandem molem quingenta boum pa
ria mouere nō poſſent. Cumqꝫ d huma
no labore facta eſſet deſperacio ad diui
num ſe ſolaciū cōtulit. ſeqꝫ illic noctur
no ſilencio in oracionē dedit. Cūqꝫ ma
ne facto ad eundem locum fratres veni
rent. inuenerūt molem tante magnitu
dinis ab eodē loco longiꝰ receſſiſſe. ſuo
qꝫ receſſu largum fratribꝫ ſpacium ad ex
colendum ortum dediſſe.

Alio qꝫ tempore cum iſdē vir vene
rabilis lampades vitreas in orato
rio lauaret vna ex eius manibꝫ cecidit
q̄ p innumeras ptes fracta diſſiluit. qui
vehementiſſimum patris monaſterij fu
rorem timēs. lampadis ꝓtinus omnia
fragmenta collegit atqꝫ ante altare po
ſuit. ſeqꝫ cū graui gemitu in oracionem
dedit. Cūqꝫ ab oracione caput leuaſſet.
ſanam lampadem repit quā timēs per
fragmenta collegerat. Sicqꝫ in duobꝫ
miraculis duorum patrū virtutes imi
tatus eſt. In mole ſcilicet ſaxi factum
Gregorij qui montē mouit in reparacōe
vero lampadis virtutē donati q̄ fractū

caliцem priſtine incolomitati reſtituit.

Petrus.

Abemꝰ ut video de exemplis vete-
ribꝫ noua miracula. Gregoriꝰ
Is ne aliqͣd in operacōe nūnoſi d
imitacōe q̄ʒ heliſei ɔgnoſcere Petrꝰ
Olo atq̄ʒ inhianter cupio.

Gregoriꝰ.

Vm quadam die in monaſterio
vetus oleum deeſſet. jamq̄ʒ colligē
de oliue tempus incumberet ꝫ fructus in
oliuis nullꝰ appareret. Viſū patri mona
ſterij fuerat. ut circūquaq̄ʒ fratres in col
ligendis oliuis ad exhibēda ex̄neis opa
pgerent. quatenꝰ ex mercede ſui opis. a
liquantulū monaſterio oleū deportarēt
Qd vir dn̄i Nūnoſus fieri cū magna
humilitate ꝓhibuit. ne exeuntes fratres
ex monaſterio dū lucra olei quererent.
animaꝝ damna paterent Sʒ q: i mo
naſterij arboribꝫ oliue pauce meſſe vide
bant eas colligi precepit et in p̄lo mit
ti et quālibet parum olei exire potuiſſet.
ſibimet deferri. Factūq̄ʒ eſt ⁊ ſuſceptum
in paruulo vaſculo oleum fratres. Nū
noſo dei famulo detulerunt qd ipſe ꝓti
nus an̄ altare poſuit cūctiſq̄ʒ egredienti
bus orauit atq̄ʒ accerſitis poſtmodum
fratribꝫ. p̄cepit ut h̄ qd detulerūt oleū le
uarēt ⁊ p cuncta vaſa mōſterij ex igne
fundēdo diuiderēt q̄tenꝰ bn̄dictione eiuſ
dem olei oīa infuſa viderent Que proti
nus ut erāt uacua claudi fecit. die illo al
tera apta oīa plena repta ſūt Petrꝰ

Robamꝰ cottidie impleri verba ve
ritatis que ait pater meus vſq̄ʒ
modo opat ⁊ ego opor. Gregoriꝰ

Ode q̄ʒ tpe venerādus vir Anaſta
ſius cuiꝰ ſuperius memoriā feci ſan
cte romane eccl'ie cui deo autore deſeruio
notariꝰ fuit. Qui ſoli deo vacare deſide-
rans. ſcriniū deſeruit monaſteriū elegit.
atq̄ʒ in eo loco quē p̄ſatus ſū q̄ ſuppento
nia vocat. p annos multos i ſanctis a-
ctibꝫ vitā duxit eiq̄ʒ monaſterio ſolerti
cuſtodia p̄fuit. Quo videlicet i loco in-
gens deſup rupis eminet ⁊ ꝓfundū ſub
ter p̄cipiciū patet Quadā vo nocte cū
iā omps deꝰ eiꝰ venerabil' viri anaſtaſij
labores remunerare decreuiſſet. ab alta
rupe vox facta ē q̄ ꝓducto ſonitu clama
ret dicēs. anaſtaſi veni. Quo vocato a-
lij q̄ʒ ſeptē frēs vocati ſūt ex noie. Par-
uo aūt momēto ea q̄ fuerat emiſſa uox
ſiluit ⁊ octauū frēm vocauit Quas dū
apte voces cōgregatio audiſſet dubiū
nō fuit q: eoꝝ q̄ vocati ſūt obitꝰ ꝓpin-
quaſſet. Intra paucos igit̄ dies primꝰ
venerandꝰ vir anaſtaſiꝰ ceteri aūt in eo
ordine ex carne educti ſūt. qui de rupis
vertice ſūt vocati. Frat̄ vero ille ad quē
vox paꝝ ſiluit. atq̄ʒ eū tūc nominauit
morientibꝫ alijs paucis diebꝫ vixit. et
tūc vitā finiuit ut apte mōſtraret q: in
terieсtū vocis ſilenciū paruū viuendi
ſpaciū ſignauerit Sed mira res ɔtigit
q: venerabilis uir anaſtaſiꝰ dū d corpo
re exiret erat quidā in mōſterio q̄ ſuper
viuere eū nolebat. ꝓuolutꝰ vero eiꝰ pe
dibꝫ cepit cū lacrimis ab eo poſtulare
dicēs p illū ad quē vadis dep̄cor ⁊ ad
iuro ne ſeptē dies ſup te in h̄ mūdo vi-
uā Ante cuiꝰ diē ſeptimū etiā ipſe defun
ctus ē q̄ tn̄ in illa nocte int̄ ceteros nō
fuerat uocatꝰ ut apte clareſceret q: eiuſ
obitū ſola venerabilis anaſtaſij interceſ
ſio obtinere potuiſſet. Petrus.

Vm iſdē frater ⁊ uocatꝰ inter ce-
teros nō eſt et tn̄ ſancti uiri inter
ceſſionibꝫ extra lucē ſubtractus eſt quid
aliud datur intelligi niſi q̄ hij qui apd
dominum magni ſunt meriti obtinere
aliquando poſſunt ea etiā que nō ſunt
predeſtinata. Gregorius.

Obtinere nequaquam poſſunt que pre
deſtinata nō fuerūt. ſʒ ea que ſan
cti viri orando efficiunt ita predeſtina
ta ſunt ut precibus obtineant. Nam ipſa
quoqʒ perennis regni predeſtinacio ita eſt ab
omnipotenti deo diſpoſita ut ad hoc ele
cti ex labore perueniant. quatenus poſtulā
do mereantur accipere. qd eis omnipotēs
deus ante ſecla diſpoſuit donare. Petrus.

Probari michi apercius vellem ſi po
teſt predeſtinacio precibus iuuari.
Hoc qd ego petre Gregorius.
intuli. citius valet probari. Certe et
enim noſti quod ad abrahā dominus dixit
in yſaach vocabitur tibi ſemen. cui etiā
dixerat patrem multarum gencium conſti
tui te. Cui rurſum promiſit dicens. Bene
dicam tibi et multiplicabo ſemen tuum
ſicut ſtellas celi et ſicut harenā maris.
Ex qua re aperte conſtat. quod omnipotēs deus
ſemen abrahe multiplicari per yſaac pre
deſtinauerat. et tamen ſcriptū eſt Deprecatus
eſt yſaac dominum pro uxore ſua eo quod eſſet
ſterilis qui exaudiuit eum et dedit conceptū
rebecce Si ergo multiplicacio generis
abrahe per yſaac predeſtinata fuit cur cō
iugem ſterilem accepit. Sed nimirum
cōſtat quod predeſtinacio precibus impletur
quando is in quo deus multiplicare ſe
men abrahe predeſtinauerat oracione ob
tinuit ut filios habere potuiſſet. Petrus.

Quia ſecretū racio aperuit. nichil mi
chi dubietatis remāſit. Gregorius
Ḥis tibi aliquid de Thuſcie partibus
narrem. ut cognoſcas quales in ea
viri fuerint et omnipotentis dei noticie
quātū propinqui. Petrus.

Volo atqʒ omnimodo expoſco.
ut vir vite venerabil' Gregorius
Bonefacius nomine qui in ea ciuitate que
ferentis dicitur epiſcopatus officiū tenuit et
moribus impleuit. Huius multa miracula
is qui adhuc ſupereſt Gaudencius pre
ſbiter narrauit. Qui nutritus in eius ob
ſequio tanto valet de illo quoqʒ vera
ius dicere quāto ei contigit et intereſſe.
Huius eccleſie grauis valde paupertas ine
rat que bonis mentibus eſſe ſolʒ cuſtodia
humilitatis. nichilqʒ aliud ad omne ſti
pendium niſi vnā tantūmodo vineam
habebat. Que quodam die ita grādine
irruente vaſtata eſt ut in ea in paucis
vitibus vix pauci rariqʒ racemi remāſiſſent
Quā cū dei predictus vir reuerētiſſimus
Bonefacius epiſcopus fuiſſet ingreſſus. magnas
omnipotenti deo gracias retulit quod in ipſa
ſua adhuc inopia ſeſe anguſtiari cog
nouit. Sʒ cū iam tempus exigeret vt
ipſi quoqʒ racemi qui remanſerant mature
ſcere potuiſſent. cuſtodem vinee ex mo
re poſuit. eamqʒ ſollerti vigilancia ſua
ri precepit. Quadā vero die mādauit
Conſtancio preſbitero nepoti ſuo ut cū
cta vini uaſcula in epiſcopio. omniaqʒ
dolia ita vt ante cōſueuerat pice ſuper fuſa
preparet Qd cū nepos illius preſbiter au
diſſet valde ammiratus eſt. qd quaſi in
ſana preciperet quod vini vaſcula preparare
faceret. qui vinū minime haberet. Nec
tamē preſūpſit inquirere cur talia iube
ret. ſʒ iuſſis obtemperat et omnia ex more
preparauit. Tunc vir dei vineā ingreſſus
racemos colligit ad calcatoriū detulit.
omneſqʒ exinde egredi precepit. ſoluſqʒ
ibi cum vno paruulo puero remanſit.
Quē in eodē calcatorio depoſuit et cal
cari ipſos pauciſſimos racemos fecit.
Cumqʒ ex eiſdem racemis parum aliqd
vini deflueret. cepit hoc vir dei ſuis ma
nibus in paruo vaſe ſuſcipere et per cun
cta dolia omniaqʒ uaſa que parata fuerāt
pro benedictione diuidere ut ex eodē vino
omnia faſcula vix infuſa viderent. Cū
vero ex liquore vini parum aliqd in uaſis

oib9 miſiſſet vocauit ꝓtinus pbr̄m iuſ
ſitq; pauperes adeſſe Tunc cepit vinū in
calcatorio creſcere ita ut oīa q̄ allata fu
erant pauperū vaſcula impleret Cumq;
cū ſe ꝑ donec ſatiſfeciſſe ɔſpiceret ex calca
torio iuſſit puerū diſcedere apothecā clau
ſit atq; impreſſo ſigillo ꝓprio munitā
reliquit mox ad eccleſiā rediit. Die uō
tercia predictum Conſtanciū pbr̄m vo
cauit et oracione facta apothecam ap:
peruit et vaſa in quib9 renuiſſimum li:
quorē infuderat vbertim vinū fundencia
inuenit. ita ut pauimentū omne excre
ſcencia vina inuaderēt ſi ad hec epiſco:
pus tardius intraſſet. Tunc terribiliter
preſbitero precepit ne quouſq; ipſe in
corpore viueret. hoc miraculum cuiq; in
diceret. ptimeſcens videlicet ne virtute
facti humano fauore pulſatus inde in
tus ineneſceret vnde foris hominib9 ma
gn9 appareret exemplū magiſtri ſeqn̄s
qui ut nos ad viā humilitatis inſtrue:
ret de ſe metipſo diſcipulis precepit di:
cens ut ea que uidiſſent minime dicerēt
quouſq; fili9 hominis a mortuis reſur:
geret. Petrus.

Via occaſio apta ſe prebuit libet
inquirere quid nā ſit qd̄ redemp
tor noſter cū duob9 cecis lumē reddidit
iuſſit ut nemini dicerent et illi abeuntes
diffamauerūt eum in totam terram illā
Nūquid nam vnigenitus filius patri
et ſancto ſpiritui coeternus hac in re velle
habuit qd̄ nō potuit implere ut miracu
lū qd̄ taceri voluit minime potuiſſet ab
ſcondi. Gregorius.

Redemptor noſter p mortale cor:
pus omē qd̄ egit hoc nobis i ex
emplum actionis pbuit ut p noſtrarū
virium modulo eius veſtigia ſequentes
in offenſo pede opis pſentis vite carpa:
mus viā Miraculū nāq; faciēs ꝛ tacere
iuſſit ꝛ tū taceri nō potuit ut videlicet
electi eius exēpla doctrine illius ſequen
tes in magnis que faciūt latere quidem
in voluntate habeāt. ſꝫ ut proſint alijs
ꝓdantur inuiti quatenus ꝛ magne hu
militatis ſit ꝙ ſua opa taceri appetunt
et magne utilitatis ſit ꝙ eoꝝ opa tace
ri nō poſſūt Nō ergo voluit dn̄s qcq̄
fieri ꝛ minime potuit. ſꝫ qd velle ei9 mem
bra debeāt. quid ue de eis etiā nolētib9
fiat doctrine ei9 magiſterio exēplū dedit
Placet qd̄ dicis. Petr9.

Adhuc pauca ali Gregori9.
qua de Bonifacij epiſcopi ope ſu
perſūt. q2 eius memoriā tractam9 ex
equamur. Alio nāq; tempore beati Pro
culi martiris natalicius ꝓpinquabat di
es Quo in loco vir nobilis Fortuna:
tus nomine manebat. qui magnis pre
cib9 ab eodē venerabili viro poſtulauit
ut cū apud beatum martirem miſſarum
ſolemnia ageret ad bn̄dictionē dandā
in ſuā domū declinaret Vir autem dei ne
gare non potuit qd̄ ab eo ꝛ fortunati
mente caritas popoſcit Peractis igitur
miſſarum ſolemnijs cum ad p̄dicti for:
tunati veniſſet menſā priuſq; deo ym̄num
diceret. ſicut quidam ludendi arte cibū
ſolent querere. repente ante januam cū
ſimia vir aſtitit et cimbala percuſſit Quē
ſanctus vir dedignatus audiēs ſonitū
dixit. Heu heu mortuus eſt miſer iſte.
mortuus eſt miſer iſte. Ego ad menſam
refectionis veni. os adhuc ad laudē dei
non apui et ille cum ſymia veniens per
cuſſit cȳbala. Subiunxit quoq; et ait
Ite et pro caritate ei cibum potumq; tri
buite ſcitote tamen quia mortuus eſt.
Qui infelix vir dum panem ac vinum
ex eadem domo percepiſſet egredi ianu
am voluit. Sed ſaxum ingens ſubito
de tecto cecidit. eiq; in verticem venit.

Ex qua pcuſſione pſtratus in manibus
iam ſemiuiu⁹ leuatus eſt. Die vero alte
ra ſecundū viri dei ſentenciā. fundit⁹ fini
uit vitam. Qua in re Petre penſandum
eſt. quātus ſit viris ſanctis timor exhi
bendus. Templa em̄ dei ſūt ꝛ cū ad ira-
cundiam vir ſanct⁹ trahit quis alius
ad iraſcendum niſi eiuſdē templi inhabi
tator excitatur. Metuenda ḡ tanto ē ira
iuſtorū. quāto ꝛ cōſtat qꝛ in eoꝝ cordi
bus ille preſens eſt q̄ ad feriendam vl
cionem quā voluerit inualid⁹ nō eſt.
Alio q3 tempore predict⁹ Cōſtan
cius pb̄r nepos eius. equū ſuū du
odecim aureis vendidit quos in ꝓpria
archa ponēs ad exercēdum opus aliqd
diſceſſit. Tunc ſbito ab epiſcopio pau-
peres venerūt qui importune precaban
tur ut eis ſanctus vir Bonifacius ep̄s
ad conſolacōez ſue inopie aliqd largiri
debuiſſet. Sꝫ vir dei qꝛ qd tribueret nō
habebat eſtuare cepit in cogitacōne ne
ab eo paupes vacui exirent. Cui repen
te ad memoriā rediјt. qꝛ Conſtancius
pb̄r nepos eius equū qm̄ ſedere conſue
uerat vendidiſſet. atq3 hoc ipſū in archa
ſua precium haberet. Abſente igit̄ eodē
nepote ſuo acceſſit ad archā ꝛ pie vio
lent⁹ clauſtra arche cōminuit duodecim
aureos tulit. eoſq3 indigētib⁹ ut placuit
diuidit. Itaq3 Conſtanci⁹ pb̄r reuerſ⁹
ex ope archā fractam repit et caballi
ſui preciū qd in eam poſuerat nō inue-
nit. Cepit itaq3 voce magna pſtrepere
et cū furore nimio clamare Om̄s ƀ vi-
uunt. ſolus ego ī domo hac viuere nō
poſſum. Ad cui⁹ nimiꝝ voces venit ep̄s
om̄ſq3 qui in eodem epiſcopio aderant.
Cūq3 cū locucione blanda vir dei tem
ptare voluiſſet. cepit ille cum iurgio re
ſpondere dicens. Om̄s tecū viuunt. ſol⁹
ego ante te hic viuere non poſſū. Redde
michi ſolidos meos. Quib⁹ vocib⁹ com
motus ep̄s beate marie virginis eccleſi-
am ingreſſus eſt ꝛ expanſis manib⁹ ſtā
do cepit orare ut ei redderet vnde pb̄ri
furentis inſania mitigari potuiſſet. Cūq3
ſubito oculos ad veſtimentū ſuū int̄ ex-
tenſa brachia reduxit. repente ī ſinu ſuo
duodecim aureos inuenit ita fulgentes
tāq̄ ſi ex igne pducti eadē hora fuiſſēt
Qui mox de eccl'ia egreſſus eos in ſinū
furentis pb̄ri pieat dicens. Ecce habes
ſolidos quos queſiſti. ſ3 hoc tibi notū ſit
qꝛ poſt mortē meam. tu hui⁹ eccl'ie ep̄s
nō eris ꝓpter tuā auariciā. Ex qua ſentē
cia veritatis colligitur. qꝛ eoſdē ſolidos
pb̄r p adipiſcendo epiſcopatu ꝑparabat
ſed viri dei ſermo preualuit. Nā iſdem
Conſtancius in pb̄ratus officio vitam
finiuit.
Alio q3 tempore duo ad eū Gothi
hoſpitalitatis gracia venerūt Qui
rauennā ſe feſtinare pfeſſi ſunt. Quib⁹
ipſe paruū uas ligneū vino plenū ma
nu ſua prebuit qd fortaſſe in prandio
itineris habere potuiſſent. ex q̄ illi quo
aduſq3 rauennā venirēt Goti biberunt.
Aliq̄ntis āt dieb⁹ in eadem ciuitate mo
rati ſūt ꝛ vinū qd a ſancto viro accepe
rant cottidie in vſu habuerunt. Sicq3
vſq3 ad eundē venerabilē patrē ferentes
reuerſi ſūt ut nullo die ceſſarent bibere
et tn̄ vinū eis ex illo vaſculo nūq̄ deeſ
ſet. ac ſi in illo vaſe ligneo qd ep̄s eis
dederat vinū nō augeret. ſ3 naſceret.
Super q3 de eiuſdem loci partib⁹. ſe-
nex quidam clericus aduenit. et
ea que ipſe de eo narrat ſilencio nō ſūt
pretereunda. Nā dicit q quadā die in-
greſſus ortū magna hunc erucaꝝ mul-
titudine inuenit eſſe coopertum. Qui om
ne holus in eo decipere cōſpiciens ad eaſ-
dem erucas cōuerſus dixit. Adiuro vos

in nomine dñi ihesu cristi recedite hinc
atqꝫ hec holera cōmedere nolite. Que
ſtatim ad viri dei verbum ita oēs egreſ
ſe ſunt ut nec vna quidē intra ſpaciū
orti remaneret. Sꝫ quid mirum ꝙ hec
de epiſcopatus eius tempore narramuſ.
quādo iā ab omnipotente deo ordine ſi-
mul ⁊ moribꝫ creuerat dum illa magis
miranda ſint que eum hic ſenex clericꝰ
adhuc puerulum feciſſe teſtatur. Nā ait
ꝙ eo tempore quo cum matre ſua puer
habitabat. egreſſus hoſpicio nō nunꝙ̄
ſine linea crebro etiā ſine tunica reuer
tebatur qꝛ mox ut nudum quēpiam in
uenit veſtiebat hic ſe expoliās ut ſe ante
dei oculos illius mercede veſtiret. Quē
mater ſua frequenter increpare cōſue
uerat dicens ꝙ iuſtum non eſſet ut ipſe
inops paupibꝫ veſtimenta largiretur.
Que die quadam horreum ingreſſa pe-
ne omne triticum qđ ſibi in expendiū
tocius anni ꝑparauit inuenit a filio ſuo
pauperibꝫ erogatum. Cūqꝫ ſemetipſam
alapis pugniſqꝫ tunderet ꝙ quaſi anni
ſubſidia perdidiſſet ſuperuenit bonifaciꝰ
puer dei eamqꝫ verbis quibꝫ valuit cō-
ſolari cepit. Que cum nichil conſolacio
nis admitteret hanc rogauit ut ab hor
reo exire debuiſſet in quo ex omni eorū
tritico parum quid inuentū eſt remanſ-
ſiſſe. Puer autem dei ſeſe illic ꝓtinus in
oracionem dedit qui poſt paululum e
greſſus ab horreo matrem reduxit qđ
ita tritico plenū inuentum eſt ſicut ple
num ante nō fuerat vnde mater illiꝰ toci
us anni ſūptus ſe ꝯgregaſſe gaudebat
Quo viſo miraculo cōpuncta mater
iam ipſa cepit hortari ut daret qui ſic
celeriter poſſet que petiſſet accipere. Hec
itaqꝫ in hoſpicij ſui veſtibulo gallinaſ
nutrire conſueuerat ſꝫ eas ex vicino ru-
re vulpis veniens auferebat. Quadam
vero die dum in eodem veſtibulo puer
Bonefacius ſtaret vulpes ex more venit
gallinam abſtulit. Ipſe autem concitꝰ
eccleſiam intrauit et ſe in oracionē pro
ſternens apertis vocibus dixit. Placet
tibi domine vt de nutrimentis matriſ
mee manducare non poſſim. Ecce enim
gallinas quas nutrit vulpis cōmedit.
Qui ab oracione ſurgens eccleſiam eſt
egreſſus. Mox autem vulpes rediit gal
linam quā ore tenebat dimiſit atqꝫ ip
ſa moriēs ante eiꝰ oculos in terrā cecidit

Petruſ.

Alde michi mirum videtur ꝙ ex
audiri preces in ſe ſperandum eti
am in rebus vilibus dignatur deuſ.

Gregoriuſ

Oe petre ex magna cōditoris no
ſtri diſpenſacione agitur vt per
minima que percipimus ſperare maio-
ra debeamus. Exauditus namqꝫ eſt in re
bus vilibus puer ſanctus ⁊ ſimplex. ut
in paruis diſceret quantum de deo pre
ſumere in magnis peticionibus deberet.

Petruſ.

Lacet qđ dicis. Gregoriꝰ.

Lius quoqꝫ vir venerabilis in eiſ
dem partibus fuit Fortunatꝰ no
mine tudertine antiſtes eccleſie qui i ef-
fugandis ſpiritibus immenſe virtutis
gracia pollebat. ita ut non nunꝙ̄ ab
obſeſſis corporibꝫ legiones demonum
pelleret ⁊ ꝯtinuo oracionis ſtudio intē-
tus obiectas cōtra ſe eorū multitudines
ſuperaret. Huiꝰ viri familiariſſimus fuit
Julianꝰ noſtre eccľie defenſor qui añ nō
longū tempus in hac vrbe defunctus eſt.
Cuius ego ꝗ hoc didici relacione quod
narro quia ſepe geſtis illius vſu famili
aritatis interera t. eiuſqꝫ poſt memoriā
ad inſtructionem noſtram quaſi fauū
dulcedinem in ore retinebat.

atrona quedā nobilis in vicinis
partibus Thuscie viꝝ habebat.
que intra breue temp⁹ quo filiū ei⁹ acce
perat cū eadem socru sua ad dedica cionē
oratorij beati sebastiani martiris fuerat
inuitata. Nocte vero eadē qua subsequē-
te die ad dedicacōez predicti oratorij fu
erat ꝓcessura voluptate carnis deuicta
a viro suo sese abstinere nō potuit. Cū
q; mane facto ↄsciencia deterreret perpe
trata carnis delectacio. ꝓcessiōez vero im
peraret verecūdia. plus erubescēs vultum
hominū q̄ dei iudiciū metuens. cū socru
sua ad dedicacionem oratorij ꝓcessit.
Mox vero ut relique beati sebastiani mar
tiris oratoriū ingresse sūt eandē predi-
ctam matronā malignus spiritus ar-
ripuit et corā omni populo vexare ce-
pit. Eiusdem vero oratorij presbiter dū
eam vehementissime vexari cōspiceret. ex
altari ꝓtinus syndonē tulit eamq; ope
ruit. ſ; et hūc simul repente dyabolus in
uasit. Et q2 ultra vires voluit quicq̄
presumere compulsus est. et ipse cogno
scere in sua vexacione quid esset. Hij ve
ro qui aderāt puellā in manib; ex ora-
torio sublatam ad domū ꝓpriam repor
tauerunt. Cumq; hanc antiqu⁹ hostis
vexacione cōtinua vehementer attereret
ꝓpinqui sui eam carnaliter amantes. ⁊
amando ꝓsequentes ad obtinendū salu
tis remedium maleficis tradiderūt ut ei⁹
animā funditus extinguerēt cui⁹ carni
magicis artib; ad tempus ꝓdesse cona-
rentur. Ducta est itaq; ad fluuiū. atq;
in aquā mersa ibiq; diuicius in cantacio
nibus agere malefici moliebantur ut is
qui eam inuaserat dyabolus exiret. Sz
miro omnipotētis dei iudicio. dū arte p-
uersa vnus ab ea repellit. in eam subito
legio intrauit. Cepit ex hoc illa tot mo
tib; agitari tot vocib; clamoribusq; ꝑ
strepere quot spiritib; tenebatur. Tunc
inito ↄsilio parentes eius sue pfidie cul
pam fatentes hanc ad venerabilē virum
Fortunatū epm̄ deduxerūt eiq; relique
runt. Qua ille suscepta multis se dieb;
ac noctib; in oracōem dedit. tantoq; an
nisu precib; incubuit quanto ⁊ in vno
corpore ↄtra se assistere legionis aciem
inuenit. Quā post nō multos dies ita
sanam atq; incolomem reddidit ac si in
ea ius ꝓprium dyabolus nūq̄ habuisset
Lio q; tempore jsdem vir omnipo
tentis dei famulus ex obsesso quo
dam homine inmūdum spiritum excus
sit. Qui malignus spiritus cum vespe-
rascente iam die secretā ab omnib; ho-
ram cerneret. peregrinū quēpiam esse se
simulās circuire cepit ciuitatis plateas
et clamare O virū sanctum fortunatū
epm̄. ecce quid fecit peregrinū hominē
de hospicio suo expulit. Quero vbi re-
quiescere debeam ⁊ in ciuitate ei⁹ nec in
uenio. Tūc quidā in hospicio cū uxore
sua ⁊ paruulo filio ad prunas sedebat
Qui vocem eius audiens ⁊ quid epūs
ei fecerit requirens hūc inuitauit hospi
cio sedere secum iuxta prunas fecit. Cūq;
vicissim aliqua ↄfabularent paruulum
eius filium jsdem malignus spiritus in-
trauit atq; in easdem prunas proieat.
ibiq; mox ei⁹ animam excussit Qui or-
batus miser vel quem ipse susceperit vel
quem epūs expulit agnouit. Petrus.
Vid nam hoc esse dicimus ut oc-
cidendi ausum in eius hospicio an
tiqu⁹ hostis acciperet qui hūnc peregri-
num estimās ad se hospitalitatis gracia
vocauit. Gregorius.
Vlta Petre videntur bona ſ; non
sūt q2 bono animo nō fiunt. Vn̄
et in euangelio veritas dicit. Si ocul⁹
tuus nequā fuerit totum corpus tuum

tenebroſum erit. qꝛ cū peruerſa eſt inten
cio que precedit. prauū eſt omne opuſ
qḋ ſequit̃ q̄uis eſſe rectū videat̃. Ego
namq; hūc viꝝ qui dū quaſi hoſpitali
tatem exhiberet orbatus eſt. non pietaſ
tis ope delectant eſtimo. ſed epiſcopi de
rogacione. Nam pena ſubſequēs inno
tuit. quia precedens illa ſuſcepcio ſine
culpa non fuit. Sunt namq; nōnulli
qui idcirco facere bona ſtudent ut graciſ
am aliene operacionis obnubilent. nec
paſcuntur bono qḋ faciunt. ſ; laude boni
qua ceteros premunt. Qua de re exiſti
mo hunc virum qui malignum ſpiritū
in hoſpitalitatem ſuſcepit. oſtēdacionē
boni pocius intendiſſe q̄ opam. ut meli
ora quā epiſcopꝰ feciſſe videretur qua
tenus ipſe ſuſciperet eum quē vir domi
ni Fortunatus expuliſſet ita eſt ut dici
tur nā finis opis ꝓbat q̄ munda inten
cio operacionis non fuerit.

Alio q; tempore dum oculorum
quidam lumen amiſiſſet ad hūc
deductus interceſſionis eius opem pecijt
et impetrauit. Nam cū vir dei oracione
facta oculis eius ſignum crucis impri
meret ab eo luce reddita nox cecitatiſ
abſceſſit. Preterea equus cuiuſdam mili
tis in rabiem fuerat verſus ita vt a mul
tis teneri vix potuiſſet. ſed quoſcumq;
potuit inuaderet et eorū membra mor
ſib; delamaret. Tūc ut cumq; a multiſ
ligatus ad virum dei deductus eſt. Qui
mox eius capiti extenſa manu ſignū cru
cis edidit cūctā eius rabiem in manſue
tudinem mutauit ita ut poſtea mitior
exiſteret quā ante illā inſaniam fuiſſet.
Tunc iſdem miles equū ſuum quem cre
delerrime ex miraculi impio a ſua veſania
vidit immutatū. eidem ſancto viro de
creuit offerēdum. Quē cū ſuſcipere ille
rennueret ipe vero in pab; ne deſpiceret
eius oblacio perſeueraret. ſanctꝰ vir me
dia duarum parcium viam tenens ⁊ pe
ticionem militis audiuit. et munꝰ recipe
re pro exhibita virtute recuſauit. priuſ
namq; dignum precium prebuit ⁊ po
ſtea equum quē ſibi offerebat accepit.
Quia enī ſi nō ſuſciperet eum contriſtari
conſpexerat caritate cogente emit qḋ neceſ
ſarium non habebat. Neq; hoc ſilere de
huiꝰ viri virtutib; debeo q̄ ante dies fe
re duodecim audiui. Quidam nāq; ad
me deductꝰ eſt ſenex pauper. atq; ut mi
chi ſenum collocucio eſſe ſemꝑ amabi
lis ſolet. ſtudioſe hunc vnde eſſet inqui
ſiui qui ſe eſſe de Tudertina ciuitate re
ſpondit. Cui inq̄. Queſo te pater num
fortunatum epiſcopum noſti. Qui ait.
Noui ⁊ bene noui. Tunc ipſe ſubiunxi
Dic ergo ſi qua illiꝰ miracula noſti. et
deſideranti michi qualis vir fuerit inno
teſce. Qui ait homo ille ab iſtis homini
bus longe fuit quos videmus modo.
Nam quicquid ab omnipotente deo pe
cijt ita dum peteret impetrauit. Cuiꝰ hoc
vnum narrō miraculum qḋ ad preſenſ
animo occurrit. Quadā namq; die Go
thi iuxta Tudertinā ciuitatem venerunt
qui ad partes Rauenne properabant ⁊
duos paruulos puerulos de poſſeſſione
abſtulerant que poſſeſſio prefate Tuder
tine ciuitati ſubiacebat. Hoc cum viro
ſanctiſſimo fortunato nunciatum fuiſ
ſet ꝓtinꝰ miſit atq; eoſdem Gothos ad
ſe vocari fecit. Quos blando ſermone
alloquens eorum prius ſtuduit aſperi
tatē placare ac poſt intulit dicēs Qua
le vultis preciū dabo et puerulos quos
abſtuliſtis reddite michiq; hoc gracie
veſtre munus prebete. Tūc is qui prior
eorum eſſe videbatur Reſpondit dicenſ
Quicqd aliud p̃apis facere parati ſumꝰ
Nā iſtos puerulos nullatenꝰ reddemuſ

Cui venerandus vir blande minat⁹ di-
cit. Contriſtas me ⁊ non audis patrem
tuum. Noli me ↄtriſtare nã nõ expedit
tibi. Sed iſdem Goch⁹ in cordis ſui fe-
ritate ꝑmanens negando diſceſſit. Die
vero altera digreſſurus rurſus ad epm̄
venit. Quẽ iſdẽ verbis ꝓ predictis pue
rulis iterū epꝯ rogauit. Cumqꝫ ad red-
dendum nullo modo ↄſentire voluiſſet.
cõtriſtatus epꝯ dixit. Scio qꝛ tibi non
expedit qđ me cõtriſtato diſcedis. Que
Goch⁹ verba deſpiciens ad hoſpiciū reu
ſus eoſdem pueros de quibꝫ agebatur.
equis ſup impoſitos cū ſuis hominibus
premiſit ipſe vero ſtatim aſcẽdẽs equū
ſubſecutus eſt. Cumqꝫ in eadem ciuitate
ante beati petri apl'i eccl'iaꝫ veniſſet equs
eius pes lapſus eſt. Qui cū eo corruit
et ei⁹ coxa mox fracta eſt ita ut in dua
bus partibꝫ os eſſet diuiſum. Leuatuſqꝫ
in manibꝫ reduct⁹ eſt ad hoſpiciū. Qui
feſtin⁹ miſit ⁊ pueros quos premiſerat
reduxit. et viro venerabili fortunato mã
dauit dicẽs Rogo te pater mitte ad me
dyaconū tuū. Cui⁹ dyacon⁹ dum ad ia
centem veniſſet pueros quos redditurū
ſe epo omnino negauerat ad medū de
duxit. eoſqꝫ dyacono illi⁹ reddidit dicẽs
Vade ⁊ dic dño meo epo. qꝛ maledixi-
ſti michi ecce perculſus ſū. Sed pueros
quos queſiſti recipe ⁊ ꝓ me rogo inter-
cede. Suſceptis itaqꝫ puerulis dyaco-
nus ad epiſcopum reduxit. Cui benedi-
ctam aquã venerabilis Fortunatus de
dit dicens. Vade cicius ⁊ eã ſup iacẽtis
corpus ꝓice. Perrexit itaqꝫ dyaconus.
atqꝫ ad Gocū ingreſſus benedictam
aquam ſup membra illius aſperſit. Res
mira ⁊ vehementer ſtupenda. Mox ut a
qua benedicta Goci coxam ↄtigit. ita
hominis fractura ſolidata ẽ. et ſaluti pri
ſtine coxa reſtituta ut hora eadẽ d lecto
ſurgeret et aſcenſo equo ita cepit iter a-
gere ac ſi nullã vmqꝫ leſionem corꝑis
ꝑtuliſſet. Factumqꝫ eſt vt qui ſancto vi
ro fortunato pueros cū precio reddere
obediẽcie ſubiectus noluit. eos ſine pre
cio pene ſbactus donauit.

ijs igit̄ expletis ſtudebat adhuc
ſenex de eo ⁊ alia narrare. Sꝫ qꝛ
nõnulli aderant ad quos exhortandos
occupabat. iamqꝫ diei tardior hora in
cubuerat venerabilis fortunati facta mi
chi audire nõ licuit. que audire ſi liceat
ſemper volo. Sed die alia iſdem ſenex
rem de illo magis mirabilem narrauit
dicens.

In eadem Tudertina vrbe Marcellin⁹
quidam bone actionis vir. cū duabus
ſororibꝫ ſuis habitabat. qui eueniente
moleſtia corporis ipſo ſacratiſſimo ve-
ſperaſcente iam ſabbato paſchali defun-
ctus eſt. Cui⁹ corpus cū longius eſſet
efferendū die eodem ſepeliri non potuit
Cumqꝫ mora eſſet temporis ad explen-
dum debitū ſepulture ſorores eius mor-
te eius afflicte occurrerūt flentes ad ve
nerabilem fortunatū eiqꝫ magnis voci-
bus clamare ceperūt Scimus qꝛ aplo
rum vitam tenes. leproſos mundas. ce-
cos illuminas. veni et reſuſcita mortuum
noſtrū. Qui mox ut eorū fratrem cogno
uit defunctum flere ⁊ ipſe etiã de morte
eius cepit eiſqꝫ reſpondere dicens. Rece
dite ⁊ hec dicere nolite qꝛ iuſſio omni-
potentis dei eſt cui cõtraire nullus homi
nū poteſt. Illis itaqꝫ diſcedentibꝫ triſtis
ex morte eius manſit epꝯ. Subſequẽ-
te aūt die dñico ante exſurgentis lucis
crepuſculū vocatis duobꝫ dyaconibus
ſuis perrexit ad domū defuncti accedẽſqꝫ
ad locum vbi corpus iacebat ex anime
ibi ſe in oracionem dedit. Expleta autẽ
prece ſurrexit ⁊ iuxta corpus defuncti

ſedit. Non aūt grandi voce defunctum
per nomen vocauit dicens. Frater mar
celle. Ille autē ac ſi leuiter dormiēs ad
vicinam vocem q̄uis modica fuiſſet. ci
tatus ſtatim oculos aperuit. atq; ad e
piſcopum reſpiciens dixit O quid feciſti
o quid feciſti Cui epiſcopus reſpondit
dicens. Quid feci At ille ait. Duo heſ
terno die venerunt qui me eiicientes ex
corpore in bonum locum duxerunt Ho
die autem unus miſſus eſt qui dixit. Re
ducite eum quia fortunatus epiſcopus
in domum eius venit Quib⁹ verbis ex
pletis mox ex infirmitate conualuit et in
hac vita diucius manſit. Nec tm̄ creden
dum eſt. quia locum quē acceperat per
diderit quia dubium non eſt qd interceſ
ſoris ſui precibus potuit poſt mortem
melius viuere qui ante mortem ſtudu
it omnipotenti deo placere Sʒ cur mul
ta de eius vita dicimus cum nunc vſq;
ad corpus illius tot virtutum documen
ta teneamus. Demoniacos quippe ab
ſoluere egros curare quociens ex fide
expetitur vt viuus conſueuerat hoc inde
ſinenter facere et apud mortua ſua oſ
ſa perſeuerat. Sed libet petre adhuc ad
valerie prouincie partes narracionis mee
verba reducere de quib⁹ me eximia val
de miracula ex ore venerabilis fortuna
ti cuius non longe ſuperius memoriā
feci contigit audiſſe Qui crebro ad me
nunc vſq; veniens dum facta michi ve
terum narrat. noua refectione me ſaciat

Vidam nunc i eadem prouincia
Martirius nomine deuotus val
de omnipotentis dei famulus extitit qui
hoc de virtutib⁹ ſuis teſtimonij ſignum
dedit. Dū quadam die fratres illius pa
nem ſubcinericium feciſſent atq; obliti
eſſent crucis ſignū imponere. ſicut i hac
prouincia crudi panes ligno ſigri ſolent
ut per quadras quatuor partiti videan
tur idem dei famulus affuit eiſq; referen
tibus ſignatū non fuiſſe cognouit Cū
q; iam panis ille prunis eſſet et cinerib⁹
coopertus dixit. Quare hūc minime ſi
gnaſtis Qui hec dicens ſignum crucis
digito contra prunas fecit. quo ſignan
te protinus immenſum crepitum panis
dedit ac ſi ingens in ignibus olla cre
puiſſet. Qui dum coctus poſtmodum
fuiſſet ab igne ſubtractus ea cruce ſig
natus inuentus eſt quā nō contactus
ſed fides fecerat.
In eo etiam loco interrorina uallis dici
tur que a multis verbo ruſtico interro
cerna nominatur. In qua erat quidam
vir vite venerabilis valde admirabilis
nomine Seuerus eccleſie beate marie
dei genitricis et ſemper virginis ſacerdos
Hunc cum quidam paterfamilias ad
extremum veniſſet diem. miſſis concite
nuncijs rogauit vt ad ſe quantocius
poſſet veniret. ſuiſq; oracionibus pro
peccatis eius intercederet. vt acta de ma
lis ſuis penitencia ſolutus culpa de cor
pore exiret. Qui videlicet ſacerdos mo
pinate contigit vt ad putandam vine
am eſſet occupatus. atq; ad ſe venienti
bus diceret. Antecedite ecce ego vos
ſubſequor. Cumq; videret ſibi in eodem
opere parum aliquid ſupereſſe paululū
moram fecit vt opus quod minimum
reſtabat expleret. Quo expleto cepit ad
egrum pergere eum vero in itinere oc
currentes hij qui prius venerant obui
am facti ſunt dicentes. Pater q̄re tarda
ſti. Noli fatigari q2 iā defunct⁹ eſt Quo
audito ille cōtremuit magniſq; vocib⁹
ſe interfectorē illi⁹ clamare cepit. Flens
itaq; peruenit ad corp⁹ defuncti ſeq; corā
lecto illi⁹ cum lacrimis in terram dedit.

Cumqꝫ iam vehementer flerꝫ· in terra caput tunderet. ſeqꝫ reum mortis illiꝰ clamaret repente is qui defunctꝰ fuerat animam recepit Quod cū multi qui circumſtabant aſpicerent ā miracōis vocibus emiſſis ceperūt ampliꝰ flere pregaudio Cumqꝫ eum requirerent vbi fuerit. vel quomodo rediſſet ait Tetri valde erant homines qui me ducebant ex quorum ore ac naribꝫ ignis exibat quē tollerare nō poteram . Cumqꝫ ꝑ obſcura loca me ducerent ſubito pulchre viſionis iuuenis cū alijs nob euntibꝫ obuiā factus eſt. qui me trahentibꝫ dix. Reducite illum qr ſeuerꝰ pbr plāgit Eius em̄ lacrimis dominꝰ eum donauit. Qui ſcilicet ſeuerus ꝓtinus de terra ſurrexit eiqꝫ penitenciam agenti opem ſue interceſſionis prebuit Et dum ꝑ dies ſeptem de ꝑpetratis culpis penitenciā egere rediuiuꝰ ageret· octaua die letus de corpe exiuit Perpende queſo hunc de quo loquimur ſeuerū quā dilectū dn̄s accēdit quē cōtriſtari nec ad modicum pertulit. Petrꝰ

Mirāda ſūt valde q̄ dicis q̄ me inuenio nunc uſqꝫ latuiſſe Sed quid eſſe dicimus ꝙ modo tales viri nequeunt inueniri. Gregorius·

Go Petre multos tales in h̄ ſeculo nec modo deeſſe exiſtimo. neqꝫ em̄ ſi talia ſig̃ nō faciūt ideo tales non ſunt. Vite nāqꝫ vera eſtimacio in virtute eſt opum nō in oſtenſione ſignorū Nam ſūt pleriqꝫ qui ⁊ ſi ſigna nō faciunt ſigna tamen facientibꝫ diſpes non ſunt· Petrꝰ·

Nde michi rogo hoc oſtendi poteſt ꝙ ſint quidam qui ſigna nō faciunt et tñ ſigna facientibꝫ diſſimiles non ſunt· Gregorius.

Vnquid nam neſcis qm̄ paulus apl's Petro apl'orū p̄mo in p̄ncipatu apl'ico frater eſt. Petrus.

Cio plane nec dubiū eſt. qr ⁊ ſi minimus omniū apl'orum. plus tñ omnibꝫ laborauit. Gregoriꝰ.

Vod bn̄ ipſe reminiſceris Petrꝰ ſup mare pedibꝫ ambulauit Paulus in mari naufragiū ꝑtulit et in vno eodēqꝫ elemento ibi Paulus ire cū naui non potuit vbi Petrus pedibꝫ iter fecit Aperte igitur conſtat quia cum vtriuſqꝫ virtus fuerit diſpar ī miraculo· vtriuſqꝫ tñ meritum diſpar non eſt in celo. Petrus.

Lacet fateor omnino qd̄ dicis ecce enim aperte noui. quia vita et non ſigna querenda ſunt Sed quoniam ipſa ſigna que fiunt bone vite teſtimonium ferunt. queſo te adhuc ſi qua ſunt referas ut eſurientem me per exempla bonoꝝ paſcas. Gregoriꝰ·

Ellem tibi in laudibus redemptoris de viri venerabilis Benedicti miraculis aliqua narrare· ſed adhuc explendā hodiernū tempus video nō poſſe ſufficere· Liberius itaqꝫ hec loquimur ſi aliud exordium ſumamus·

Incipit liber ſecundus dyalogorum de
vita ⁊ miraculis ſancti benedicti abbis

Vit vir vite venerabi
lis benedictus dei gra
cia ⁊ nomine ab ipſo
ſue puericie tempore
cor gerens ſenile. Eta
tem quippe moribus
tranſiens nulli voluptati animum de-
dit ſed dum in hac terra adhuc eſſet
quod temporaliter libere vti potuiſſet de
ſpexit iam quaſi aridum mundum cum
flore. Qui liberiori genere ex prouin-
cia nurſie exortus . Rome liberalibus lit
terarum ſtudijs traditus fuerat. Sed
cum in eis multos ire per abrupta vicio
rum cerneret eum quem quaſi in ingreſ
ſum mundi poſuerat retraxit pedem ne ſi
quid de ſciencia eius attingeret ipſe q̃z
poſtmodum in immane precipicium to
tus iret. Deſpectis itaqz litterarum ſtu-
dijs relicta domo rebuſqz patrijs ſoli
deo placere deſiderans ſancte conuerſa
cionis habitum queſiuit . Receſſit igi-
tur ſcienter neſcius et ſapienter indo-
ctus. Huius ergo omnia geſta non
didici ſed pauca que narro quatuor di-
ſcipulis illius referentibus agnoui. Con
ſtancio ſcilicet reuerendiſſimo valde vi
ro qui ei i monaſterij regimine ſucceſ
ſit. Valenciano q̃z qui annis multis la
tranenſi monaſterio p̃fuit Symplicio
qui ꝯgregacionem illius poſt eum ter-
cius rexit honorato eciam qui nunc ad-
huc celle eius in qua prius ꝯuerſatus fu
erat preeſt. Hic itaqz cum iam relictis
litterarum ſtudijs petere deſerta decreuiſ
ſet nutrix que hunc arcius amabat ſo-
la ſecuta eſt. Cumqz ad locum veniſſēt
qui dicitur Efide. multiſqz honeſtioribus
viris p̱ caritate illic detentis in beati Pe
tri eccleſia demorarētur predicta nutrix
illius ad purgandum triticum a vicinis
mulieribus preſtari ſibi capiſterium pe
cijt. Quod ſuper menſa incaute derelictū
caſu accidente fractum eſt ſic ut duabus
partibus inueniretur diuiſum. Quod
mox rediēs nutrix illius ut ita inuenit
vehementiſſime flere cepit quia vas qđ
preſtitum acceperat fractum videbat.
Benedictus autem religioſus et pius
puer cum nutricem ſuam flere conſpice
ret eius dolori conpaſſus ablatis ſecum
vtriuſqz fracti capiſterij partibus ſe ſe
cum lacrimis in oracionē dedit qui ab
oracione ſurgens ita iuxta ſe vas ſanū
reperit ut in eo inueniri fracture nulla
veſtigia potuiſſet. Moxqz nutricem ſu
am blande conſolatus ei ſanum capiſte
rium reddidit quod fractum tulerat
Que res in eodem loco a cunctis eſt
agnita atqz in tanta ammiracione ha
bita ut hoc ipſum capiſterium eius loci
incole in eccleſie ingreſſu ſuſpenderent
quatenus p̃ſentes et futuri oēs agnoſce-
rent a q̃nta Bñdictus puer ꝯuſacōis gra
cia perfectione cepiſſet. Quod annis
multis illic ante omnium oculos fuit
et vſqz ad hec longobardorum tēpora
ſuper fores eccleſie pependit. Sed Be
nedictus plus appetens mala mundi
perpeti quam laudes pro deo laboribus
fatigari quam vite huius fauore extolli
nutricem ſuam occulte fugiens deſerti
loci receſſum pecijt. Cui ſublacus vo-
cabulum eſt qui a romana vrbe qua-
draginta fere miliaribus diſtans frigi
das atqz perſpicuas emanat aquas.
Que illic videlicet aquarum habun
dancia in extenſo prius loco colligitur
ad extremū vero in amnem deriuatur.
Quo dum fugiens pergeret monachus
quidam Romanus nomine hunc eun
tem repperit quo tenderet requiſiuit.

Cuiꝰ cum deſiderium cognouiſſet et ſe-
cretum tenuit·et adiutorium impendit.
eiqꝫ ſancte ↄuerſacionis habitū tradidit
et inquantū licuit miniſtrauit Vir autē
dei ad eundē locum perueniens ī artiſſimā
ſpecum ſe tradidit ⁊ tribꝫ annis excepto
romano monacho omnibꝫ ibi incogni-
tus manſit·Qui videlicet romanꝰ non
longe in monaſterio ſub theodaci pa-
tris regula degebat . Sꝫ pie eiuſdem pa
tris ſui oculis furabatur horas et quem
ſibi ad manducandū ſubripere poterat
diebꝫ certis Benedicto panem ferebat
Ad eandem vero ſpecū a romani cella
iter nō erat qꝛ excelſa deſuper rupis emi
nebat ſꝫ ex eadem rupe in longiſſimo fu
ne ligant romanus deponere panē cō-
ſueuerat·In qua etiā reſti paruū tintin-
nabulum inſeruit ut ad eius ſonū cog
noſceret qn̄ ſibi romanus panem prebe
ret quē exiens acciperet Sꝫ antiquꝰ ho
ſtis vniꝰ caritati inuidēs alteriꝰ refecti-
oni cū quadam die ſubmitti panē con
ſpiceret iactauit lapidē ⁊ tintinnabulū
fregit.Romanus tn̄ modis ↄgruentibꝫ
miniſtrare nō deſijt Cum vero iam deus
omnipotens ⁊ Romanū vellet a labore
quieſcere et benedicti vitam in exēplum
hominū demonſtrare.ut poſita ſup can
delabrum lucerna clareſceret quatenus
omnibus qui in dei domo ſunt luceret
cuidam pb̄ro longius manenti qui refe
ctionem ſibi in paſchali feſtiuitate pa-
rauerat·p viſum dominꝰ apparere dig-
natus eſt dicens.Tu tibi delicias ꝑparaſ
et ſeruꝰ meus illo in loco fame cruciat.
Qui ꝓtinus ſurrexit atqꝫ in ipſa ſolem
nitate paſchali cū alimētis que ſibi pa-
rauerat ad locū tetendit et virum dei per
abrupta moncium·p cōcaua vallium.per
defoſſa terratum queſiuit.eūqꝫ latere in
ſpecu reperit.Cumqꝫ oracione facta et

benedicētes dn̄m omnipotentē ↄſediſſēt
Poſt dulcia vite colloquia.is q̄ adue-
nerat pb̄r dixit Surge ſumamꝰ cibum
qꝛ hodie paſcha eſt.Cui vir dei reſpon-
dit dicens.Scio qꝛ paſcha eſt qꝛ hodie
videre te merui·Longe quippe ab homi
nibꝫ poſitus qꝛ die eodem paſchalis ſo-
lemnitatis eſſet ignorabat·Venerabiliſ
aūt pb̄r rurſus aſſeruit dicens Veraciſ
hodie reſurrectionis dn̄ice paſchalis di-
es eſt abſtinere tibi minime cōgruit.qꝛ
et ego ad hoc miſſus ſū.ut omnipotētis
dei dona pariter ſumamꝰ.Benedicentes
igit̄ dn̄m ſumpſerūt cibū.Expleta itaqꝫ
refectione ⁊ colloquio ad eccl'am ſuam
pb̄r receſſit·Eodem qꝫ tempore hunc in
ſpecu latitantē etiā paſtores inuenerūt
quē dum veſtitū pellibꝫ inter frutecta cer
nerent aliquā beſtiam eſſe crediderunt·
Sed cognoſcentes dei famulū.eoꝝ mul
ti ad pietatis graciā a beſtiali mente mu
tati ſūt.Nomen itaqꝫ eius p viciana lo-
ca innotuit cūctis Factumqꝫ eſt ut ex
illo iam tempore a multis frequentari
cepiſſet·Qui cū ei cibum afferrent cor-
poris ab eius ore in ſuo pectore alimē
ta referebāt vite.Quadam vero die dū
ſolus eſſet temptator affuit.Nam nigra
paruaqꝫ auis que merula nominatur·
circa eiꝰ faciem volitare cepit eiuſqꝫ vul-
tui importune inſiſtere ita ut manu ca
pi poſſet ſi hanc vir ſanctus tenere vo
luiſſet.ſꝫ ſigno crucis edito receſſit auis
Tanta aūt carnis temptacō aue eadem
recedente ſecuta eſt.quantā vir ſanctus
numq̄ꝫ fuerat expertus Quandā namqꝫ
aliquando feminā viderat.quā malignꝰ
ſpiritus ante eiꝰ mentis oculos reduxit.
tantoqꝫ igne ſerui dei animum in ſpecie
illiꝰ accendit.ut dū in eiꝰ pectore amo
ris flāma vim caperet etiā pene deſerere
heremū voluptate victus deliberaret·

Tunc ſubito ſuperna gracia reſpectꝰ ad
ſe metipſum reuerſus eſt. atqꝫ vrticarū
et veprium iuxta denſa ſuccreſcere frute-
cta conſpiciens exutus indumenta nu-
dum ſe in illis ſpinarum aculeis et vrti
carum incendijs ꝓiecit. ibiqꝫ diu volu-
tatus toto ex eis corpore vulneratꝰ exijt
et p cutis vulnera duxit a corpore vul
nus mentis. qꝛ voluptatem traxit in do
lorem. Cumqꝫ pene penaliter foris arde
ret extinxit qd̄ intus illicite ardebat. vi-
cit itaqꝫ peccatum qꝛ mutauit incendiū
Ex quo videlicet tempore ſicut poſt di-
ſcipulis ipe phibebat. ita in eo eſt temp
tacio voluptatis edomita ut tale aliqd
minime ſentiret Ceperūt poſtmodū multi
iā mundū relinqre atqꝫ ad eiꝰ magiſte
rium feſtinare Liber quippe a temptacōis
vicio vere iure iā factꝰ eſt virtutū magi
ſter Vnde in exodo per moyſen pcipit
ut leuite a viginti quinqꝫ ānis et ſup mi
niſtrare debeant ab anno vero quīqua
geſimo cuſtodes vaſoꝝ fiāt. Petrus.

Am quidem ꝓlati teſtimonij michi ali
quantum intellectꝰ interlucet. ſed tn̄ hoc
planiꝰ exponi poſtulo. Gregoriꝰ

Iquet petre qꝛ in iuuētute carnis
temptacio feruet. ab anno autē
quinquageſimo calor corpis frigeſcat
Vaſa aū ſacrata ſūt fideliū mentes. Ele
cti ergo cū adhuc in temptacōe ſūt ſub
eſſe eos ac ſeruire neceſſe eſt et obſeqijs
laboribuſqꝫ fatigari Cū vero iā mentis
etate trāquilla Calor receſſerit tempta-
cionis cuſtodes vaſorū ſūt qꝛ doctores
animaꝝ fiunt. Petrus.

A teor placet qd̄ dicis. ſed qꝛ ꝓlati
teſtimonij clauſa reſeraſti queſo ut
de uita iuſti debeas ea q̄ ſūt inchoata per
currere. Gregorius.

Decedente igitur temptacione vir dei
q̄ſi ſpinis erutis exculta tra d̄ vtu
tum ſegete fecundius fructꝰ dedit Preco-
mio itaqꝫ eximie ꝯuerſacōis celebre no-
men eius habebatur. Nō longe aūt mo
naſterium fuit cuiꝰ congregacōis pater
defunctus eſt omniſqꝫ ex illo ꝯgregacō
ad eundē venerabilē Benedictum venit
et magnis precibꝰ ut eis peſſe deberet pe
cijt Qui diu negando diſtulit ſuis illo
rumqꝫ fratrꝫ moribꝰ ſe ꝯuenire nō poſſe
predixit. ſed victꝰ qn̄qꝫ pcibꝰ aſſenſū dedit
Cūqꝫ in eodē monaſterio regularis vi-
te cuſtodiam teneret. nulliqꝫ ut priꝰ per
actus illicitos in dextrā leuamqꝫ partē
deflectere a ꝯuerſacionis itinere liceret
ſuſcepti fratres inſane ſeuientes ſemetip
ſos priꝰ cauſare ceperūt. qꝛ hūc ſibi pre
eſſe popoſcerant quoꝝ ſcilicet tortitudo
in norma eius rectitudinis offendebat.
Cūqꝫ ſibi ſub eo ꝯſpicerent illicita nō
licere et ſe dolerent vſitata relinquere.
durumqꝫ eſſet qꝛ in mente veteri cogeban
tur noua meditari et qꝛ grauis eſt ſemp
prauis moribꝰ vita bonorū tractare de
eius morte aliquid conati ſūt Qui ini
to conſilio venenū vino miſcuerūt Et
cū vas vitreum in quo ille peſtifer po-
tus habebatur recūbente patre ex more
monaſterij ad benedicendū fuiſſet allatū
extenſa manu Benedictus ſignū crucis
edidit et vas qd̄ longius tenebatur eodē
ſigno rupit. Sicqꝫ cōfractum eſt ac ſi
in illo vaſe mortis p cruce lapidem de
diſſet Intellexit ꝓtinus uir dei qꝛ potum
mortis habuerat qd̄ portare nō potuit
ſignū vite. atqꝫ ilico ſurgēs et voltu pla-
cido mēte tranqlla ꝯuocatis fratribꝰ allo
cutus eſt eos dicēs Miſereatur vr̄i fra
tres omps deꝰ q̄re in me facere iſta uo
luiſtis. Nūqd nō priꝰ dixi uobis qꝛ vr̄is
ac meis moribꝰ nō ꝯuenıret. Ite et iuxta
mores noſtros patrem vobis querite
qꝛ poſt hac me habere minime poteſtis

Tūcq; ad locum dilecte ſolitudinis re
diit ⁊ ſolus in ſuperni ſpectatoris oculis
habitauit ſecum. Petrus

Inus patenter intelligo qđ nam
ſic habitauit ſecū. Gregorius.

I ſanctus vir ꝯtra ſe vnanimiter
cōſpirantes. ſueq; ꝯuerſacioni lon
ge diſſimiles coactus diu ſub ſe tenere
voluiſſet. fortaſſe ſui vigoris vſum et
modum trāquillitatis abſcideret. atq; a
ꝯtemplacionis lumine ſue mentis ocu-
lum declinaſſet. Dūq; cottidie illoꝝ cor
repcione fatigatus minus curaret ſua. et ſe
forſitan relinqueret ⁊ illos nō inueniret.
Nam quociens p cogitacōis motū mi-
nime extra nos ducimur ⁊ nos ſumus.
et nobiſcū nō ſumus qꝛ nos metipſos mi
nime videntes p alia vagamur. An illū
ſecum fuiſſe dicimus qui in longinquam
regionem abiit porcionem quā accepe
rat ꝯſūpſit vni in ea ciuiū adheſit por
cos pauit quos cū manducare videret
ſiliq̄s et eſuriret. tamē cū poſtmodū ce-
pit cogitare bona que pdidit ſcriptū de
illo eſt in ſe reuerſus dixit. quāti merce
narii in domo patris mei habundant
panibus. Si igitur ſecū fuit vnde ad ſe
rediit. Hūc ergo venerabilē virū ſecum
habitaſſe dixerim. qꝛ in ſua ſemp cuſto-
dia circumſpectus ante oculos cōditoris
ſemp aſpiciens ſe ſemp examinās. extra
ſe mentis ſue oculum nō diuulgauit.

Vid ergo qđ d̄ apl'o Petrus
petro ſcriptū eſt. dū de carcere ab
angelo eductus fuiſſet qui ad ſe reuerſus
dixit. Nunc ſcio vere qꝛ miſit dominus
angelum ſuū et eripuit me de manu he
rodis et de omni expectacione plebis
iudeorum. Gregorius.

Vobus modis Petre extra nos du
cimur. qui aut p cogitacōis lapſū
ſub nos metipſos recedimus aut per con
templacionis gracā ſup nos metipſos
leuamur. Ille itaq; qui porcos pauit.
vagacione mentis ⁊ immūdicie ſub ſe
metipſum cecidit. Iſte vero quē angelus
ſoluit eius mentē in extaſym rapuit. ex
tra ſe quidē. ſꝫ ſup ſe metipſū fuit. vterq;
ergo ad ſe rediit. quādo ⁊ ille ab errore
opis ſe collegit ad cor. et iſte a contem
placionis culmine ad hoc rediit. qđ in
intellectu cōmuni ut prius fuit. Venerabi
lis igitur Benedictus nulla ſolitudine
habitabat ſecum inquantū ſe intra cogi
tacionis clauſtra cuſtodiuit. Nā quociēſ-
cumq; hūc ꝯtemplacōis ardor in altum
rapuit. ſe pculdubio ſꝫ ſe reliquit. Petrus

Lacet qđ dicis ſꝫ queſo reſponde-
as ſi deſerere fratres debuit quos
ſemel ſuſcepit. Gregorius.

T ego petre exiſtimo ibi aduna-
ti equanimiter portandi ſūt mali
vbi inueniuntur aliqui qui adiuuent
boni. Nā vbi omnimodo de bonis fructus
deeſt. fit aliquādo de malis labor vacu
us maxime ſi e vicino cauſe ſuppetant
que fructū deo valeant ferre meliorē
Vir itaq; ſanctus propter quē cuſto-
diendū ſtaret. qui omīs vnanimit ſe p-
ſequentes cerneret. Et ſepe agitur in cor
de pfectoꝝ. qđ ſilēcio pretereundū n̄ eſt
ut cū laborem ſuum ſine fructu eſſe ꝯſi
derent in locū aliū ad laborē cū fructu
migrent. Vnde ille q̄ꝫ egregius predica
tor q̄ diſſolui cupit ⁊ cū criſto eſſe. cui
viuere criſtus eſt ⁊ mori lucrū q̄ paſſio
num certamina nō ſolū ipſe appeciit. ſꝫ
ad tolleranda hec ⁊ alios accendit. Da-
maſci pſecucionem paſſus ut potuiſſet
euadere murum funem ſportamq; que
ſiuit. ſeq; latenter deponi voluit. Num-
quid nā paulū mortem dicimus timuiſſe
quā ſe ipſe p amore ihesu teſtatꝰ appete
re. Sꝫ cum in eodem loco minorē ſibi

fructum adeſſe conſpiceret ⁊ graui labo-
re ad laborē ſe alibi cū fructu ſeruauit
Fortis ⁊ enim preliator dei teneri intra
clauſtra noluit certaminis campum q̄ſi
uit Unde iſdē q̈ꝫ venerabilis benedictus
ſi libenter audis adhuc agnoſcis q̈ꝛ viuus
ipſe indociles deſeruit q̄ aliq̄ntos in locis
alijs a morte aīe ſuſcitauit. Petrus
Ita eſt ut doces et manifeſta racio ⁊ p-
latū ꝯgruū teſtimoniū declarat ſꝫ queſo
ut d̄ uita tāti patris ad narracionis or
dinem redeas. Gregorius.

Um ſanctus uir diu in eadē ſolitu
dine virtutibꝫ ſignisq̈ꝫ ſuccreſceret
multi ab eo in eodem loco ad omnipotē
tis dei ſūt ſeruiciū cōgregati ita ut illic
xij. monaſteria cū oīpotentis ihu criſti
domini opitulacione ꝯſtrueret In quibꝫ
ſtatutis patribꝫ duodenos monachos
deputauit paucos vero ſecum retinuit
quos adhuc in ſua p̄ſencia ab eis erudi
ri iudicauit Cepere etiā tunc ad eum ro
mane vrbis nobiles ⁊ religioſi cōcur-
rere. ſuoſq̈ꝫ ei filios omnipotēti deo nu-
triendos dare Tunc q̈ꝫ bone ſpei ſuas ſo
boles Euticiū Maurum Tertullius vero
patricius Placidū tradidit E quibꝫ Mau
rus iunior cū bonis polleret moribꝫ ma
giſter adiutor cepit exiſtere. Placidus
vero puerilis adhuc indolis gerebat an
nos. P̄mo aūt ex eis monaſterijs q̄ cir
cumquaq̈ꝫ cōſtruxerat. quidā monachus
erat qui ad oracionem ſtare nō poterat
ſꝫ mox ut ſe fratres ad ſtudium oracio
nis inclinabant ip̄e egrediebatur foras
et mente vaga terrena aliqua ⁊ tranſi-
toria gerebat. Cumq̈ꝫ ab abbate ſuo ſe
pius fuiſſet āmonitus ad virum dei du
ctus eſt qui ipſe q̈ꝫ ſtulticiā eius vehemē
ter increpauit ⁊ ad monaſterium reuer
ſus vix duobꝫ diebꝫ viri dei ammonici-
onem tenuit. nā die tercia ad vſū ꝓpri
um reuerſus vagari tpe oracōis cepit.
Qd̄ cū ſeruo dei ab eodē monaſterij pa
tre quē ꝯſtituerat nunciatū fuiſſet dixit
Ego venio eūq̈ꝫ per me emendo. Cumq̈ꝫ
vir dei veniſſet ad monaſteriū et cōſtitu
ta hora expleta pſalmodia ſeſe frēs in
oracionē dediſſent aſpexit ꝙ eundē mo
nachum q̄ manere in oracione nō po-
tuit quidā niger puerulus p veſtimenti
fimbriā foras trahebat Tūc eidē patri
monaſterij Pompegiano nomine. Et
Mauro dei famulo ſecrete dixit. Num-
quid non aſpicitis quis eſt qui iſtum
monachum foras trahit Qui reſpon-
dentes dixerunt Non. Quibus ait. Ore
mus ut vos etiam videatis quem iſte
monachus ſequitur Cumq̈ꝫ p biduum
eſſet oratum Maurus monachus vidit.
Pompegianus vero eiuſdem monaſte-
rij pater videre non potuit Die igitur
alia expleta oracione vir dei oratoriū
egreſſus. ſtantē foris monachū reperit
quē p cecitate cordis ſui virga pcuſſit.
Qui ex illo die nil pſuaſionis vlterius
a nigro iam puerulo ptulit ſꝫ ad oraci
onis ſtudiū immobilis pmanſit Sic-
q̈ꝫ antiquus hoſtis dominari nō auſus eſt
in eius cogitacione ac ſi ipſe percuſſus
fuiſſet ex verbere.

X hijs autē monaſterijs que in
eodem loco conſtruxerat tria ſur
ſum in rupibus montis erant et erat
fratribus laborioſum ꝙ ſemper ad la-
cum oportebat deſcendere ut aquā hau
rire debuiſſent maxime quia e diuerſo
montis latere erat graue deſcendentibus
in timore periculum. Tunc collecti fra-
tres ex eiſdem tribus monaſterijs ad
dei famulum Benedictum venerunt di
centes. Laborioſū nobis eſt ꝓpter aquā
cotidie uſq̈ꝫ ad lacū deſcēdere ⁊ idcirco
neceſſe ē ex eodē loco mōſteria mutari

Quos blāde ꝯſolatus dimiſit. et nocte
eadem cū paruo puerulo nomine pla-
cido cuiꝰ ſupenius memoriā feci. eiuſdem
montis aſcend rupem ibiqȝ diuciꝰ ora-
uit. Et oracōe cōpleta tres petras i loco
eodem ꝓ ſigno poſuit atqȝ ad ſuū cun-
ctis illic neſcientibꝫ monaſteriū rediit.
Cumqȝ die alia ad eum ꝓ neceſſitate a
que predicti fratres rediſſent dixit Jte
et rupem illā in qua tres ſuper inuicem
poſitas petras inueneritis modicū caua
te. Valet eīm omnipotens deꝰ etiā i illo
montis cacumine aquā ꝓducere ut vo-
ber laborē tāti itineris dignetur auferre
Qui euntes rupem montis quā benedi-
ctus predixerat iam ſudantem inuene-
runt. Cūqȝ in ea cōcauū locum feciſſent
ſtatim aqua repletus eſt. que tam ſuffi-
cienter emanauit ut nūc vſqȝ vbertim
defluat. atqȝ ab illo montis cacumine
vſqȝ ad inferiora deriuetur.

Alio quoqȝ tēpore Gocius quidā paup
ſpiritu ad cōuerſionē venit quem
vir dn̄i Benedictꝰ libentiſſime ſuſcepit
Quadam vero die ei dare ferramentū
iuſſit qd ad falcis ſimilitudinē falcaſtrū
vocatur. ut de loco quodam vepres ab
ſcinderet quatenꝰ illic fieri ortus deberꝫ
Locus autē ipſe quē mūdandū Gochꝰ
ſuſceperat. ſuper ipſam laci ripā iacebat
Cumqȝ Gochꝰ iſdem denſitatem vepri-
um tocius virtutis annisu ſuccideret. fer
rum de manubrio ꝓſiliēs in lacum ceci
dit Vbi tanta erat aquarū ꝓfundita
vt ſpes requirendi ferramenti nulla iā
eſſet. Jtaqȝ ferro ꝑdito tremebundꝰ ad
maurum monachum cucurrit Gochus
damnum qd fecerat nunciauit. et reatꝰ
ſui egit penitenciā. Quod maurus quoqȝ mo
nachus mox Benedicto famulo dei cu
rauit indicare Vir igit dn̄i Benedictus
hec audiens acceſſit ad locum tulit de
manu Gochi manubriū et miſit in lacū
et mox ferrum de ꝓfundo rediit atqȝ in
manubrium intrauit. Qui ſtatim ferra-
mentū Gocho reddidit dicens Ecce la-
bora et noli contriſtari.

Quadam vero die dū iſdem vene-
rabilis Benedictꝰ in cella ꝯſiſte-
ret Predictus placidus puer ſancti vi
ri monachꝰ ad hauriendā de lacu aquā
egreſſus ē. Qui vas qd tenuerat i aquā
incaute ſubmittēs ipſe quoqȝ cadendo ſecutꝰ
eſt. Quem mox vnda rapuit et pene v-
nius ſagitte curſum eum a terra introrſꝰ
traxit. Vir aūt dei intra cellā poſitus hoc
ꝓtinus agnouit et maurū feſtine voca
uit dicēs Frater maure curre quia puer il
le qui ad hauriendam aquā preꝑerat
in lacum cecidit. Jamqȝ eum longius
vnda trahit Res mira. et poſt petrū apo
ſtolū inuſitata Benedictione et eīm po
ſtulata atqȝ percepta ad patris ſui imꝑe-
rium concitus perexit Maurus. atqȝ vſ
qȝ ad eum locū quo ab vnda ducebat
puer ꝑ terrā ſe ire exiſtimās. ſup aquā
cucurrit eumqȝ ꝑ capillos tenens curſu
rapido rediit. Qui mox ut terrā tetigit
ad ſe reuerſus poſt tergum reſpexit. et
quia ſup aquas cucurriſſet agnouit. et qd
preſumere non potuit ut fieret miratus
extremuit factum Reuerſus itaqȝ ad pa
trem rem geſtam retulit Vir aūt vene-
rabilis Benedictꝰ hoc nō ſuis meritis
ſed illiꝰ obediencie deputare cepit. At ꝯtra
Maurus ꝓ ſolo eius imperio factum di
cebat. ſeqȝ ꝯſcium in illa virtute nō eſſe
quā neſciꝰ feciſſet. Jn hac itaqȝ mutua
humilitatis et amica ꝯtencione acceſſit
arbiter puer qui ereptus eſt qui et dice-
bat Ego cū ex aqua traherer ſup caput
meum melotē abbatis videbam atqȝ ip
ſum me ex aquis educere cōſiderabam.

Petrus.

Agna fuit valde que dicis ꝛ mul
torum edificacioni ꝓ futura . Ego
aūt boni viri miracula quo plus bibo
plus ſicio.   Gregorius.

Um iam loca eadem in amorem
dei domini noſtri ihesu criſti lōge
lateqꝫ feruescerent ꝛ ſeculare vitam mul
ti relinquerent ꝛ ſub leui redemptoris iu
go ceruicem cordis edomarent Sicut
mos prauoꝝ eſt inuidere alijs virtuti:
bus bonoꝝ quas ipſi habere nō appetūt
viane eccleſie pbr Florencius nomine
huius noſtri ſbdyaconi Florencij auus an
tiqui hoſtis malicia perculſus ſcīa ſācti
viri cepit emulari. eiuſqꝫ cōuerſacioni de
rogare. quoſqꝫ etiā poſſet ab illius viſita
cione cōpeſcere Cūqꝫ iam ſe cōſpiceret
eius ꝓfectibus obuiare nō poſſe ꝛ ꝯuerſa
cionis illius opinionē creſcere atqꝫ mul:
tos ad ſtatū vite melioris ipſo qꝫ opini
onis eius precomio indeſinenter vocari
inuidie facibus magis magiſqꝫ ſuccenſus
deterior fiebat qꝛ ꝯuerſacionis illius appe
tebat habere laudem ſꝫ habere laudabilē
vitam nolebat . Qui eiuſdem inuidie
tenebris cecatus ad hoc vſqꝫ perductus
eſt. ut ſeruo omnipotentis dei infectum
veneno panem quaſi pro benedictione
tranſmitteret Quē vir dei cum graciarū
actione ſuſcepit. ſꝫ eum que peſtis late
ret in pane non latuit Ad horam vero
refectionis illius ex viana ſilua coruus
venire conſueuerat et panem de manu
eius accipere Qui cum more ſolito ve:
niſſet panem quē preſbiter tranſmiſerat
vir dei ante coruum ꝓiecit eiqꝫ precepit
dicens . In nomine ihesu criſti domini
noſtri tolle hunc panem ꝛ tali eum in
loco proice vbi a nullo hominum poſ:
ſit inueniri. Tunc coruus aperto ore ex:
panſis alis circa eū panē cepit diſcurrere
crocitare ac ſi aperte diceret ꝛ obedire ſe
velle et tm̄ iuſſa implere non poſſe Cui
vir domini precipiebat iterum atqꝫ ite:
rum dicens . Leua leua ſecurus atqꝫ ibi
ꝓice ubi inueniri non poſſit. Quem diu
coruus demoratus. quandoqꝫ coruus mo
mordit leuauit et receſſit . Poſt triduū
vero horarum ſpacio abiecto pane re:
dijt et de manu hominis dei annonam
quā conſueuerat accepit Venerabilis
autem pater contra vitam ſuam marce
ſcere ſacerdotis animum videns illi ma:
gis quā ſibi doluit Sed predictus flo
rencius quia magiſter corpus necare
non potuit ſe ad extinguendas diſcipu
lorum animas accendit ita vt in orto
celle cui Benedictus inerat ante eorū
oculos nudas ſeptem puellas miſerat
que coram eis ſibi inuicem manus te:
nentes et diucius ludentes illorum men
tes ad peruerſitatem libidinis inflam:
marent. Quod vir ſanctus de cella cō:
ſpiciens. lapſumqꝫ adhuc tenerioribus
diſcipulis pertimeſcens. idqꝫ pro ſua ſo:
lius fieri perſecucione pertractans inui
die locum dedit. atqꝫ oratoria et cuncta
que conſtruxerat ſubſtitutis prepoſitis
adiunctis fratribus ordinauit et pau:
cis ſecum monachis ablatis habitacio
nem mutauit loci. Sicqꝫ vir dei eius o
dia humiliter declinauit quem omnipo
tens deus terribiliter percuſſit Nam cum
predictus preſbiter ſtans in ſolario Be
nedictum diſceſſiſſe cognoſceret ꝛ exul
taret perdurante immobiliter tota domus
fabrica hoc ipſum tantū in quo ſtabat
ſolarium cecidit Et Benedicti hoſtem
conterens extinxit. Quod viri dei diſci:
pulus Maurus venerabili patri Bene
dicto qui adhuc a loco eodem vix de:
cem miliaribus aberat eſtimauit eſſe nū
ciandum dicens . Reuertere. quia pre:
ſbiter qui te perſequebatur extinctus eſt.

Qđ vir dei Benedictus audiens ſeſe in grauibꝫ lamentacōibꝫ dedit. vel qꝛ inimicus occubuit. vel qꝛ de inimici morte diſcipulꝰ exultauit. Qua de re factum eſt vt eidem ꝗ̄ diſcipulo penitenciā indicerent ꝙ taliter gaudere de inimici interitu preſumpſiſſet. Petrꝰ.

Ira ſūt ꝛ multū ſtupenda q̄ dicis Nam in aqua ex petra producta moyſen. in ferro vero qđ ex ꝓfundo aque rediit heliſeū. In aque itinere petꝝ in curru obediencia heliā in luctu aūt mortis inimici dauid video ut perpendo vir iſte ſpiritu iuſtoꝝ oīm plenꝰ fuit.

Gregorius.

Ir dei Benedictꝰ petre vniꝰ ſpiritum habuit. q̄ p̄ ꝯceſſe redempcionis graciā electoꝝ corda oīm impleuit de quo iohānes dicit Erat lux vera. que illuminat omnē hominē venientem in mundū De qua rurſus ſcriptum eſt de plenitudine eius nos oīs accepimꝰ Nā ſancti dei homines potuerūt a dn̄o virtutes habere. nō etiā aliis tradere Ille autē ſigna virtutis dedit ſubditis. q̄ ſe daturum ſignum ione ꝓmiſit inimicis ut coram ſuꝑbis mori dignaretur. corā humilibꝫ reſurgere. quatenus ꝛ illi viderent qđ cōtemnerent. et iſti qđ venerātes amare deberent. Ex quo miſterio actū eſt. ut dū ſuꝑbi aſpiciunt deſpectū mortis. humiles cōtra mortem acciperēt gloriam poteſtatis. Petrus.

Queſo te poſt hec ad que loca vir ſanctꝰ migrauerit. vel ſi aliquas in eis virtutes poſtmodum oſtenderit innoteſce. Gregorius.

Anctꝰ vir ad alia migrans. locum nō hoſtem mutauit. Nā tāto poſt grauiora prelia ꝑtulit quātum cōtra ſe aperte pugnantem ipſū malicie magiſtrum inuenit. Caſtrum nāqꝫ qđ Caſſinum dicit in excelſi montis latere ſitum eſt. q̄ videlicet mons diſcenſo ſinu hoc idem caſtꝝ recipit. Sꝫ p̄ tria milia ria in altū ſe ſubrigens velut ad aera cacumen tendit. Vbi vetuſtiſſimū fanū fuit in quo ex antiquoꝝ more gentilium a ſtulto ruſticorum ꝓplo appollo colebatur. Circumquaqꝫ etiā in cultu demonū luci ſuccreuerant. in q̄bus adhuc eodē tempore infidelium inſana multitudo ſacrificiis ſecrilegis inſudabat. Illuc itaqꝫ vir dei veniens cōtriuit ydolum ſubuertit aram ſuccidit lucos. atqꝫ in ipſo templo apollinis oraculū ſancti iohis conſtruxit et cōmorantem circūquaqꝫ multitudinē predicacione cōtinua ad fidem vocabat. Sed hec antiquꝰ hoſtis tacite non ferēs nō occulte vel p̄ ſompniū ſed aꝑta viſione eiuſdē patris ſe oculis ingerebat et magnis clamoribꝫ vim ſe perpeti conq̄rebatur. ita vt voces illiꝰ etiā fratres audirent quāuis ymaginē minime cernerēt Vt enī diſcipulis ſuis venerabilis pater dicebat corporalibꝫ eiꝰ oculis idem antiquꝰ hoſtis deterrimus ꝛ ſuccenſus apparebat ꝙ in eū ore oculiſqꝫ flāmantibꝫ ſeuire videbatur Iā vero que diceret audiebant oīs prius enim hūc vocabat ex nomine Cui cum vir dei minime reſponderet ad eiꝰ mox ꝯtumelias erūpebat Nā cū clamaret dicēs benedicte benedicte. et cū ſibi nullomodo reſpondere cōſpiceret ꝓtinꝰ adiungebat Maledicte nō Benedicte. qđ mecum habes quid me ꝑſequeris. Sed iā nunc exſpectanda ſunt contra dei famulum antiq̄ hoſtis noua certamina cui pugnans quidem volens intulit. Sed occaſionis victorie miniſtrauit inuitꝰ.

Quadam die dū fratres habitacula eiuſdē celle cōſtruerēt lapis in medio iacebat. quem i edificium leuare

decreuerunt · Cumq; eū duo vel tres mo
uere non poſſent plures adiuncti ſūt. ſ
ita immobilis mãſit ac ſi radicatus in
terra teneretur. ut palam daretur intelli
gi ꝙ ſup eum ipſe ꝑ ſe antiqu⁹ hoſtis ſe
deret · quē tantorum viroꝝ manus mo
uere non poſſent. Difficultate igitur fa
cta ad virum dei miſſum eſt ut veniret ⁊
orando hoſtem repelleret ut lapidem le
uare poſſent. Qui mox venit ⁊ oratio
nem faciens benedictionem dedit et tāta
lapis celeritate leuat⁹ eſt ac ſi nullum
pri⁹ pond⁹ habuiſſet. Tunc in cōſpectu
viri dei placuit ut ī eodem loco terra fo
deretur Quā dum fodendo alti⁹ penetra
rent. ereum illic ydolum frēs inuenerūt
Quo ad horā caſu ī coquinam ꝓiecto
exire ignis repente viſus eſt atq; in cun
ctorum monachorum oculis q; omne
eiuſdem coquine edificium ↄſumeretur
oſtendit. Cumq; ad iaciendam aquam
ad ignem quaſi extinguendo ꝑſtreperēt
pulſatus eodem tumultu vir dei aduenit
Qui eundem ignem in oculis fratrum
eſſe in ſuis vero nō eſſe conſiderans. ca
put ꝓnus ad oratiōnē flexit et eos
quos fantaſmatico reperit igne deludi
vocauit fratres ad oculos ſuos ut ⁊ ſa
num illud coquine edificiū aſſiſtere cer
nerent. ⁊ flammas quas antiqu⁹ hoſtis
fixerat non viderent Ruſus dū fratres
parietem q; res ita exigebat paulo al
tius erigerent vir dei ī orationis ſtudio
intra celle ſue clauſtra morabatur Cui
antiqū⁹ hoſtis inſultans apparuit et ei
q̊ ad laborantes frēs ꝑgeret indicauit
Q̊ď vir dei ꝑ nuncium celerrime fratri
bus indicauit dicens Fratres caute vos
agite quia ad vos hac hora malignus
ſpiritus venit Is qui mandatum detulit
vix verba compleuerat ⁊ malignus ſpi
ritus eundem parietem qui edificabat
euertit. atq; vnum puerulum mona
chum cuiuſdam curialis filium oppri
mens ruina contriuit. Contriſtati om
nes ac vehementer afflicti non damp
num parietis. Sed contritione fratris
venerabili patri Benedicto celeriter cum
graui luctu nunciarunt Tunc iſdem
pater dilaceratum puerum ad ſe deferri
iubet. Quem portare non niſi in ſago
potuerunt. quia collapſi ſaxa parietis
non ſolum eius membra ſed etiam oſ
ſa contriuerant. Precepitq; vir dei ſta
tim ī eū cella ſua ī pſyatio quo orare cō
ſueuerat proici miſſiſq; foras fratribus
cellam clauſit qui orationi inſtantius
ꝙ̄ ſolebat incubuit Mira res eadem ho
ra hunc incolomem atq; vt prius va
lentem ad eundem iterum laborem mi
ſit vt ipſe quoq; parietem cum fratrib⁹
perficeret de cuius ſe interitu antiqu⁹ ho
ſtis Benedicto inſultare credidiſſet.
Cepit vero inter iſta vir dei prophetie
etiam ſpiritu pollere ventura predicere.
preſentib⁹ etiam abſentia nūciare. Mos
et enim celle fuit ut quotiens ad reſpō
ſum aliquod egrederentur fratres cibū
potumq; extra cellam minime ſumerent
Cumq; hoc de vſu regule ſolicite ſerua
retur. quadam die ad reſpōſum fratres
egreſſi ſunt et in eo tardiori compulſi
ſunt hora demorati. Qui manere iuxta
religioſam feminam nouerant cuius in
greſſi habitaculum ſumpſerunt cibum
Cumq; iam tardius ad cellam rediſſent
benedictionem patris ex more pecierūt
Quos ille protinus percuntatus eſt di
cens. Ubi cōmediſtis. Qui reſponde
runt Nuſꝙ̄. Quibus ille ait. Quare
ita mentimini Numquid illius talis fe
mine habitaculum non intraſtis Num
quid hos atq; illos cibos non accepi
ſtis. Numquid tot calices non bibiſtis

Cumq; eis venerabilis pater ⁊ hoſpiciū
mulieris et genera ciboꝝ. et numeꝝ poti
onum diceret. recognoſcentes cuncta
que egerant ad ei⁹ pedes tremefacti ceci
derunt. ſe deliquiſſe ꝯfeſſi ſunt. Ipſe aūt
ꝓtinus culpe penitenciā precepit. ꝑpen-
dens ꝗ in eius abſencia vltra nō facerēt
quē preſentē ſibi eſſe in ſpiritu ſcirēt.

Frater q; valentiniani eius mona
chi cui⁹ ſuperius memoriā feci vir
erat laycus ſ religioſus. Qui ut ſerui
dei oracionem perciperet ⁊ germanū fra
trem videret. annis ſingulis d loco ſuo
ad cellā ieiunus venire ꝯſueuerat. Qua
dam igitur die dū iter ad monaſteriū
faceret ſeſe illi alīū viator adiūxit. qui
ſumendos cibos in itinere portabat. Cū
q; iam hora tardior excreuiſſet dixit Ve
ni frater ſumam⁹ cibum ne laſſemur in
via. Cui ille reſpondit. Abſit frater hoc
non faciā q2 ad venerabilem patrē Be-
nedictum ieiunus ſemp venire ꝯſueui
Quo reſponſo percepto ad horā ꝯuiator
tacuit. Sz cū poſt h aliquātulū itine
ris ſpacium egiſſent rurſus āmonuit ut
manducarent. Noluit ꝯſentire. qui ieiu
nus venire decreuerat. Tacuit quidē qui
ad manducandum inuitauerat. et cū eo
ieiunus adhuc ꝑgere modicū cōſenſit.
Cumq; iter longi⁹ agerent et eos tar-
dior hora fatigaret ambulantes inuene
runt in itinere pratū ⁊ fontem et queq;
poterant ad reficiendū corpus delectabi
lia videri. Tūc cōuiator ait Ecce aqua
Ecce pratū Ecce amenus loc⁹ in q poſ-
ſumus refici. et parum quieſcere ut va-
leamus iter noſtrum poſtmodū incolo-
mes explere. Cū igitur ⁊ verba aurib⁹
et loca oculis plandirentur. Tercia am
monicione ꝑſuaſus cōſenſit ⁊ cōmedit.
veſpertina vero hora ꝑuenit ad cellam.
Preſentatus aūt venerabili bn̄dicto ſibi
oracionē peciit ſ mox ei vir ſanct⁹ hoc
qd in via egerat improperauit dicens
Quid eſt frater ꝗ malign⁹ hoſtis q te-
bi p cōuiatorē tuū locutus eſt. ſemel ti-
bi ꝑſuadere nō potuit ſecūdo nō potuit.
tercio vero ꝑſuaſit ⁊ te ad hoc qd volu
ſupauit. Tūc ille reatū infirme ſue mē
tis agnoſcēs ei⁹ pedib⁹ ꝓuolut⁹. tāto ma
gis cepit culpā deflere ⁊ erubeſcere quā
to ſe cognouit etiā abſentem in benedi
cti patris oculis deliquiſſe. Petr⁹.

Eo ſancti viri precordijs heliſei
ſpiritum ī deo ineſſe qui abſente
diſcipulo ꝑſens extitit. Gregori⁹

Portet petre ut interim ſileas. qte
nus adhuc maiora cognoſcas.
Gothoꝝ namq; temporib⁹ cū rex eorū
Totylia. ſanctum viꝝ ꝓphecie habere
Spiritū audiſſet ad eius monaſterium
pergēs paulo longi⁹ ſubſtitit. eiq; ſe ve
turum eſſe nunciauit. Cui dum ꝓtinus
mandatū de monaſterio fuiſſet ut veni
ret. ipſe ſicut ꝑfide mētis fuit an vir dei
ꝓphecie ſpiritum haberet explorare co-
natus eſt. Quidam vero eius ſpatari⁹
Riggo dicebatur cui calciamenta eius
prebitur. eumq; indui veſtib⁹ regalib⁹
fecit quē quaſi in ꝑſona ſua ꝑgere ad
dei hominem precepit. In cui⁹ obſeq̄o
tres qui ſibi pre ceteris adherere ꝯſue-
uerant comites miſit ſcilicet vul. Ruderig.
et blindinch vt an̄ ſerui dei oculos
ipſum regem Totyliam ēē ſimulantes.
eius lateri obambularēt. cui aliqua ꝗ
obſequia quaſi ſpatarij preberent ut tā
ex eiſdē obſequijs quam ex purpureis
veſtib⁹ rex eſſe putaretur Cumq; iſdem
Riggo decoratus veſtib⁹ obſequentum
frequencia comitatus monaſteriū fuiſ
ſet ingreſſus vir dei emin⁹ ſedebat. Quē
venientem cōſpiciēs cū iā ab eo audiri
potuiſſz. clamauit dicēs Pone fili pone

hoc q̄d portas nō eſt tuum Qui riggo
ꝓtinus in terram cecidit et q2 tanto vi-
ro illudere preſūpſiſſet expauit omſq;
qui cū eo ad dei hominē veniebant ter-
re cōſternati ſunt. Surgentes autē ad
eum ꝓpinquare minime p̄ſumpſerunt. ſ;
ad ſuum regem reuerſi nunciauerūt tre
pidi. in quāta velocitate fuerant deprehē
ſi. Tunc per ſe iſdem Totyla ad dei ho
minem acceſſit quem cū longe ſedentem
cerneret non auſus accedere ſeſe in terrā
dedit. Cui cum vir dei bis ter ve diceret.
ſurge. ſ; de terra erigi ſe nō auderet. Be-
nedictus xp̄i ihesu famulus p ſemetipſū
dignatus eſt accedere ad regem ꝓſtra-
tumq; de terra leuauit ⁊ de ſuis actibus
increpauit. atq; in paucis ſermonibus
multa que illi erant ventura prenuncia
uit dicēs Multa mala facis multa ma
la feciſti. iam aliquādo ab iniquitate cō
peſce Equidē romam ingreſſurus es ma-
re tranſiturus nouem annis regnans
decimo morieris Quibus auditis rex ve-
hementer territus oratione petita receſ
ſit. atq; ex illo iam tempore minus cru
delis fuit et nō multo poſt romā adiit.
ad ſiciliam perrexit anno aūt regni ſui
decimo omnipotentis dei iudicio regnū
cum vita perdidit.

Retrea Canuſine antiſtes eccleſie
ad eundē dei famulū venire cōſue-
uerat. quē vir dei p vite ſue merito val
de diligebat. Is itaq; dum cū illo de in
greſſu regis Totylie et Romane vrbis
perdicione colloquium haberet dixit. Per
hunc regem ciuitas iſta deſtruetur. vt
iam amplius nō inhabitetur Cui vir do
mini reſpondit Roma agentibus nō exter
minabitur ſ; tēpeſtatibus choruſcis turbini
bus ac terremotu fatigata marceſcet in
ſe metipſa Cuius ꝓphecie miſteria nobis
iā facte ſūt luce clariora. q̄ in hac vrbe
diſſoluta menia. euerſas domus deſtru-
ctas eccleſias turbine cernimus. eiuſq; e-
dificia longo ſenio laſſata q2 ruinis cre
breſcentibus ꝓſternantur videmus. quāuis
hoc Honoratus eius diſcipulus cuius michi
relacione cōpertum eſt nequaq̄ ex ore
illius audiſſe ſe p̄hibet. ſ; q2 hoc dixerit
dictum ſibi a fratribus fuiſſe teſtatur.

Odem quoq; tempore quidam a
quinenſis eccleſie clericus demonio
vexabatur qui a venerabili viro Con-
ſtancio eiuſdem eccleſie antiſtite p mul-
ta fuerat martirum loca tranſmiſſus vt
ſanari debuiſſet. Sed ſancti dei marti-
res noluerunt ei ſanitatis donum tribu
ere vt quanta eſſet in benedicto gracia
demonſtrarent Ductus itaq; eſt ad om
nipotētis dei famulum Benedictum qui
ihesu criſto domino preces fundens an
tiquum hoſtem de obſeſſo homine pro
tinus expulit. Cui ſanato precepit dicēs
Vade ⁊ poſt hec carnem non comedas
ad ſacrum ordinem numquā accedere
preſumas. Quacumq; autem die ſacrū
ordinem temerarie preſumpſeris. ſtatim
iuri dyaboli iterum mancipaberis Diſ-
ceſſit igitur clericus ſanus et ſicut terre
re ſolet animum pena recēs ea que vir
dei preceperat interim cuſtodiuit. Cum
vero poſt annos multos omnes prio-
res illius de hac luce migraſſent ⁊ mino
res ſuos ſibimet ſuppoſi in ſacris ordi-
nibus cerneret verba viri dei quaſi ex lon
go tempore oblitus poſtpoſuit atq; ad
ſacrum ordinem acceſſit quem mox is
q̄ reliquerat dyabolus tenuit eūq; vexa
re quouſq; animam eius excuteret non
ceſſauit. Petrus.

Ste vir dei diuinitatis vt video etiā ſe
creta penetrauit q̄ pſpexit hūc clericum
idcirco dyabolo traditū ne ad ſacrū or-
dinē auderet accedere. Gregorius.

Dare diuinitatis ſecreta ñ noſſet. qui diuinitatis precepta ſeruaret cum ſcriptũ ſit qui adheret dño vnus ſpiritus eſt. Petr⁹.

I vnus ſit cũ domino ſpiritus q̃ dño adheret. quid eſt ꝙ iterũ iſdẽ egregi⁹ predicator dicit. quis cognouit ſenſum domini. aut q̃s cõſiliati⁹ ei⁹ fuit Valde eñ eſſe incõueniens videtur eiuſ ſenſum cum quo vnũ factus fuerit ignorare. Gregori⁹.

Sancti viri inquantum cum deo vnum ſunt. ſenſum domini nõ ignorant. Nam idem ꝙ apl's dicit. Quiſ eñ ſcit hominum que ſũt hominis. niſi ſpiritus hominis qui eſt ĩ ipſo Ita et q̃ dei ſunt nemo cognouit niſi ſpirit⁹ dei Qui ut ſe oſtenderet noſſe que dei ſunt adiunxit Nos aũt nõ ſpiritũ hui⁹ mũdi accepimus. ſ; ſpiritum qui ex deo eſt. Hinc iterum dicit. Qđ oculus nõ vid. nec auris audiuit. nec in cor hominis aſcendit. que ꝑparauit deus diligentib; ſe nobis autẽ reuelauit p ſpiritum ſuum. Petruſ.

Si ergo eidem apl'o ea que dei ſũt p dei ſpiritũ ſũt reuelata. quomõ ſup hoc qđ ꝓpoſui premiſit dicẽs. O altitudo diuiciarum ſapiencie ⁊ ſciencie dei ꝙ in cõprehenſibilia ſũt opa ei⁹ ⁊ inueſtigabiles vie ei⁹. Sed rurſum michi h' dicẽti alia ſuboritur queſtio Nã dauid ꝓph'a dño loquitur dicens In labijs meis pnunciaui omnia iudicia oris tui Et cũ minus ſit noſſe ꝙ etiã pnũciare quid eſt qđ paulus in cõprehenſibilia eſſe dei iudicia aſſerit. Dauid autẽ hec ſe omnia non ſolum noſſe ſ; etiã in labijs pnũciaſſe teſtatur. Gregori⁹.

Cum vtraq; hec tibi ſuperius ſit breuitate reſpondi dicens ꝙ ſancti viri inquãtum cũ dño ſũt ſenſũ domini nõ ignorãt Oĩs eñ q̃ deuote dñm ſequũtur etiã deuocõe cũ deo ſũt. ⁊ adhuc carnis corruptibilis grauati pondere cũ deo nõ ſunt occultaq; dei iudicia inq̃tũ õiũcti ſt ſciũt inq̃tũ diſiũcti ſt neſciũt. Quia eñ ſecreta ei⁹ adhuc pfecte non penetrant in cõprehẽſibilia eius iudicia eſſe teſtantur. qui vero mente ei inherẽt atq; inherendo vel ſacris ſcripture eloquijs vel occultis reuelacionib; inquantum accipiũt agnoſcant ⁊ nouerũt hec et pnunciant Judicia igit que deus tacet neſciũt. q̃ de⁹ loquitur ſciũt Vnde et dauid ꝓpheta cũ dixiſſet In labijs meiſ pnunciaui omnia iudicia ptin⁹ addidit oris tui Ac ſi apte dicat Ego iudicia et noſſe et pnunciaſſe potui que te dixiſſe cognoui Nã ea que ipſe non loqueris a noſtra pculdubio cognicione abſcondis. Concordat ergo ꝓphetica apl'icam ſentencia. q2 et in cõprehenſibilia ſũt dei iudicia et tñ que d' ore ei⁹ plata fuerint humanis labijs pnunciantur qm̃ ſcire ab omnib; ⁊ plata pdi poſſũt ⁊ occultari nõ poſſunt. Petrus.

Nobiectione mee q̃ſtiũcule patuit ſãctacionis Sz q̃ſo te ſi qua ſũt adhuc de viri hui⁹ virtute ſbiũge. Gregori⁹

Vir quidam nobilis Theoprob; nomine eiuſdẽ Benedicti patris fuerat ãmonicione conuerſus. q̃ p vite ſue merito magnam apud eum familiaritatis fiduciam habebat. Hic cũ quadam die eius cellam fuiſſet ingreſſ⁹ hũc amariſſime flentem reperit. Cumq; diu ſubſiſteret. eiuſq; non finiri lacrimas videret. nec tñ ut vir dei õſueuerãt orãdo plangeret ſ; m erendo q̃ nam cauſa tanti luctus exiſteret inquiſiuit. Cui vir dei illico reſpondit. Omne hoc monaſteriũ qđ õſtruxi et cũcta que fratrib; ꝑparaui omnipotentis dei iudicio gentib; tradita

ſunt · Vix aūt obtinere potui ut michi ex hoc loco anime concederentur. Cuiꝰ vocem tunc theoprobus audiuit nos autem cernimus qui deſtructum modo a longobardorū gente eius monaſterium ſcimus · Nocturno enim tempore ⁊ quieſcentibus fratribus nuper illic lōgobardi ingreſſi ſunt· Qui diripientes omnia ne vnum quidem hominem illic tenere potuerunt ſed impleuit omnipotens deus quod fideli famulo Benedicto promiſerat ut ſi res gentibus traderet animas cuſtodiret· Qua in re pauli vicem video tenuiſſe Benedictum. Cuius dum nauis rerum omnium iacturā pertulit ipſe in conſolacione vitam omnium qui cū eo comitabantur accepit·

Quodam qꝫ tempore exhilaratus noſter quem ipſe conuerſum noſti tranſmiſſus a domino ſuo fuerat vt dei viro in monaſterium vino plena duo lignea vaſcula que vulgo flaſcones vocātur deferret· Qui vnū detulit alterum vero pergens in itinere abſcondit· Vir autem domini quem facta abſēcia latere non poterant vnum cum graciarum actione ſuſcepit ⁊ diſcedentē puerum monuit dicens· Vide fili ne de illo flaſcone quē abſcondiſti iam bibas ſed inclina illum caute ⁊ inuenies quid intus habet. Qui confuſus valde a dei homīe exiuit· Et reuerſus volēs adhuc probare quod audierat cum flaſconem inclinaſſet de eo protinus ſerpens egreſſus eſt· Tunc predictus exhilaratus puer per hoc quod in vino reperit expauit malum quod fecit·

Non longe autem a monaſterio vicus erat in quo non minima multitudo hominum ad fidem dei ab idolorum cultu Benedicti fuerat exhortacione conuerſa· Ibi qꝫ quedam ſanctimoniales femine inerant et crebro illuc ꝓ exhortādis animabus fratres ſuos mittere benedictus dei famulꝰ curabat. Quadam vero die miſit ex more ſed is qui miſſus fuerat monachus poſt admonicionem factam a ſanctimonialibus feminis rogatus mappulas accepit ſibi qꝫ eas abſcondit in ſinu· Qui mox vt reuerſus eſt eum vir dei vehementiſſima amaritudine cepit increpare dicēs Quomodo ingreſſa eſt iniquitas in ſinu tuo· At ille obſtupuit ⁊ quid egiſſet oblitꝰ vnde corripiebatur ignorabat Cui ait· Nunquid ego illic preſens nō eram quando ab ancillis dei mappulas accepiſti tibiqꝫ eas in ſinu miſiſti· Qui mox eius veſtigiis prouolutus ſtulte ſe egiſſe penituit ⁊ eas quas in ſinu abſcōderat mappulas abiecit·

Quadam qꝫ die dum venerabilis pater veſpertina iam hora corporis alimenta perciperet eius monachus cuiuſdam defenſoris filius fuerat qui ei ante menſam lucernam tenebat. Cūqꝫ vir dei ederet ipſe autē cū lucerna miniſterio aſtaret cepit per ſuperbie ſpiritū in mente ſua tacitus voluere et per cogitacionem dicere · Quis eſt hic cui ego manducanti aſſiſto lucernam teneo ſeruicium impendo · Quis ſum ego vt iſti ſeruiam · Ad quem vir dei ſtatim conuerſus vehementer eum cepit increpare dicens · Signa cor tuum frater quid eſt quod loqueris. Signa cor tuum. Vocatiſqꝫ ſtatim fratribꝰ precepit ei lucernam de manibus tolli ipſum vero iuſſit a miniſterio recedere et ſibi hora eadem quietum ſedere· Qui requiſitus a fratribus quid habuerit in corde ꝑ ordinē narrauit q̄nto ſuperbie ſpiritu intumuerat et q̄ cōtra virum dei verba per cogitacōes tacitus dicebat·

Tunc liquido omnibꝫ patuit q̄ venera
bilem benedictū latere nil poſſet in cuiꝰ
aure etiā cogitacōis verba ſonuiſſent.

Lio igiẗ tēpore in eadē campanie
rgione fames incubuerat magnaqꝫ
oīs alimentoꝝ indigencia coangusta
bat jamqꝫ in benedicti monaſterio triti
cum deerat. panes vero pene oēs cōſūp
ti fuerant ut nō plꝰ quā quinqꝫ ad refe
ctionis horā fratribꝫ inueniri potuiſſēt
Cumqꝫ eos venerabilis pater contriſta
tos cerneret. eoꝝ puſillanimitatem ſtu
duit modeſta increpacione corrigere et
rurſum promiſſione ſubleuare dicens.
Quare de panis inopia veſter animꝰ cō
triſtatꝰ. Hodie quidē minus eſt. ſed die
craſtina abundanter habebitis Sequē
ti autem die ducenti farine modij an fo
res celle in ſaccis inuenti ſūt. Quos om
nipotens deus quibꝫ deferentibꝫ trāſmiſiſ
ſet nūc vſqꝫ manet incognitū Qđ cū fra
tres cernerēt. dn̄o gracias referentes di
dicerūt iam de abundancia ne in ege
ſtate dubitarent. Petrꝰ.

Ic queſo te nūquid nam creden
dum eſt huic dei famulo ſemp p
phecie ſpiritū adeſſe potuiſſe. an p inter
ualla temporum eius mentem pphecie
ſpiritus implebat. Gregoriꝰ.

Rophecie ſpiritus petre pphetarū
mentes nō ſemp irradiat q̄ ſicut
de ſancto ſpiritu ſcriptum eſt vbi vult
ſpirat. ita ſciendū eſt q̄ ⁊ qn̄ vult aſpi
rat. Hinc eſt qđ nathan a rege reqſituſ
ſi conſtruere templū poſſet priꝰ cōſenſit.
et poſtmodū phibuit Hinc eſt qđ heli
ſeus cū flentē mulierem cerneret cauſā
qꝫ neſciſſet ad phibentem hāc puerum
dicit Dimitte eam q̄ anima eius ī ama
ritudine eſt. et dominus celauit a me. et
nō indicauit michi. Qđ omnipotēs deꝰ
ex magne pietatis diſpenſacōe diſponit
q̄ dū pphecie ſpiritū aliquādo dat et a
liqn̄ ſubtrahit pphetancū mentes ⁊ ele
uat in celſitudine ⁊ cuſtodit in humili
tate vt et accipientes ſpiritum inueniāt
quid de deo ſint et rurſum pphecie ſpiri
tum non habentes cognoſcant qđ ſint
de ſemetipſis. Petrꝰ.

Ta hoc eſſe vt aſſeris magna racio
clamat Sꝫ queſo de venerabili pa
tre bn̄dicto qcqđ adhuc animo occur
rit exſequere. Gregoriꝰ.

Lio qꝫ tempore a quodā fideli vi
ro fuerat rogatus vt in eius pre
dio iuxta terracinenſem vrbem miſſis di
ſcipulis ſuis cōſtruere monaſteriū debu
iſſet Qui roganti conſenciens deputatiſ
fratribꝫ patrem cōſtituit et quis ei ſecū
dus eēt ordinauit Quibꝫ euntibꝫ ſpopō
dit dicens Ite et die illo ego venio et o
ſtendo vobis in quo loco oratorium in
quo refectorium fratꝝ. in quo ſuſcepti
onem hoſpitum ꝟ queqꝫ ſūt neceſſaria
edificare debeatis Qui benedictione per
cepta ilico perrexerunt et cōſtitutū diem
magnope preſtolantes parauerūt oīa
que hijs q̄ cum tanto patre venire potu
iſſent videbantur eſſe neceſſaria Nocte
vero eadem q̄ pmiſſꝰ illuceſcebat dies
eidē ſeruo dei quem illic patrē cōſtitue
rat. atqꝫ eius preposito vir dn̄i ī ſomnis
apparuit. et loca ſingula vbi quid edifi
care debuiſſent ſubtiliter deſignauit Cūqꝫ
vtriqꝫ a ſomno ſurgerent ſibi inuicem
quid viderent retulerunt Nō tamē viſi
oni illi omnimodo fidem dantes virum
dei ſicut ſe venire pmiſerat expectabant
Cumqꝫ vir dei cōſtituto die minime ve
niſſet. ad eum cum merore reuerſi ſunt
dicentes. Expectauimꝰ pater ut venires
ſicut pmiſeras et nobis oſtenderes vbi
quid edificare deberemꝰ et non veniſti.
Quibꝫ ipſe ait Quare fratres. q̄re iſta

dictis .Numquid ſicut ꝓmiſi nō veni.
Cui cum ipſi dicerent quando veniſti re
ſpondit .Numquid vtriſqꝫ vobis dor⸗
mientibus non apparui ⁊ loca ſingula
deſignaui. Ite ⁊ ſicut per viſionem vidi
ſtis omnē habitaculum monaſterij ita
conſtruite. Qui hec audientes vehement
admirati ad predictum predium ſunt
reuerſi et cuncta habitacula ſicut ex re
uelacione didicerant conſtruxerunt.

Oceri velim Petrus
quo fieri ordine potuit vt longe
reſponſum dormientibus diceret quod
ipſi per viſionem audirent ⁊ recogno⸗
ſcerent. Gregorius

Uid eſt ꝙ perſcrutatus rei geſte
ordinem ambigis petre. Liquet ꝑ
fecto quia mobilioris nature ē ſpiritꝰ
quā corpꝰ. Et certe ſcriptura teſte noui⸗
mus ꝙ propheta ex iudea ſubleuatus
repente eſt cum prandio in chaldea depo
ſitus quo videlicet prandio prophetā
refecit ſeqꝫ repente in iudea iterum inue⸗
nit. Si igitur tam lōge abacuc potuit
ſub momento corporaliter ire ⁊ prandi
um deferre quid mirum ſi benedictus pa
ter obtinuit q̈tenus iret ꝑ ſpiritū et fra⸗
trū q̄ſcēciū ſpiritibꝰ neceſſaria narraret
ut ſicut ille ad cibū corpis corpaliter ꝑ⸗
rexit ita iſte ad inſtitucōꝫ ſpiritalꝭ vite
ſpiritaliter ꝑgeret. Petrus.

Anus tue locucionis terſit a me
fateor dubietatem mentis. Sed
velim noſſe in conmuni locucione qua
lis iſte vir fuerit Gregorius.

Jx ipſa petre conmunis eius locu
cio a virtutis erat pondere vacua
quia cuius cor ſeſe in alta ſuſpenderat
nequaquam verba de ore illius in caſſū
cadebant. Si quid vero vmquam non
iam decernēdo ſ; minādo diceret tantas
vires ſermo illius habebat ac ſi hoc ſi

dubie atqꝫ ſuſpenſe ſed iam per ſentenci
am protuliſſet. Nam non longe ab eiꝰ
monaſterio due quedam ſanctimoniа
les femme nobiliore genere exorte in lo
co proprio cōuerſabantur quibus qui
dam religioſus vir ad exterioris vite
vſum prebebat obſequium. Sed ſicut
nonnullis ſolet nobilitas generis pa
rare ignobilitatem mentis ut minus ſe
in hoc mundo deſpiciant qui plus ſe ce
teris aliquid fuiſſe meminerunt nec
dum predicte ſanctimoniales femme
perfecte linguam ſuam ſub habitus
ſui freno reſtrinxerant ⁊ eundem religi
oſum virum qui ad exteriora neceſſaria
eis obſequiū prebebat incautis ſepe ſer⸗
monibus ad iracundiam prouocabant
Qui cum diu iſta tolleraret perrexit ad
dei hominem quantaſqꝫ pateretur verbo
rum contumelias enarrauit. Vir autem
dei hec de illis audiens eis protinꝰ man
dauit dicens corrigite linguam veſtrā
quia ſi non emendaueritis excommu
nico vos. Quam videlicet excommuni
cacionis ſentenciam non proferendo in
tulit ſed minando. Jlle autem a priſti
nis moribus nichil mutate intra paucoſ
dies defuncte ſunt atqꝫ in eccleſia ſepul
te. Cumqꝫ in eadem eccleſia miſſarum ſo
lemnia celebrarentur atqꝫ ex more dia
conus clamaret ſi quis non communi⸗
cat det locum nutrix earum que ꝓ eis
ſolet oblacionē domino offerre conſue
uerat eas de ſepulchris ſuis progredi ⁊
exire eccleſiā videbat. Qd dum ſepius
cerneret q₂ ad vocem diaconi clamantiſ
exiebant foras atqꝫ intra eccleſiam per
manere non poterāt ad memoriā rediit
q̄ vir dei illꝭ adhuc viuentibꝰ mādauit
Eas q̄ppe ſe cōmuione ꝑuare dixerat niſi
mores ſuos ⁊ verba corrigerēt. Tūc ſer
uo dei cum graui merore indicatum eſt

Qui manu ſua ꝓtinus oblacionem de
dit dicens Ite ⁊ hanc oblacionē ꝓ eiꝰ
offerri domino facite et vlterius excōmu
nicate nō erūt Que dum oblacio ꝓ eiꝰ
fuiſſet immolata et a dyacone iuxͣ mo:
rem clamatum eſt vt nō cōmunicanteſ
ab eccleſia exirent. ille exire ab eccleſia
vlterius viſe nō ſunt Qua ex re indu:
bitanter patuit qꝛ dum inter eos q̄ cō:
munione priuati ſūt a dn̄o ꝑ ſuū mi:
nime recederēt cōmunionē a dn̄o ꝑ ſuū
dn̄i recepiſſent. Petruſ.

Irum valde qđ dicis q̄muis vene:
rabilem ⁊ ſanctiſſimū viꝝ adhuc
tamē in hac carne corruptibili degētem
potuiſſe animas ſoluere i illo iā inuiſi:
bili iudicio ɔſtitutas. Gregoriꝰ.

Vmq̄d nam petre in hac adhuc
carne nō erat qui audiebat. qđ cū
q3 ligaueris ſuꝑ terram erit ligatū i ce
lis ⁊ que ſolueris ſuꝑ terrā ſoluta erunt
et in celis Cuiꝰ nunc vicem ⁊ ligando
et ſoluendo obtinent q̄ locum ſancti re
giminis fide ⁊ moribꝫ tenēt Sz ut tā:
ta valeat homo de terra. celi ⁊ terre cōdi
tor in terrā venit e celo atq3 ut iudicare
caro etiā de ſp̄italibꝰ poſſit hoc ei largi
ri dignatus eſt. factꝰ ꝓ hominibꝫ deuſ
caro qꝛ inde ſurrexit vltra ſe infirmitaſ
noſtra vnde ſub ſe infirmata eſt firmi:
tas dei. Petruſ.

Vm virtute ſignoꝝ cōcordit loq̄
tur racio verboꝝ. Gregoriꝰ.

Vadam q̄3 die dum quidam eiuſ
puerulꝰ monachꝰ parentes ſuoſ
vltra quā debebat diligens. atq3 ad eo:
rum habitaculū tendens ſine benedicti
one de monaſterio exiſſet eodē die mox
ut ad eos peruenit defunctus eſt. Cumq3
eſſet ſepultus die altero ꝓiectum foraſ
corpꝰ eius inuentum eſt. Qđ rurſus tra
dere ſepulture curauerunt Sed ſequenti

die iteꝝ ꝓiectum exterius atq3 inhuma
tum ſicut prius inuenerunt tunc cōcite
ad benedicti patris veſtigia currenteſ
cū magno fletu pecierunt ut ei ſuā gra
ciam largiri dignaretur Quibꝫ vir dei
manu ſua ꝓtinus cōmunionem dn̄ica
corporis dedit dicens Ite atq3 hoc dn̄i:
cum corpꝰ ſuꝑ pectus eius ponite ⁊ ſic
eum ſepulture tradite Qđ dum factum
fuiſſet ſuſceptum corpus eius terra tenu
it nec vltra ꝓiecit ꝑpendis petre apud
iheſum criſtum dominū cuiꝰ meriti iſte
vir fuerit ut eius corpꝰ etiā terra ꝓiece
rit q̄ benedicti graciam non haberet.

Expendo plane ⁊ ve Petrꝰ.
hementer ſtupeo. Gregoriꝰ.

Vidam aūt eius monachꝰ mobi
litati mentis deditus erat et ꝑma
nēre in monaſterio nolebat. Cūq3 eum
vir dei aſſidue corriperet et frequent̄ ad
moneret ipſe vero nullomodo ɔſentirz
in congregacione ꝑſiſtere. atq3 in oppor
tunis precibꝫ ut relaxaretur immineret
quadā die idem venerabilis pater nimi
etatis eius tedio affectus iratus iuſſit ut
diſcederz. Qui mox ut monaſteriū exijt
cōtra ſe aſſiſtere apto ore draconem in
itinere inuenit. Cumq3 eum idem draco
qui apparuerat deuorare vellet. cepit ip
ſe tremens et palpitans magnis vocibꝫ
clamare dicens Currite currite qꝛ draco
iſte me deuorare vult. Currētes aūt fra
tres draconem minime viderunt. ſꝫ tre:
mentem atq3 palpitantem monachum
ad monaſterium reduxerūt Qui ſtatim
ꝓmiſit nūq̄ ſe eſſe iam a monaſterio
receſſurum. atq3 ex hora eadem in ſua ꝓ
miſſione ꝑmanſit. quippe qui ſancti vi
ri oracionibꝫ ɔtra ſe aſſiſtere draconem
viderat quē prius nō videndo ſeq̄batur.

Ed neq3 hoc ſilēdo puto qđ illuſtri
viro aptonio narrante cognoui.

Qui aiebat patris ſui puerum morbo
elefantino fuiſſe correptum ita ut iā pi
lis cadentibus cutis intumeſceret atq; in
creſcentem ſaniem occultare non poſſet
Qui ad virum dei ab eodem patre eius
miſſus eſt ⁊ ſaluti priſtine ſub omni ce
leritate reſtitutus·

Eq; illud taceam quod eius diſci
pulus peregrinus nomine nar
rare conſueuerat quia die quadam fide:
lis vir quidam neceſſitate debiti cōpul
ſus vnum ſibi fore remedium credi;
dit ſi ad dei virum pergeret et que eum
vrgeret debiti neceſſitas indicaret· Ve
nit itaq; ad monaſterium omnipotētis
dei famulum reperit quia a creditore ſu
o pro duodecim ſolidis grauiter afflige
retur intimauit· Cui venerabilis pater
nequaquam ſe habere duodecim ſolidos
reſpondit ſed tamē eius inopiam blan
da locucione conſolatus ait· Vade et
poſt biduum reuertere quia deeſt hodie
quod tibi debeam dare· Jn ipſo autem bi
duo more ſuo in oracione fuit occupa:
tus. Cum die tercio is qui neceſſitate
debiti affligebatur rediit· ſuper archam
vero monaſterii que erat frumento ple
na ſubito tredecim ſolidi ſunt inuenti·
Quos vir dei deferri iuſſit ⁊ afflicto pe
titori tribuit dicens ut duodecim redde:
ret et vnum in expenſis proprijs habe
ret· Sed ad ea nunc redeam que eius
diſcipulis in libri huius exordio p̄di
ctis referentibus agnoui·

Vidam vir grauiſſima aduer
ſarij ſui emulacione laborabat
cuius ad hoc vſq; odium pro:
rupit vt neſcienti in potu venenum da
ret. Qui quamuis vitam auferre non
valuit cutis tamen colorem mutauit
ita ut diffuſa in corpore eius varietas
lepre morem imitari videretur· Sed
ad dei hominem deductus ſalutem priſti
nam citius recepit· Nam mox vt eum
contigit omnem cutis illius varietatem
fugauit·

O quoq; tempore quo alimento:
rum inopia campaniam grauiter
affligebat vir dei diuerſis indigentibus
monaſterij ſui cuncta tribuerat ut pe:
ne nichil in cellario niſi parum q̄d olei
in vitreo vaſe remaneret· Tunc quidā
ſubdiaconus agapitus nomine aduene
nit magnopere poſtulans ut ſibi ali;
quantulum olei dari debuiſſet· Vir au
tem domini qui cuncta decreuerat in
terra tribuere vt in celo omnia reſer
uaret hoc ipſum parum quod remanſe
rat olei iuſſit petenti dari· Monachus
vero qui cellarium tenebat audiuit qui
dem iubentis verba ſed implere diſtulit.
Cumq; poſt paululum ſi id quod iuſ:
ſerat datum eſſet inquireret reſpondit
monachus ſe minime dediſſe quia ſi il:
lud ei tribueret omnino nichil fratri
bus remaneret· Tunc iratus alijs pre
cepit vt hoc ipſum vas vitreum in
quo parum olei remanſiſſe videbatur
per feneſtram projicerent ne in cella
aliquid per inobedienciam remaneret·
Factumq; eſt· Sub feneſtra autem ea:
dem ingens precipicium patebat ſaxo:
rum molibus aſperum· Proiectum ita
q; vas vitreum venit in ſaxis ſed ſic mā
ſit in colome ac ſi proiectum mini
me fuiſſet ita vt neq; frangi neq; oleū
effundi potuiſſet· Quod vir domini pre
cepit leuari atq; vt erat integrum peten
ti tribui· Tunc collectis fratribus inobe
dientem monachum de infidelitate ſua
⁊ ſuperbia coram omnibus increpauit

Qua increpacione cōpleta.ſeſe cū eiſdē
fratrib9 in oracionem dedit Jn eo autē
loco ubi cū fratrib9 orabat.vacuū erat
ab oleo dolium ⁊ coopertum.Cumq3 ſan
ctus vir in oracione perſiſteret.cepit ope
rimentum euiſdem dolij oleo excreſcēte
ſubleuari.Quo cōmoto atq3 ſubleuato
oleum qd̄ excreuerat ora dolij tranſiens
pauimentū loci ī quo incubuerat inun
dabat Qd̄ benedictus dei famul9 ut a
ſpexit protinus oracionem cōpleuit.atq3
in pauimentū oleum defluere ceſſauit.
Tūc diffidentem inobediētemq3 fratrem
lati9 admonuit.ut fidem habere diſceret
et humilitatem.Jdē vero frater ſalubrit
correptus erubuit.q2 venerabilis pater
virtutem omnipotentis domini quā ad
monicione intimauerat.miraculis oſtē
debat.nec erat iam ut quiſq3 de ei9 promiſſi
onib9 dubitare poſſet.qui in uno eodēq3
momento pro vitreo vaſe pene vacuo
plenū oleo doliū reddidiſſet.

Vadam die dum ad beati johis
oratoriū qd̄ in ipſo montis celſi
tudine ſitum ē pergeret.ei antiqu9 hoſtis
in mulo medici ſpecie obuiā factus eſt
cornu ⁊ trepedicam ferens Quē cum re
quiſiſſet dicens.Quo vadis ille reſpon
dit Ecce ad fratres vado pocionem eis
dare Jtaq3 perexit venerabilis benedict9
ad oracionem.Qua cōpleta concitus re
dijt Malign9 vero ſpiritus vnū ſeniorē
monachum inuenit aquā haurientem
in quē ſtatim ingreſſus eſt.eūq3 in terrā
proiecit et vehementiſſime vexauit.Quē
cum vir dei ab oracōe rediēs tam crude
liter vexati conſpiceret.ei ſolūmodo ala
pam dedit et malignū ab eo ſpiritū pro
tinus excuſſit.ita ut ad eum redire vlte
rius nō auderet. Petr9.

Vellem noſſe hec tanta miracula ſi
virtute ſemp oracōis impetrabat
an aliquando etiā ſolo voluntatis exhi
bebat nutu. Gregorius.

Qui deuota mente deo adherēt cū
rerum neceſſitas expoſcit.exhibe
re ſigna modo vtroq3 ſolēt ut mira que
q3 aliquādo ex prece faciant.aliquando
ex poteſtate.Cum enī iohēs dicat quot
quot aūt receperūt eū dedit eis poteſta
tem filios dei fieri qui filij dei ex poteſta
te ſūt.quid mirum ſi ſigna facere ex po
teſtate valeant.Quia enī vtroq3 modo
miracula exhibeant teſtat petr9.qui tha
bitā mortuam orando ſuſcitauit.ana
niam vero ⁊ ſaphiram mēcientes morti
increpando tradidit.Neq3 enī oraſſe in
eorū extinctione legitur.ſ3 ſolūmodo cul
pam quā perpetrauerant increpaſſe Con
ſtat ergo q2 aliquando hec ex poteſtate
aliquando vero exhibent ex poſtulacōe
dum ⁊ iſtis vitam increpando abſtulit
et illi reddidit orando.Nam duo q3 fide
lis dei famuli Benedicti facta nunc re
plico in quib9 aperte clareat.aliud hūc
accepta diuinitus ex poteſtate.aliud ex
oracione potuiſſe.

Gothorū quidā halla nomine perfi
die fuit arriane qui totile regis
eorum temporib9 contra catholice eccleſie
religioſos viros ardore ī maniſſime cru
delitatis exarſit.ita ut quiſq3 ei cleric9
monachuſue ante faciem veniſſet ab ei9
manib9 viu9 nullomodo exiret Quadā
vero die auaricie ſue eſtu ſuccenſus ī ra
pinam rerum inhians.dum quēdam ru
ſticum tormentis crudelib9 affligeret eū
q3 per ſupplicia diuerſa laniaret.vict9 pe
nis ruſticus ſeſe res ſuas Benedicto dei
famulo cōmendaſſe profeſſus eſt.ut dum
hoc a torquente credit ſuſpenſa interim
crudelitate.ad vitam hore raperentur.
Tūc idem halla ceſſauit ruſticū tormētis
affligere.ſed ei9 brachia loris fortibus

aſtringens ante equum ſuum cepit impellere ut quis eſſet benedictus qui eius res ſuſceperat demonſtraret. Quem ligatis brachijs ruſticus antecedens duxit ad ſancti viri monaſterium cumq; ante ingreſſum celle ſolum ſedentem reperit et legentem. Eidem autem ſubſequenti et ſevienti zalle ruſticus dixit Ecce iſte eſt de quo dixeram tibi benedictus pater. Quem dum fervido ſpiritu et perverſe mentis inſania fuiſſet intuitus eo terrore quo conſueverat acturum ſe exiſtimans magnis cepit vocibus clamare dicens. Surge ſurge et res iſtius ruſtici redde quas accepiſti. Ad cuius vocem vir dei protinus oculos levavit a lectione eumq; intuitus mox etiam ruſticum qui ligatus tenebatur attendit. Ad cuius brachia dum oculos deflexiſſet miro modo tanta ſe celeritate ceperunt illigata brachijs lora devolvere ut diſſolvi tam concite nulla hominum feſtinatione potuiſſent. Cumq; is qui ligatus venerat cepiſſet ſubito aſtare ſolutus ad tante poteſtatis vim tremefactus zalla ad terram corruit et cervicē crudelitatis rigide ad eius veſtigia inclinans ſe orationibus illius commendavit. Vir autem ſanctus a lectione minime ſurrexit ſed vocatis fratribus eum introrſus tolli ut benedictionem acciperet precepit. Quem ad ſe reductum ut a tante crudelitatis inſania quieſcere deberet admonuit. Qui fractus recedens nil ulterius petere a ruſtico preſumpſit quem vir domini non tangendo ſed reſpiciendo ſolverat. Ecce eſt petre quod dixi quia hij qui omnipotenti deo familiarius ſerviunt aliquando mira facere etiam ex poteſtate poſſunt. Qui enim ferocitatem gothi terribilis ſedens repreſſit lora vero nodoſq; ligature que innocentis brachia aſtrinxerant oculis diſſolvit ipſa miraculi celeritate indicat quia ex poteſtate acceperat habere quod fecit. Rurſum quoq; quale quantumq; miraculum orando valuit obtinere ſubiungam

uadam die cum fratribus ad agri opera fuerat egreſſus. Quidā vero ruſticus defuncti filij corpus in ulnis ferens orbitatus luctu eſtuans ad monaſterium venit Benedictum patrē queſivit. Cui cū dictum eſſet quia idem pater cum fratribus in agro moraretur protinus ante monaſterij ianuam corpus extincti filij proiecit et dolore turbatus ad inveniendum venerabilem patrem ſeſe conatus in curſum dedit. Eadē vero hora vir dei ab agri opere iam cū fratribus revertebatur. Quem mox ut orbatus ruſticus aſpexit clamare cepit Redde filium meum redde filium meum Vir autem dei in hac voce ſubſtitit dicens. Numquid ego filium tuum tibi abſtuli. Cui ille reſpondit. Mortuus ē veni reſuſcita eum. Qd ut mox dei famulus audivit valde contriſtatus eſt dicens. Recedite fratres recedite hec noſtra non ſunt ſed ſanctorum apoſtolorum ſunt. Quid nobis onera vultis imponere que non poſſumus portare At ille quem nimius cogebat dolor in ſua petitione perſtitit iurans ꝙ non recederet niſi eius filium reſuſcitaret. Quem mox dei famulus inquiſivit dicens. Ubi eſt. Cui ille reſpondit. Ecce corpus eius ad ianuam monaſterij iacet. Ubi dum vir dei cum fratribus perveniſſet flexit genu et ſuper corpus ſculum infantis incubuit ſeſeque erigens ad celum palmas tetendit dicens

Domine nō aſpicias peccata mea ſ; fidem huius hominis q̄ reſuſcitari filiū ſuum rogat et redde in hoc corpuſculum animam quā abſtuliſti Dix in oracōne verba cōpleuerat · et regrediēte anima ita corpuſculum pueri omne ꝯtremuit · ut ſub oculis omniū q̄ aderant apparuerit ꝯcuſſione mirifica tremendo palpitaſſe Cuius mox manum tenet et eū patri viuentem atq; incolomē dedit . Liquet petre q2 hoc miraculum in poteſtate non habuit. qd̄ proſtratus pecijt ut exhibere potuiſſet.

Petrus.

Ic cūcta eſſe ut aſſeris ꝯſtat patenter. q2 verba que ꝑpoſueras rebus ꝓbas. Sȝ queſo te ut indices ſi ſancti viri omnia q̄ volunt poſſunt et cūcta impetrant q̄ deſiderant obtinere.

Gregorius.

Vis nam erit petre in hac vita paulo ſublimior. q̄ de carnis ſuc ſtimulo ter dominū rogauit. ⁊ tamē qd̄ voluit obtinere nō valuit. Ex qua re neceſſe eſt ut tibi de venerabili patre Benedicto narrem q2 fuit qddam qd̄ voluit. ſed nō valuit implere . Soror nāq; eius ſcolaſtica nomine omnipotenti domino ab ipſo infancie tempore dedicata. ad eum ſemel ꝑ annum venire cōſueuerat ad quā vir dei nō longe extra ianuam in poſſeſſione monaſterij deſcendebat . Quadā vero die venit ex more atq; ad eam cum diſcipulis venerabilis eius deſcendit frater. Qui totum diē in dei laudib; ſacriſq; colloquijs ducentes incūbentib; iā noctis tenebris ſimul acceperunt cibos . Cumq; ad menſam ſederent et inter ſacra colloquia tardior ſe hora ꝑtraheret. eadem ſanctimonialis femina ſoror eius eum rogauit dicens . Queſo te ut iſta nocte nō me deſeras ut uſq; mane aliqd̄ de celeſtis uite gaudiis loquamur. Cui ille reſpondit. Quid eſt qd̄ loqueris ſoror. Manere extra cellā nullatenus poſſum. Tanta vero erat celi ſerenitas ut nulla in aere nubes appareret. Sāctimonialis aūt femina cū verba fratris negantis audiſſet. inſertas digitis manus ſuper menſam poſuit et caput in manib; omnipotentē dominū rogatura declinauit. Cumq; leuaret de mēſa caput tanta coruſcacionis ⁊ tonitrui virtus. tātaq; inundacio pluuie erupit. vt neq; venerabilis benedictus neq; fratres q̄ cum eo aderāt ex loci limen quo cōſederāt pedem mouere potuiſſent. Sāctimonialis quippe femina caput ī manibus declinans lacrimaꝝ fluuiū in mēſam fuderat. ꝑ quē ſerenitatem aeris ad pluuiā traxit. Nec paulo tardius poſt oracionem inundacio illa ſecuta eſt. ſ; tāta fuit ꝯuenienda oracionis ⁊ inundacionis ut de menſa caput iam cum tonitruo leuaret · quatinus vnū idemq; eſſet momentū ⁊ leuare caput ⁊ pluuiā deponere . Tunc vir dei inter coruſcos et tonitruos atq; ingentis pluuie inundacionem videns ſe ad monaſterium non poſſe remeare. cepit cōqueri cōtriſtatus dicens · Parcat tibi omnipotens deus ſoror. quid eſt qd̄ feciſti Cui illa reſpōdit Ecce te rogaui ⁊ audire me noluiſti rogaui dominū meum ⁊ audiuit me Modo ergo ſi potes egredere ⁊ me dimiſſa ad monaſteriū recede. Ipſe aūt exire extectum nō valens qui remanere ſpōte noluit in loco māſit inuitus. Sicq; factum eſt ut totam noctem peruigilem ducerent. atq; ꝑ ſacra ſpiritalis uite colloquia ſeſe vicaria relacione ſaciarent. Qua de re dixi eum voluiſſe aliquid ſ; minime potuiſſe q2 ſi venerabil' viri mentem aſpiciamus dubium nō eſt quin eandem ſerenitatem voluerit in q̄ deſcēderat

permanere ſed contra hoc quod voluit
in virtute omnipotentis dei ex femine
pectore miraculum inuenit. Nec mirum
quod plus illo femina que diu fratrem vi
dere cupiebat in eodem tempore valuit
Quia enim iuxta iohannis vocem de:
us caritas eſt iuſto valde iudicio illa
plus potuit que amplius amauit.

Atque multū placet Petrus
quod dicis. Gregorius.

Cumque die altero eadem venerabi:
lis femina ad cellam propriam
receſſiſſet vir dei ad monaſterium redi
it. Cum vero poſt triduum in cella con
ſiſtens eleuatis in aera oculis vidit e:
iuſdē ſororis ſue animam de eius corpo
re egreſſam in columbe ſpecie celi ſecre
ta penetrare. Qui tante eius glorie
congaudens omnipotenti deo in ymnis
et laudibus gracias reddidit eiuſque obi
tum fratribus denunciauit. Quos eci
am protinus miſit vt eius corpus ad
monaſterium deferrent atque in ſepul:
chro quod ſibi ipſe parauerat ponerēt
Quo facto contigit vt quorum mens
vna ſemper in deo fuerat eorum quoque
corpora nec ſepultura ſepararet

Alio quoque tempore ſeruandus
diaconus atque abbas eius mona
ſterij quod in campanie partibus a libe
rio quondam patricio fuerat conſtru:
ctum ad eū uiſitacionis gracia ex more
venire conſueuerat eiuſque monaſteriū fre
quentabat vt quia idem quoque vir do:
ctrina gracie celeſtis influebat dulcia
ſibiinuicem vite verba tranſfunderent
et ſuauem cibum celeſtis patrie quia
adhuc perfecte gaudendo non poterant
ſaltem ſuſpirando guſtarent. Cumque ho
ra iam quietis exigeret in cuius turris
ſuperioribus ſe venerabilis benedictus
in eius quoque inferioribus ſe ſeruandus
diaconus collocauit quo videlicet in
loco inferiora ad ſuperiora peruius con
tinuabat aſcenſus. Ante eandem vero
turrim largius erat habitaculū in quo
vtriuſque diſcipuli quieſcebāt. Cūque vir
dei benedictus adhuc quieſcentibus fra
tribus vigilijs nocturne oracionis tem
pora preueniſſet ad feneſtram ſtans et
omnipotentem deum deprecans ſubito
in tempeſta noctis hora reſpiciens vi:
dit fuſam lucem deſuper cunctas tene
bras effugaſſe tantoque ſplendore clare:
ſcere vt diem vinceret lux illa que ī te
nebris radiaſſet. Mira autem res valde
in hac ſpeculacione ſecuta eſt quia ſi:
cut poſt ipſe narrauit omnis eciam
mundus velut ſub uno ſolis radio colle
ctus ante oculos eius adductus eſt. Qui
venerabilis pater dū intentā oculorū aci:
em in hoc ſplendore coruſce lucis infige
ret vidit germani capuani epiſcopi a:
nimam in ſpera ignea ab angelis in ce
lum ferri. Tunc tanti ſibi teſtem volēs
adhibere miraculi ſeruandum diaconū
iterato bis terque eius nomine cum cla
moris magnitudine vocauit. Cumque
ille fuiſſet inſolito tanti viri clamore
turbatus aſcendit reſpexit partemque iā
lucis exiguam vidit. Cui tantum hoc
obſtupeſcenti miraculum vir dei per or
dinem que fuerant geſta narrauit ſta
timque incaſſinum caſtrum religioſo vi
ro theoprobo mandauit vt ad capua
nam vrbem ſub eadem nocte tranſmit
teret et quid de germano epiſcopo age
retur agnoſceret et indicaret. Factumque
eſt et reuerendiſſimum virum Germa
num epiſcopum is qui miſſus fuerat
iam defunctum reperit et requirens ſub
tiliter agnouit eodem momento fuiſſe
illius obitū quo vir domini eius agno
uit aſcenſum. Petrus

Jrā res valde ⁊ vehementer ſtupē da Sȝ hoc qd̄ dictum eſt qꝛ ante oculos ipſi⁹ quaſi ſub vno ſolis radio collect⁹ omnis mundus adductus eſt ſicut nūꝙ̄ expertus ſum ita nec comicere ſcio. quo ordine fieri poteſt ut mundus ois ab hoīe vno videat. Gregori⁹

Jrum tene petre qd̄ loquor. quia anime videnti creatorem. anguſta eſt omnis creatura. Quālibet ⁊ eni̅ parꝫ de luce creatoris aſpexerit. breue ei fit omne qd̄ creatum eſt. qꝛ ipſa luce viſio nis intime mentis laxatur ſin⁹. tantūq; expanditur in deo ut ſupior exiſtat mū do. fit vero ipſa videntis anima etiā ſup ſemetipſam. cūq; in dei lumine rapif ſup ſe in interioribus ampliatur ⁊ dū ſub ſe cōſpicit exaltata cōprehendit ꝙ̄ breue ſit qd̄ cōprehendere humiliata nō pote rat. Vir ergo qui intueri globum igneū angelos ꝙ̄ ad celum redeuntes videbat hec ꝑculdubio cernere nō niſi in dei lu mine poterat Quid itaq; mirꝫ ſi mundū ante ſe collectum vidit. qui ſubleuatus in mentis lumine extra mundū fuit. Qd̄ autē collectus mundus ante ei⁹ oculos dicitur. nō celum ⁊ terra contracta eſt. ſed videntis anim⁹ dilatatus. quomodo in deo raptus videre ſine difficultate po tuit omne qd̄ infra deum eſt. Jn illa er go luce que exterioribꝫ oculis fulſit. lux interior in mente fuit. que videntis ani mum qꝛ ad ſupiora rapuit ei quā an guſta eſſent oīa inferiora monſtrauit.

Petr⁹.

Jdeo michi utiliter nō intellexiſſe que dixeras. quando ex tarditate mea tantū creuit expoſitio tua. Sed qꝛ hec liquide meis ſenſibꝫ infudiſti queſo ut ad narrationis ordinem redeas.

Gregori⁹.

Jbet petre adhuc de hoc venerabili patre multa narrare. ſꝫ quedā ei⁹ ſtudi oſe pretereo. qꝛ ad alioꝝ geſta voluē da feſtino. Hoc autē nolo te lateat. qd̄ vir dei inter tot miracula quibꝫ in mun do claruit. doctrine ꝙ̄ verbo non medio criter fulſit. Nam ſcripſit monachorum regulam diſcretione precipuā. ſermone luculentam. Cui⁹ ſi quis velit ſubtilius mores vitamq; cognoſcere poteſt ī ea dem inſtitutione regule. oēs magiſterij illi⁹ act⁹ inuenire. qꝛ ſanct⁹ vir nullomo do potuit aliť docere ꝙ̄ vixit.

Odem vero anno quo de hac vi ta erat exitur⁹ quibuſdā diſcipu lis ſecum cōuerſantibꝫ. quibuſdā longe manentibꝫ ſanctiſſimi ſui obitus denū ciauit diem. preſentibꝫ indicens ut au dita p ſilentia tegerēt abſentibꝫ indicās qd̄ vel quale eis ſignum fieret quando eius anima de corpore exiret. Ante ſex tum vero ſui exitus diē apire ſibi ſepul turam iubet. Qui mox correptus febri bus acri cepit ardore fatigari. Cumq; p dies ſingulos languor ingueſceret. ſexta die portare ſe in oratoriū a diſcipulis fecit. ibiq; exitū ſuū dn̄ia corporis ⁊ ſan guinis perceptione muniuit. atq; inter di ſcipulorum manus in becillia membra ſuſtentans erectis in celum manibꝫ ſte tit et vltimū ſpiritū inter verba orationis efflauit. Qua ſcilicet die duobus de co fratribꝫ vni in cella commoranti. alteri autem longius poſito reuelatio vni⁹ at q; indiſſimilis viſionis apparuit. Vide runt nāq; qꝛ ſtrata pallijs atq; innume ris coruſca lampadibꝫ via recto orien tis tramite ab eius cella in celū vſq; ten debatur. Cui venerādo habitu vir deſup clar⁹ aſſiſtens cui⁹ eſſet via quā cerne rent inquiſiuit. Jlli aūt ſe neſcire ꝓfeſſi ſūt. Quibꝫ ipſe ait. hec eſt via q̄ dilect⁹ dn̄o celum Benedictus aſcendit. Tūc

itaq; ſancti viri obitum ſicut preſentes
diſcipuli viderunt. ita abſentes hoc ſig
no quod eis predictum fuerat agnoue
runt Sepultus vero eſt in oratorio be
ati iohannis baptiſte qḋ deſtructa ara
Apollinis ipſe ↄſtruxit. Qui ⁊ ī ea ſpe
cu in qua prius habitauit nūcuſq; ſi pe
tenciū fides exigat. miraculis choruſcat.

Vper namq; eſt res geſta quam
narro. quedam mulier mente rap
ta dum ſenſum funditus perdidiſſet. per
montes ⁊ valles ſiluas ⁊ campos. die
noctuq; vagabatur. ibiq; tantummodo
quieſcebat. vbi hanc quieſcere laſſitudo
coegiſſet. Quadam vero die dum vaga
minium erraret ad beati viri benedicti
ſpecum deuenit ibiq; neſciens ingreſſa
manſit. Mane autem facto ita ſanato
ſenſu egreſſa eſt. ac ſi eam numquā inſa
nia capitis vlla tenuiſſet. que omni vi
te ſue tempore in eadem quā accepit ſa
lute pmanſit. Petrus.

Vid nam eſſe dicimus qḋ plerū
q; in ipſis q; patrocinijs ſic eſſe
ſentimus vt non tanta p corpora ſua
quanta beneficia per reliquias oſtendāt
atq; illic maiora ſigna faciunt vbi mi
nime p ſemetipſos iacēt. Gregorius

Si in ſuis corporibꝫ ſancti marti
res iacent. dubium Petre non eſt
q multa valeant ſigna demonſtrare ſi
cut et faciunt et pura mente querentibꝫ
innumera miracula oſtendunt. Sed q̄
ab infirmis poteſt mentibus dubitari.
vtrum ne ad exaudiendum ibi preſen
tes ſint vbi conſtat quia in ſuis corpo
ribus non ſint ibi neceſſe eſt eos maio
ra ſigna oſtendere vbi de eorum preſen
cia poteſt mens infirma dubitare Quo
rum vero mens in deo fixa eſt tanto ma
ius habet fidei meritum quanto illic eos
nouit et non iacere corpore et tamē nō
deeſſe ab exaudicione. Vnde ipſa q; veri
tas vt fidem diſcipulis augeret dixit. ſi
ego non abiero paraclitus non veniet
ad vos. Cum enim conſtet. quia paracli
tus ſpiritus a patre ſemper procedat et
filio. cur ſe filius receſſurum dicit ut ille
veniat qui a filio nunq̄ recedit. Sed
quia diſcipuli in carne dominum cer
nentes corporeis hunc oculis ſemp vi
dere ſitiebant recte eis dicitur. Niſi ego
abiero paraclitus non veniet Ac ſi apte
diceretur Si corpus nō ſubtraho. qs
ſit amor ſpiritus non oſtēdo. et niſi me
deſieritis carnaliter cernere numq̄ me
diſcetis ſpiritualiter amare. Petrus

Placet qḋ dicis. Gregorius

Aliquantum iam a locucione ceſ
ſandum eſt. vt ſi ad aliorum mi
racula narranda tendimus loquē
di vires interim per ſilenciū reparemus.

Explicit vita beati benedicti abbatis.

Dm vicinis valde patri
bus intendo· maiorū fa-
cta reliquerā ita ut pau-
lini miraculū nolane ur
bis episcopi q̄ multos q̄
rū memini ꝟtute ⁊ tpe ꝓceſſit·memorie
defuiſſe videat. Sed ad ꝓora nunc te
deo eaqꝫ quanta valeo breuitate ꝑſtri
go· Sicut em̄ bonoꝝ facta innoteſcere
ceteris ſimilibus ſolent ſenioribꝫ noſtris
ꝑ iuſtorū exempla gradientibꝫ ꝑedicti
venerabilis viri celebre nomen innotu
it eiuſqꝫ opus admirabile ad eorū ſe in-
ſtruenda ſtudia tetendit quoꝝ me ne-
ceſſe fuit grauitati tam certe credere ac ſi
ea que dicerent meis oculis vidiſſem

Dm ſeuiendum wandaloꝝ tēpo
re fuiſſet italia in campanie par
tibus depopulata multiqꝫ eſſent de hac
terra in affricā regionē tranſducti·vir
dn̄i paulin⁹ cuncta q̄ ad epiſcopij vſū
habere potuit captiuis indigentibuſqꝫ
largitus eſt Cūqꝫ iam nichil omnimodo
ſupeſſet qd̄ petentibꝫ dare potuiſſ; quo
dā die quedā vidua aduenit·q̄ a regis
wandalorū genero ſuū filium in capti
uitatem fuiſſe ductum ꝑhibuit atqꝫ a
viro dei eius preciū poſtulauit· ſi forte
illius dn̄s hoc dignaret accipe·⁊ hunc
eum cederet ad ꝓpria remeare·Sed vir
dei magnoꝑe petenti femine quid dare
potuiſſet inq̄rens nichil apud ſe aliud niſi
ſe inuenit·petentiqꝫ femine reſpondit di
cens· Mulier quid poſſim dare nō hēo
ſed memetipſū tolle ſuū me iuris tui ꝓ
fitere·atqꝫ ut filiū tuū recipias me vice
illius in ſeruiciū trade· Qd̄ illa ex ore tā
ti viri audiens irriſiōem poci⁹ credidit
q̄ cōpaſſionem· At ille ut erat vir elo
quentiſſim⁹ atqꝫ apprime exterioribus q̄
ſtudijs erudit⁹ dubitāti femine cit⁹·per
ſuaſit vt audita crederet ⁊ ꝓ recepcōne

filij ſe in ſeruiciū epm̄ tradere non dubi
ret pertexere igitur vtriqꝫ ad africā ꝓ-
cedente autē regis genero qui eius filiū
habebat rogatura ſe obtulit ac prius pe
cijt ut ei filiū donare debuiſſet qd̄ cū vir
barbarus typo ſuꝑbie turgid⁹ gaudio
tranſitorie ꝓſperitatis inflatus non ſolū
facere ſed etiā audire deſpiceret vidua
ſubiunxit dicens ecce hūc hominē ꝓ eo
vicarium prebeo ⁊ ſolumodo pietatem
in me exhibe michiqꝫ vnicū filium redde
Cū ille venuſti vultus hominē cōſpexiſſ
quā artem noſſet inq̄ſiuit· Cui vir dei
paulinus reſpondit dicens Artem q̄dē
aliq̄ neſcio ſed ortū bene excolere ſcio
Qd̄ vir gētilis valde libēter accepit cū i
n utriēdis holeribꝫ quia peritus eſſ; au-
diuit· Suſcepit itaqꝫ ſeruū ⁊ rogantis
vidue reddidit filium Quo accepto vi-
dua ab affricana regione diſceſſit pau
linus vero excolendi horti ſuſcepit curā
Cumqꝫ idem regis gener crebro ingrede
retur hortū ſuūqꝫ hortulanū requireret
ſapientē valde ēē hominē videret amicos
cepit familiares deſerere et ſepius cū ſuo
hortulano colloqui atqꝫ eius ſermonibꝫ
delectari· Cui paulinus cottidie ad men-
ſam olera virenteſqꝫ herbas deferre con-
ſueuerat· et accepto pane ad curam hor
ti remeare· Cūqꝫ hoc diucius ageret qua
dam die ſuo dn̄o ſecū ſecrecius loquēti
ait Vide q̄d agas et wandalorū regnū
qualit̄ diſponi debeat ꝓuide q2 rex cit⁹
et ſub omni celeritate eſt moritur⁹. Qd̄
ille audiens q̄a ab eodē rege pre ceteris
diligebatur ei minime tacuit· ſ; quid a
ſuo hortulano ſapienti ſcilicet viro ag
nouiſſet indicauit. Qd̄ dum rex audiſſ;
ilico reſpondit. Ego vellē hunc de quo
loqueris hominē videre· Cui gener eius
venerabilis paulini temporalis dn̄s re
ſpondit dicens Virentes herbas michi

ad prandiū deferre conſueuit. Has itaqꝫ ad mēſam eū deportare facio ut quis ſit qui michi hec eſt locutus agnoſcas. Factūqꝫ eſt et dū rex ad prandiū diſcubuit paulinus ex ſuo ope holera queqꝫ ⁊ viredia delaturuſ aduenit. Cūqꝫ hunc rex ſubito ꝯſpexiſſet intremuit atqꝫ acceſſito eius domino ſibi ꝓ filiā ꝓpinquo ei ſecretum qḋ prius abſcōdat indicauit dicens. Verum eſt quod audiſti. Nam nocte hac in ſompnio ſedentes in tribunalibus contra me iudices vidi inter quos iſte etiam ſimul ſedebat et flagellum quod aliquando acceperā eorum michi iudicio tollebatur. Sed percunctare quis nam ſit. Nam ego hunc tanti meriti virum popularē vt conſpicatur eſſe non ſuſpicor. Tunc regis gener ſecreto paulinum tulit quiſnam eſſet inquiſiuit. Cui vir domini reſpondit. Seruus tuus ſum quem pro filio vidue vicarium ſuſcepiſti. Cumqꝫ inſtanter ille requireret non quis eſſet ſed quis in ſua terra fuiſſet indicaret atqꝫ hoc ab eo iteratione frequentis inquiſitionis exigeret vir domini cōſtrictꝰ magnis coniurationibus iam non valens negare quid eſſet epiſcopum ſe fuiſſe teſtatus eſt. Quod poſſeſſor eius audiens valde pertimuit atqꝫ humiliter obtulit dicens. Pete quod vis quatenꝰ ad terram tuam a me cum magno munere reuertaris. Cui vir domini paulinꝰ ait vnū eſt qḋ michi impēdere beneficiū potes ut oīs ciuitatis mee captiuos relaxes. Q̄ cūcti ꝑtinꝰ in affricana regione reqſiti cū onuſtis frumēto nauibꝰ ꝓ venerādi paulini viri ſatiſfactiōi ī eius comitatu laxati ſūt. Poſt nō multos vero dies wandaloꝝ rex occubuit ⁊ flagellū qḋ ad ſuā perniciē diſpēſante deo ꝓ fidelium diſciplina acceperat amiſit. Sicqꝫ factum eſt ut omnipotentis dei famulꝰ paulinus vera prediceret et qui ſe in ſeruicium ſolum tradiderat cū multis a ſeruicio ad libertatem rediret illum videlicet imitatus qui formam ſerui aſſūpſit ne nos eſſemus ſerui peccati. Cuius ſequens veſtigia palinus ad tempus voluntarie ſeruus factus eſt ſolus ut eſſ̄ poſtmoḋ liber cū multis. Petrus.

Vm me audire contingit qḋ imitari non valeo flere magis libet quam aliquid dicere. Gregoriuſ.

E cuius etiam morte apud eius eccleſiam ſcriptum eſt quia cum dolore eſſet lateris tactus ad extrema productus eſt. Dumqꝫ eius omnis domus in ſua ſoliditate perſiſteret cubiculum quo iacebat eger facto terremotu contremuit omneſqꝫ qui illic aderant nimio terrore concuſſit ſicqꝫ ſancta illa anima carne ſoluta eſt. Factumqꝫ eſt ut magnꝰ pauor inuaderet eos q̄ paulini mortem videre potuiſſent. Sed quia hec quam ſuperius dixi paulini virtꝰ valde eſt intimata nunc ſi placet ad miracula exteriora veniamus q̄ ex multis iam nota ſunt ⁊ ego tam religioſorum virorū relatione didici ut de hijs omnimodo ambigere non poſſim.

Othorum tempore dū Johānes vir beatiſſimus huius romane eccleſie pontifex ad iuſtinum ſeniorem principē ꝑgeret in chorinthi ꝑtibus aduenit. Cui neceſſe fuit ut in itinere ad ſedendū equꝰ requiri debuiſſet. Qḋ illic quidā vir nobilis audiēs equū quē ꝓ magna māſuetudine eiꝰ ꝯiunx ſedere ꝯſueuerat ita ei obtulit ut cū ad loca alia ꝑuenīſſ aptꝰ equꝰ potuiſſ̄ inueniri deberet ille quē dederat ꝓpter ſuam ꝯiugē tranſmitti. Factūqꝫ ē et uſqꝫ ad certū locū p̄dictus vir equo eodē ſubuehēte productus eſt

Qui mox ut aliũ reꝑperit illum quẽ ac
ceperat retrãſmiſit. Cumqꝫ eum predicti
nobilis viri ꝯiunx ſedere ex more volu
iſſet vltra nõ valuit. q2 poſſeſſionẽ tãti
pontificis mulierẽ ferre recuſauit Cepit
nãqꝫ immẽſo flatu ⁊ fremitu atqꝫ inceſ=
ſanti toci⁹ corporis motu quaſi deſpiciẽ
do ꝓdere. q2 poſt mẽbra pontificis muli
erem ferre nõ poſſet. Qđ vir ei⁹ pruden
ter intuitus hunc ad eundem venerabilẽ
virum ꝓtinus remiſit magnis precibus
petens ut equũ ipſe poſſideret quem iuri
ſuo ſedendo dedicaſſet. De quo etiã illđ
mirabile a noſtris ſenioribꝫ narrari ſolꝫ
qđ et in ꝯſtantinopolitana vrbe ad por
tam q̃ vocatur aurea veniens. ꝑpꝉorũ
turbis ſibi occurrentibꝫ in cõſpectu om
nium roganti ceco lumen reddidit. et
manu ſuppoſita oculoꝝ tenebras fuga
uit. Poſt nõ multum vero temporis exi
gente cauſa gothorũ vir qꝫ beatiſſimus
agapit⁹ hui⁹ ſancte romane eccl'ie pon
tifex cui deo diſpenſante debuio ad iuſti
nianum principem acceſſit. Cui adhuc
ꝑgenti quadã die in grecoꝝ iam parti
bus curand⁹ oblat⁹ eſt mut⁹ et claudus
qui neqꝫ vlla verba edere. neqꝫ ex terra
vnq̃ ſurgere valebat. Cũqꝫ hũc ꝓpin
qui illi⁹ flentes obtuliſſent· vir dñi ſoli=
cite requiſiuit an curationis illi⁹ habe=
rent fidem. Cui dum in virtute dei ex au
ctoritate petri fixam ſalutis illi⁹ ſpem
habere ſe dicerent. ꝓtin⁹ venerand⁹ vir
orationi incubuit et miſſarũ ſolemnia
exorſus. ſacrificiũ in cõſpectu dei omni
potentis ỹmolauit. Quo pacto ab al
tari exiens claudi manum tenuit. atqꝫ
aſſiſtente ⁊ aſpiciẽte ꝑpꝉo eum mox a ter
ra ꝓpriis greſſibꝫ erexit. Cumqꝫ ei domi
nicum corp⁹ in os mitteret. illa diu mu
ta ad loquẽdum lingua ſoluta eſt. Mi
rati oĩs flere ꝓ gaudio ceperũt. eorũqꝫ
mentes illico metus ⁊ reuerencia inua=
ſit cũ videlicet cernerẽt quid agapit⁹
facere in virtute domini ex adiutorio pe=
tri potuiſſet.

Juſdem qꝫ principis tempore cũ
datı⁹ mediolanẽſis urbis epiſco=
pus cauſa fidei exact⁹ ad ꝯſtantinopo
litanã vrbem pergeret. corinthi deuenit.
Qui dum largam domum ad hoſpitã=
dum quereret. que comitatum illi⁹ totũ
ferre potuiſſet ⁊ vix inueniret. aſpexit e
min⁹ domum cõgruẽtis magnitudinis.
eamqꝫ ſibi ꝑparari ad hoſpitandum iuſ
ſit. Cumqꝫ eiuſdem loci incole dicerent
in ea hunc manere nõ poſſe q2 multis
iam annis hanc dyabol⁹ inhabitaret.
atqꝫ ideo uacua remanſiſſet. vir venera=
bilis daci⁹ reſpondit dicens. ỹmo ideo
hoſpitari in domo eadem debem⁹. ſi hãc
ſpirit⁹ malign⁹ inuaſit. et ab ea hominũ
habitacionem repulit. Jn ea ſibi igitur
parari precepit. ſecuruſqꝫ illa antiq̃ ho=
ſtis certamina tolleratur⁹ intrauit. Jta=
qꝫ in tempeſta noctis ſilẽcio cũ vir dei
quieſceret antiqu⁹ hoſtis immẽſis voci
bus magniſqꝫ clamoribus cepit imitari
rugitus leonũ. balat⁹ pecorum. rugitus
aſinorum. ſibilos ſerpencium. porcorum
ſtridores et ſoricũ Tunc repente dacius
tot beſtiarum vocibus excitat⁹. ſurrexit
vehemẽter iratus. ⁊ ꝯtra antiquũ hoſtem
magnis cepit vocibꝫ clamare dicẽs Be
ne tibi cõtigit miſer. Tu ille es q̃ dixiſti
ponam ſedẽ meam ad aquilonẽ et ero
ſimilis altiſſimo. Ecce p ſupbiam tuam
porcis ⁊ ſoricibꝫ ſimilis fact⁹ es. ⁊ q̃ imi
tari deũ indigne voluiſti. Ecce ut dign⁹
es beſtias imitaris. Ad quã eius vocem
ut ita dicam deiectionẽ ſuam ſpirit⁹ ma
lign⁹ erubuit. An nõ erubuit· qui ean=
dem domũ ad exhibenda mõſtra q̃ ꝯſue
uerat vlteri⁹ ñ intrauit· Sicqꝫ poſtmõm

fidelium habitaculum facta eſt quia dū
eā vn⁹ veraciter fidelis ingreſſus ē ab ea
ꝓtinus mendax ſpirit⁹ atqꝫ infidelis ab
ſceſſit · Ꝭ oportet iā ut ꝑora taceam⁹ ad
ea q̄ diebꝫ nr̄is ſūt geſta veniendū eſt.

Vidam enim religioſi viri apulie
prouincie partibus ɔgniti hoc qđ
apud multorum noticiam longe lateqꝫ
percrebuit de ſabino canuſine vrbis e-
piſcopo teſtari ſolent quia idem vir lon
go iam ſenio oculorum lumē amiſerat
ita ut omnino nil videret · Quem rex
gothorum totila prophecie habere ſpi
ritum audiens minime credit ſed pro-
bare ſtuduit quod audiuit · Qui cum
in eiſdem partibus deueniſſet hunc vir
domini ad prandium rogauit · Cumqꝫ
iam ventum eſſet ad menſam rex diſcū
bere noluit ſed ad ſabini venerabil' vi-
ri dexterā ſedit · Cū vero eidē patri puer
ex more vini poculum preberet rex ſilē
ter manum tetendit calicem abſtulit eū
per ſe epiſcopo vice pueri prebuit ut vi
deret an ſpiritu prouidēte diſcerneret q̄ˢ
ei poculum preberet · Tunc vir dei acci-
piens calicem ſed tamē miniſterum nō
videns dixit · Viuat ipſa manus · De q̄
verbo rex letus erubuit quia quamuis
ipſe deprehenſus in viro tn̄ dei quod q̄
rebat inuenit · Huius aūt venerabil' vi
ri cū ad exemplum vite ſequencium in lō
gum ſenium vita traheret eius archidia
conus ambicōe adipiſcēdi epiſcopatuˢ
accenſus eū extinguere veneno molit⁹
eſt · Qui cū vinifuſoris animū corrupiſ
ſet ut mixtū vinum veneno ſibi poculū
preberet refectiōnis hora cū iam vir dei
ad edendū diſcūberet ei premijs corru-
ptus puer hoc qđ ab archidiacono ei⁹
acceperat veneni poculū obtulit · Cui ſta
tim venerabilis ep̄us dixit · Bibe tu hoc qđ
michi bibendum prebes · Tremefactus
puer deprehenſum ſe ēē ſenciens maluit
moriturus bibere quā penas ꝓ illa tan
ti homicidij culpa tollerare Cumqꝫ ſibi
ad os calicē duceret vir dn̄i compeſcuit
dicēs · Non bibas da michi ego bibo . Ꝭ
vade dic ei q̄ tibi illud dedit · Ego q̄dem
venenū bibo ſed tu epiſcopus non eris
Facto igiť ſigno crucis venenū ep̄s bi
bit ſecurus · Eademqꝫ hora in loco alio
quo merat archiadicon⁹ eius defunct⁹
eſt ac ſi ꝑ os epiſcopi ad archidiaconi
viſcera illa venena tranſiſſent . Cui tn̄ ad
inferendā mortē venenum quidē corpo
rale defuit ſed hunc in ɔſpectu eterni iu
dicis venenum ſue malicie occidit ·

Ita ſūt hec et nr̄is **Petrus**
valde ſtupēda tp̄ibꝫ Ꝭ talis eiuſ
dē viri vita ꝑhibet ut q̄ ɔuerſacōem ei⁹
agnouerit vtutē non debeat mirari.

Eqꝫ hoc petre ſileā **Gregorius**
qđ m̄lti nūc q̄ hic de narnienſi ci
uitate aſſūt michi ſedulo teſtificāť · Eodē
nāqꝫ gothoꝝ tempore cū prefatus rex
totila narnijs veniſſet ei vir vite venera
bilis caſſius eius vrbis ep̄us occurrit
Cui qꝛ ex ɔſperſiōe ſemꝑ facies rubere cō
ſueuerat hoc rex totila nō cōſꝑſionis ēē
credidit Ꝭ aſſidue potacōis eūqꝫ omino-
do dſpexit · Sꝫ omīpotēs deus ut q̄nt⁹
vir ēēt q̄ deſpiciebať oſtēderet ī narnieñ
cāpo q̄ rex aduenerat malign⁹ ſp̄us co
rā omni exercitu ei⁹ ſpatariū inuaſit eūqꝫ
vexare crudeliter cepit . Qui cum an̄ re
gis oculos ad venerand̄ virū caſſiū fuiſ
ſet adduct⁹ hunc ab eo vir dn̄i oracōe
facta ſigno crucis expulit · Qui in eum
ingredi ulteri⁹ nō preſūpſit · ſicqꝫ factū
eſt ut rex barbarus ſeruum dei ab illo
iam die veneraretur ex corde quē deſpe
ctum valde iudicabat ex facie · Nam qꝛ
virum tante virtutis vidit erga eum il
la mēs efferа ab elacōis faſtu deminuit

Sed ecce dum facta fortium virorum
narro repente ad memoriam venit quid
erga andreã fundane ciuitatis episco:
pum diuina miſericordia fecerit. Qd tñ
ad hoc legentibꝫ ut valeat exopto. qua
tenꝰ qui corpꝰ ſuũ cõtinencie dedicant
habitare cũ feminis nõ preſumant. ne
ruina menti tanto repentina ſurripiat.
quanto ad hoc qd male cõcupiſcit etiã
preſencia cõcupite forme famulatur. Hec
res eſt dubia quã narro qꝛ pene tanti
in ea teſtes ſũt. quãti et eiuſdem loci ha:
bitatores exiſtunt. Hic nãqꝫ venerabiliſ
vir cũ vitam multis plenã virtutibꝫ du
ceret. ſeqꝫ ſb ſacerdotali cuſtodia in con
tinencie arce cuſtodiret. quandam ſan:
ctimonialem feminam quã ſecum priꝰ
habuerat noluit ab epiſcopij ſui cura
repellere ſꝫ certus de ſua eiuſqꝫ continen
cia ſecum hanc pmiſit habitare. ex qua
re actum eſt ut antiquꝰ hoſtis apud eiꝰ
animum aditũ temptacionis exquireret
Nã cepit ſpeciem illiꝰ oculis mẽtis eiuſ
imprimere. ut illectus nephanda cogi:
taret. Quadam vero die iudeꝰ quidam
ex campanie partibꝫ romã veniens appie
carpebat iter. Qui ad fundanũ ciuem
perueniens. cũ iã diem veſpeſcere cer
neret et quo declinare poſſet minime re:
periret. iuxta apollinis templum fuit. ibi
qꝫ ſe ad manẽdum cõtulit. Qui ipſum
loci illiꝰ ſacrilegiũ pertimeſcens. quãuis
fidem crucis minime haberet. ſigno tamẽ
ſe crucis munire curauit Nocte autem
media ipſo ſolitudinis pauore turbatꝰ
peruigil iacebat et repente cõſpiciẽs vidit
malignorum ſpirituũ turbam quaſi in
obſequiũ cuiuſdam potentis precire. eũ
vero qui ceteris preerat in eiuſdem gre:
mio loci conſediſſe. Qui cepit ſingulorũ
ſpirituum obſequencium ſibi cauſas a:
ctuſqꝫ diſcutere. quatenus vnuſquiſqꝫ

quantum nequicie geſſiſſet inueniret. Cũ:
qꝫ ſinguli ſpiritus ad inquiſicionẽ eiuſ
exponerẽt quid opati cõtra bonos fuiſſẽt
vnus in medium pſiluit qui in andree
epiſcopi animum p ſpeciẽ ſanctimonialiſ
femine que in epiſcopio eiꝰ habitãbat
quãtam temptacionẽ carnis cõmouiſſꝫ
aperuit. Cum vero hoc malignus q̃ pre
erat ſpiritus inhianter audiret. et tanto
ſibi factum lucrum grande crederet quã
to ſanctioris viri animã ad lapſũ pdi:
cionis inclinaret. ille ſpiritus q̃ hꝫ eadem
fatebatur adiunxit qꝛ uſqꝫ ad hoc qꝫ die
preterito veſpertina hora eiꝰ mentẽ traxe:
rit. vt integra eiuſdem ſanctimonialiſ
femine blandiẽs alapam daret. Tunc
malignus ſpiritus atqꝫ humani gene:
ris antiquus inimicus exhortatus hũc
blande eſt ut pficeret qd cepiſſet quate:
nus ruine illius ſingularem inter ceteros
palmam teneret. Cumqꝫ iudeus qui ad
uenerat hoc uigilans cerneret et magne
formidinis anxietate palpitaret. ab eo:
dem ſpiritu qui cunctis illic obſequen
tibꝫ preerat. iuſſum eſt ut requirerent qꝰs
nam eſſet ille qui iacere i templo eodẽ
preſũpſiſſet. Quem maligni ſpiritus p
gentes et ſubtiliꝰ intuentes crucis miſte
rio ſignatũ viderunt. mirantesqꝫ dixerũt
Ve ve vas vacuũ et ſignatũ. Quibꝫ hꝫ
renunciantibꝫ cuncta illa malignorum
ſpirituum turba diſparuit. Judeus vero
qui hec viderat illico ſurrexit atqꝫ ad e
piſcopum ſb feſtinacione puenit Quẽ
jn eccleſia ſua reperiens ſeorſum tulit.
quã temptacione urgeretur jnquiſiuit
Cui cõfiteri epiſcopꝰ temptacionẽ ſuã
verecundatus noluit. Cum vero ille di
ceret quod in illa tali dei famula prauí
amoris oculos inieciſſet. atqꝫ adhuc e
piſcopꝰ negaret adiunxit dicẽs Quare
negas qd jnquireris q̃ ad hꝫ vſqꝫ veſpe

heſterno die perductus es ut poſteriori illius alapa ferires. Ad que nimiꝝ verba deprehenſū ſe epꝯ intuens humiliter ꝯfeſſus eſt qđ prius ꝑtinaciter negauit Cuiꝰ ruine ⁊ verecundie iſdem iudeꝰ ꝯſulens qualiter hoc cognouiſſet vel que in cōuentu malignorū ſpirituū de eo audiſſet indicatur. Qđ ille agnoſcens ſe ad terram ꝓtinus in oracionē dedit moxqꝫ de ſuo habitaculo non ſolū eandē dei famulam. ſꝫ omnem qꝫ feminā. que i eiꝰ illic obſequio habitabat expulit In eodem vero templo Appollinis beati andree apli repente oratorium fecit. atqꝫ omni illa temptacione carnis funditus caruit. iudeū vero cuius viſione atqꝫ increpacione ſaluatus eſt ad eternā ſalutē traxit. Nā ſacramentis fidei imbutum atqꝫ aqua baptiſmatis emundatū ad ſancte eccleſie gremium pduxit. Sicqꝫ factum eſt ut hebreus iſdem dū ſalutem aliene ꝯtuliſſet perueniret ad ſuā ut omnipotens deꝰ inde alterꝝ ad bonā vitam pduceret vnde in bona vita alterꝝ cuſtodiſſet.

Petrus.

Es geſta quā audiui ⁊ metum michi pbet ⁊ ſpem.

Gregorius.

Tiqꝫ ſic oportet et de dei nos ſemp miſeracione cōfidere ⁊ de noſtra infirmitate formidare Ecce eiꝫ paradiſi cedrū ꝯcuſſā audiuimꝰ ⁊ nō euulſā quatenꝰ infirmis nobis ⁊ de eiꝰ cōcuſſione naſcat̄ timor et đ eiꝰ ſtabilitate fiducia.

Jr qꝫ venerabilis vite cōſtancius aquine ciuitatis epiſcopus fuit. Qui nuper predeceſſoris mei tpe beate memorie johannis pape defunctus eſt. hūc ꝓphecie habuiſſe ſpiritū mlti teſtantur q̄ eū familiarit̄ ſcire potuerūt Cuiꝰ inter multa hꝫ ferūt religioſi veraceſqꝫ viri q̄ pſentes fuerūt qđ in die obitus ſui cū a circūſtātibꝫ ciuibꝫ utpote diſceſſurꝰ pater tam amabilis amātiſſime plāgeretur cū flendo requiſierūt dicētes Quē poſt te patrē habebimꝰ Quibꝫ ipſe per ꝓphecie ſpiritū rn̄dit dicens Poſt ꝯſtancium Mulionē. poſt mulionē Fullonē O tu aquina ⁊ hoc habes Quibꝫ ꝓphecie verbis editis vite ſpiritū exalauit extremū Quo defūcto eiꝰ eccl'ie paſtoralē ſuſcepit curam Andreas dyaconꝰ illiꝰ q̄ quondā inſtabilis itinerꝝ curſū ſeruabat equorꝝ. Atqꝫ illo ex hac vita ſbducto ad epiſcopatꝰ ordinē Johinus accerſitus eſt q̄ in eadem vrbe fullo fuerat Quo adhuc ſuperſtite ita cūcti inhabitatores ciuitatis illiꝰ barbarorꝝ gladijſ et peſtilēcie immanitate vaſtati ſūt. vt poſt mortē illiꝰ ne quis epꝯ fuerit nec quibꝫ fieret inueniri potuiſſet Sic itaqꝫ cōpleta eſt viri dei ſentencia. quatenus poſt deceſſū duorꝝ ſe ſequenciū eiꝰ eccl'ie paſtorem minime haberet.

Ed neqꝫ hoc ſileā qđ narrante viro venerabili Venācio lunēſe epo me an̄ biduū cōtigit agnouiſſe Lucane nāqꝫ eccl'ie ſibimet ꝓpinque fuiſſe mire virtutis virꝝ Frigdianum noīe narrat epm cuiꝰ hꝫ opinatiſſimū ac cūctis illic habitantibꝫ teſtat̄ memorari miraculū qđ anſeris fluuiꝰ q̄ iuxta illiꝰ vrbis muros influebat ſepe inundacione facta curſus ſui alueū egreſſus p agros diffundi ꝯſueuerat ⁊ quecūqꝫ ſata ac plantata reperat euertebat Cūqꝫ hoc crebro fieret. et magna eiꝰdē loci incolas neceſſitas vrgeret dato ſtudio opis eū per loca alia deriuare conati ſūt. ſꝫ q̄uis diucius laboratū fuiſſet a ꝓprio alueo đflecti nō potuit. Tūc vir dñi Frigdianꝰ raſtrum ſibi puulū fecit ad alueū fluminis acceſſit ⁊ ſolꝰ orōni incubuit atqꝫ eidem flumini pcipiēs vt ſequeret̄ p loca queqꝫ vt ei viſa ſūt raſtꝝ p terrā traxit.

Quem relicto alueo proprio toto flumi
nis aqua ſecuta eſt ut funditus loci con
ſueti curſus deſereret ⁊ ibi ſibi alueū vbi
tracto p terram raſtro vir dñi ſignū fe
cerat vendicaret ⁊ q̄q3 eēnt alimētis hoīm
ꝓ futura ſata uľ plātata ulťnō lederet

Duis ꝗ venerabilis viri venancij
epiſcopi aliud miraculū relacōne
cognoui quod ī placētina vrbe ꝓhibet
geſtū quod vir ꝗ veraciſſim⁹ iohānes
in hac mō romana ciuitate loci prefe
ctorū ſeruans qui in eadē placētina ur
be ē ortus ⁊ nutritus ita ut ep̄s memo
rat qz geſtū fuerit atteſtať· Jn ea nāq3 ci
uitate ſabinū nomine fuiſſe aſſerūt mi
re virtutis epiſcopū· Cui dum die q̄dam
ſuus diacon⁹ nunciaſſet qd̄ curſus ſui
padus alueū egreſſus eccleſie agros oc
cupaſſz totaq3 illic loca nutrīndis ſeminı
bus ꝓ futura aqua eiuſdē fluminibus
teneret venerabilis vir ſabin⁹ epiſcop⁹
reſpōdit dicens. Vade ⁊ dic ei· Manda
uit tibi ep̄s ut te cōpeſcas et ad ipſū al
ueū redeas· Quod diaconus eius audi
ens deſpexit ⁊ irriſit Tunc vir dei aſcito
notario dictauit dicens· Sabin⁹ dñi
ihu xp̄i ſeruus cōmonitoriū pado Precı
pio tibi in nomine ihesu criſti dñi nr̄i
vt de alueo tuo ī locis iſtis vlterius nō
exeas nec t̄ras eccleſie ledere preſumas
Atq3 eidē notario ſubiūxit dicens Vade
hoc ſcribe et ī aquā eiuſdē fluminis ꝓice
Quo facto ſc̄i viri p̄ceptū ſuſcipiēs ſta
tim ſe a terris eccleſie fluminis aqua cō
peſcuit atq3 ad ꝓpriū alueū reuerſa exire
ulterius in loca eadem nō preſūpſit· qua
in re petre quid aliud quā inobedienciū
hominū duricia cōfūditur quando in v
tute ihesu et elemītum irracōnabiľe ſācti
vir preceptis obediunt

ir ꝗ vir venerabilis cerbonius po
pulonij ep̄e magnam dieb; nr̄is
ſanctitatis ſue ꝓbacionē dedit ſi̅cā cū
hoſpitalitatis ſtudio valde eēt intentus
die quadā trāſeūtes milites hoſpicio ſu
ſcepit. Quos gothis ſupuenientib; ab
ſcondit eorūq3 vitā ab illoꝝ nequicia
abſcondēdo ſeruauit· Quod dū gothoꝝ
regi pfido totile nunciatū fuiſſet crudeli
tatis inmaniſſime veſania ſuccēſus huc
ad locum qui octauo hiuus vrbis mi
liario merulis dicitur vbi tūc ipſe cū ex
ercitu ſedebat iuſſit duci eumq3 in ſpecta
culo ꝓpli urſis ad deuorandum proici·
Cumq3 idem rex pfid⁹ in ipſo ꝗ ſpecta
culo conſediſſet ad inſpiciendum mor
tem epiſcopi magna ꝓpli turba cōfluxit
Tunc epiſcopus deduct⁹ in medio eſt·
atq3 ad eius mortē inmaniſſimus urſus
exquiſitus qui dum humana mēbra cru
deliter carperet ſeui regis animum ſacia
ret· Dimiſſus itaq3 urſus ex cauea eſt
Qui accenſus ⁊ citatus ep̄m peciit Sz
ſubito ſue feritatis oblitus deflexa ceruı
ce ſūmiſſoq3 humiliter capite lābere ep̄i
pedes cepit ut patenter omnib; daretur
intelligi q̄ erga illum viꝝ dei ⁊ ferina
corda eſſent hoīm ⁊ q̄i humana beſtiaꝝ
Tunc ꝓpľus qui ad ſpectaculū venerat
mortis magno clamore verſus eſt ī am
miracōnem veneracōis· Tunc ad eius re
uerenciam colendam rex ipſe pmotus ē
quippe cū quo ſuperno iudicio actū erat
ut qui deum ſequi p̄us in cuſcodienda
vita ep̄i noluit ſaltem ad māſuetudinē
beſtie ſequeretur· Cui rei hij qui tūc p̄ſen
tes fuerūt adhuc nō nulli ſupſūt eamq3
cum omni illic ꝓpľo ſe vidiſſe teſtantur
De quo eciam viro aliud ꝗ miraculū
venancio lunenſi epiſcopo narrante co
gnoui· ī ea namq3 populonij eccľia cui
p̄erat ſepulcrum ſibi ꝓparauit Sz cū lō
gobardorum gens in italiam veniens
cuncta uaſtaſſet ad helbā inſulā receſſit

Qui ingruēte egritudine ad mortē ve-
niēs clericis suis sibiqꝫ obsequētibꝰ p̄ce
pit dicēs. in sepulchro meo qd̄ michi p̄
paraui Populanij me ponite Cui ille cū
diceret corpꝰ tuū illuc q̄liter īducere pos
sumꝰ qꝛ a lōgobardis teneri loca eadē
et vbiqꝫ eos illic discurrere scimꝰ ip̄e re
spōdit īducate me securi nolite metuere
sed festine sepelire me curate moxqꝫ ut se
pultū fuerit corpꝰ meū ex eodē loco sub
omni festinacōe recedite. Defuncto igit
corpꝰ impositū fuerūt naui Cūqꝫ populani
um tenderent collectis in aere nubibus
immēsa nimis pluuia erupit Sed vt
patesceret oībꝫ cuiꝰ viri corpꝰ nauis il-
la portaret ꝑ illud maris spaciū qd̄ ab
helba insula vsqꝫ populaniū xij. milia-
ribꝫ distat circa vtraqꝫ nauis latꝰ ꝓcel
lose valde pluuia descēdit et ī nauē ean
dem vna pluuie gutta n̄ cecidit Perue-
nerūt itaqꝫ ad locū clericia ⁊ sepulture īdi
derūt corpꝰ sacerdotis sui cuiꝰ p̄cepta suā
tes ad nauē sub festinacōe reuersi sunt.
Quā mox vt intrare potuerūt in eundē
locū vbi vir dn̄i sepultus fuerat longo
bardoꝝ dux crudelissimꝰ gumarꝰ aduc-
nit. Ex cuiꝰ aduētu viꝝ dei habuisse spm̄
ꝓphecie claruit qꝛ ministros suos a se-
pulture sue loco sibi festinacōe discedere
p̄cepit. Hꝫ uo qd̄ diuisa pluuia factū nar
raui miraculū etiā in alteriꝰ ep̄i veneraci
one monstratū ē. Nā quidā clericꝰ senex
q̄ adhuc superest eidē rei presto se fuisse
testatur dicens.

Vlgencius ep̄s q̄ vtricolēsi ecclesie
p̄erat. regē crudelissimū Totylam
in festū oīmodo habebat Cūqꝫ ad easdē
ꝑtes cū exercitu ꝓpinquasset cure fuit ep̄o
ꝑ clericos suos xenia ei trāsmittere eiusqꝫ
furoris insaniā si posset muneribꝫ miti-
gare. Que ille ut uidit ꝓtinꝰ spreuit at
qꝫ iratꝰ suis oībꝫ iussit ut eundē ep̄m sibi
omni asperitate constringerēt eūqꝫ eiꝰ exami
ni seruarēt. Quē dū feroces gothi ministri
scꝫ crudelitatis illiꝰ tenuissēt circūdātes
eū vno ī loco stare p̄ceperūt eiqꝫ ī terra
circulū designauerūt ex quē pedē tendere
nullomō auderꝫ. cūqꝫ vir dei in sole ni-
mio estuarꝫ ab eisdē gothis circūdatus
et designacōe circuli inclusꝰ repēte choru
scus ⁊ tonitrua ⁊ tāta vis pluuie eru-
pit ut hij q̄ eū custodiendū acceperant
immēsitatē pluuie ferre n̄ possēt Et dū
mag̃ nimis inūdacio fierꝫ int̄ eandē de-
signacōeꝫ circuli in q̄ vir dn̄i fulgencius
stetit. nec vna quidē pluuie gutta descē
dit. Qd̄ dū regi crudelissimo nunciatū
esset. illa mēs effera ad magnā eiꝰ reue
renciā v̄sa est cuiꝰ penā p̄us insaciabili
furore siciebat Sic sic omp̄s deꝰ ꝯ ela
tas carnaliū mētes potencie sue miracu
la ꝑ despectos operatur ut q̄ supbe ꝯ ꝑ p̄-
cepta veritatis se eleuant eorum ceruī-
cem veritas ꝑ humiles premat.

Vp qꝫ floridꝰ venerabil' vite ep̄s
narrauit quoddā memorabile valde
de miraculū dicēs Vir sāctissimꝰ Ercola
nus nutritor meꝰ Perosine ciuitatis ep̄c
fuit ex conuersacōe mōsterij ad sacerdotalis
ordis grām deductꝰ Totyle āt ꝑfidi re
gis tēpibꝫ eandē urbē annis. vij. continuis
Gothoꝝ exercitꝰ obsedit. ex q̄ multi ciui
um fugerunt. q̄ famis periculū ferre nō
poterāt. anno uo. vij. nō dum finito ob
sessā urbē Gothoꝝ exercitꝰ intrauit. tūc
comes q̄ eidem exercitui p̄erat ad regem
totylā nūcios misit exq̄rens qd̄ de ep̄o
vel ꝓplo fieri iuberet Cui ille precepit di
cens. Ep̄o priꝰ a vertice capitis usqꝫ ad
calcaneū corrigiā tolle. et tūc caput eiꝰ
amputa. omnē uo ꝓplm q̄ illic inuētus
est gladio extingue. tūc isdē comes ve-
nerabilē viꝝ Ercolanū ep̄m super ur-
bis murum deductum capite truncauit

eiuſq; cutem iã mortuum a uertice vſq;
ad calcaneum incidit ut ex eius corpe
corrigia ſublata videreť· moxq; corp⁹
illius extra murum ꝓiecit· Tunc quidã
humanitatis pietate compulſi abſciſũ
caput ceruici apponentes cum vno par
uulo infante qui illic extinctus inuent⁹
eſt iuxta murum corpus epiſcopi ſepul
ture tradiderunt· Cumq; poſt eandẽ cedẽ
die quadrageſimo rex totila iuſſiſſet ut
ciues vrbis illius qui quolibet diſpſi eſ
ſent ad eã ſine aliqua trepidacione re=
mearent hij qui prius fugerant uiuen=
di licẽcia accepta reuerſi ſũt Sed cui⁹
vite eoꝝ epiſcopus cognitus fuerat me=
mores ubi ſepultũ eſſet corp⁹ illius que
ſierunt ut hec iuxta honorẽ debitũ in ec=
cleſia beati petri apl'i humarent· Cumq;
itum eẽt ad ſepulchrum effoſſa tra inue
nerunt corp⁹ pueri pariter humati ut
pote iã die quadrageſimo tabe corruptũ
et vermibus plenum corp⁹ vero epĩ ac
ſi die eodem eſſet ſepultũ ⁊ qd eſt adhuc
miracione venerandum quia ita caput
eius vnitũ fuerat corpori ac ſi nequaꝙ̃
fuiſſet abſciſũ ſic videlicet ut nulla veſti
gia ſectionis apparerent· Cumq; hoc et
in terga verterẽt exquirẽtes ſi qd ſignũ
vel de alia monſtrari inciſione potuiſſet
ita ſanum atq; intemeratũ omne corp⁹
inuentũ ẽ ac ſi nulla hoc inciſio fieri teti
giſſet· · Petrus

uis non obſtupeſcat talia ſigna
mortuoꝝ que fiunt ꝑ excitacione
viuencium Gregori⁹

Temporibus qꝫ gothorum temporib⁹
fuit iuxta ſpoletanã urbem vir vi
te venerabilis yſaac nomie qui uſq; ad
extrma pene gothorum tẽpora puenit
Quem noſtroꝝ multi nouerunt ⁊ maxi
me ſacra virgo gregoria que nunc in
hac romana vrbe iuxta eccl'iam beate
marie ſemp v̉ginis habitat· Que dum
adoleſcẽcie ſue tpe cõſtitutis iã nupcijs
in eccliam fugiſſet et ſanctimomalis
vite conuerſacionẽ quereret ab eodẽ vi=
ro defenſa atq; ad eum quẽ deſiderabat
habitũ dño ꝓtegente perducta eſt. Que
quia ſponſũ fugit in tra habere ſponſũ
meruit in celo· Multa autẽ de eodẽ vi=
ro narrante venerabili patre eleuthereo
agnoui qui et hunc familiarit̉ nouerat
et eius verbis vita fidẽ prebebat hic ita
q; venerabilis iſaac ortus ex italia non
fuit ſed ea illius narro miracula que in
italia cõuerſatus fecit· Cum p̃mum de ſi=
rie partib⁹ ad ſpolitanã urbem veniſſet·
ingreſſus eccleſiã a cuſtodib⁹ pecijt ut
ſibi quantũ vellet licencia concederent orã
di cumq; horis ſecreciorib⁹ egredi non
vrgerent Qui mox ad orandum ſtetit
diemq; totum pegit in oracione. Cui ſe=
quentẽ continuauit ac noctem· ſecũdo
etiam die cũ nocte ſubſequenti in deffeſ=
ſus precib⁹ ꝑſtetit. diem qꝫ tcium in ora
cione cõiunxit· Cumq; hoc vn⁹ ex cuſto
dibus ſuperbie ſpiritu inflatus cerneret
vnde ꝓficere debuit inde ad defectus dã=
pna puenit Nam hunc ſimulatorẽ dice
re et verbo ruſtico cepit impoſtorem cla=
mare qui ſe trib⁹ diebus et noctib⁹ ora
re ante oculos hoim demõſtraret · Qui
ꝓtinus currens virum dei alapa pcuſſit
ut quaſi religioſe vite ſimulator de ec=
cleſia cũ contumelia exiret· ſed hunc repẽte
vltor ſpiritus inuaſit et ad viri dei veſti
gia ſtrauit ac p os illius clamare cepit
yſaac me eicit· yſaac me eicit vir quip=
pe pegrinus quo cenſaretur nomine neſci
ebatur ſꝫ eius nomẽ ille ſpiritus ꝓdidit
qui ſe ab illo poſſe eici clamauit. Mox
autem ſup vexati corp⁹ vir dei incubuit
malign⁹ ſpũs qui eum inuaſerat abſceſ
ſit in tota vrbe tũc ſtatim qd in eccleſia

factum fuiſſet innotuit. Currere viri et
femine nobiles atq; ignobiles pariter
ceperunt certatimq; eumq; in ſuis rape
domibus conabant. Alij ad ↄſtruen-
dum monaſteriū predia. Alij pecūias
Alij ſubſidia queq; poterant offerre vi
ro dei ſupplicat volebant ſ; ſeruus om̄i
potentis dn̄i hoꝝ nihil accipiens egreſ
ſus urbem non longe deſertū locū repe
rit ibiq; ſibi humile habitaculū ↄſtru-
xit. Adquē dum multi ꝑgunt exemplo
illius eterne vite accendi deſiderio cepe-
runt atq; ſub eius magiſterio i omni-
potētis ſe dn̄i ſeruiciū dederunt. Cūq; ei
crebro diſcipli humiliter admonerent
ut ꝓ uſu monaſterij poſſeſſiones que
offerebant acciperet ille ſolicitus ſue pau
ꝑtatis cuſtos fortē ſentenciā tenebat di-
cens. Monachus qui in terra poſſeſſio
nem querit monachus nō eſt. ſic q̄ppe
metuebat pauꝑtatis ſue ſecuritatē ꝑdere
ſicut auari diuites ſolent pituras diuici
as cuſtodire. Ibi itaq; ꝓphecie ſpiritu
magniſq; miraculis cūctis longis late
q; habitantib; vita eius inclaruit. Nā
die q̄dā ad veſpū i orto monaſterij fecit
iactari ferramēta q̄ uſitato nos noīe
uangas vocamus. Dixit itaq; diſcipul
ſuis. Tot uangas in orto ꝓicite et cra
redite. Nocte vero eadē dum ex more cū
fratrib; ad exhibendas laudes dn̄o ſur-
rexiſſet ꝑcepit dicēs. Ite et operarijs noſ
tris pulmentū coq̄te ut mane ꝑmo pa
ratū ſit. Factum aūt mane fecit deferri
pulmentū qd̄ parari iuſſerat atq; ortū cū
fratrib; ingreſſ⁹ q̄t vangas iactari ꝑce-
perat tot in eo laborātes operarios inue
nit. Ingreſſi q̄ppe fures fuerāt ſ; muta
ta mēte ꝑ ſpūm appꝛehenderunt uangas
q̄s inuenerunt et ab ea hora q̄ ingreſſi
ſūt quſq; vir dn̄i ad eos veniret cūcti
horti illi⁹ ſpacia q̄ inculta fuerant excole
runt. Quib; vir dn̄i mox ut ingreſſ⁹ eſt
ait. Gaudete fratres multum laboraſtis
iā q̄eſcite. q̄b; ilico alimēta q̄ detulerat
ꝑbuit eoſq; p⁹ tāti laboris fatigacōꝫ re
fecit. Sufficient autē refectis ait nolite
malum facere. Quociēs de orto aliquid
voltis ad orti aditū veīte tranq̄lle petite
cū bn̄dictione papite et a furti ꝑuitate
ceſſate. Quos ſtatim collectis oleribus
onuſtari fecit. Actum q; ē ut q̄ ad ortū
nocituri venerāt cū laboris ſui ꝑmio ⁊ re
pleti ab eo ⁊ innocui redirent.

Alio q; tp̄e acceſſerunt ad eum pe
grini q̄dā miſericordiā poſtulātes
ſciſſis pānis obſiti ita ut pene nudi vide
rent. Cumq; ab eo veſtimēta peterēt eoꝝ
v̄ba vir dn̄i tacit⁹ audiuit. q̄ vnum ex
diſcipulis ſuis ꝓtin⁹ ſilent vocauit eiq;
ꝑcepit dicēs. Vade atq; i illa ſilua in lo
co tali cauā arborē reqre et veſtimēta q̄ i
ea inueneris defer. cūq; diſcipulus abiſſ;
arborē ſic fuerat iuſſ⁹ reqſiuit veſtimēta re
perit et latent detulit mḡro. Que vir dei
ſuſcipiēs pegrinis nudis atq; petētib; o
ſtēdit ⁊ ꝑbuit dicēs. Venite q; nudi eſtis
ecce tollite ⁊ veſtite uos. Hec illi intuen
tes recognouerunt que poſuerant ma-
gnoq; pudore cōſternati ſūt et qui frau
dulent veſtimēta querebāt aliena cōfuſi
receperunt ſua

Alio q; tp̄e q̄dā ſe ei⁹ oronib; con
mēdans ſportas duas plenas ali
mētis ei ꝑ pueꝝ trāſmiſit. Quaꝝ unā id
puer ſurripuit atq; in itinere abſcōdit
vnā vero ad dei hominem detulit et peti-
cionē illi⁹ qui ſe ei premum cōmēdaue
rat enarrauit. Quā vir dn̄i benigne ſuſci
piēs eundem puerum admonuit dicens
Grās agim⁹ ſ; vide ſportā quā i itinere
poſuiſti ne incaut⁹ tāgere ꝑſūas q; i eā
ſerpēs ingreſſ⁹ ē. Eſto ḡ ſolicite ne ſi tol
lere incaut⁹ volueris a ſerpente feriaris

Quibꝫ verbis puer valde cõfuſſus exul
tauit quidẽ qȯ mortem euaſit· ſꝫ triſti⸗
ad modicũ factꝰ eſt, qꝛ q̃uis ſalubrem
penam euaſerit tamẽ ꝑtulit verecundiã
ſuam. Qui reuerſus ad ſportam caute
ac ſolicite attendit. ſed eam iã ſicut vir
dei predixerat ſerpens tenebat. Hic ita⸗
q; cũ virtute abſtinencie cõtemptu rerũ
tranſeuncium ꝓphecie ſpiritu oracionis
intencione eſſet incõparabiliter preditꝰ
vnum erat qȯ in eo reprehenſibile eſſe
videbatur· qꝛ nõ nũq̃ tanta ei leticia in
erat ut ille tot virtutibꝫ niſi ſciret ẽe ple
nus nullomodo crederet. Petrꝰ.

Vid nã queſo te. qȯ nam hoc ẽe
dicimꝰ. Sponte ſibi leticie frena
laxabat an tot virtutibꝫ pollẽs· aliquã⸗
do ad preſens gaudiũ etiã renitẽs eiꝰ a⸗
nimus trahebatur. Gregoriꝰ.

Agna eſt petre omnipotentis dei
diſpẽſacio. et plerumq; contingit vt
q̇bus maiora bona preſtat quedam mi
nora nõ tribuat. ut ſemp eorum animꝰ
habeat vnde ſe reprehendat· quatenꝰ dum
appetunt ꝑfecti eſſe et nõ poſſũt et labo
rant in hoc qȯ nõ acceperũt nec tamen
elaborando preualẽt in hijs q̃ accepta
habent ſe minime extollant ſꝫ diſcãt qꝛ
ex ſemetipſis maiora bona nõ habent q̃
in ſemetipſis vincere parua vicia atq;
extrema nõ poſſunt. Hinc eſt enĩ qȯ per
ducto dñs ad terram ꝓmiſſiones ꝑplo
cunctos fortes atq; ꝑpotentes aduerſa
rios eius extinguẽs philiſteos atq; ca⸗
naneos reſeruauit ut ſicut ſcriptum eſt.
in eis experiretur iſrl'. qꝛ non nũq̃ ut di⸗
ctum eſt eis etiã q̇bus magna dona tri
buit parua quedã reprehenſibilia relin
quit ut ſemp habeant contra qȯ bellũ ge⸗
rant ⁊ deuictis magnis hoſtibꝫ mẽtem
nõ erigant. quãdo eos adhuc aduerſa⸗
rij etiã minimis fatigant. Fit itaq; vt
miro modo vna eademq; mens ⁊ virtu
te polleat et ex infirmitate laceſcat qua
tenus et ex parte cõſtructa ſit ⁊ ex parte ſe
cõſpiciat eſſe deſtructam ut per bonũ qȯ
querit ⁊ habere nõ valet illud ſeruet hu
militer qȯ habet. Sed quid mirum qȯ
hoc de homine dicimꝰ quando illa ſuper
na regio in ciuibꝫ ſuis ex parte damna
ꝑtulit et ex parte fortiter ſtetit ut electi
angelorum ſpiritus dum alios ꝑ ſupbi
am cecidiſſe cõſpicerent. ipſi tanto robu
ſtius quanto humiliꝰ ſtarent· Illi ergo
regioni ſua etiã detrimentũ ꝓfecerunt·
q̃ ad eternitatis ſtatum ex parte ſue de⸗
ſtructionis eſt ſolidius inſtructa. Sic
ergo ⁊ in una quaq; agitur ut humili⸗
tatis cuſtodia aliq̃n ad lucra maxima
ex minimo damno ducet. Petrꝰ.

Lacet qȯ dicis. Gregoriꝰ

Eq; hoc ſileam qȯ ex regione ea⸗
dem venerabilis uiri ſanctuli pbri
narracione cognoui. de cuiꝰ verbis ipſe
nõ dubitas qꝛ eius vitam fidemq; mi⸗
nime ignoras.

Odem q; tempore in vaſie parte ꝓ
uincie duo uiri in vita atq; habi
tu ſancte cõuerſacionis habitabant quo
rum vnus euthiciꝰ alter vero florentius
dicebatur. Sed idem euthiciꝰ in ſpirita
li zelo atq; in feruore virtutis exercue⸗
rat multorũq; animas ad deũ ꝑducere
ex hortando ſatagebat. florentinꝰ vero
ſimplicitati atq; oracioni deditam duce
bat vitam. Nõ longe autẽ erat mona⸗
ſteriũ qȯ rectoris ſui fuerat morte deſti⸗
tutum ex quo ſibi monachi eundem eu⸗
thicium preeſſe voluerũt· Qui eorũ pre
cibꝫ acquieſcẽs multis annis monaſte⸗
rium rexit· diſcipulorũ q̃ animas in ſtu
dio ſancte cõuerſacionis exercuit. Ac ne
oratoriũ in quo prius habitauerat ſolũ
remanere potuiſſet illic venerabilẽ virũ

floꝛētiū reliqt· in q̄ dū ſclꝰ habitarꝫ die
quadā ſeſe ī oꝛonē dedit atqꝫ ab oīpo-
tēte dn̄o pecijt ut ei illic ad habitādum
aliqd̓ ſolaciū donare dignaret. q̄ mox
ut iplevit oꝛacōēꝫ oꝛatoꝛiū egſſus añ
foꝛes vrſū repit ſtantē. q̄ dū ad terrā ca
put deꝓmerꝫ nichilqꝫ feritatis ī ſuis mo
tib⁊ demōſtraret apte dabat intelligi qd̓
ad viri dei obſequiū veniſſet qd̓ vir qꝫ
dn̄i ꝓtinus agnovit Et qꝛ in eadē cella
iiij. vel· v· pecudes remāſerāt qb⁊ oīno de
erat q̄ paſceret ꝛ cuſtodirꝫ eidē vrſo pce
pit dicēs· vade atqꝫ oves has ad paſtū
eice ad horā vero ſextā revertere Cepit
itaqꝫ h̄ indeſinēter agere Iniūgebat vr
ſo cura paſtoꝛis ꝛ q̄s mādūcare ꝯſueve
rat paſcebat oves beſtia ieiuna Cū vir
dn̄i ieiunare volebat ad nonā ꝑcipie-
bat urſo eadē hoꝛa cū oīb⁊ reverti cū ṽo
noluiſſet ad ſextā. in oīb⁊ itaqꝫ mādatiſ
viri dei obtēpabat urſꝰ ut neqꝫ ad ſextā
iuſſꝰ r̄dire veniret ad nonā. neqꝫ ad no-
nā iuſſꝰ redire veniret ad ſextā Cūqꝫ diu
hoc ageret cepit ī loco eodē tāte v̓tutis
fama longe lateqꝫ crebreſcere. h̄ qꝛ anti
quꝰ hoſtis vn̄ bonos cernit nitēſcere ad
gloriā. inde pverſos p invidiā rapit ad
penā. iiij. viri ex diſcipulis venerabil̓ Eu
ticij vehement̓ invidētes qd̓ eoꝝ magiſt̓
ſig̃ nō faceret et is q̄ ſolꝰ ab eo relictꝰ fu
erat tāto hoc miraculo clarꝰ appareret eū
dem urſū inſidiātes occiderunt. Cūqꝫ ho-
ra q̄ iuſſꝰ fuerat nō rediret vir dei floꝛē
cius ſuſpicatꝰ eſt eū redituꝫ et uſqꝫ ad
hoꝛā veſperā expectās affligi cepit qd̓
iſdē quē ex ſimplicitate multa frēꝫ voca
re ꝯſueverat urſꝰ nō revertēret. Die ṽo
altera pꝛexit ad agꝝ urſū pit̓ oveſqꝫ
q̄ſiturꝰ Quē occiſū repit. h̄ ſolicite inqui
rēs ciꝰ a q̄b⁊ fuerat occiſꝰ invenit. tūc
ſeſe in lamentū dedit frm̄ maliciā ma-
giſ qꝫ urſi moꝛtem deploꝛans Quē vene

randꝰ vir Euticiꝰ ad ſe deductū ꝯſolārī
ſtuduit. h̄ iſdē vir coꝛā eo doloꝛis ma-
gni ſtimulis accēſus impcatus eſt dicēs
Spero in oīpotente deo qꝛ ī hac vita
añ oculos oīm ex ſua malicia vindictā
recipiāt· q̄ nichil ſe ledēte vrſū meū occi
derunt Ciꝰ vocē ꝓtinꝰ ultio divina ſe
cuta ē. Nā q̄tuoꝛ monachi q̄ eundē vr-
ſū occiderāt ſtatim elephātico moꝛbo p-
cuſſi ſūt. ut mēbꝛis putreſcētib⁊ interirent
Qd̓ factū vir dei floꝛenciꝰ vehement̓ ex
pavit ſeqꝫ ita fratrib⁊ maledixiſſe ptimuͭ
Oīni enī vite ſue tpe flebat qꝛ exaudi-
tus fuerat. ſe crudelē. ſe ī eoꝝ moꝛte cla
mabat homicidā Qd̓ idcirco oīpotentē
dn̄i feciſſe credimꝰ ne vir mire ſimplici
tatis qꝫtolibet doloꝛe cōmotus intoꝛq̄re
vltra pſumeret iaculum maledictionis.
Numqd̓ nā valde grave Petruſ.
eſſe credimꝰ ſi foꝛtaſſe cuilibet exa
gitati iracūdia maledicamꝰ. Gregoꝛiꝰ
E hoc peccato cur me percunctaris
an grave ſit. cū paulꝰ dicat Neqꝫ
maledici regnū dei poſſidebūt Pēſa itaqꝫ
quā gravis culpa eſt. q̄ ſepat a regno
celeſtis vite· Petrꝰ.
Quid ſi homo n̄ foꝛtaſſe ex malicia
h̄ ex lingue incuria maledictioniſ
verbū iaculat ī ꝓximū. Gregoꝛiuſ
I apd̓ diſtrictū iudicē petre ociolꝰ
ſmo rephēndit qꝫto magis ꝛ no-
xius· pēſa ḡ qꝫtū ſit dānabilis q̄ a mali
cia nō vacat ſi ꝛ ille ſmo penal̓ eſt· q̄ a
bonitate utilitatis· humilitatis vacat·
Aſſencio. Petrꝰ·
Aliud vir dei egit aliud qd̓ Gregoꝛiꝰ
ſilere n̄ debeo Cū enī magna eiꝰ opinio
longe lateqꝫ crebreſceret quidā dyaco-
nus longe poſitus ad eū pgere ſtuduit
ut eiꝰ ſe oꝛacōib⁊ cōmendaret. q̄ ad eiꝰ
cellulā veniēs omnē locū parcuitū in
venit innumeris ſerpentibus plenum·

Cumq; vehementer expaueſceret clama
uit dicēs ſerue dī ora·erat aūt tūc mira
ſerenitas egſſus vo florencius ad celūm
oculos et palmas tetēdit ut illam peſtē
ſicut ſciret dominus auferret·ad cuius
uocē ſubito celū intonuit .atq; idē toni
trus oīs illos q̄ eūdē locū occupauerūt
ſerpētes interemit Quos cū vir dei flo=
rencius intemptus aſpiceret dixit.ecce illos
occidiſti dñe quis eos leuat·Moxq; ad
eius uocē tāte aues venert q̄nti ſpētes oc
ciſi fuerāt·que aſportante ſingulos ꝛ lō
gius placētes locū habitacōis illius mū
dum· a ſerpētibus omnimodo reddiderūt

Vir virtutis· Petrus·

quid fuiſſe meriti dicimus cui eius
ori tantum factus eſt deus proximus·

Gregorius

pud omnipotētis dei ſingularem
mundiciam atq; eius ſimplicem natu
ram multū petre humani cordis mūdici
a atq; ſimplicitas ualet hoc ipſū nāq;
quod eius famuli a terrenis actionibus
ſegregati ociosa loq nesciunt et mētē p
verba ſpargere atq; inquinare deuitant au
ctoris ſui precetteris exaudicionem impe
trant Cui·inq̄tū eſt poſſibile ipſa puri
tate ac ſimplicitate cogitacionis q̄ſi ex q̄
dā iam ſimilitudine concordant Nos aūt
turbis ſecularibus admixti dum frequen
ter ociosa nō nunq̄ vo ecā q̄ ē grauius
noxia loquimur os noſtrū omnipotēti
deo tanto longinquum fit quanto huic
mundo proximum Multū quippe deorſū
ducimur dū locucōe continua ſecularibus
admiſcemur Quod bene Iſaias poſt q̄
regē dominum exercituū vidit in ſemet
ipſo reprehendit et penituit dicens·Ve
michi quia tacui q̄a vir pollutus labijs
ego ſū.q̄ cur polluta labia haberet oſtē
dit cū ſubiunxit·in medio ppli polluta
labia habentis ego habito ·Pollucionē
namq; labiorū habere ſe doluit ſed vñ
hanc cōtraxerit indicauit cū in medio
populi polluta labia habēt ſe habitare
phibuit Valde enim difficile eſt vt lin=
gua ſecularium mētem nō inquinet quā
tangit q2 dum plerumq; eis ad quedam
loquenda condeſcendimus paulisper aſſue=
ti hanc ipſam locucionem q̄ nobis indi
gna ē ecā delectabilit tenemus ut ex ea
iam redire non libeat ad quā velud ex
condeſcencione deducti venimus inuiti Sicq;
fit ut ab ociosis ad noxia a leuiotibus
ad grauiora verba veniamus et os noſ
trū ab omnipotēte domino tanto iā mi
nus exauditur in pce quāto amplius i
q̄natur ſtulta locucione q2 ſicut ſcriptū
eſt q̄ auertit aurem ſuā ne audiat legē
oracio eius execrabilis· Quid ergo mi
rum ſi poſtulātes tarde a domino audi
mur q̄ pcepta dño aut tarde aut nullo
mō audimus·Et qd mirum ſi florēcius in p
ce ſua cicius eſt auditus q̄ in pceptis ſuis
dñm cicius audiuit Petrus

ichil eſt quod reſpondere ualeat a
pte racionum Gregorius

uicius vero qui predicti florēcij
in via dñi ſocius fuerat magis pus
mortem clarauit in virtute ſignorum Nam
cū multa ciues urbis illius de eo ſoleant
narrare miracula illud tamē ē pcipuū
quod uſq; ad hec longobardorum tpa
omnipotēs deus p ueſtimētū illius aſſidue
dignabatur opari Nam q̄ciens pluuia
deerat ꝛ eſtu nimio terram longa ſicci
tas exurebat collecti in unum ciues ur
bis illius eius tunicā leuare atq; i conſpectu
dominicum precibus offerre cōſueuerant
Cum qua dum p agros pergerēt exorā
tes repente pluuia tribuebatur q̄ plene
terram ſaciare potuiſſet Ex q̄ re patuit
eius aīa qd virtutis intus qd meriti hret cuius
foris oſtēſa veſtis irā conditoris auerteret·

Vper qꝫ in parte campanie vir
valde venerabilis martius nomīe
in monte marſico ſolitariam vitam du
xit multiſqꝫ annis in ſpecu anguſtiſſio
incluſus fuit quem multi ex noſtris no
uerunt eiuſqꝫ actibus preſentes extite
runt de quo multa ipſe et beate memo
rie papa pelagio predeceſſore meo ⁊ ali
is religioſiſſimis viris narrātibꝫ agno
ui. Cuius hoc miraculum primum fecit
ꝙ mox ut ſe in predicti montis fora
mine contulit ex petra eadem que in ſe
metipſa concaua anguſtum ſpecum fe-
cerat aque ſtilla prorupit que martino
dei famulo in uſu cottidiano ſufficeret
nec plus adeſſet nec neceſſitati deeſſet
Qua in re oſtendit omnipotens deus
quantam ſui famuli curam gereret cui
vetuſto miraculo potum in ſolitudine
ex petre duricia miniſtraret. Sed anti
quus hoſtis humani generis inimicus
eius virtutibus inuidens hunc vſitata
arte pellere ex eo ſpecu molitus eſt. Nā
amicam ſibi beſtiā ſerpentē ſcꝫ ingreſſuꝰ
hunc ab eadem habitacione eicere fa-
cto terrore conatus ē. Cepit etenim ſer
pens in ſpeluncam venire ſolus cum ſo
lo eoqꝫ orante ſe ante illum ſternere et
cum cubante pariter cubare. Sed vir
ſanctus omnino imperterritus eius ori
manum vel pedem extendebat dicens.
Si licenciam accepiſti ut ferias ego
non prohibeo. Cumqꝫ hoc cottidie per
triennium gereretur die quadam anti-
quus hoſtis tanta hac eius fortitudine
victus infremuit ſeqꝫ p deuexum mon
tis latus in precipicium ſerpens dedit
omniaqꝫ arbuſta loci illius flamma ex
ſe exeunte concremauit. Qui in eo
quod montis latus omne conbuſſit co
gente omnipotente demonſtrare con-
pulſus eſt quante virtutis fuerat qui
victus abſcedebat perpende queſo iſte
vir dn̄i in q̄ mōtis vertice ſtetit qui cum
ſerpente per triennium iacuit ſecurus.

Vditu paueo. Petrus

Gregorius.

Jr iſte vite venerabilis in clauſio
nis ſue tempore pmo decreuerat
ut ultra mulierē non videret nō qꝛ aſp-
nabatur ſexum ſed ex ꝯtemplata ſpecie
temptacōis incurrere metuebat viciū
Quod quedā mulier audiēs audacter
aſcēdit montē atqꝫ ad eiꝰ ſpecū ipudent
ꝓrupit. At ille paulo longius intuēs
⁊ veniēns ad ſe muliebria indumēta cō
ſpiciēs ſeſe in oracionem dedit in terram
faciē depreſſit ⁊ eo uſqꝫ pſtratus iacuit
quo impudens mulier a feneſtra cellule
illiuꝰ fatigata recederet. q̄ die eodē mox
ut de monte deſcēdit vitam finiuit vt
ex mortis eius ſentēcia daret intelligi
qꝛ valde omnipotenti deo diſplicuit ꝙ
eiꝰ famulum auſu improbo cōtriſtauit.
Alio qꝫ tpe dum multi ad hunc
religioſa deuocione concurrerent
atqꝫ arta eſſet ſemita q̄ in deuexo mōtiꝰ
latere ad eius cellulam ꝓperantes duce
bat puer puulus incaute gradiēs ex eo
dem monte cecidit ⁊ uſqꝫ ad vallem cor
ruit que ſub monte eodem ſita quaſi in
profundo cōſpicitur In loco q̄ppe eodem
tanta mons ipſe altitudine excreuit ut
arbuſta ingencia que ex eadem valle p
deunt ex monte aſpicientibus quaſi fru
tecta eſſe videantur. Perturbati itaqꝫ
ſunt cuncti qui veniebant ſumaqꝫ cu
ra queſitum eſt ſicubi corpus elapſi pu
eri potuiſſet inueniri. Quis enim aliud
niſi extinctū crederet q̄s vel corpꝰ ad ter
ram integrū peruenisse ſuſpicaret. Dum
interpoſitis vbiqꝫ ſcopulꝭ in ptibꝫ diſcer
pi potuiſſꝫ. Sꝫ reqſitꝰ puer in valle in
uentꝰ ē nō ſolum viuꝰ ſꝫ etiā incolumꝰ

Tunc cūctis patenter innotuit. qđ ideo lędi nō potuit. qꝛ hūnc in caſu ſuo martini oracio portauit. In ſpecu vero illiꝰ magna deſuper rupes eminebat. q̄ cū ex parte exigua mōti videretur affixa. martini celle pminēs caſum ſuū cottidie. et illiꝰ interitum ruitura minabatur. Ad hunc maſcator illuſtris vir armentarij nepos cū magna ruſticorum multitudine veniens precabatur ut vir dei de ſpecu eodem dignaretur exire. quatenus ipſe ruituram rupem ex monte potuiſſet euellere. atq; in ſpecu ſuo dei famulus iā ſecuriꝰ habitaret. Cumq; hoc vir dei nequaq̄ acquieſceret ei qđ poſſet ut faceret precepit. et ipſe in celle ſue remociori ſe parte cōtulit. Si tamen moles rueret dubium nō erat qđ ſimul et ſpecum deſtrueret et martinū necaret. Itaq; dū ea que venerat multitudo conaret ſi poſſet ſine periculo viri dei ingēs illud qđ deſup incubuerat ſaxū leuare cunctis videntibꝰ repente res valde admirabilis cōtigit. qꝛ moles ipſa quā conabantur euellere. ſubito ab eiſdem laborantibus euulſa. ne ſpelunce martini tectum tāgeret ſaltum dedit. et quaſi ſerui dei leſionē fugiens longius cecidit. Qđ ad iuſſum omnipotentis dei angelico miniſterio actum intellegit q̄ diuina prudencia diſponi omnia fideliter credit. Hic cū priꝰ ſe in eundem montem cōtulit. nec dum clauſo ſpecu habitans cathena ſibi ferrea pedem ligauit. cāq; ſaxo ex parte altera affixit. ne ei vltra liceret progredi. quā cathene eiuſdem quantitas tendebatur. Qđ vir vite venerabilis Benedictus audiens cuiꝰ ſupius memoriam feci. ei per diſcipulum ſuum mandare curauit. Si ſeruꝰ dei es nō te teneat cathena ferri. ſ; cathena xp̄i. Ad quā vocem martinus ptinus eūdem cōpedem ſoluit ſ; nūquam poſtmodū ſolutum tetendit pedem vltra locum q̄ hunc tendere ligatum ꝯſueuerat. atq; in tanto ſe ſpacio ſine cathena cohercuit in q̄to ante ligatus manſit. Qui dum ſe poſtmodum in eiuſdem loci ſpecu ꝯcluſiſſet. cepit etiam diſcipulos habere q̄ ab eius ſpecu ſeorſum habitantes. ad vſum vite aquam de puteo haurire ꝯſueuerant. Sed funis in quo ad hauriendam aquam ſitula dependebat crebro rumpebatur. Vnde factum eſt ut eandem cathenam quā ex pede ſuo vir domini ſoluerat eiꝰ diſcipuli peterent. eamq; funi adiungerent atq; in illam ſitulam ligarent. Ex q̄ iam tempore ꝯtigit. ut idem funis tingeret aqua et nullomodo rumperetur. Quia enim cathenam viri dei funis ille contigit ipſe q̄ȝ ad tolerandam aquam ferri in ſe fortitudinem traxit.

Petrꝰ.

Acta hec placent. qꝛ mira ſūt et multum recencia.

Gregoriꝰ

Noſtris modo temporibꝰ quidam vir quadrageſimꝰ nōe buxentine eccl'ie ſubdiaconus fuit. q̄ ouiū ſuarum gregem paſcere in eiuſdem aurelie partibꝰ ſolebat. Cuiꝰ valde veracis viri narracione res mira innotuit. que ſecreto fuerant geſta. Is namq; ut prediximꝰ dū gregis ſui in aurelia curā gereret in diebus eiuſdem viri fuit e monte q̄ argētarius vocatur venerabilis vir qui habitum monachi quem preferebat ſpecie moribꝰ explebat. Hic itaq; ad eccl'iaȝ beati petri apl'oꝝ principis ab eodē mōte argentario annis ſingulis venire cōſueuerat. atq; ad hunc quē predixi quadrageſimū ſubdyaconē ſicut ipſe narrauit hoſpitalitatis grā declinabat. Quadam vero die dum eiꝰ hoſpicium qđ nō longe ab eccl'ia aberat intraſſet cuiuſdā paupercule mulieris maritꝰ iuxᵃ defunctꝰ eſt

Quē ex more lotū veſtimētis indutū et
ſabano oſtrictum. ſupuemēte veſpe ſepe:
lire nequīuerunt igit' iux defūcti corp⁹ vi
duata mulier ſedit q̄ in magnis fletib⁹
noctē ducēs cōtinuis lamentoꝝ vocib⁹
ſatiſfaciebat dolori Cūq3 h̄ diuci⁹ fieret.
et flere mulier nullomō ceſſaret. vir dei
q̄ recept⁹ hoſpicio fuerat. Quadrageſi:
mo ſbdiacono opunct⁹ ait. Dolori hu
ius mulieris aīa mea cōpatit' rogo ſur
ge ⁊ orem⁹. pre̅xerūt igit' vtriq3 ad vi:
cinā eccl'iā3. ſeſe pitter i oracionē dederūt.
Cumq3 diuci⁹ oraſſent cōplere oracōe3
q̄drageſimum ſbdyaconū hu⁹ dei pcepit
Qua cōpleta ab altaris crepidine pul:
uerē collegit atq3 cū eodē Quadrageſi
mo ad defūcti corpus acceſſit. ſeq3 ibidē
in orōnē dedit Cumq3 diucius oraſſet iā
non ſicut prius fecerat oracōem cōplere
cū ſbdyacono voluit. ſ3 ipſe benedictio
nem dedit ſtatimq3 ſurrexit Et q3 manu
dextera puluerē collectum geſtabat Si
niſtra pallium quo facies defuncti vela:
batur abſtulit Quod cū mulier fieri cerne
ret cōtradicere vehemēter cepit ⁊ mirari
q̄d vellet facere. Ablato itaq3 pallio diu
de eo quē collegerat puluere defūcti fa:
ciem fricauit. Cūq3 diuci⁹ fricaret rece:
pit animā. hoſcitauit oculos apuit ſeſe
q3 eleuās reſedit q̄d erga ſe ageret mira
tus eſt. ac ſi de grauiſſimo ſomno fuiſſet ex
citatus. Quod cū mulier lamentis fatiga:
ta cōſpiceret cepit ex gaudio magis fle
re ⁊ voces amplius edere Quā vir dn̄i
modeſta phibicione cōpeſcuit dicens.
Tace tace ſ3 ſi quis te requiſierit quali
ter factū ſit. h̄ ſolūmodo dic q3 dn̄s ihs
xp̄s opa ſua fecit. Dixit hoc atq3 ab ei⁹
hoſpicio exiuit Quadrageſimū ſbdya:
conē ptinus reliq̄t ⁊ in loco eodē ultra
nō cōparuit Temporalē nāq3 honorē
fugiens egit ut ab hijs quibus viſus

intanta virtute fuerāt nūq̄ iam in hac
vita videretur. Petrus

Quid alij ſenciāt ignoro ego aūt
preciūctis miraculis h̄ pocius exi
ſtimo eſſe miraculū. q̄ ad uitam mortui
redeunt eorumq3 anime ad carnē ex oc
culto reuocant'. Gregori⁹.

Inviſibilia attendim⁹ ita neceſſe ē
ut credam⁹. Si vero inuiſibilia
penſam⁹. nimiꝝ cōſtat q3 maius eſt mi:
raculum predicacōis verbo atq3 oracōis
ſolacio peccatorē conuertere quā carne
mortuū ſuſcitare In iſto eīn reſuſcitat'
caro iterū moritura in illa vero aīa me
ternū victura Cū eīn ppono duos in q̄
boꝝ exiſtimas mai⁹ fore factum virtute
miraculū Lazaꝝ quippe quē iā fidelē cre
dim⁹ fuiſſe carne dn̄s ſuſcitauit Saulū
vero reſuſcitauit in mente Equidē poſt
reſurrectionem carnis d' lazari virtutib⁹
tacetur. nā poſt reſurrectionē anime ca
pere noſtra infirmitas nō valet quanta
in ſacro eloquio de pauli virtutib⁹ dicē
tur q̄d illi⁹ crudeliſſime cogitaciones ad
pietatis mollia cuerſe ſunt viſcera. q̄d
mori cupit p fratrib⁹ in quoꝝ pri⁹ mor
te gaudebat. q̄d plen⁹ omnis ſcripture
ſciēcia nil ſe ſcire iudicat niſi xp̄m ihesū
et hunc crucifixum. q̄d pro xp̄o virgis
libenter ceditur quē gladijs inſequeba:
tur. q̄d apoſtolatus honore ſblimis eſt
Sed tamen ſponte fit paruulus in me
dio diſcipulorum q̄d ad celi tercij ſecre
ta ducitur et tamen mentis oculum per
compaſſionem reflectit ad diſpenſandū
cubile coniugatorum dicens vxori vir
debitū reddat et vxor viro q̄d admiſce
tur in contemplacione cetib⁹ angeloꝝ
et tamē non aſpernatur cogitare atq3 di
ſponere facta carnaliū q̄d gaudet in in
firmitatib⁹ ſibiq3 in contumelijs placet
q̄d ei uiuere criſtus eſt et mori lucrum.

qꝛ totum iam extra carnē eſt hoc ipſum qđ viuit in carne. Ecce qualiter viuit q̄ ab inferno mētis ad vitam pietatis rediit. Omnꝰ eſt ergo quēpiam ī carne ſuſcitari niſi forte ꝑ viuificacionē carnis ad vitam reducatur mentis vt ei hoc agatur ꝑ exterius miraculū·q̄tenꝰ ꝯuerſꝰ interiꝰ viuificetur. Petrꝰ.

Ad hoc infra credidi hoc qđ modo quā ſit incōparabiliter ſupius agnoui. Sed queſo cepta ꝓſequere. ut dū tempus vacat. ſine edificacione hora n̄ tranſeat. Gregoriꝰ.

Frater quidam mecum eſt in monaſterio ꝯuerſatus. in ſcriptura ſacra ſtudioſiſſimus. q̄ me etate precibat ⁊ ex multis que neſciebam me edificare cōſueuerat. Huiꝰ itaq; narracione didici qđ fuit quidā in campanie partibꝰ intra quadrageſimū romane vrbis miliarium. nomine benedictꝰ. qui quidam etate iuuenis ſ; moribꝰ grādeuꝰ ⁊ in ſancte ꝯuerſacionis regula ſe fortiter ſtringens. Quē totila regis tempore cū gothi repiſſent. hūc incendere cū ſua cella moliti ſunt. Ignem nāq; poſuerūt. ſ; in circuitu arſerunt omnia. cella vero illiꝰ igne cōburi nō potuit. Quod videntes gothi magiſq; ſeuientes. atq; hunc ex ſuo habitaculo trahentes. nō longe aſpexerunt ſuccenſum clibanum q̄ coquēdiſ panibꝰ parabatur. cumq; in illo ꝓiecerunt clibanumq; clauſerunt. Sed die altero ita illeſus inuentus eſt ut nō ſolū eius caro ab ignibꝰ ſ; neq; extrema veſtimenta cremarentur. Petrꝰ.

Antiquū trium puerorū miraculū audio qui ꝓiecti in ignibus leſi non ſunt. Gregoriꝰ.

Illud ut opinor miraculū ex parte aliqua diſſimiliter geſtum eſt. Tūc quippe tres pueri ligatis pedibꝰ ac manibꝰ in ignem ꝓiecti ſūt quos die altera rex requirēs in camino illeſis veſtibus deambulantes repit. Ex qua re colligitur. qꝛ ignis in quo iactati fuerant qui eorum veſtimenta nō ꝯtigit eorum vincula cōſumpſit. ut vno eodemq; tempore in obſequio iuſtorū. et haberet flāma virtutem ſuam ad ſolacium. et non haberet ad tormētum. Huic tam antiq̄ miraculo diebꝰ noſtris res ſimilis ex cōmentario euenit clemēto. Nam nuꝑ iohannes tribunꝰ relacione ſua me docuit ꝙ prunolfus comes cum illico adeſſet ſe cum rege authario eo tempore in loco eodem vbi mira res ꝯtigit affuiſſe. eā q; cognouiſſe teſtatur. Preditus ⁊ tribunus narrauit dicēs. qꝛ an̄ hoc fere quinquēnium quando apud hanc romanā vrbem alueū ſuum tiberis egreſſus eſt. tantūq; creſcēs ut eius vnda ſuper muros vrbis influeret. atq; in ea maximaſ regiones occuparet. apud veronēſem urbem fluuiꝰ athesis excreſcēs ad beati zenonis martiris atq; pōtificis eccleſiā venit. Cuiꝰ eccl'e dum eſſent ianue apte aqua in eam minime intrauit. que pauliſꝑ creſcens vſq; ad feneſtras eccl'e q̄ erant tectis ꝓxime puenit ſicq; ſtans aqua eccleſie ianuā clauſit ac ſi illud elementū liquidum in ſoliditatem parietis fuiſſet mutatum. Cumq; eſſent multi interiꝰ inuenti ſ; aquarum magnitudine oīs eccl'ia circumdata qua poſſent egredi n̄ haberēt ibiq; ſe ſiti ac fame deficere formidarent ad eccleſie ianuā veniebant. ad bibendum hauriebant aquam que ut predixi vſq; ad feneſtras excreuerat. et tamē intra eccleſiā nullomodo diffluebat. Hauriri itaq; ut aqua poterat. ſed diffluere ut aqua nō poterat. Stās aūt ante ianuam ad oſtendendum cunctiſ meritū martiris et aq̄ erat ad adiutoriū

et quaſi aqua non erat ad inuadendum
locū. Qđ ego antiquo antedicti ignis
miraculo vere predixi non fuiſſe diſſile
qui truī puerorum ꝛ veſtimenta nō cō-
tigit et vincula incendit. Petrus.

Ita ſūt valde ſanctorum facta q̄
narras ꝛ pſenti infirmitati homi
num vehementer ſtupenda. Sed qꝛ tan
tos nuꝑ in italia fuiſſe audio ad miran
de virtutis viros noſſe vellim ſi nulla e
os ꝯtigit antiqui hoſtis inſidias ptuliſ-
ſe an ex inſidijs profecaſſe.

Sine labore. Gregorius.

certaminis non eſt palma victo
rie. Vnde ẜ victores ſūt niſi qꝫ contra
antiq̄ hoſtis inſidias decertauerunt. ma
lign⁹ quippe ſpūs cogitacōi locucōi atqꝫ
opi noſtro ſemꝑ inſiſtit ſi fortaſſe quid
inueniat vnde apud examen eterni iudi
cis accuſator exiſtat. Vis etenim noſſe
q̄modo ad decipiēdum ſemper aſſiſtat.

Vidam qui Gregorius.

nūc nobiſcū ſūt rem quā narro
teſtant̄ qđ vir vite venerabilis ſtefanus
noīe valerie ꝓuincie pbr fuit hui⁹ no
ſtri bonifacij diaconi atqꝫ diſpēſatoris ec
cleſie agnicōe ꝓxim⁹. Qui q̄dam die de
itinere domū regreſſ⁹ mācipio ſuo ne-
gligēter loquēs pcepit dicēs. Veni dya
bole diſcalcia me. Ad cuius vocē mox
ceperūt ſe caligaꝝ corrigie in ſūma velo
citate diſſoluere ut apte oſtaret qꝛ ei ipſe
q̄ nominatus fuerat ad extrahēdas cali
gas dyabolus obediſſet. Quod mox vt
pbr vidit vehement̄ expauit magniſqꝫ
vocibꝫ clamare dicēs. Recede miſer rece
de. Non enī tibi ſꝫ mācipio meo locut⁹
ſū. Ad cuius vocē ꝓtinus ita ut inuen
te ſūt magna iā ex pte diſſolute corrigie
remanſerūt. Qua ī re collige antiqu⁹ ho
ſtis q̄ tā preſto ē factis corꝑalibꝫ qꝫ ni-
mijs inſidijs nr̄is cogitacōibus inſiſtat

Aborioſū eſt valde Petrus

atqꝫ terribile ꝯtra inimici inſidias
ſꝑ intēdere ꝛ ꝯtinue q̄ſi in acie ſtare.

Aborioſū non Gregorius

erit ſi cuſtodiam noſtram non
nobis ſed gracie ſuperne tribuimus ita
tn̄ vt et ipſi q̄ntum poſſumus ſub pro
tectione dei vigilemus. Si autem anti
quus hoſtis a mēte ceperit expelli ex diui
na largitate plerumqꝫ agit̄ non ut ſolū
iam timeri nō debeat ſꝫ ipſe etiā bene vi
uenciū vtute terreat̄. Rei nāqꝫ quā nar
ro vir ſanctiſſim⁹ eleutheri⁹ ſenex patre
cui⁹ memoriā ſupius feci teſtis extitit mi
chiqꝫ hꝫ intimare curauit qꝫ in ſpoletana
vrbe puella quedā iam nubil̄ cuiuſdā
p̄imarij filia celeſtis vite deſiderio exar
ſit eiqꝫ pater reſiſtere ad viam vite co-
natus eſt. Sed contempto patre con
uerſacionis habitum ſuſcepit. Qua ex
re factum eſt vt eam pater ſue ſubſtan
cie exheredem faceret nichil qꝫ ei aliud
niſi ſex vncias vnius poſſeſſiuncule lar
giret̄. Ei⁹ vero exēplo ꝓuocate ceperunt
apud eam multe nobilioris generis
puelle conuerti atqꝫ omnipotenti domi
no dicata virginitate ſeruire. Quadā
vero die idem eleutherius abbas vir vi
te venerabilis ad eam gracia exhortacio
nis atqꝫ edificacionis acceſſerat et cum
ea de verbo dei colloquēs ſedebat. Cum
repente ex eadem fundo quem in ſex vn-
cijs a patre perceperat cū xenio ruſticus
venit. Qui dum ante eos aſſiſteret ma
ligno ſpiritu correpꝰ cecidit fatigari qꝫ
nimijs ſtridoribꝰ atqꝫ palpatibus cepit
Tūc ſanctimonial̄ femīa ſurrexit atqꝫ
irato vultu magnis clamoribꝫ īperauit
dicens Exi ab eo miſer exi ab eo miſer
Ad cui⁹ vocē mox ꝑ os vexati diabolus
rn̄dit dicēs. et ſi ab iſto exeo in quē intra
bo. Caſu autē iux̄ porc⁹ puul⁹ paſcebat̄

Tunc ſanctimonialis femina precepit dicēs. Exi ab eo ⁊ in hunc porcū ingre dere. Qui ſtatim de homine exijt. porcū quē iuſſus fuerat inuaſit occidit ⁊ receſſit

Petrus.

Uelim noſſe ſi ſaltem porcum cōce dere ſpiritui immundo debuit.

Gregorius.

Rper poſite regule noſtre actioni fuīt facta veritatis Ipſi ⁊ enim redemptori noſtro a legione que hominē tenebat dictum eſt. Si eicis nos. mitte nos in gregem porcorū. Qui hanc ab homine expulit et in porcos ire eoſq; in abyſſū mittere cōceſſit. Ex qua re etiā hoc colli gitur qd abſq; cōceſſione omnipotentis dei nullam malignus ſpiritus contra homi nem poteſtatem habeat qui i porcos in trare non potuit niſi permiſſus Illi ergo nos neceſſe eſt ſponte ſubdi cui omnia ſubiciuntur in vita ut tanto noſtris ho ſtibus potenciores ſimus quanto cū au ctore omniū vnum efficimur per humi litatem. Quid aūt mirum ſi electi quiq; in carne poſiti multa facere mirabiliter poſſunt. quorū ipſa q; oſſa mortua ple rumq; i multis miraculis viuūt. In va lerie nāq; prouincia res eſt hec geſta quā narro michiq; beate memorie abbatis mei valētionis relacione cognita. Ibi et enī quidam venerabilis ſacerdos erat. q cum clericis ſuis dei laudibus bonisq; ope ribus intentus. ſancte cōuerſacionis vi tam ducebat Superueniēte aūt vocacio nis die defunctus eſt atq; ante eccleſiā ſepultus. Eidem vero eccleſie caule inhe rebant ouiū. atq; idem locus in quo ſe pultus eſt ad eaſdem oues tendentibus peruius erat Quadam autem nocte cum clericis intra eccleſiam pſallentibus fur ve niſſet ut ingreſſus caulas furtum faceret verbicem tulit et citatus exijt. Cum vero

perueniſſet ad locum vbi vir dnī ſepul tus erat repente heſit et greſſum moue re nō potuit. Verbicem quidē de collo de poſuit. eumq; dimittere voluit. ſed manum laxare nō valuit. Cepit igitur ſtare miſ ſer cū preda ſua reus ⁊ ligatus Volebat verbicem dimittere nec ualebat. uolebat egredi cum verbice nec poterat. Miro modo itaq; fur qui a viuis videri timu erat. hunc mortuus tenebat. Cum itaq; greſſus manuſq; illius fuiſſent obſtricta immobilis perſtitit. facto aūt mane ex pletiſq; laudibus dei ab eccl'ia egreſſi fūt clerici et inuenerunt ignotum hominē verbicem tenentem manu. Res venit i du bium. vtrum verbicem tolleret an offer ret. Sed culpe reus cicius indicauit penā Mirati omnes. qz ingreſſus fur viri dei merito ad predam ſuam ſtabat ligatus Qui ſe pro eo protinus in oracionem dede runt. ſuiſq; precibus vix obtinere value runt vt qui res eorum venerat rapere. ſaltem vacuus exire mereretur. Itaq; fur qui diu ſteterat cū preda captiuus. quōq; exijt vacuus ⁊ liber.

Petrus.

Apparet quante ſit ſuper nos dulce dinis omnipotens deus cuius erga nos fiunt tam iocunda miracula.

Gregorius.

Reneſtine vrbis mons preminet In quo beati petri apl'i monaſte rium ſitum eſt virorū dei. quorū relacōe adhuc i monaſterio poſitus audiſſe me contigit magnum hoc qd narro mira culū. qd eiuſdem monaſterij monachi ſe noſſe teſtabantur. In eo namq; monaſte rio fuit pater vite venerabilis qui quen dam monachum nutriens vſq; ad reue rendos pueritie mores. Cumq; eum in ti more domini uideret excreuiſſe in eodem ſibi monaſterio tūc pbrm fecit ordiari. Cui poſt ordinacionē ſuā qz nō longe

abeſſet eius exitus p reuelacionē indica
tum eſt· A predicto autē patre mona:
ſterij precipe qtenus ei cōcederet vt ſibi ſe
pulchrum pararet· Cui ille reſpondit·
Ante te quidē ego moriturus ſū ſed tñ
vade ꝛ ſicut vis ꝑpara ſepulchrum tuum
Receſſit igitꝰ ꝛ ꝑparauit· Cum non poſt
multos dies ſenex pater febre ꝑuentus
ad extrema ꝑuenit atq; aſſiſtenti pbro
iuſſit dicens· In tuo ſepulchro me pone
Cumq; ille diceret ſcis q; ego modo ſecu
turus ſū vtroſq; capere non poterit ab:
bas ꝑtinus reſpondit· ita fac ut dixi q;
ſepulchrum tuum ambos nos capit· de
functus itaq; eſt atq; in ſepulchro eodē
quod ſibi pbr parauerat poſitus· Mox
quoq; ꝛ preſpiter corporis languor ſe:
cutus eſt· Quo languore creſcente ac
pbr vitā finiuit· Cumq; ad ſepulchrum
qd ſibi ipſe parauerat corpus illius fuiſ
ſet a fratribꝫ deportatū aperto eodē ſepul
chro viderunt omnes qui aderant locū
non eſſe ubi poni potuiſſet q; corpus
patris monaſterij quod illic ante poſi
tum fuerat omne illud ſepulchrum tene
bat· Cumq; fratres qui pbri corpus de
tulerant factam ſibi ſepeliendi difficultatē
viderent vnus eorum exclamauit dicēſ
o pater vbi ē qd dixiſti q; ſepulchꝝ iſtud
ambos vos caperet· Ad cuiꝰ vocē ſubito
cunctis videntibꝰ abbatis corpꝰ qd illic
añ poſitū fuerat ꝛ ſupinū iacebat ſe vertit
in latere et vacantē ſepulchri locū ad ſe
peliendū pbri corpꝰ ꝑbuit ꝛ q; vtroſq; il
le locꝰ caperet ſicut viuus ꝑmiſerat mor
tuꝰ impleuit· Sz q; hoc qd ꝑdixi apud
ꝑneſtinā vrbē i beati Petri apłi mona
ſterio geſtū eſt vis ne aliqd etiā in hac
vrbe de eiꝰ ecłie cuſtodibꝰ vbi ſacratiſſi
mū corpꝰ illiꝰ eſt poſitū audire·

Olo atq; id ut fiat — Petrus.
magnopere depoſco· — Gregoriꝰ

Dhuc ſuperſūt qui theodorum eiꝰ
eccleſie cuſtodē nouerūt cuiꝰ nar
racione innotuit res que ei contigit valde
memorabilis qd quadā nocte dum ad
ca ad melioranda iuxta ianuā lumina
ſurrexiſſet ex more ligneis gradibus ſub
lāpade poſitis ſtabat ꝛ lampadis refo:
uebat lumē· Tum repente beatus petrus
apłus in ſtola candida deorſū in paui:
mēto cōſtitit eiq; dixit· Colliberte quare
caꝰ ſurrexiſti· quo dicto ab ocułs aſpiciē
tis euanuit· Sed tantus in eum pauor
irruit ut tota in illo corporis virtus defi:
ceret ꝛ per dies multos de ſtratu ſuo ſur
gere non valeret· Qua in re quid idem
beatus apłus ſeruientibꝰ ſibi voluit niſi
preſenciā ſui reſpectus oſtendere quia
quidqd ꝑ eius veneracione agerēt ipſe
hoc ꝑ mercede retribucōis ſine intermiſ
ſione ſemꝑ videret· — Petrus·

Ichi hoc non tā apparet mirū q;
viſus eſt ſed q; is qui eum vidit
cū ſanꝰ eſſet egrotauit· — Gregoriꝰ

Vid ſup hac re miraris petre· ꝑrius
quid nā mētē excidit q; cū daniel
ꝓpheta magnā illam ac terribilē viſio
nem vidit ex q̄ etiā viſione cōtremuit
ꝓtinus adiūgit ꝛ ego elangui ꝛ egro:
taui per dies plurimos· Caro enim ea q̄
ſūt ſpiritus capere non ualet et idcirco
nō nunquā cū mēs humana ultra ſe ad
uidendū ducitꝰ neceſſe ē ut hoc carneum
uaſculū qd ferre talē pondꝰ nō valet
infirmetur· — Petrus·

Crupulū cogitacōis mee aperta
racio diſſoluit· — Gregoriꝰ.

Eius illic nō ante lōga tpa ſicut
noſtri ſeniores referūt cuſtos ec
cleſie abundius dictꝰ ē magne humili
tatis atq; grauitatis vir ita omīpotēti deo
fidelꝰ ſeruiēs ut idē beatꝰ petrus apłs ſi
gnis oñderet quā de illo haberet eſtimacōz

Nam cū quedam puella paralitica in e
ius eccl'ia permanens manib⁹ reperet ⁊
diſſolutis renibus corp⁹ ꝑterram trahe
ret diuq; ab eodem beato petro ap'lo pe
teret ut ſanari mereref nocte q̄dam ei
ꝑ uiſionem aſtitit ⁊ dixit. Vade ad da
būdium māſionariū et roga illum atq;
ipſe tibi ſalutem reſtituet Cumq; illa de
tanta viſione certa eſſet. ſed quis eſſet
abundius ignoraret cepit huc illucq; ꝑ
eccl'ie loca ſe trahere ut quis eſſet abun
di⁹ inueſtigaret Cui repēte ipſe factus
eſt obuiam quē querebat eiq; dixit. Ro
go te pater indica michi quis eſt Abun
di⁹ cuſtos Cui ille reſpondit Ego ſum
At illa inq̄t paſtor et nutritor noſter
beatus petrus ap'lus ad te me miſit ut
ab infirmitate iſta liberare me debeas.
Cui ille reſpondit. Si ab ipſo miſſa es
ſurge manumq; ei⁹ tenuit ⁊ eā in ſtatū
ſuum ꝓtinus erexit Sicq; ex illa hora
omnes in eius corpore nerui ac menbra
ſolidata ſunt ut. ſolucionis illius ſigna
ulterius nulla remanerent Sed ſi cun
cta que in eius ecclesia geſta cogno
uimus euoluere conamur ab omnium
iam ꝓculdubio narracione cōceſſimus
Unde neceſſe ē ut ad modernos patres
quorū vita ꝑ ytalie prouincias claruit
narracio ſe noſtra retorqueat

Uper in ſamnia ꝓuincia quidam
venerabilis vir menas nomie ſo
litariā vitam ducebat qui noſtrorum
multis cognitus ante hoc fere eſt decenni
um ꝯfinctus De cuius operis narracōe
vnum auctorem non infero q2 pene tot
michi in eius vita teſtes ſūt q̄t ſamniā
ꝓuinciam nouerunt Hic itaq; michil ad
uſum ſuum aliud niſi pauca apiū vaſcu
la poſſidebat Huic cū longobard⁹ q̄dā
in eiſdem apib⁹ rapinā uoluiſſet ingerere
ꝑus ab eodem viro verbo correptus eſt

et mox ꝑ malignum ſpiritum ante eius
veſtigia vexatus. Qua ex re factū eſt vt
ſicut apud omnes incolas ita etiā ap⁹
eandem barbaram gētem eius celebre
nomen haberet nulluſq; ultra preſume
ret ei⁹ cellulam niſi humilis intrare Se
pe uero ex viciana ſilua venientes urſi a
pes eius comedere conabantur Quos il
le deprehenſos ferula q̄ portare manu
ꝯſueuerat cedebat Ante cuius uerbera in
maniſſime beſtie rugiebant ⁊ fugiebāt ⁊
que gladios formidare vix poterant ex
eius manu ictus ferule ꝑtimeſcebant
Hui⁹ ſtudiū fuit michil in hoc mūdo ha
bere michil querere omnes q̄ ad ſe carita
tis cauſa veniebant ad eterne vite deſide
ria accēdere ſi q̄n autē quorlibet culpas
agnoſceret nunq̄ ab increpacione par
ceret ſed amoris igne ſuccēſus ſtudebat
in eis vehemēt ꝑlingua ſeuire Cōſuetu
dinē vero viciui vl' lōge poſiti euiſdē lo
ci accole fecerūnt ut. diebꝫ. certis ꝑ eb
domadam vnuſquiſq; ei oblaciones ſu
as tranſmitteret ut eſſet qd ipſe ad ſe ve
nientibꝫ offerre potuiſſet quodā vero te
pore poſſeſſor q̄dā carterius nomine in
mundo deſiderio deuictus q̄ndam ſācti
monialem feminā rapuit ſibiq; illicito
matrimonio ꝯiūxit qd mox ut vir dn̄i ꝯ
gnouit ei ꝑ quos potuit q̄ fuerat dign⁹
audire mandauit Cumq; ille ſceleris
ſui ꝯſcius timeret atq; ad virum dei ac
cedere nequaq̄ preſumeret ne forte hūc
aſpere vt delinquētes ſolebat increpa
ret fecit oblaciones ſuas eaſq; inter obla
cōes alior miſit ut eius munera ſaltem
neſciendo ſuſciperet Sed cū corā eo fuiſ
ſent oblaciones omnium deportate vir
dei tacitus ſedit ſigillatim omnes ꝯſide
derare ſtuduit et ōnes alias eligēs atq;
ſeorſū ponens oblaciones quas idē car
terius tranſmiſiſerat cognouit ꝑ ſpiritū

ſpreuit ꝛ abiciat dicens Jte et dicite ei. Oblacionem ſuā omnipotenti deo tuliſti. et michi tuas oblacōes tranſmittis. Ego oblacōem tuā non accipio. qꝛ ſuā abſtuliſti deo. Qua ex re factum eſt. vt preſentes quoſqꝫ magnꝰ timor inuaderet. cū vir domini tam ſcienter de abſentibus iudicaret. Petrus

Ultos hoꝝ ſuſpicor martiriū ſubire potuiſſe ſi eos tempꝰ pſecucōis inueniſſet. Gregoriꝰ.

Uo ſunt petre martirij genera vnum in occulto alterum qꝫ in publico. Nā ꝛ ſi pſecucio deeſt exteriꝰ martirij meritum in occulto eſt cum virtus ad paſſionem pmta flagrat in anima. Quia enī eſſe poſſit et ſine aperta paſſione martiriū. teſtatur in euāgelio dn̄s qui zebedei filijs adhuc pre infirmitate mentis maiora ſeſſionis loca querentibus dicit. Poteſtis bibere calicē quē ego bibiturꝰ ſum Cui videlicet cū reſponderent. poſſumꝰ. ait vtriſqꝫ Calicē quidē meū bibetis. ſedere aūt ad dexteram meā vel ad ſiniſtram nō eſt meum dare vobis. Quid aū calicis nomē niſi paſſionis poculū ſignat. Et cū nimiꝝ conſtet. qꝛ iacobꝰ in paſſione occubuit. iohānes vero in pace eccleſie quieuit incunctanter colligitur eſſe ꝛ ſine aperta paſſione martirium. quādo ꝛ ille calicē dn̄i bibere dictus eſt. qui ex perſecucione mortuꝰ nō eſt De hijs aūt talibꝫ tantiſqꝫ viris quoꝝ ſupius memoriā feci cur dicamꝰ qꝛ ſi pſecucōis tps extitiſſet martires eē potuiſſent. qꝛ occulte antiqui hoſtis inſidias tolerātes. ſuoſqꝫ in hꝰ mūdo aduſarios diligētes. cunctis carnalibꝫ deſiderijs reſiſtētes. p hoc qḋ ſe oīpotenti deo i corde mactauerūt. etiā pacis tpe martires fuerūt. dū nr̄is modo tpibꝫ viles qꝫ ꝛ ſecularis vite pſonas de quibꝫ nil celeſtis glorie pſumi poſſe videbat. orta occaſione ptigit ad martirij coronas perueniſſe. Nā añ hos fere annos quindecim ſic hij teſtant qui intereſſe potuerūt. xl. ruſtici a longobardis capti. carnes immolaticias comedere cōpellabant. Qui cū valde reſiſterēt et contingere cibū ſacrilegiū nollēt. cepere longobardi qui eos tenuerāt niſi ymolata cōmederēt. mortem eis minari At illi eternā pocius vitā qꝫ pſentē ac trāſitoriā diligētes firmiter perſtiterūt atqꝫ in ſua cſtancia ſimul oēs occiſi ſunt. Quid itaqꝫ illi niſi veritatis martires fuerunt. qui ne vetitū cōmedēdo conditorem ſuū offenderent. elegerunt gladijs vitam finire.

Eodem qꝫ tempore dū fere quadraginta captiuos alios lōgobardi tenuiſſent more ſuo ymolauerūt caput capre dyabolo. hoc ei p circuitum currētes. et carmine nefando dedicantes. Cūqꝫ illud ipſi prius ſubmiſſis ceruicibꝫ adorarent eos qꝫ quos ceperant eos hoc adorare pariter cōpellebant Sed ex eiſdē captiuis maxima multitudo magis eligens moriendo ad vitam immortalem tendere. quā adorādo vitam mortalem tenere. obtemperare iuſſis ſacrilegis noluit et ceruicem quam ſemper creatori flexerat creature inclinare contempſit. Unde factum eſt. ut hoſtes qui eos ceperant graui iracundia accenſi. cunctos gladijs interficerent quos i errore ſuo participes non haberent. Quid ergo mirum ſi erumpente perſecucionis tempore illi Martires eſſe potuiſſent. qui in ipſa quoqꝫ pace eccleſie ſemetipſos ſemper affligentes anguſtam martirij tenuerunt viam. quando ingruente perſecucionis articulo. hij etiā meruerunt martirij palmas accipere. qui in pace eccl'ie latas huiꝰ ſeculi vias ſequi videbāntur.

Nec tamē hoc quod de eiſdem electis
didmus viris . de cunctis iam quaſi in
regula tenemus . Nam cum pſecucōis
apte tempus irruit ſicut pleriq; marti-
rium ſubire poſſunt . qui eſſe in pace ec
cleſie deſpicabiles videntur . ita nō nūq̄
inſtabilitatis formidinē corruūt qui in
pace eccl'e pauis fortit ſtare videbant.
Sed eos de quibus prediximus fieri
martires potuiſſe fident fatemur q2 hoc
iam ex eoꝝ fine colligim⁹ Cadere enim
nec in aperta perſecucōne poterant hij
de quibus cōſtat quia et vſq; ad finem
vite in occulta animi v̄tute perſtiterunt

Taſſeris ita eſt. Petrus.

Sed ſuper indignos nos diuine
miſericordie diſpēſacōꝫ miror q2 longo
bardoꝝ ſeuiciam ita moderatur ut eorū
ſacerdotes ſacrilegos q̄ ee ſe fidelium q̄ſi
victores vident ortodoxoꝝ fidem perſeq̄
minime pmittat. Gregori⁹.

Hoc petre facere plerūq; conati ſūt
ſed eoꝝ ſeuicie miracula ſupna re-
ſtiterūt vnde vnū narro qd̄ ꝑ dominicū
monaſterij mei monachum q̄ uſq; ante
quadrīēnium cum longobardis fuit ad
huc ante triduum agnoui. Cum ad ſpo
letanam urbem langobardoꝝ epiſcop⁹
ſcilicet arrian⁹ ueniſſet et locū illic vbi
ſolēnia ſua ageret n̄ haberet cepit ab ei⁹
ciuitatis ep̄o eccl'am petere quam ſuo
errori dedicaret Quod dum valde ep̄s
negaret idem qui venerat arrianus beati
pauli ap'li illic eccl'iam comm⁹ ſitam ſe
die altero violenter intraturū ꝓfeſſus ē
qd̄ euiſdē eccl'e cuſtos audiens feſtim⁹
cucurrit eccl'am clauſit ſeris muniuit.
Facto aūt veſpere lāpades omnes ex
tinxit ſeq; in interioribꝫ abſcōdit In ip
ſo aūt ſubſequētis lucis crepuſculo arri
anus ep̄s collecta multitudine aduenit
clauſas eccl'e ianuas effringere parat⁹
Sed repente cuncte ſil' porte diuinitus
cōcuſſe abiectis longius ſeris aperte ſūt
atq; cū magno ſonitu oīa eccleſie clau
ſtra patuerunt Effuſo deſup lumine om
nes q̄ extincte fuerant lampades accē
ſe ſūt Arrian⁹ vō ep̄s q̄ vim facturus
aduenerat ſubita cecitate pcuſſus ē atq;
alienis iam manibꝫ ad ſuum habitacu-
lum reductus Quod dum langobardi
in eodem regione poſiti omnes agno
ſcerent nequaq̄ ulterius preſūpſerunt
catholica loca temerare miro enim modo
res geſta ē ut quia euiſdē arriani clau
ſa lāpades in eccl'a beati pauli fuerāt ex
tincte . vno eodēq; tēpore vt ipſe lumen
pderet ⁊ in eccleſia lumen rediret.

Ed neq; hoc ſileam q̄p ad eiuſdem
arriane hereſeos dampnacōem in
hac q̄; vrbe ante bienniū pietas ſupna
mōſtrauit Ex hijs quippe q̄ narro aliud
popul⁹ agnouit aliud autē ſacerdos et
cuſtodes eccl'ie ſe audiſſe et vidiſſe teſtā
tur . Arrianoꝝ eccl'a in regione vrbis
huius que ſubura dicitur cū clauſa uſq;
ante biēnnium remanſiſſet placuit ut in
fide catholica introductis illic beati ſtef
fani et ſancte agate martirum reliquijs
dedicari debuiſſet Qd̄ factum eſt Nam
cum magna ꝑp'li multitudine venientes
atq; omnipotenti domino laudes canen
tes eandem eccleſiā ingreſſi ſum⁹. Cūq;
in ea iam miſſaꝝ ſolēnia celebrarentur
⁊ pre euiſdē loci anguſtia ꝑp'l's ſe turba
conꝑmeret qdam ex hijs q̄ extra ſacrari
um ſtabant porcū ſubito intra ſuos pe
des huc illucq; diſcurrere ſenſerūt . Quē
dum vnuſquiſq; ſentiret ⁊ iuxta ſe ſtan
tibus indicaret idē porcus eccleſie ianu
as pecijt ⁊ omnes per quos tranſijt in
admiracōnem commouit ſed videri a
nullo potuit q̄uis ſentire potuiſſet Qd̄
idcirco diuina pietas oſtēdit ut cūcti

patefceret quia de loco eodem immun-
dus habitator exiret. Peracta igitur cele-
bratione miſſarum receſſimus Sed ad-
huc nocte eadem magnus in eiuſdem
eccleſie tectis ſtrepitus factus eſt. ac ſi
in eis aliquis errando diſcurreret. ſequē-
ti aūt nocte grauior ſonitus excreuit.
ac ſbito tanto terrore inſonuit ac ſi om-
nis illa eccleſia a fundamentis fuiſſet e-
uerſa ⁊ protinus receſſit. et nulla illuc ul-
terius inquietudo antiqui hoſtis apparu-
it. Sed p terroris ſonitum quem fecat
innotuit. a loco quem diu tenuerat. quā
coactus exiebat Poſt paucos vero dies
in magna ſerenitate aeris. ſuper altare
eiuſdem eccleſie nubes celitus deſcendit
ſuoqꝫ illud velamine operuit omnemqꝫ
eccleſiā tanto terrore ac ſuauitatis odo-
re repleuit. vt patentibus ianuis nullꝰ
illic preſumeret intrare Sacerdos quo-
qꝫ et cuſtodes et hij qui ad celebranda
miſſarum ſolemnia venerant rem vide-
bant. ingredi minime poterant ⁊ ſuaui-
tatem mirifici odoris trahebant Die ve-
ro alio cum in ea lampades ſine lumi-
ne penderent. emiſſo diuinitus lumine
ſunt accenſe. Poſt paucos iterum dies
expletis miſſarum ſolemnijs extinctis
lampadibus cuſtos ex eadem eccleſia
egreſſus poſt paulolum intrauit ⁊ lam-
pades quas extinctas reliquerat. lucen-
tes reperit. Quas negligenter extinxiſſe
ſe credens. eas iam ſolliciſtus extinxit. et
exiens eccleſiam clauſit Sed poſt hora-
rum trium ſpacium regreſſus lucentes
lampades quas extinxerat iterum accen-
ſas inuenit vt videlicet ex ipſo lumine
aperte clareſceret. quia locus ille a tene-
bris ad lucem veniſſet.

Petrus.

Et ſi in magnis ſumus tribulatio-
nibus poſiti. quia tamen a conditore
noſtro non ſumus omnino deſpecti te-
ſtantur ea que audio eius ſtupenda mi-
racula.

Gregorius

Amuis ſola que in ytalia geſta
ſunt narrare decreuerim. vis ne
tamen vt pro oſtendenda eiuſdem arri-
ane hereſeos damnatione tranſeamus
verbo ad yſpanias atqꝫ inde per affricā
ad ytaliam redeamus.

Petrꝰ.

Ge quelibet. nam letus ducor le-
tus reducor.

Gregoriꝰ.

Jcut multorum qui ab yſpania-
rum partibus veniunt relatione
cognouimus. nuper Ermigildus rex Li-
uigildi regis vuiſigotharum filius ab
arriana hereſe ad catholicam fidem vi-
ro reuerentiſſimo Leandro Spoleta-
no epiſcopo dudum michi in amicicijs
familiariter iuncto predicante conuer-
ſus eſt. Quem pater arrianus vt ad e-
andem hereſem rediret et premijs ſuade-
re. et minis terrere conatus ē. Cumqꝫ il-
le conſtantiſſime reſponderet. numquā
ſe veram fidem poſſe relinquere quam
ſemel agnouiſſet iratus pater eum pri-
uauit regno rebuſqꝫ exſpoliauit omni-
bus Cumqꝫ nec ſic virtutem mentis il-
lius emollire valuiſſet marta illum cu-
ſtodia concludens collum manuſqꝫ illi-
us ferro ligauit Cepit itaqꝫ iſdem Er-
migildus rex iuuenis terrenum regnū
deſpicere. et forti deſiderio celeſte querēs
in cylicijs vinculatus iacens omnipo-
tenti deo ad confortandum ſe preces ef-
fundere. tantoqꝫ ſublimius gloriam trāſ-
euntis mōdi deſpicere q̄to et religatꝰ ag-
nouerat nil fuiſſe qd̄ potuerit auferre.

Superueniente aūt paſcalis feſtiuitatis
die. intempeſta noctis ſilencio ad eum
ꝑfidꝰ pater arrianum epm̄ miſit ut ex
eius manu ſacrilege ꝯſecracionis cōmu
nionem ꝑciperet atq̄ per hoc ad patris
graciam redire mereretur. Sed vir deo
deditus arriano epiſcopo venienti expro
brauit ut debuit. eiuſq̄ a ſe ꝑfidiā dig-
nis increpacionibꝫ repulit. q̄ꝛ ⁊ ſi exteriꝰ
iacebat ligatus apud ſe tamē ī magno
mentis culmine ſtabat ſecurꝰ. Ad ſe ita
q̄ꝫ reuerſo epiſcopo Arrianꝰ pater infre-
muit statimq̄ ſuos apparitores miſit. q̄
cōſtantiſſimum cōfeſſorem dei. illic vbi
iacebat occiderent. qd̄ ⁊ factum eſt. Nā
mox ut ingreſſi ſūt ſecuri cerebrum eius
infringentes vitam corporis abſtulerūt
hocq̄ꝫ in eo valuerunt perimere. qd̄ ipſū
q̄ꝫ qui peremptus eſt. in ſe cōſtiterat deſpe
xiſſe Sed ꝓ oſtēdenda vera eius gloria
ſuperna q̄ꝫ nō defuere miracula. Nā ce
pit ī nocturno ſilencio pſalmodie can
tus ad corpꝰ eiuſdem regis ⁊ martiris
audiri. Atq̄ꝫ ideo veraciter regis quia ⁊
martiris Quidam etiam ferunt qd̄ illic
nocturno tempore accenſe lampades
apparebant vnde et factum eſt. quatenꝰ
corpꝰ illiꝰ ut videlicet martiris iure a cū
ctis fidelibꝫ venerari debuiſſet. Pater uō
cōmotus penitēcia ꝑfidꝰ ⁊ patricida hoc
feciſſe ſe doluit. nec tn̄ vſq̄ꝫ ad optinen
dā ſalutē ꝑtimuit. Nā q̄ꝛ uā eſſet catholi
ca fides agnouit. ſꝫ gentis ſue timore ꝑ
territus ad hanc peruenire nō meruit Qui
orta egritudine ad extrema ꝑductꝰ eſt
et leādro epō quē priꝰ vehemēter afflixe
rat Richardū regem filiū quē in ſua he
reſi relinquebat cōmendare curauit ut
in ipſo q̄ꝫ talia faceret. qualia ⁊ in fratre
illius ſuis exhortacionibꝫ feciſſet. Qua
cōmendacione expleta defunctꝰ eſt. Poſt
cuiꝰ mortem Richardus rex nō patrem
perfidum. ſꝫ fratrē martirem ſequēs. Ab
arriane hereſeos prauitate conuerſꝰ eſt
Totam q̄ꝫ vuiſigochoꝝ gentem ita ad
veram ꝑduxit fidem ut nullū in ſuo reg
no militare ꝑmitteret. qui regni dei ho-
ſtis exiſtere ꝑ hereticam prauitatem nō
timeret. Nec mirum q̄ vere fidei predi-
cator factꝰ eſt. q̄ꝛ frater eſt martiris. cu
ius hūc q̄ꝫ merita adiuuant ut ad om
nipotētis dei gremium tam multos redu
cat. Qua in re conſiderādum nobis eſt.
q̄ꝛ totum hoc agi nequaq̄ꝫ poſſet. ſi ermi
gildus rex ꝓ veritate mortuꝰ nō fuiſſet
Nam ſicut ſcriptum eſt. niſi granū fru-
menti cadens ī terram mortuum fuerit
ipſum ſolum manet ſi autem mortuum
fuerit multum fructum affert. hoc fieri
videmus in mēbris qd̄ factum ſcimus
in capite jn vuiſigochorum etenim vnꝰ
mortuꝰ eſt. ut multi viuerēt. et dū unū
granum fideliter cecidit ad optinendam
fidem animarum ſeges multa ſurrexit.

Petrꝰ.

Es mira et noſtris ſtupenda tem
poribus. Gregoriꝰ

Iuſtiniani q̄ꝫ Auguſti temporibꝫ dū ꝯtra
catholicorum fidem exorta a vuandalis
ꝑſecucio arriani ī affrica vehement inſa
niret quidam in defenſione veritatis epi
fortiter ꝑſiſtebant. Qui ad medium de
ducti vuandalorum rex eos verbis ac
muneribꝫ ad ꝑfidiam flectere nō valēs
tormētis frangere poſſe ſe credidit. Nā
cum eis in ipſa defenſione veritatis ſilē
cium indiceret. nec tamē ipſi ꝯtra ꝑfidi
am tacerent ne tacendo forſitan ꝯſenſiſ
ſe viderentur. raptus in furorem eorum
linguas abſcidi radicitus precepit. Res
mira et multis nota ſenioribꝫ. q̄ꝛ ita ꝓ
defenſione veritatis etiam ſine lingua lo
quebantur ſicut prius loqui ꝑ linguā
conſueuerant. Petrus.

Jrandum valde ⁊ vehementer ſtu
pendū. Gregorius.

Criptū petre eſt de vnigenito ſum
mi patris Jn principio erat verbū
et verbum erat apud deum et deus erat
verbum. De cuius etiā vtute ſubiūgitur
Omnia ꝑ ipſū facta ſūt. Quid igit̄ mira
mur ſi verba edere ſine lingua potuit ver
bum quod fecit linguā Petrus

Lacet quod dicis

Gregoriꝰ.

ij itaq; eo tpe profugi ad cōſtan
tinopolitanam vrbem venerūt eo
q; tempore quo ꝓ explendis reſponſis
eccl'ie ad principē ipſe tranſmiſſus fū ſe
niorem quendā epiſcopum reperi q̄ ſe
adhuc eoꝝ ora ſine linguis loquentia
vidiſſe teſtabat̄ ita ut aperto ore clama
rent. Ecce videte q̄ linguā nō habemꝰ
⁊ loq̄mur. Videbat̄ em̄ a reſpicientibꝫ ut
ferebat̄ abſciſis radicitus linguis quaſi
quoddā baratrū patebat ī gutture ⁊ tn̄
ore vacuo plēa ad integꝝ v̄ba forma
bantur. Quoꝝ illic vnꝰ in luxuriā lap
ſus mox ꝑuatus ē dono miraculi recto
videlicet om̄ipotētis dei iudicio ut q̄ car
nis ꝯtinentiā ſuare neglexerat ſine lin
gua carnea nō haberet v̄ba veritatis. ſ;
hec nos ꝓ arriane hereſeos dāpnacōe
dixiſſe ſufficiat nūc ad ea q̄ nuper in ita
lia geſta ſūt ſigna redeamꝰ.

S autem cuiꝰ ſuperius memo-
riam feci eleutherius patermona
ſterij beati euangeliſte marci quod in
ſpoletane vrb̄ pomerijs ſitū ē diu me-
cū ē in hac vrbe ī meo monaſterio cō-
uerſatus ibiq; defūctꝰ eſt. Quē ſui diſci
p'li referebāt orando mortuū ſuſcitaſſe
Vir autē tante ſiplicitatis erat ⁊ ꝯpun
ctōis ut dubiū nō eēt q͞ ille lacrime ex
tā humili ſiplicīq; mente edite apud oī
potentē dn̄m multa obtinere potuiſſent

Cuiꝰ ego aliqd̄ miraculū narrabo quod
inq̄ſitꝰ michi ſiplr̄ ⁊ ipē fatebat̄. Q̄dā
nāq; die dū iter carperet facto veſpe cū
ad ſecedendū locꝰ de eēt in monaſteriū
v̄ginū deuenit. Jn q̄ q̄dā puer puulus
erat quē malignꝰ ſpūs om̄i nocte vexa
re ꝯſueuerat. Sz ſanctimoīales feīe ut
viꝝ dei ſuſcepunt eū ⁊ rogauerūt dicē
tes. Tecū pater hac nocte puer iſte ma
neat. Qd̄ ipē benigne ſuſcepit ſecūq; eū
nocte eadē iacere ꝑmiſit. Facto aūt ma
ne ceperunt ſanctīomales feīe eundē pa
trē vigilant̄ inq̄rere ſiqd̄ ei puer quē
dederāt nocte eadē feciſſet. Qui miratus
cur ita req̄reret̄ rn̄dit. Nichil. Tūc ille
eiuſdē pueri innotuerūt cauſā ⁊ qd̄ ma
lignꝰ ſpūs nulla ab eo nocte recederet
indicauerūt ſumope poſtulātes ut hūc
ſecū ad monaſtriū tolleret q̄ iā vexacōes
illiꝰ videre ipē nō poſſēt. Cōſenſit ſenex
pueꝝ ad monaſteriū duxit. Qui cum
multo tpe in monaſterio fuiſſ; atq; ad
hūc antiquꝰ hoſtis accedere minime ꝑ
ſūpſiſſ; eiuſdē ſenis animꝰ de ſalute pue
ri immoderaciꝰ ꝑ leticiā tactꝰ ē. Nā corā
poſitis fratribꝫ dixit. Fratres diabolꝰ ſibi
cū illis ſororibꝫ iocabat̄. At vero vbi
ad ſeruos dei ventū ē ad hūc pueꝝ acce
dere nō p̄ſūpſit. poſt q͞ vocē hora eadē
ac momēto idē puer corā cūctis fratribꝫ
diabolo ſe inuadēte vexatꝰ ē. quo viſo ſe
nex ſe ꝓtinꝰ in lamētū dedit. Quē dum
lugentem diu fratres conſolari voluiſ
ſent reſpondit dicens. Credite michi q̄
in nullius veſtrum ore hodie panis in-
greditur niſi puer iſte a demonio fuerit
ereptus. Tunc ſe in oracionem cum
cunctis fratribus ſtrauit ⁊ eouſq; ora
tum eſt quouſq; puer a vexacione ſana
tus eſt ut ad hunc malignus ſpiritus
accedendi auſum vlterius non haberet

Petrus.

Redo qꝛ hec elacō parua ſubꝛipu
erit eiꝰ diſcipulos qđ omnipotenſ
deus facti illuis eſſe voluit adiutoꝛes.

Gregoꝛiꝰ.

Ta eſt nam pondꝰ miracııli ſolus poꝛ-
tare nō potuit diuidit hoc cum fratribꝰ
et poꝛtauit. Huiꝰ viri oꝛacio quāte vir
tutis eſſet in me metipſo expertus ſū. Nā
cū quodam tempoꝛe in monaſterio po
ſitus manſionē vitalium paterer. crebꝛiſ-
q; anguſtijs ꝑ hoꝛarum momēta ad ex
itum ꝓpinquarem. quem media mole-
ſtiam greco eloquio Syncopin vocāt
et niſi me frequēter fratres cibo reficerēt
vitalis michi ſpiritus funditus intercidi
videretur. paſchalis ſuꝑuenit dies. et cū
in ſacratiſſimo ſabbato in quo oīs et
paruuli pueri ieiunant ego ieiunare n̄
poſſem. cepi plus meroꝛe ꝗ̄ infirmitate
deficere. Sz triſtis animus cōſiliū cicius
inuenit. ut eundem virum dei ſecreto in
oꝛatoꝛium ducerem. cumq; peterem qua
tenus michi ut die illo ad ieiunādū vir
tus daretur. ſuis apud omnipotentē do-
minum precibꝰ obtineret. Qđ et factum
eſt. Nā mox ut oꝛatoꝛium ingreſſꝰ fuit
humiliter ſeſe cū lacrimis in oꝛacionem
dedit. ⁊ poſt paululum ꝯpleta oꝛacione
exijt et ad vocem bn̄dictionis illiꝰ vir
tutem tantam meꝰ ſtomachꝰ accepit ut
michi funditus a memoꝛia tolleret cibꝰ
et egritudo. Cepi mirari quis eſſem. quiſ
fuerim. qꝛ ⁊ cū ad animum redibat in-
firmitas nichil in me ex hijs que memi
neram recognoſcebam. Cumq; in diſpo
ſicione monaſterij mens occupata fu-
iſſet. obliuiſcebar funditus egritudinis
mee. Si vero ut predixi rediret egritudo
ad memoꝛiam. cū tam foꝛtem me eſſe
ſentirem. mirabar. ſi nam cōmediſſem. ꝗ̄
ad veſperam veniens tante me foꝛtitudi
nis inueniat ſi voluiſſem ieiuniū uſq;
ad diem alteꝝ trāſferre potuiſſem. Sic
q; factum eſt ut in me ꝓbarem ea etiā
de illo vera eſſe quibꝰ ipſe minime inter
fuiſſem.

Petrꝰ.

Dia eundem virum magne com
punctionis fuiſſe dixiſti. ipſam la
crimarum vim largius addiſcere cupio
Unde queſo. ut quot ſūt genera cōpun-
ctionis michi ediſſeras.

Gregoꝛiꝰ

Nͣ multas ſpecies cōpunctio diuiditur
quādo ſingule queq; a penitentibꝰ culpe
planguntur. Unde ex voce quoq; peni
tenciū Iheremias ait Diuiſiones aqua
rum deduxit oculus meus. Pꝛincipalit
vero cōpunctionis genera duo ſūt. qꝛ de
um ſiciens anima prius timoꝛe cōpun
gitur poſt amoꝛe. Pꝛius enim ſeſe in la
crimas afficit. qꝛ dum maloꝛum ſuoꝛū
recolit. ꝓ hijs ꝑpeti eterna ſupplicia perti
meſcit. At vero cū longa meroꝛis anxi
etate fuerit foꝛmido cōſumpta quedā iā
de preſūpcione venie ſecuritas naſcitur
et in amoꝛe celeſtium gaudioꝝ animuſ
inflāmatur. et qui pꝛius flebat ne duce
retur ad ſupplicium. poſtmodum ama-
riſſime flere incipit qꝛ differtur a regno
Contemplatur ⁊ enī mens qui ſint illi
angeloꝛum choꝛi que ipſa ſocietas beato
rum ſpirituū. que maieſtas in terne viſi
onis dei et amplius plangit. qꝛ a bonis
ꝑhennibꝰ deſt. quā fleuit pꝛius cū mala
eterna metuebat. Sicq; fit ut perfecta
compunctio foꝛmidinis tradat animum
cōpunctioni dilectionis. Qđ bene ī ſa-
cra veraciq; hyſtoꝛia figuratiua narraci-
one deſcribit ꝗ̄ ait qđ axa filia Caleph
ſedens ſuper aſinū ſuſpirauit. Cui dixit
pater ſuus. Quid habes At illa reſpon
dit. Da michi benedictionem terram au
ſtralem et arentem dediſti michi iunge ⁊
irriguā Dedit ei pater ſuus irriguum
ſuperius et irriguū inferius. Axa quippe

ſuper aſinum ſedet cū irracionabilibus
carnis ſue motibꝫ anima preſidet. Que
ſuſpirans a patre terram irriguam petit
quia a creatore noſtro cū magno gemitu
querenda eſt lacrimarum gracia. Sunt
namqꝫ nō nulli qui iam in dono percee-
perunt libere ꝑ iuſticia loqui oppꝛeſſos tu
eri indigentibus poſſeſſa tribuere ardorē
fidei habere ſed adhuc graciam lacrima
rum non habent. Hij nimirum terram
auſtralem et arentem habent ſed adhuc
irriguam indigent quia in bonis operibꝫ
poſiti in quibus magni atqꝫ feruentes
ſūt oportet nimiꝝ vt aut timore ſupplí-
cij aut amore regni celeſtis mala eciā
que antea ꝑpetrauerunt deplorent. Sꝫ
quia ut dixi duo ſūt conpunctionis gene
ra dedit ei pater ſuus irriguum ſuperius
et irriguum inferius. Irriguū quippe ſu
perius accipit anima cū ſeſe in lacrimis ce
leſtis regni deſiderio affligit. Irriguum
vero inferius accipit cū inferni ſupplicia
flendo pertimeſcit. Et quidē prius inferius
ac poſt irriguū ſuperius dat. Sꝫ quia con-
punctio amoris dignitate preminet neceſ
ſe fuit vt prius irriguū ſuperius et poſt
irriguum inferius cōmemorari debuiſſe

Lacet quod dicis Petrus

Sed poſtquam hunc venerāde vite
eleutheriū huius meriti dixiſti libet inquí
re ſi nunc in mundo eſſe credendum eſt
aliquos tales. Gregorius.

Floridus tudertine epūs cuius veri
tatis atqꝫ ſanctitatis ē dilectioni
tue incognitū nō eſt. Hic michi ee apd
ſe pbrm quendā amanciū noie ſāpue
ſimplicitatis narrauit viꝝ quē hoc ha
bere virtutis phibet ut apl'oꝝ more manū
ſup egros ponat et ſalutem reſtituat et
quantūlibet vehemens egritudo ſit ad
tactum illius abſcedat. Quē hoc eciam
habere miraculi adiunxit quia in quolibet
loco quiuis immaniſſime aſperitatis ſer
pentē repererit mox ut eum ſigno crucis
ſignauerit extinguit ita vt virtute crucis
quā vir dei digito ediderit diruptis viſce
ribus moriatur. Quē ſi quando ſerpens
in foramine fugerit ſigno crucis os fo
raminis benedicat ſtatimqꝫ ex foramine
ſerpens iam mortuus trahitur. Quem
tante virtutis virum ipſe eciam videre
curaui eumqꝫ ad me deductū infirmorū
domo paucis diebus manere volui vbi
ſi quis adeſſet curacōis gracia cicius ꝓbari
potuiſſet. Ibi autē quidam inter egros
alios mente captus iacebat quē medici
na greco vocabulo freneticum appellat
Qui nocte quadam cum magnas vo
ces ſcꝫ inſanus ederet cūctoſqꝫ egros in
mēſis clamoribus perturbaret ita ut nulli
illic capere ſompnum liceret fiebat res
valde mirabilis quia vnde vnus male inde
omnes deterius habebant. Sꝫ ſicut et
prius a reuerendiſſimo florido epō qui
tunc cū predicto pbro illic pariter ma
nebat et poſt a puero qui nocte eadem
egrotantibus ſeruiebat ſubtiliter agno
ui idē venerabilis preſbiter de proprio ſta
tu ſurgens ad lectum frenetici ſilenter
acceſſit et ſuper eum poſitis manibus
orauit moxqꝫ illū ut melius habentem
tulit atqꝫ in ſuperiora domus ſecum ad
oratorium duxit. Vbi pro eo liberius
oracioni incubuit et ſtatim eum ſanum
ad lectū primū reduxit ita vt nullas
vlterius voces ederet nec iā egrotorū quē
piam aliquo clamore perturbaret nec iā
egritudinē auxit alienā qui perfecte rece
pat mentē ſuā. Ex quo eius vno facto didi
cimus vt de eo illa oīa audita crederemus

Magne vite edifficacio Petrus

eſt videre viros tā mira facientes
atqꝫ in ciuibus ſuis iheruſalē celeſtē in
terra conſpicere. Gregorius.

Eꝗ; hoc ſilēdum puto ꝙ omnipo
tens deus ſup maximianū famlꝰū
ſuum nunc ſiracuſanum epm̄ tunc autē
mei monaſterij patrem dignatus ē mō
ſtrare miraculum. Nā dum iuſſione pon
tificis mei in cōſtantinopolitane urbꝭ pa
lacio reſpōſis eccleſiaſticis deſeruirē illic
ad me idem venerabilis maximianus ca
ritate exigente cū fratribꝫ venit. Qui cū
ad monaſteriū meum roma rediret in
mari adriatico nimia tempeſtate deprehē
ſus ineſtimabili ordine atq; inuſitato
miraculo erga ſe cūctoſq; ꝗ cum eo ad
erant omnipotētis dei ⁊ iram cognouit
⁊ grām. Nam cum in eoꝝ morte ventoꝝ
inimicitatibꝫ eleuati fluctꝰ ſeuirēt ex na
ui clauī ꝑditi arbor abſciſa ē vela in un
dis ꝓiecta totūq; vas nauis quaſſatū
nimijs fluctibꝫ ab omni fuerat ſua cōpa
ge diſſolutū. Remis itaq; patentibꝫ intra
uit mare atq; uſq; ad ſupiores tabulaſ
impleuit nauem. ita ut non tam nauis
inter undas quā unde iam intra nauem
ēe uiderentur. Tunc in eadem naui reſi⸗
dentes non iam ex morte vicina ſed ex
ipſa eiꝰ preſencia ac uiſione turbati oēs
ſibimet pacem dederunt corpus ⁊ ſāgui
nem rdempcōis acceperūt deo ſe ſingu
li cōmendantes ut eoꝝ animas benigne
ſuſciperꝫ quoꝝ corpa in tā pauēda mor
te tradiderat. Sed omnipotens deꝰ qui
eorum mētes mirabiliter terruit eorum
q; vitam mirabilius ſeruauit. Nam die
bus octo. nauis eadē uſq; ad ſupiores
tabulas aquis plēa iter ꝓpium pagens
enatauit. nono autē die in cothronēſis
caſtri portu deducta ē. Ex ꝗ exierūt om⸗
nes incolumes qui cum ꝑdicto venera
bili viro maximiano nauigabāt. Cūq;
poſt eos ipſe q; fuiſſet egreſſus mox in
euiſdē porti ꝓfūdum nauis demerſa eſt
ac ſi illis egredientibꝫ pre pōdere ſbleuaci

one caruiſſet et ꝗ plēa hominibꝫ in pela
go aq̄s portauerat atq; natauerat max
imiano cum ſuis fratribus recedēte aq̄s
ſine hominibꝫ in portu nō ualuit porta
re ut huic omnipotēs deꝰ oſtenderet q̄
hanc onuſtam ſua manu tenuerat que
ab hominibus vacua ⁊ derelicta ſup a
quas non potuit manere

Nte dies q; fere quadragīta vi
diſti apud me cum cuius ſuperius
memoriam feci venerabilis vite pr̄bm
ſanctulum nomine. qui ad me ex nur
ſie ꝓuincia annis ſingulis venire cōſue
uit. Sed ex eadem ꝓuincia quidā mo
nachus ante triduū venit qui grauis
nuncij merore me ꝑculit quia eundē vi
rum obiiſſe nunciauit. Huiꝰ ergo viri ⁊
ſi non ſine gemitu dulcedinis recolo iā
tamē ſine formidine ỽtutes narro quaſ
a vicinis eius ſacerdotibus mira ỽtute
⁊ ſimplicitate preditis agnoui. Et ſicut
inter amantes ſe animos hominum ma
gnum caritatis familiaritas auſū ꝑbet
a me plerumq; ex dulcedine coactus ip
ſe q; de hijs ꝗ egit extrema quedā fate⸗
ri cogebatur.

Vodā namq; tpe hic cum in ꝑte
lo longobardi oliuā premerent
ut oleum liquari debuiſſet ſicut iocundꝰ
erat ⁊ voltu ⁊ animo utrem vacuum ad
prelum detulit laborantesq; longobar
dos leto voltu ſalutauit utrem ꝓtulit et
iubendo pociꝰquam petendo cum impleri
ſibi dixit Sed gentiles viri q̄ tota iam
die fruſtra laborauerant atq; ab oliuis
exire oleum torquendo n̄ poterāt verba
illius moleſte ſuſceperāt eūq; iniurijs in
ſectati ſūt. Quibꝰ vir dn̄i leciori adhuc
voltu reſpondit dicens Sic pro me o⸗
retis ſi iſtum utrem ſanctulo impletis
et ſic a uobis reuertit. Cumq; illis ex o
liuis oleū defluere non cernerēt ⁊ uirū

dei ad implendum utrem ſibi inſiſtere viderent vehementer accenſi maioribus hunc verborum contumelijs deteſtari ceperunt. Vir autem dei videns quod exemplo oleum nullomodo exiret aquam ſibi dare pecijt quam cunctis videntibus benedixit atq; in prelum ſuis manibus iactauit. Ex qua protinus benedictione tanta vbertas olei erupit vt longobardi qui prius diu incaſſum laborauerant non ſolum ſua vaſcula omnia Sed vtrem quoq; quem vir dei detulerat implerent. gracias agerent quia is qui oleum petere venerat benedicendo dedit quod poſtulabat.

Alio quoq; tempore vehemens ibi incubuerat fames. et beati Laurencij martiris eccleſia fuerat a longobardis incenſa. Quam vir dei reſtaurare cupiens artifices multos ac plures ſubminiſtrantes operarios adhibuit. quibus neceſſe erat vt cottidiani ſumptus laborantibus ſine dilacione preberentur Sed exigente eiuſdem famis neceſſitate panis defuit. ceperuntq; laborantes inſtanter victum querere quia vires ad laborē per inopiam non haberent. Quod vir dei audiens. eos verbis conſolabatur foras promittendo quod deerat. Sed ipſe grauiter anxiabatur intus exhibere cibum non valēs quem promittebat. Cum vero huc illucq; anxius pergeret. deuenit ad clybanum in quo vicine mulieres pridie panes coxerant. ibiq; incuruatus aſpexit. ne forte panis coquentibus remanſiſſet Tunc repente panem mire magnitudinis atq; inſoliti candoris inuenit. quem quidem tulit. Sed deferre artificibus noluit. ne fortaſſe alienus eſſet et culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaq; hunc mulieres detulit eumq; omnibus oſtendit ac ne cui earum remanſiſſet inquiſiuit. omnes autem que pridie panem coxerant. ſuum hunc eſſe negauerunt. atq; panes ſuos numero integro ſe a clibano retuliſſe profeſſe ſunt Tunc letus vir domini perrexit ad multos artifices cum vno pane et vt omnipotenti deo gracias agerent ammonuit. et quia eis annonam prebuerat indicauit eiſq; ad refectionem protinus inuitatis. inuentum panem appoſuit. Quibus ſufficienter plenecq; ſaciatis. plura ex eo quam ipſe panis fuerit fragmenta collegit. Que die quoq; altero eis ad refectionem intulit. Sed id quod ex fragmentis ſuperierat. ipſa quoq; que appoſita fuerant fragmenta ſuperabant. factumq; eſt vt per dies decem omnes illi artifices atq; operarij. ex illo vno pane ſaciati. hunc et cottidie ederent et ex eo cottidie quod edi poſſet in craſtinum cottidie ſupereſſet. ac ſi fragmenta panis illius per eſum creſcerent et cibum commedendum ora ipſorum repararent.

Petrus

Ita res atq; in exemplum dominica operis vehementer omnibus ſtupenda.

Gregorius

Ipſe Petre multos de vno pane per ſeruum qui ex quinq; panibus quinque Milia hominum ſaciauit per ſemetipſum. Qui pauca ſeminis grana innumera segetum frumenta multiplicat. Qui ipſa quoq; ſemina produxit ex terra. et ſimul omnia creauit ex nichilo. Sed ne diucius mireris quid in virtute domini venerandus vir Sanctulus exterius fecerit. audi ex virtute domini.

qualis intertus fuit Die ⁊ enī quadam a longobardis captus quidam dyaco-nus tenebatur ligatus. eūq; ipſi qui te-nuerant interficere cogitabant. Adue ſperaſcente aūt die vir dei ſanctulus ab eiſdem longobardis pecijt ut relaxari ei q; vita ɔcedi debuiſſet. Qđ poſſe ſe face re omnino negauerūt. Cumq; mortem illiꝰ deliberare eos cerneret. pecijt ut ſibi ad custodiā tradi debuiſſet. Cui protinꝰ reſponderūt Tibi qđem eū ad custodi-endum damꝰ. ſ; ea cōdicione interpoſita ut ſi iſte fugerit ꝓ eō ipē moriaris Qđ vir domini libenter acapiēs predictum dyaconem in ſua ſuſcepit fide. Quem nocte media cū longobardos omnes ſomno graui depreſſos aſpicerz. excitauit dyaconū et ait. Surge ⁊ datus fuge li beret te omps deꝰ Sed idem dyaconus ꝓmiſſionis eius nō immemor reſpōdit dicens fugere pater nō poſſū. q2 ſi ego fugero ꝓ me ſine dubio ipſe morieris. Quē vir domini ſanctulꝰ ad fugiendū cōpulit dicens. Surge ⁊ vade te omni potens deꝰ eripiat. Nam ego in manu eius ſum tantū in me poſſūt facere quā tum ipſe ꝑmiſerit. Fugit itaq; dyaconꝰ et quaſi deceptus in medio fideiuſſor re-manſit. Facto igitur mane longobardi qui dyaconem ad custodiēdum dederāt venerūt. quē dederūt petierunt S; hūc venerandꝰ pbr fugiſſe reſpondit. Tunc illi inquiūt Scis ipſe meliꝰ qđ ɔuenit Seruꝰ aūt dñi ɔſtanter ait Scio. Cui dixerūt bonꝰ homo es nolumus te per varios cruciatus mori Elige tibi mortē quā vis. Quibꝫ vir dñi reſpondit dicēs In manu dei ſum ea morte me occidite qua me occidi ipſe ꝑmiſerit. Tunc oībꝫ qui illic aderant longobardis placuit. ut eum capite trūcare debuiſſent. q̃tenꝰ ſine graui cruciatu vitam eius cōpendi

oſa morte terminarēt. Cognito itaq; qđ ſanctulꝰ qui inter eos ſanctitatis reuerē cia magni honoris habebatur occidendꝰ eſſet. omīs qui in eodem loco inuenti fūt longobardi ɔuenerunt ſicut fūt nimie crudelitatis leti ad ſpectaculū mortis. Circūſteterunt itaq; acies Vir aūt dñi deductꝰ in medio eſt. atq; ex omnibus viris fortibꝫ electꝰ eſt vnus i dubio nō eſſet quin vno ictu caput eius abſcin-deret. Venerandꝰ igitur vir inter arma tos deductꝰ. ad ſua arma ſtatim cucur rit Nam pecijt ut ſibi paululum orādi licencia daretur. Cui dum ɔceſſum fuiſ ſet in terram ſe ſtrauit ⁊ orauit. Qui dū paulo diuciꝰ oraret. hūc electus interfe ctor calce pulſauit ut ſurgeret dicens Surge ⁊ flexo genu tende ceruicē Sur rexit autem vir dñi genu flexit. ceruicē tetēndit. Sed tenſo collo educto contra ſe ſpatam intuēs. hoc vnū fertur publi-ce dixiſſe. Sancte iohānes ſuſcipe illā Tunc electectus carnifex euaginatum gladium tenens animſu forti in alto bra chium ꝑcuſſurꝰ leuauit. ſ; deponere nul lomodo potuit. Nam repente diriguit et erecto in celū gladio brachium inflexi-bile remanſit. Tūc omnis longobar-dorum turba que ad illđ mortis ſpecta-culum aderat in laudis fauorem ɔuerſa mirari cepit. virumq; dei cū timore vene rari. q2 ꝑfecto claruerat cuiꝰ ſanctitatis eēt. q̃ carnificis ſui brachiū in are ligaſſ; Itaq; poſtulatus ut brachium ſui carni ficis ſanaret negauit dicens. Ego ꝓ eo nullo modo orabo niſi ante michi iura-mentum dederit. q2 cū iſta manu criſtia-num hominē nō occidat S; longobar dus iſdem qui ut ita dicam brachium contra deum tendendo ꝑdiderat pena ſua exigente cōpulſus eſt iurare ſe criſtianū hominem numq̃ occidere Tūc vir dñi

precepit dicens. Depone manū deorſū
Qui ſtatim depoſuit. Atq; ilico adiūxit
Remitte gladiū in vaginam. Et ſtatim
remiſit. Omnes ergo tante virtutis ho
minem cognoſcentes boues et iumenta
que depredati fuerant certatim ei offerre
in munere volebant. Sed vir domini
tale munus ſuſcipe rēnuit munus autē
bone mercedis queſiuit dicens. Si mi-
chi aliquid voltis cōcedere omnes cap-
tiuos quos habetis michi tribuite vt
habeam vnde pro uobis debeam orare
Factumq; eſt et omnes captiui cum eo
dimiſſi ſunt atq; ſuperna gracia diſpo
nente cū ſe vnus pro vno morti obtu-
lit multos a morte liberauit.

Ita res est Petrus.
quamuis hanc ab alijs et ipſe co-
gnouerim vere tamē fateor quia michi
quociēs narratur innouatur.

In hac re Gregorius.
in ſanctulo mireris ſed penſa ſi po-
tes quis ille ſpūs fuerit qui eius tam ſim
plicem mentem tenuit atq; in tanto vir-
tutis culmine erexit. Vbi enim eius ani
mus fuit quādo mori pro ꝓximo tam
conſtanter decreuit et pro temporali vi-
ta fratris vnius ſuam deſpexit atq; ſub
gladio ceruicem tetendit. Que ergo
vis amoris illud cor tenuit qꝫ mortem
ſuam pro vnius ſalute proximi non ex
pauit. Scimus certe quia idem venera
bilis vir ſanctulus ipſa quoq; elementa
litterarum bene non nouerat legis pre-
cepta neſciebat. Sed quia plenitudo le
gis eſt caritas legem totam in dei ac ꝓ-
ximi dilectione ſeruauit et quod foris
in congregacione non nouerat ei intus
viuebat in amore. Et qui numquam
fortaſſe legerat quod de redemptore no
ſtro Johannes apoſtolus dixit quoni
am ſicut ille pro nobis animam ſuam
poſuit ſic et nos debemus pro fratribus
animas ponere. tam ſublime apoſtoli-
cum preceptum faciendo magis quam
ſciendo nouerat Comparemus ſi placet cū
hac noſtrā indocta ſciencia. illius doctam
ignoranciam. Vbi hec noſtra iacet. ibi
illius diſciplina eminet. Nos de virtuti
būs vacui loquimur. et quaſi inter fru
ctifera arbuſta poſiti odoramus poma.
nec manducamus. Ille virtutum fructus
carpere nouerat quāuis hos in verbis o
dorari neſciebat. Petrus

Vid nam queſo te eſſe exiſtimas
qđ boni quiq; ſubtrahuntur. et q̄
viuere ad edificacionem multorum po
terant. aut penitus inueniri nequeunt.
aut certe iam omnimodo rareſcunt.

Gregorius.

Alicia remanencium meretur. ut
hij qui ꝓdeſſe poterant. feſtine ſu
trahantur et cum mundi finis appropin
quat electi tolluntur. ne deteriora vide-
ant. Hinc et enim ꝓpheta ait iuſtus perit
et nemo eſt qui recogitet in corde ſuo.
et viri mie colliguntur quia non eſt qui
intelligat. Hinc rurſus ſcriptum eſt Ape-
rite ut exeant qui conculcent eam. tolli
te de via lapides. Hinc ſalomon ait. tem
pus mittendi lapides et tempus colligē
di. Quo igitur finis mundi vrget. eo
neceſſe eſt vt viui lapides ad edificium
celeſte colligantur. quatenus iheruſalē
noſtra immenſuram ſue conſtructionis
excreſcat Nec tamen ita omnes electos
ſubtrahi credimus. vt ſoli immundo ꝑ-
uerſi remaneant. quia numquā peccato
res ad lamentum penitencie redirent. ſi
nulla eſſent bonorum exempla. q̄ eorū
mentem traherent. Petrus.
Neceſſum ſubtrahi bonos quero qm
perire cateruatim et malos video.
Gregorius.

Ac de re michil Petre mireris Nā
redemptum Ferentine epm vite
venerabilis virum qui ante hos fere an
nos·vij·ex hoc mundo migrauit tua di
lectio cognitum habuit·Hic ſicut mi:
chi adhuc·jn monaſterio prope poſito
valde familiariter iūgebatur hoc quod
johānis iunioris predeceſſoris mei tem
pore de mundi fine cognouerat ſicut lō
ge lateq; claruerat a me requiſitus mi:
chi ipſe narrabat·Aiebat namq; quia
q̄dam die dum prochias ſuas ex more
circuiret puenit ad eccl'am beati Euticij
martiris·Aduesperaſcente autē die ſtra:
tum ſibi fieri iuxta ſepulchrum martiris
uoluit atq; ibi p9 laborē q̄euit 7 nocte
media ut aſſerebat nec pfecte vigilare
poterat nec dormiebat ſed depreſſus ut ſo
let grauabatur quodā pondere vigilās
animus atq; āte eū iſdem beatus martir
Euticius aſtitit dicens·Redēpte vigilas
Cui reſpōdit uigilo·Cui ait·finis venit
vniuerſe carnis finis venit vniuerſe car
nis finis venit vniuerſe carnis·poſtq̄ tri
nam vocem viſio martiris cū omnipo
tentis dei grā q̄ mētis ei9 oculis appare:
bat euanuit·Tunc vir dn̄i ſurrexit ſe
q; in oracionis lamētū dedit·Mox enī
illa terribilia ī celū ſigna ſecuta ſunt ut
haſte atq; acies ignee ab aquilonis pte
viderentur. Mox effera longobardorū
gens de uagina ſue habitacōis educta
in nrām ceruicem craſſata ē atq; huma
num genus quod in hac terra p̄ nimia
multitudīe q̄ſi ſpiſſe ſegetis more ſurrex
erat ſuccisū aruit·Nam depopulate ur
bes et euerſa caſtra concremate eccl'e de:
ſtructe ſūt mōaſteria viroꝝ ac feminaꝝ
deſolata ab hominibus predia atq; ab
omni cultu deſtituta in ſolitudine vacat
terra·Nullus hanc poſſeſſor inhabitat
occupauerunt beſtie loca q̄ prius multi
tudo hominum tenebat Et quid in alijs
mundi ptibus agatur ignoro nam in
hac terra in qua nos viuimus finē ſuū
mundus iam non nunciat ſed oſtendit
tanto g° nos neceſſe ē inſtācius eterna q̄
rere quanto a nobis cognoſcim9 veloci
temporalia fugiſſe·Deſpiciendus a nob
hic mundus fuerat eciam ſi blandiretur
ſi reb9 pſperis demulceret animum·At
poſtq̄ tot flagellis premitur tanta ad
uerſitate fatigatur tot nobis cottidie do
lores ingeminat quid nobis aliud q̄
ne diligatur clamat·Multa autem fue
rant q̄ adhuc de electoꝝ factis narrare
debuiſſem ſed hec ſilēcio ſubp̄mo q2 ad
alia feſtino·

Petrus

Quia multos intra ſancte eccleſie
gremio cōſtitutos de vita anime
poſt mortem carnis ppendo dubitare·
Vnde queſo ut debeas ul' qua ex racōe
poſcit agnoſci ul' ſi q̄ animaꝝ exempla
animo occurrunt p multoꝝ edificacōe
dicere ut hij qui ſuſpicantur diſcāt cū
carne animam non finiri·

Gregorius

Laboriosum valde hoc opus eſt et
maxie occupato aio atq; ad alia
tendenti·Sed ſi ſunt quibus pdeſſe ua
leat voluntatē meam pculdubio poſt
pono utilitati pximorum et inquantū
deo largiente ualuero quod anima p9
carnē uiuat ſubſequēti hoc quarto volu
mine demonſtrabo·

Oſtq̄ꝫ de paꝺiſi gauꝺijs cul
pa exigente expulſus eſt pri
mus humani generis pa-
rens. Jn huiꝰ cecitatis atq̃
exilij quā patimur venit erumpnam. qꝛ
peccando extra ſemetipſū fuſus. iam illa
celeſtis patrie gaudia que p̄us contem
plabat videre nō potuit. Jn paradiſo
quippe aſſueuerat homo v̄bis dei ꝑ frui
beatoꝝ angeloꝝ ſpiritibꝫ cordis mūdi-
cia. et celſitudinis viſione intereſſe. Sed
poſtq̄ꝫ huc cecidit ab illo q̊ implebatur
mētis lumine receſſit. Ex cuiꝰ videlicet
carne nos in huiꝰ exilij cecitate nati au
dimus quidē celeſtē eſſe patriam audi-
mus eiꝰ ciues angelos dei. audimus eo
rundē angeloꝝ ſocios. ſpiritus iuſtoꝝ
pfectoꝝ. Sꝫ carnales quoq̃ illa inuiſi
bilia ſcire nō valent p experimentū. dubi
tant utrum ne ſit q̄ꝫ corporalibꝫ oculis
nō vident. Que nimiꝝ dubietas in pri-
mo parente noſtro eſſe nō potuit qꝛ ex
cluſus a paradiſi gaudijs hoc qꝺ ami-
ſerat qui viderat recolebat. hij aūt ſenti
re vel recolere audita nō poſſūt qꝛ eoꝝ
nullū ſicut ille ſaltim de preterito expe-
rimentū tenēt. ac ſi enim pregnās mulier
mittatur in carcerem ibiq̃ pariat pueꝝ
qui natus puer in carcere nutriatur et
creſcat. cui ſi fortaſſe mater q̄ hūc genuit
ſolem. lunam. ſtellas. mōtes. et campos
volantes aues. currentes equos nomi
net. ille vero q̄ eſt in carcere natus ⁊ nu
tritus. michil aliud q̄ꝫ tenebras carceris
ſciat ⁊ hꝰ quidē eſſe audiat. ſꝫ qꝛ p expe-
rimentum ñ nouit veraciter eſſe diffidat
ita in hac exilij ſui cecitate nati homi-
nes dum eſſe ſumma ⁊ inuiſibilia audi
unt diffidūt an vera ſint qꝛ ſola hec infi
ma in quibꝫ nati ſūt viſibilia nouerūt.
Vnde factum eſt vt ipſe viſibiliū et in-
uiſibilium creator ad humani generis
redempcionem vnigenitus patris veni-
ret ⁊ ſanctum ſpiritum ad corda noſtra
mitteret quatenus p eum viuificati cre-
deremꝰ que adhuc ſcire p experimentū
nō poſſumus. qꝺqꝺ ergo hūc ſpiritum
hereditatis noſtre pignꝰ accepimꝰ de vi
ta inuiſibiliū nō dubitamꝰ. Quiſq̃s au
tem in hac credulitate adhuc ſolidꝰ nō
eſt debet procul dubio maioꝝ dictis fidē
prebere eiſq̃ iam p ſpiritū ſanctū inui-
ſibiliū experimentū habentibꝫ credere qꝛ
et ſtultus eſt puer ſi matrē ideo eſtimet
de luce mentiri qꝛ ipſe michil aliud q̄ꝫ te
nebras carceris agnouit. Petrꝰ.

Placet valde qꝺ dicis. Sed q̄ eſſe
inuiſibilia nō credit profecto infi
delis eſt. Qui vero infidelis eſt in eo q̄ꝫ
dubitat fidē ñ q̄rit ſꝫ rōē. Gregoriꝰ.

Vidēter dico qꝛ ſine fide neq̃ in
fidelis viuit. Nā ſi ab infideli pcū
ctari voluero quē patrē vel quā mr̄ē
habuerit. protinus reſpōdebit illū atq̃ il
lam. Quem ſi ſtatim requirā vtrū noue
rit quādo conceptus ſit vel viderit quādo
natus. michil hoꝝ ſe vel noſſe vel vidiſſe
fatebit ⁊ tamē qꝺ nō vidit credit. Nā
illū patrē illāq̃ ſe habuiſſe mr̄ē abſq̃
dubitacōe teſtabitur. Petrus.

Fateor qꝛ nūc vſq̃ neſciui q̄ꝫ infi
delis haberet fidem.

Gregorius

Habent etiā infideles fidē. ſꝫ vtinā
in deū. Quā ſi vtiq̃ haberent infi
deles nō eſſent. Sed hij ī ſua pfidia
redarguendi ſūt. hij ad fidei graciam
prouocandi qꝛ ſi ꝺ ipſo ſuo viſibili corpe
credūt qꝺ minime viderūt cur inuiſibi-
lia nō credunt que corporaliter videre
nō poſſūt. Nā qꝛ poſt mortē carnis vi-
uat anima. patet racio ſꝫ fidei admixta.
Tres quippe vitales ſpūs creauit om-
nipotens deus. Vnū qui carne nō tegit

Alium qui carne regitur ſed nō cū car
ne moritur. Tercium qui carne regitur. et
cum carne moritur. Spiritus nāq; eſt
qui carne nō regitur angeloꝝ. Spirit9
qui carne regitur ſ; cū carne nō morit
hominum. Spiritus qui carne regitur
et cum carne moritur iumētorum omni
umq; brutoꝝ animaliū. Homo itaq; ſi
cut i medio creatus eſt ut eſſet inferior
angelo. ſuperior iumēto. ita aliquid habz
cōmune cū ſūmo. aliquid cōmune cū in
fimo immortalitatem ſcilicet ſpirit9 cū
angelo. mortalitatem vero carnis cū iu
mento quouſq; ⁊ ipſam mortalitatem
carnis gloria reſurrectionis abſorbeat.
et inherēdo ſpiritui caro ſeruetur imperpe
tuum q2 ⁊ ipſe ſpiritus inherēdo ſeruetur
in deum Que tamen caro nec in repro
bis inter ſupplicia perfecte deficiat q2 ſemp
deficiēdo ſubſiſtit. ut qui ſpiritu ⁊ carne
peccauerunt ſemp eſſencialiter uiuentes
et carne et ſpiritu ſine fine moriantur.

Petr9.

Racioni fidelium placent cuncta q̄
dicis Sed queſo te dum ſpiritus
hominum atq; iumētorum tanta diſtin
ctione diſcernas. quid eſt qd ſalomon
ait. dixi in corde meo d̄ filijs hominum
ut pbaret eos de9 et oſtenderet ſimiles
eſſe beſtijs idcirco vnus interitus eſt. ho
minis ⁊ iumētorum ⁊ equa vtriuſq; cō
dicio. Qui adhuc candē ſentēciā ſuam
ſubtiliter exequēs adiungit. Sicut mo
ritur homo. ſic ⁊ illa moriuntur Simi
liter ſpirant oīa ⁊ nichil habet homo iu
mētis amplius. Quibus adhuc verbis ge
neralem diffinicionem ſubinfert dicens
Cuncta ſubiacēt vanitati ⁊ oīa pgunt
ad vnū locū. De terra facta ſūt ⁊ ī terrā
pariter reuertunt.

Gregori9.

Salomonis liber i quo hec ſcrip
ta ſunt eccleſiaſtes appellatus eſt
eccleſiaſtes autem ꝓprie concionator dici
tur in concione vero ſentencia pmitur per
quā tumultuoſa turbe ſedicio cōprimat
et cū multi diuerſa ſenciūt. p cōcionātis
racionem ad vnā ſentēciam pducuntur
Hic igitur liber idcirco cōcionator dicit
q2 ſalomon in eo quaſi tumultuātis tur
be ſuſcepit ſenſum. ut ea p inquiſicionē
dicat. que fortaſſe p temptacionē impi
ta mens ſenciat. Nam quot ſentencias
quaſi per inquiſicionē mouet. quaſi tot
in ſe pſonas diuerſorum ſuſcipit Sz cō
cionator verax velut extēſa manu omniū
tumultus ſedat. eoſq; ad vnā ſentenciā
reuocat. cū in eiuſdem libri fine ait.
Finem loquendi omnes pariter audiam9
Deum time et mandata eius obſerua.
Hoc eſt enim omnis homo Si enim in
libro eodem p locucionem ſuā multoꝝ
pſonas nō ſuſceperat cur ad audiēdum
loquēdi finem ſecum pariter oēs admo
nebat Qui igitur in fine libri dicit. oēs
pariter audiamus. ipſe ſibi teſtis eſt. q2 in
ſe multoꝝ pſonas ſuſcipiēs quaſi ſolus
locutus nō eſt. Vnde ⁊ alia ſunt q̄ in li
bro eodem p inquiſicionem mouentur
atq; alia per racionem ſatiſfaciūt. alia q̄
ex temptantis pfert animo atq; adhuc
huius mundi delectacionibus dediti. alia
vero ī quibus ea que racionis ſūt diſſerat
atq; animum a delectacione cōpeſcat. Ibi
namq; ait. hoc itaq; michi viſum eſt. bo
num ut comedat quis ⁊ bibat ⁊ fruatur
leticia ex labore ſuo. ⁊ longe inferius ſb
iungit. Melius eſt ire ad domum luct9
quā ad domum conuiuij Si enim bonū
eſt manducare et bibere. meli9 fuiſſe vi
debatur ad domū conuiuij pergere quā ad
domū luctus. Ex qua re oſtenditur. q2
illud ex infirmancium perſona intulit.
hoc vero ex racionis diffinicione ſbiūxit
Nā ipſas ptinus rōis cauſas edifferit.

et illius luctus q̄ ſit utilitas oſtendit di
cens. Jn illa eñ finis cunctorum admo
netur hominum et viuēs homo cogitat
quid futurus ſit. Rurſū illic ſcriptū ē le
tare iuuenis in adoleſcēcia tua ⁊ paulo
poſt ſubditur. Adoleſcencia eñ et volup
tas vana ſūt. Qui dū hoc poſtmodum
vanum ēe redarguit qd̄ prius monuiſ
ſe videbat patenter indicat q2 illa quaſi
ex deſiderio carnali verba intulit hec ve
ro ex iudicio veritatis ſubiūxit. Sicut
ergo delectacōēȝ prius carnaliū expñicēs
curis poſtpoſitis denunciat bonū ēe
manducare ⁊ bibere qd̄ tñ poſtmodū
ex iudicij racione rephēdit cum ēe meli
us dicat ire ad domum luctus quā ad
domū cōuiuij ⁊ ſicut letari debere iuue
nem in adoleſcēcia ſua q̄ſi ex delibracōe
carnaliū ꝓponit et tñ poſtmodum p di
finicionē ſentēcie adoleſcēciam et volup
tatem vana eſſe redarguit ita eciā cōcio
nator noſter velut ex mēte infirmanciū
humane ſuſpicionis ſentēcie proponit
dum dicit. Vnus interitus eſt hominis
et iumentorum et equa vtriuſqȝ eſt con
dicio. Sicut moritur homo ſicut et il
la moriuntur. Similiter ſpirant omnia
et nichil habet homo iumentis amplius
Qui tamen ex diffinicione racionis ſuā
poſtmodum ſentenciam profert dicens
Quid habet amplius ſapiens ſtulto et
quid pauper niſi vt pergat illuc vbi
eſt vita. Qui igitur dixit nil habet ho
mo iumentis amplius ipſe rurſum diffi
niuit quia habet aliquid ſapiens non
ſolum amplius a iumento ſed eciam ab
homine ſtulto videlicet vt pergat illuc
vbi eſt vita. Quibus verbis primum
indicat quia hic hominum vita nō eſt
quam eſſe alibi teſtatur. Habet ergo hoc
homo amplius iumentis quia illa poſt
mortē non viuunt hic vero tūc viuere
inchoat cum per mortem carnis hanc
viſibilem vitam cōſumat. Qui eciam
longe inferius dicit. Quodcūqȝ poteſt
manus tua facere inſtanter opare quia
nec opus nec racio nec ſciēcia nec ſapi
encia erit apud inferos quo tu ꝑperas
Quomodo ḡo vnus interitus eſt homi
nis et iumenti ⁊ equa vtriuſqȝ condicio
aut quomodo nil habet homo iumentis
amplius cum iumenta poſt mortem car
nis nō viuunt hominum vero ſpiritus
pro malis ſuis operibus poſt mortem
carnis ad inferos deducti nec in ipſa
morte moriuntur. Sed in utraqȝ tam
diſpari ſentencia demonſtratur quia cō
cionator verax eſt et illud ex temptaci
one carnali intulit et hoc poſtmodum
ex ſpiritali veritate diffiniuit.

Petrus

Jbet neſciſſe quod requiſiui dū me
in tanta ſubtilitate ɔtigit diſcere
quod neſciui. Sed queſo te ut me eq̄ni
miter feras ſi ipſe quoqȝ apud te more
eccleſiaſtes noſtri infirmanciū in me
perſonam ſuſcepero ut eiſdē infirmanti
bus prodeſſe propinquiꝰ quaſi pro eo
rum inquiſicione poſſim.

Gregorius.

Vt condeſcendentem te infirmi
tati proximorum equanimiter nō
feram cum paulus dicat omnibus om
nia factus ſum vt omnes facerem ſal
uos. Quod ipſe quoqȝ dum ex conde
ſcenſione caritatis egeris in hac re am
plius venerari debes in qua morem egre
gij predicatoris imitaris.

Petrus.

Quodam fratre moriente preſen
tem fuiſſe me contigit. Qui re
pente dum loqueretur vitalem emiſit
flatum et quem prius mecum loquen
tem videbam ſubito extinctum vidi.

Sed eius anima vtrum egreſſa ſit an
nō. non vidi et valde durum videtur ut
credatur res eſſe quā nullus valeat vi
dere. Gregori9.

Vid mirum petre ſi egredientem
animā nō vidiſti. quā et manen=
tem in corpore nō vides. Nūqd nā mo
do cū mecum loqueris. q2 videre in me
nō vales animā meam. idcirco me eſſe
examinē credis. Natura quippe anime
inuiſibilis eſt atq3 ita ex corpore inuiſi
biliter egreditur. ſicut in corpore inuiſi
biliter manet. Petr9.

Ed vitam anime in corpore ma
nentis penſare poſſū ex ipſis mo=
tib9 corporis q2 niſi corpori anima ad=
eſſet eiuſdem membra corporis moueri
nō poſſent. vitā vero anime poſt carnē
in quibꝫ motibꝫ qbuſue opibꝫ vtaẽ di=
cas ut ex rebꝫ viſis eſſe colligo qd vide
re nō poſſū. Gregori9.

On quidē ſimiliter ſꝫ diſſimiliẽ di
co q2 ſicut uis anime viuificat et
mouet corp9. ſic uis diuina implet que
creauit omnia. et alia inſpirando viuifi
cat alijs tribuit ut viuāt. alijs vero hoc
ſolūmodo preſtat ut ſint. Quia vero eē
non dubitas creantem ⁊ regentem im
plentem ⁊ circūplectentē tranſcendentem
et ſuſtinētem incircūſcriptum atq3 inui
ſibilē deum. ita dubitare non debes hūc
inuiſibilia obſequia habere. Debent qp
pe ea que miniſtrant ad eius ſimilitudi
nem tendere cui miniſtrant. ut que inuiſi
bili ſeruiunt eſſe inuiſibilia nō dubiten
tur. Hec aūt q̄ eſſe credim9 niſi ſanctoꝝ
angelos ⁊ ſpiritus iuſtorum. ſicut ergo
motum ꝯſiderans corporis vitā anime
manentis ī corpore ꝑpendis animo ita
vitā anime exeuntis a corpore ꝑpendere
debes a ſūmo q2 poteſt inuiſibiliter viue
re quā oportet in obſequio inuiſibilis

conditoris manere. Petr9.

Ecte totum dicitur. ſꝫ mēs refugit
credere qd corporeis oculis non
ualet videre. Gregori9.

Um paulus dicat. eſt enim fides
ſperandarum ſubſtancia rerū ar=
gumentum nō apparentium. hoc veraciẽ
dicitur credi qd nō ualet videri. Nā cre=
di iam nō poteſt qd videri poteſt. Vt tñ
te breuiter īducam ad te. nulla uiſibilia
niſi p inuiſibilia videntur. Ecce enī cun
cta corporea ocul9 tui corporis aſpiciat
nec tamē ipſe corporeus ocul9 aliquid
corporeum videret niſi hūc res incorpo
rea ad videndum acueret. Nā tolle men
tem que nō videtur et incaſſū patet ocu
lus qui videbat. Subtrahe animā cor=
pori remanēt ꝑculdubio oculi ī corpo=
re apti. Si igitur p ſe videbant cur di=
ſcedēte anima nichil vident. Hinc ergo
collige q2 ipſa q3 viſibilia nō niſi per in
uiſibilia videntur. Ponam9 q3 ante ocu
los mētis edificari domū immēſis mo=
les leuari pendere magnas in machiniꝭ
columpnas. quis queſo te hoc op9 opa
tur corp9 viſibile qd illas moles mani
bus trahit. an inuiſibilis anima q̄ viui
ficat corp9 tolle enim qd nō videtur in
corpore et mox immobilia remanēt cū
cta q̄ moueri videbantur viſibilia cor
pora metallorum. Qua ex re penſāduin
eſt q2 in hoc q3 mundo viſibile nichil ni
ſi p creaturam inuiſibilē diſponi poteſt
Nam ſicut omnipotens deus aſpirando
vel implendo ea que racione ſubſiſtunt
et uiuificat ⁊ mouet inuiſibilia. ita ipā
q3 inuiſibilia implendo mouēt atq3 ſen
ſificant carnalia corpora que uidentur.
Petrus.

Stis fateor allegacionibꝫ libēter
victus ꝑpe nulla iam eſſe hec vi
ſibilia exiſtimare cōpellor q̄ prius in me

inſirmancū pſonā ſuſcipiēs de inuiſibi
lib; dubitabam. Itaq; placēt cūcta q̄ di
cis. ſ; tñ ſicut vitā aīe in corpe manen:
tis ex motu corpis agnoſco. ita vitā a
nime poſt corp9 aptis quibuſdā rebuſ
atteſtantib; cognoſcere cupio.

Gregori9.

Acire ſi cor patum tue dilectio
nis inuenio in allegacōe minime
laboro. Nūqͦd nā ſācti pauli ꝛ marti reſ
xp̄i pſentē vitā deſpicerēt et ī mortē car
nis aīas ponerēt. niſi certiorē animatū
vitā ſbſequi ſcirēt Tu vͦo ipſe inquiēs
q2 vitā aīe in corpe manētis ex motib;
corpis agnoſcis. et ecce hij qui aīas in
mortē poſuerūt atq; aīaꝝ vitā p9 mor
tem carnis ēē crediderūt. cottidianis mi:
raculis choruſcāt. Ad extincta nāq; eoꝝ
corpa viuētes egri veniūt ꝛ ſanant. piu
ri veniūt ꝛ demonio vexant. demoniad
veniūt ꝛ liberant. leproſi veniūt ꝛ mun
dant. deferunt mortui ꝛ ſuſcitant. Pēſa
itaq; coꝝ aīe q̄liter viuūt illic vbi vi:
uunt. quoꝝ h̄ ꝛ mortua corpa in tot mi
raculis viuūt. Si igit vitā aīe pmanē
tis in corpe deprehendis ex motu mem:
broꝝ. cur nō ꝑpendis vitā aīe poſt cor
pus etiā p oſſa mortua in virtute mira:
culorum.

Petrus

Nulla ut opinor huic allegacioni
racio obſiſtit in q̄ ex reb; viſibili
bus cogimur credere. qd nō videmus.
Aulo ſupius

Gregori9.

q̄ſtus es morientis cuiuſdā egredi
entē te aīam ñ vidiſſe. ſ; h̄ ipſū iā culpe
fuit. qd corporeis oculis rem videre in:
uiſibilē q̄ſiſti. Nā multi nr̄oꝝ mentis o
culo. fide pura ꝛ vberi oracōe mundātes
egredientes e carne aīas frequēter vidēt.
Vñ nūc michi nēce ē ut q̄liter egrediē
tes aīe viſe ſint ut q̄ta ipſe dū egrede:
rent viderent enarrare. q̄ten9 fluctuanti
animo qd plene racio nō valet exēpla
ſuadēt In ſcdo nāq; hui9 opis libro iā
p̄fatus ſū q vir venerabil benedict9 ſicut
a fidelib; ei9 diſcipul audiui lōge a Ca
puana vrbe poſit9. Germani eiuſdē vrb
epi aīam nocte media in globo igneo
ad celū ferri ab angelis aſpexit Qui eā
dem q; aſcendentē aīaȝ intuēs mētis lax
ato ſinu q̄ſi ſb vno ſolis radio. cunctū
in ſuis oculis collectū mundū vidit.

Iſdē q; diſcipulis illi9 narrantib;
didici. q2 duo nobiles viri atq; ex
terioribus ſtudijs erudti. germani fratreſ
quoꝝ un9 ſpecioſus. alter vͦo gregori9
dicebat ei9 ſe regule ī ſancta ꝯuſacione
tradiderūt. Quos iſdē pater ī mōſterio
qd iux terra anēſem urbem ꝯſtruxerat fe:
cit habitare. Qui multas quidē pecuni
as in h̄ mūdo poſſederāt. ſ; cūcta paupib;
p aīaꝝ ſuaꝝ redēpcione largiti ſūt ꝛ in
eodē monaſterio pmanſerūt. Quoꝝ v
nus ſcȝ ſpecioſ9 dū p utilitate mōſterij
iux Capuanā urbē miſſ9 fuiſſet. die qua:
dā frater ei9 gregori9 cū fratrib; ad mē
ſam ſedēs. atq; ꝯueſcēs. p ſpm̄ ſbleuatuſ
aſpexit ꝛ uidit ſpecioſi germani ſui aīaȝ
tā lōge a ſe poſiti d corpe exire. qd mox
fratribus indicauit ꝛ cucurrit iamq; eū
dem fratrem ſuum ſepultum repit quē
tamen ea hora qua uiderat exiſſe de cor
pore inuenit.

Vidam religioſus atq; fideliſſi:
mus uir adhuc michi in mona:
ſterio poſito narrauit. q aliqui de Sy
cilie partibus nauigio romam petentes
in mari medio poſiti cuiuſdā ſui dei qui
in Sammio fuerat incluſus ad celum
ferri animam uiderunt Qui deſcendētes
ad terram cauſamq; an ita eſſet acta per
ſcrutantes. illo die inuenerūt obijſſe dei
famulū. quo eum ad celeſtia regna aſcē
diſſe cognouerunt.

Adhuc in monaſterio meo poſit⁹ cuiuſ
dam valde venerabilis viri relacione
cognoui qđ dico. Aiebat enī q̄ venera:
bilis pater nomine ſpes monaſterium
cōſtruxit in loco Cui vocabulū campie
eſt. qui ſexti ferme miliarij interiacente
ſpacio a vetuſta nurſie vrbe diſiūgitur.
Hunc omnipotens ꝛ miſericors de⁹ ab
eterno verbere flagellādo ꝓtexit. eiq̄ꝫ di
ſpenſacionis ſue maximā et ſeueritatem
ſeruat ꝛ graciam quantum eū prius fla
gellando diligeret poſtmodum ꝑfecte ſa
nando monſtrauit. Eius nāq̄ꝫ oculos ꝑ
quadragınta annoꝝ ſpacium cōtinue
cecitatis tenebris preſſit. Nullū ei lumē
vel extreme viſionis apiēs. Sed q̄ ne:
mo in verbere illi⁹ gracia deſtituente ſtbſi
ſtit Et niſi jſdem miſericors pater. qui
penam irrogat paciencıā preſtet. mox ꝑ
ınpacıencıā peccatū nob ipſa auget cor
repcio peccatorum fitq̄ꝫ modo miſerabili
ut culpa noſtra vnde ſpare debuit ter:
minum inde ſumat augmentū. jdarco
noſtra deus infirma cōſpiciēs flagelliſ
ſuis cuſtodiā ꝑmiſcet atq̄ꝫ in ꝑcuſſione
ſua electis filijs. nūc miſericorditer iuſt⁹
eſt. ut ſint quib⁹ poſtea debeat iuſte miſe
reri. Vnde venerabilem ſenem dum exte
riorib⁹ tenebris premeret interna nūꝙ̄
luce deſtituit. Qui cū flagello fatıgare
tur corporis habebat ꝑ ſancti ſpiritus
cuſtodiam cōſolacionem cordis. Cū ve
ro iam anni quadrageſimi fuiſſet in ce
atate temp⁹ expletum ei domin⁹ lumen
reddidit et vicinū ſuum obitum denun
ciauit atq̄ꝫ ut monaſterijs circumqua:
q̄ꝫ ꝯſtructis verbum vite predicaret ad
monuit quaten⁹ corporis recepto lumi
ne viſitatis in circuitu fratribus cordis
lumen apiret Qui ſtatim iuſſis obtem
perans fratꝝ cenobia circuiuit mādata
uite que agendo didicerat predicauit.

Quintodecimo igitur die ad monaſte
rium ſuum pacta predicacione reuerſ⁹
eſt ibiq̄ꝫ fratrib⁹ ꝯuocatis aſtans ī me:
dio ſacramētum dominica corpis ꝛ ſan:
guinis ſumpſit. moxq̄ꝫ cū eis miſticos
pſalmoꝝ cantus exorſus eſt Qui illis
pſallētib⁹ oracioni intētus animam red
didit. Omnes vero fratres qui aderāt ex
ore eius exiſſe columbā viderūt q̄ mox
apto tecto oratorij egreſſa aſpicientib⁹
fratribus penetrauit celum Cui⁹ idcirco
animam ī columbe ſpecie apparuiſſe cre
dendum eſt ut omnipotēs de⁹ ex hac ip
ſa ſpecie oſtēderet ꝙ̄ ſimplici corde ei vir
ille ſeruiſſet.

Ed neq̄ꝫ hoc ſileam qđ vir venera
bilis abbas ſtephan⁹ qui n̄ lon
ge ante hoc ī hac vrbe defunct⁹ eſt quē
ipſe etiā bene noſti in eadē ꝓuincia nur
ſie ꝯtigiſſe referebat. Aiebat enī q̄ illic
preſbit quidā cōmiſſam ſibi cū magno
timore domini regebat ecleſiam. Qui
ex tempore ordinacionis accepte preſbi
teram ſuā ut ſororē diligēs. ſꝫ quaſi hoſ:
ſtem cauēs adeſſe ꝓpius accedere nuinꝙ̄
ſinebat. eāq̄ꝫ ſibimet ꝓpinquare nulla
occaſione ꝑmittens. ab ea ſibi cōmunio
nem funditus familiaritatis abſciderat
Habent quippe ſancti viri hoc ꝓprium.
nā ut ſemper ab illicitis longe ſint a ſe
plerumq̄ꝫ etiā licita abſcidūt. Vnde iſdē
vir ne vnꝙ̄ ꝑ eā incurreret culpā ſibi
etiā miniſtrari per illam recuſabat neceſ
ſaria. Hic ergo venerabilis preſbiter cū
longam vite impleſſet etatē anno qua
drageſimo ordinacionis ſue in ardeſcen
te grauiter febre correptus ad extrema
deduct⁹ eſt. Sed cū eum preſbitera ſua
cōſpiceret ſolutis iam mēbris quaſi in
mortem diſtenſū. ſi qđ adhuc ei uitale
ſpiramen adeſſet narib⁹ eius apoſita cu
rauit aure dinoſcere. Qđ ille ſenciens

cui tenuiſſimus inerat flatus quantuló
ad nſu valuit vt loqui potuiſſet in fer
ueſcente ſpiritu collegit vocē atq; eru:
pit dicens. Recede a me mulier adhuc
igniculus viuit paleam tolle. Jlla igit̃
recedente creſcente virtute corporis cum
magna cepit leticia clamare dicens. Be
ne veniant domini mei bene veniant dn̄i
mei. Quid ad tantillū ſeruulū veſtrum
eſtis dignati cuenire Venio venio gra
cias ago gracias ago. Cumq; hoc iterata
crebro voce repeteret quibꝰ hoc diceret
noti ſui qui illum circūſteterant requi:
rebant. Quibꝰ ille admirando reſpōdit
dicēs. Nūquid conueniſſe hic ſanctos
apl'os nō videtis beatū petrū ⁊ paulū ꝑ
mos apoſtoloꝝ non aſpicitis. Ad quos
iterum cuerſus dicebat. Ecce venio ecce
venio. Ad que inter hec verba animam
reddidit. Et q; veraciter ſanctos apl'os
videret eos eciā ſequēdo teſtatus ē. Qd
plerumq; cōtingit iuſtis ut in morte ſua
ſanctoꝝ precedenciū viſiones aſpiciant
ne ipſam mortis ſue penalem ſentenciā
ꝑtimeſcant ſed dum eoꝝ menti interno
rum ciuium ſocietas oſtendit a carnis
ſue copula ſine doloris ⁊ formidinis fa
tigacione ſoluantur.

Vna de re neq; hoc ſileā qd̓ ꝓbus
omnipotentis dei famulus qui nūc
in hac vrbe monaſterio preſto eſt qd̓
appellatur renati de probo patruo ſuo
reatine ciuitatis epiſcopo michi narra:
re conſueuit dicens quia ꝓpinquante
vite eius termino eum grauiſſima depreſ
ſit egritudo. Cuiꝰ pater noīe maximus
pueris circumquaq; tranſmiſſis colligi
re medicos ſtuduit ſi fortaſſe eius mole
ſtie ſu buenire potuiſſet. Sed congrega
ti ex vicinis locis vndiq; medici ad ta:
ctum vene denunctiauerūt eius exitum
cicius affuturum. Sed cū iam tempus
refectōis incūberet atq; dei hora tardior
exceuiſſet venerandus epiſcopus de illo
rum pocius quā de ſua ſalute ſolicitꝰ eos
qui aderant admonuit cū ſene patre in
ſuperioris epiſcopij ſui partes aſcendere
ſeq; poſt laborem reficiendo reparare. Om
nes igit̃ aſcenderunt domū vnus ei tan
tummodo paruulꝰ relictus eſt puer quem
nunc q; ꝑdictus probus aſſerit ſupeſſe
Qui dum lecto iacētis aſſiſteret ſubito
aſpexit intrantes ad vitū dei quoſdā vi
ros ſtolis candidis amictos qui eundē
q; cādorē veſtiū vultuū ſuoꝝ luce vince
bāt. Qua ſplendoris eoꝝ claritate ꝑcuſ
ſꝰ q nā illi eēnt emiſſa cepit voce clama
re. Qua voce eciā ꝓbus ep̄us cōmotꝰ
intrātes eos aſpexit ⁊ agnouit atq; eū:
dem ſtridentē vagitanteq; pueꝝ cōſola:
ri cepit dicens. Noli timere quia ad me
ſanctus iuuenalis et ſanctus eleutherius
martires venerunt. Jlle autē tante viſi
onis nouitatē non ferens curſu conci
to extra fores fugit atq; eos quos vide
rat patri ac medicis nunciauit. Qui
concite deſcenderunt ſed egrum quem re
liquerant iam defunctum inuenerūt
quia illi eum ſecum tulerant quorum
viſionem puer ferre nō potuit qui ibi
remanſit.

Preterea neq; ſilendum arbitror
quod michi perſonarum grauiū
atq; fidelium eſt relacione compertum
Gothorum namq; temporibus galla
huius vrbis nobiliſſima ſimachi ac pa
tricij filia intra adoleſcencie tempora
marito tradita in vnius anni ſpacio eiꝰ
ē morte viduata Quam dum feruente
mundi copia ad iterandum thalamum
et opes ⁊ etas vocarent elegit magis
ſpiritalibꝰ nupcijs copulari deo in qui
bus a luctu incipitur ſed ad gaudia eter
na ꝑuenit quā carnalibꝰ nupcijs ſubia

que a leticia ſemꝑ incipiunt ⁊ ad finem
cū luctu tendant. Huic aūt cū valde
ignea cōſperſio corporis ineſſet ceperūt
medici dicere qꝛ niſi ad amplexꝰ viriles
rediret calore nimio ↄtra naturam bar-
bas eſſet habitura qđ itaq; poſt factum
eſt. Sed ſancta mulier nichil exteriꝰ de-
formitatis timuit q̄ interius ſponſi ce-
leſtis ſpeciem amauit. Nec verita eſt. ſi
hoc in illa fedaretur qđ a celeſti ſponſo
in ea nō amaretur. Mox ergo ut eius
maritꝰ defunctꝰ eſt. abiecto ſeculari ha
bitu ad omnipotētis dei ſeruiciū ſe apđ
beati petri apl'i eccleſiam monaſterio tra
didit ibiq; multis annis ſimplicitati cor-
dis atq; oracioni dedita. larga indigen
tibꝫ elemoſinarum opa impendit. Cūq;
omnipotens deꝰ ꝑhennem iā mercedem
reddere eiꝰ laboribꝫ decreuiſſet. canceri vl
cere in mamilla ꝑcuſſa eſt. Nocturno
aūt tempore ante lectum eiꝰ duo cande-
lebra lucere ↄſueuerant qꝛ videlicet ami
ca lucis nō ſolum ſpiritales ſ; etiā corpo
rales tenebras odio habebat. Que dū
nocte q̄dam ex hac eadem iaceret infir
mitate fatigata. vidit beatum petꝝ apo-
ſtolum inter vtraq; candelabra an̄ ſuū
lectum cōſtitiſſe. Nec ꝑterrita timuit ſ;
ex amore ſumens audaciā exultauit ei
q; dixit. Quid eſt domine meꝰ. dimiſſa
ſūt michi peccata mea. Cui ille benigniſ
ſime ut eſt voltꝰ inclinato capite annuit
dicēs dimiſſa veni. Sed qꝛ quandā ſan
ctimonialem feminam in eodē monaſte
rio pre ceteris diligebat. ilico galla ſub
iunxit Rogo ut ſoror benedicta mecū
veniat. Cui ille reſpondit nō ſ; illa talis
veniat tecum. hec vero quam petis die te
rit triceſimo ſecutura Hijs igit' exple-
tis viſio apl'i aſiſtētis ⁊ colloquentis ei
ablata eſt. At illa ꝓtinꝰ cūcte ↄgrega
cionis aſciuit matrem eiq; quid viderit
quid ue audierit indicauit. Tercio aūt
die cū ea que iuſſa fuerat ſorore defūcta
eſt. Illa vero quā ipſa popoſcerat die eſt
triceſimo ſubſecuta. Qđ factū nūc vſ-
q; in eodem monaſterio manet memo-
rabile ſicq; hoc a precedētibꝫ matribꝫ tra
ditum. narrare illic ſolent ſubtiliter iu-
niores que nūc ſūt ſanctimoniales vir
gines ac ſi illo in tempore huic tā grā
di miraculo ⁊ ipſe aſſuiſſent. Sed inter
hec ſciendū eſt qꝛ ſepe animabꝫ exeunti
bus electorum dulces ſolēt laudes cele
ſtes erūpere ut dū illam libenter audiūt
diſſolucionē carnis ab anima ſentire mi
nime ꝑmittantur. Unde in omelijs ꝗ
euāgelij iam narraſſe me memini qđ in
ea porticu que euntibꝫ ad eccleſiā beati
clemētis eſt ꝑuia. fuit quidā ſeruulꝰ no
mine cuiꝰ te ꝗ nō ambigo meminiſſe.
Qui quidē paup rebꝫ ſ; meritis diues
erat. quē longa egritudo diſſoluerat. Nā
ex quo illum ſcire potuimꝰ uſq; ad finē
uite paraliticus iacebat Quid dicam qꝛ
ſtare nō poterat q̄ nūq̄ in lecto ſurge
re vel ad ſedendum valebat. Nūq̄ ma
num ſuam ad os ducere. nūq̄ ſe potu-
it in latus aliud declinare. Huic ad ſer
uiēdum mater cū fratre aderant ⁊ q̄cq̄d
ex elemoſina potuiſſet accipe ꝑ eorꝝ ma
nibꝫ paupibꝫ erogabat. Nequaq̄ lite
ras nouerat ſ; ſcripture ſacre ſibimet co
dices emerat et religioſos quoſq; in hoſpi
talitate ſuſcipiēs hos corā ſe ſtudioſe le
gere faciebat. Factumq; eſt ut iuxta mo
dum ſuum plene ſacram ſcripturam di-
ſceret cū ſicut dixi literas funditus igno
raret Studebat ſemꝑ in dolore gracias
agere ẏnis deo et laudibꝫ diebꝫ ac nocti
bus vacare. Sꝫ cū iam tempꝰ eſſet vt
tanta eius paciencia remunerari debuiſ
ſet mēbrorꝝ dolor ad vitalia redijt Cū-
q; iam ſe morti proximum agnouiſſet

peregrinos viros atqꝫ in hoſpitalitate
ſuſceptos ámonuit ut ſurgerēt ⁊ cū eo
pſalmos ꝓ exſpectacōe ſui exitꝰ decāta-
rent Cūqꝫ cū eis ⁊ ipſe moriēs pſallerꝫ
voces pſallenciū repente cōpeſcuit cū ter
rore magni clamoris dicēs Tacete.nū
quid nō auditis quāte reſonēt laudes in
celo·Et dū ad eaſdē laudes quas intus
audierat aurē cordis intenderat ſācta
illa aīa carne ſoluta eſt Qua ſcꝫ exeūte
tāta illic fraglācia odoris aſperſa eſt.ut
omīs q̄ illic aderāt ineſtimabili ſuauita
te replerent.ita ut ꝑ h̄ patēter cognoſce
rent.ꝙ eā laudes ī celo ſuſcepiſſent .Cui
rei monachꝰ nr̄ interfuit q̄ nūcuſqꝫ vi
uit et cū magno fletu atteſtari ſolet ꝙ
quouſqꝫ corpꝰ eiꝰ ſepulture traderēt. ab
eoꝝ naribꝫ odoris fraglācia nō receſſit.
In eiſdē qꝫ omelijs rē narraſſe me reco
lo Quā ſpecioſꝰ cōpreſbiter meꝰ q̄ hanc
nouerat.me narrāte atteſtatus eſt.

O nāqꝫ tempore quo monaſteri
um preij anus quedam Redemp
ta nomine in ſanctimoniali habitu cō
ſtituta ī vrbe hac iuxta beate marie ſem
per virginis eccleſiam manebat. Hec il
lius diſcipula erundinis fuerat.que ma
gnis virtutibꝫ pollēs ſuper preneſtinos
montes vitam heremiticam duxiſſe fere
batur. Huic aūt Redempte due in eodē
habitu diſcipule fuerāt vna nomine Ro
mula et altera que nunc ſupereſt.quam
quidem facie ſcio ſꝫ nomine neſcio Tres
itaqꝫ hec in vno habitaculo cōmanētes
morum quidē diuicijs plene.ſꝫ tn̄ pau
pertati vitam rebꝫ ducebant. Hec autē
quā prefatus ſum romula aliā quā pre
dixi condiſcipulam ſuam magnis vite
meritis ante ibat .Erat quippe mire pa
ciencie.ſumme obediencie. cuſtos oris
ſui ad ſilencium.ſtudioſa valde ad cōti
nue oracionis vſum . Sed quia plerūqꝫ
hij quos iā homines ꝑfectos eſtimant.
adhuc in oculis ſummi opificis aliqd
imꝑfectionis habent.ſicut ſepe imperiti
homines nec dum ꝑfecte ſculpta ſigil
la conſpicimus.etiam quaſi ꝑfecta lau
damus que tamen adhuc artifex cōſide
rat ⁊ limat.laudari iam audit ⁊ tamen
ea tundere meliorando nō deſinet. Hec
quā prediximus Romula ea quā greco
vocabulo medici paraliſim vocant mo
leſtia corporali ꝑcuſſa eſt.multiſqꝫ ānis
in lectulo decubans.pene omni iacebat
membroꝝ officio deſtituta. Nec tamen
hec eadem eius mentem ad impacienciā
flagella perduxerant.nam ipſa ei detrimē
ta membrorum facta fuerant incremen
ta virtutum quia tanto ſolicitius ad vſum
oracionis excreuerat.quanto ⁊ aliud q̄
libet agere nequaquā valebat . Nocte
igitur quadam eādem redemptam quā
prefatus ſum.que vtraſqꝫ diſcipulas ſu
as filiarum loco nutriebat vocauit di
cens Mater veni Mater veni Que mox
cum alia eius cōdiſcipula ſurrexit ſicut
vtriqꝫ referentibus et multis eadem res
claruit.et ego qꝫ in eodē tempore agno
ui.Cumqꝫ noctis medio lectulo iacētis
aſſiſterent.ſubito celitus lux emiſſa ōme
illius cellule ſpacium impleuit.et ſplen
dor tante claritatis emicuit.ut corda aſ
ſiſtencium ineſtimabili pauore preſtrin
geret.atqꝫ ut poſt ipſe referebant omne
in eis corpus obrigeſceret ut ⁊ in ſubito
ſtupore manerent . Cepit namqꝫ qua
ſi cuiuſdam magne multitudinis ingre
entis ſonitus audiri.oſtiumqꝫ cellule cō
cuti.ac ſi ingredientium turba preme
retur atqꝫ vt dicebant intrancium mul
titudinem ſenciebant . Sed nimietate ti
moris et luminis videre non poterant
quia eaꝝ oculos ⁊ pauor depreſſerat.et
ipſa tanti luminis claritas reuerberabat

Quam lucem ꝓtinus ē miri odoris fra
glācia ſubſecuta ita ut eaꝝ animum q̄
lux emiſſa terruerat odoris ſuauitas re-
foueret Sꝫ cum vim claritatis illi⁹ fer
re non poſſent cepit eadem Romula aſ
ſiſtentē ꝛ trementē redemptā ſuoꝝ moꝝ
magiſtrā blanda voce cōſolari dicens.
Noli timere mr̄ nō moriar modo. Cūq̄
hoc crebro diceret paulatim lux q̄ fuerat
emiſſa ſubtracta eſt ſed is qui ſubſecu
tus eſt odor remanſit ſicq̄ dies ſecūd⁹
et tercius tranſijt ut aſperſa odoris fra
glancia maneret. Nocte igitur quarta
eandē magiſtrā iterū ſuā vocauit qua ve
niente viaticum pecijt et accepit. Nec
dū vero eadē redempta vl' illa alia eius
diſcipula a lectulo iacentis abſceſſerāt
et ecce ſubito in platea āte eiuſdē cellule
hoſtiū duo chori pſallencium cōſtiterāt
ꝛ ſicut ipſe dicebāt ſex⁹ ex vocib⁹ diſcre
uiſſe pſalmodie cantus dicebant viri
ꝛ femine reſpōdebāt. Cumq̄ ante fores
cellule exhiberent celeſtes exeq̄e ſācta
illa anima carne ſoluta eſt Qua ad ce
lum ducta quanto chori pſallencium al
cius aſcendebant tāto cepit pſalmodia
lenī⁹ audiri. quouſq̄ et eiuſdē pſalmo
die ſonitus et odoris ſuauitas elonga
ta finiretur.

On nūquam vero in cōſolacione
egredientis anime ipſe apparere
ſolet auctor ac retributor vite. Unde et
hoc qd̄ de Tarſilla amita mea in ome
lijs euangelij dixiſſe me recolo replicabo
que inter duas alias ſorores ſuas vtu
te cōtinue oracionis grauitate vite ſingula
ritate abſtinēcie ad culmen ſanctitatis
excreuerat huic ꝑ viſionem Felix atta
u⁹ meus hui⁹ Romane eccl'ie antiſtes
apparuit eiq̄ manſionē ꝑpetue clarita
tis oſtēdit dicēs. Ueni q2 ī hac te lucis
manſione ſuſcipio. que ſub ſequēte mox
febre correpta ad diē ꝑuenit extremum
Et ſicut nobilib⁹ feminis viriſq̄ moriē
tibus m'ſt conueniunt qui eorum ꝓxi
mos cōſolentur eadem hora exitus ipſi⁹
multi viri ac femine eius lectulū circū
ſteterūt. Tunc ſubito illa ſurſū reſpici
ens ihm venientē vidit ꝛ cū mag̃ vocis
animaduerſiōe cepit circūſtātibus cla
mare dicens. Recedite. recedite ihs venit
Cumq̄ in eum intenderet quem videbat
ſācta illa anima eſt a corpore egreſſa tā
ta q̄ ſubito fraglācia miri odoris aſper
ſa eſt ut ipſa q̄ ſuauitas cunctis oſten
deret illic auctorē ſuauitatis veniſſe Cū
q̄ corpus eius ex more mortuorū ad
lauandum eſſet nudatū longe oracōis
vſu in cubitis eius ꝛ genibus cameloꝝ
more inuenta eſt obdurata cutis excre
uiſſe ꝛ quid viuens eius ſpiritus ſemꝑ
egerit caro mortua teſtabatur.

Ed neq̄ hoc ſileā qd̄ ꝑdict⁹ ꝓb̄r
dei famul's de ſorore ſua noīe Mu
ſa puella ꝑua narrare cōſueuit dicēs q̄
quadā nocte ei ꝑ viſionē Sancta dei
genitrix vͥgo maria apparuit atq̄ coe
uas ei in alb veſtibus puellas oſtendit
Quibus illa cū admiſceri appeteret ſed
ſe eis inſerere non auderet beate Marie
ſemꝑ vͥginis ē voce requiſita an vellet
cum eis eſſe atq̄ ī eius obſequio viue
re Cui cum puella eadem diceret volo
ab ea mādatū ꝓtin⁹ accepit: ut nil' ult̄
leue aut puellare ageret et a riſu iocis ſe
abſtineret ſciens ꝑ omnia quod inter
eaſdem virgines quas viderat ad eius
obſequium die triceſimo veniret. Quib⁹
viſis. in cunctis ſuis moribus puella
mutata eſt omneſq̄ a ſe leuitates puel
laris vite magna grauitatis detterſit ma
nu. Cumq̄ eā parentes eius mutatam
eſſe mirarentur requiſita rem retulit. qd̄
ſibi beata dei genitrix iuſſerit vel quo die

ſtuta eſſet ad obſequiū eiꝰ indicatū. Tūc
poſt uiceſimaquinta die febre correpta
eſt. Die aūt triceſima cū hora eiꝰ exitus
ꝓpinquaſſet, eandē beatā genetricē dei cū
puellis quas ꝑ viſionē viderat ad ſe ve
nire ꝯſpexit. Cui ſe etiā vocanti rñdere
cepit et depſſis reuerenter oculis aperta
voce clamare. Ecce dña venio ecce dña
venio. In q̄ etiā voce ſpiritū reddidit et
ex virgineo corpe habitatura cū ſanctiſ
virginibꝫ exiuit. Petrus.

Um humanū genꝰ multis atq̄
innumeris vicijs ſit ſbiectū iſtum
celeſtis patrie maximā ptem ex puulis
vel infantibꝫ arbitror poſſe cōpleri.

Cū nō oēs baptiza Gregoriꝰ
tos infantes atq̄ in eadē infancia
morientes ingredi regnū celeſte credendū
eſt, oīs tñ puulos q̄ ſcilicet iā loq̄ poſ
ſūt regna celeſtia ingredi credendū nō
eſt qr nōnullis puulis eiuſdē regni cele
ſtis auditus aparentibꝫ claudit ſi male
nutriant. Nā quidā vir cūctis in hac
vrbe notiſſimꝰ, ante trienniū filiū habu
it annoꝝ ſicut arbitror quinq̄. quē ni
mis carnaliter diligens remiſſe nutrie
bat atq̄ iſdē puulꝰ qđ dictu gue ē mox
ut eiꝰ animo aliqd obſtitit maieſtatem
dei blaſphemare ꝯſueuerat. q̄ in hac añ
triennium mortalitate pcuſſꝰ venit ad
mortē. Cūq̄ eū ſuꝰ pr̄ in ſinu teneret, ſicē
hij teſtati ſūt q̄ pñtes fuerūt malignoſ
ad ſe veniſſe ſpūs trementibꝫ oculꝭ puer
aſpiciēs cepit clamare. Obſta pr̄. obſta
pater. Qui clamās declinauit faciē vt
ſe ab eis i ſinu pr̄is abſcōderet. Quē cū
ille trementem requireret q̄d videret, puer
adiūxit dicēs. Mauri hoīes venerunt q̄
me tollere volūt. q̄ cū hoc dixiſſet maie
ſtatis nomē ꝓtinꝰ blaſphemauit, et ani
mā reddidit. Ut eñi omīps deꝰ oſtēderet
ꝓ q̄ reatu talibꝫ fuiſſ traditꝰ executoribꝫ

vnde viuentē pater ſuꝰ noluit corrige
re. hoc morientē pmiſit iterare vt q̄ diu
ꝑ diuinitatis paciētiā blaſphemꝰ vixerat
q̄nq̄ ꝑ diuinitatis iudiciū blaſphemaret
et moreretur. quatenꝰ reatū ſuū pr̄ agno
ſceret. q̄ puuli filij aīaꝫ negligēs nō puu
lū peccatorē gehenne ignibꝫ nutriret. ſꝫ
interim hȝ triſte ſe ponētes ad ea q̄ narra
re ceperam leta redeamus.

Redicto etenim pbr̄o alijſq̄ religioſiſ
narrantibꝫ viris agnoui ea q̄ in
dicare audiētibꝫ de venerabili pr̄e ſtepha
no i omelijs euāgelij eiuram Fuit ꝗ eñi
vir ſicꝰ ꝗ iſdē ꝓbus ꝗ multi alij teſtant
nichil i hȝ mūdo poſſidēs nichil q̄rens ſolā
cū deo pauptatē diligēs nit aduſa ſēper
paciētiā amplectēs ꝯuentꝰ ſecularitū fu
giēs. vacare ſp oracōi ꝯcupiſcēs. De q̄
vnū bonū virtutis refero ut ex hoc vno
ualeāt multa eiꝰ bona penſari. Is nāq̄ cū
quadā die meſſem quā ſua manu ſerue
rat decaſā ad areā deduxiſſet, nichilq̄ aliđ
cū diſcipulꝭ ſuis ad totiꝰ anni ſtipendia
haberet, quidā puerſe volūtatis uir anti
qui hoſtis ſtimulꝭ inſtigatꝰ, eandē meſſē
igne ſuppoſito ita ut erat i area incēdit.
Q̄đ factū dū alꝭ ꝯſpiceret eidē dei famu
lo cucurrit ꝗ nūciauit. Qđ poſtq̄ indi
cauit adiūxit dicēs. Ue ve pater ſtepha
ne quid tibi ꝯtigit. Cui ſtatim vultu ac
mēte placida, ille rñdit ve q̄đ illi ꝯtigit
q̄ michi hoc fecit, nā michi q̄đ ꝯtigit. In
quibꝫ eius verbis oſtendit in q̄ virtutꝭ
culmine ſedebat, q̄ vnū q̄đ in ſumptum
indi habuerat tā ſecura pdebat mēte ma
giſq̄ illi condolebat q̄ peccatū cōmiſerat
quā ſibi q̄ peccati illiꝰ damna tollebat.
Nec penſabat quid ipſe exteriꝰ. ſꝫ culpe
reus quantum perdebat intus. Hunc
itaq̄ cū dies mortis egredi de corpe ur
geret ꝯuenerūt multi ut tā ſancte aīe de
hoc ſeclo recedēti ſuas aīas cōmendarēt

Cumq; lecto hij qui cõuenerant om̄s aſ
ſiſterēt alij ingredientes angelos viderūt
ſ; dicere aliq̄d nullomō potuerūt. Alij
omnino nil viderūt ſ; om̄s qui aderant
ita vehementiſſimꝰ timor ꝑculit ut nullꝰ
egredientē illa ſancta anima illic ſtare
potuiſſet et hij ergo qui viderant. et hij
qui omnino nil viderāt uno om̄s timo
re ꝑculſi ⁊ territi fugerūt ut palā daret
intelligi que ⁊ quāta uis eſſet q̄ illam e
gredientem animam ſuſciperet cuiꝰ egreſſū
nemo mortalium ferre potuiſſet. Sed
inter hec ſciēdum eſt q; aliquādo anime
meritū nō in ipſo ſuo egreſſu oſtendit
poſt mortē vero certiꝰ declaratur Vnde
et ſancti martires ab infidelibꝫ crudelia
multa ꝑpeſſi ſunt q̄ tamē ut prediximꝰ
ad oſſa ſua mortua ſignis cottidie ⁊ mi
raculis clareſcunt.

Jte nāq; venerabilis valentiꝰ qui
poſt in hac romana vrbe michi
ſicut noſti in eo q̄ꝫ monaſterio prefuit
priꝰ in valerie ꝓuincia ſuū monaſteri
um rexit in quo dū longobardi ſevien
tes veniſſent ſicut eius narratione didici
duos eiꝰ monachos in ramis vniꝰ arbo
ris ſuſpenderunt. qui ſuſpēſi eodem die
defuncti ſūt Facto aūt veſpere utrorūq;
eorꝫ ſpiritus claris illic aptiſq; uocibꝰ
pſallere ceperunt. ita ut ipſi q̄ꝫ q̄ eos oc
ciderant cū voces pſallencium audirent
nimiū mirati terrerent Quas videlicet
voces captivi q̄ꝫ oēs qui illic aderāt au
dierunt atq; eorꝫ pſalmodie poſtmodū
teſtes extiterunt Sꝫ has voces ſpiritu
um omnipotens deꝰ idcirco ꝑtingere vo
luit ad aures corporꝫ ut viuētes quiq;
in carne diſcerent q; ſi deo ſeruire ſtude
ant poſt carnē veriꝰ viuant.

Vibuſdā religioſis q̄ꝫ viris atteſ
ſtantibꝫ adhuc in monaſterio po
ſitus agnovi qd hoc longobardorꝫ tem
pore iuxta in hac ꝓuincia que ſura no
minatur quidam monaſterij pater vite
venerabilis ſuranꝰ nomine fuerit q̄ cap
tivis advenientibꝫ atq; a longobardo
rum depredacione fugentibꝫ cunctis que
in monaſterio videbatur habere largitꝰ
eſt. Cumq; in elemoſinis veſtimēta ſua
ac fratrum oīa ⁊ cellarium cōſūpſiſſet et
q̄cq̄d habere ī horto potuit expendit Ex
penſis vero rebꝫ omnibꝫ lōgobardi ad
eum ſubito venerunt eūq; tenuerunt et
aurum ab eo petere ceperunt. Quibꝫ cū
ille diceret ſe omnino michil habere ī vi
cino monte ab eis ductꝰ eſt in quo ſil
ua immenſe magnitudinis ſtabat ibi
captivꝰ quidā fugiēs ī caua arbore la
tebat vbi vnꝰ ex longobardis educto
gladio predictum venerabilem occidit
virum Cuiꝰ corpore in terram cadente
mons omnis ꝑtinꝰ ⁊ ſilua concuſſa eſt ac
ſi ſe ferre nō poſſe pondus ſanctitatis
eius diceret terraq; tremuiſſet. Alius q̄ꝫ
in marſorꝫ ꝓuincia vite valde venerabi
lis dyaconus fuit quē inventū longo
bardi tenuerunt quorꝫ unꝰ educto gla
dio caput eius amputavit. Sed cū cor
pus eius in terram caderet ipſe q̄ huic ca
pite truncaverat immūdo ſpiritu correp
tus ad pedes eius corruit ⁊ q̄ amicū dei
occidit inimico dei traditus oſtendit.

Petrus.

Vid eſt hoc queſo te qd omnipo
tens deus ſic ꝑmittit mori quos
tamē poſt mortem cuius ſanctitatis fue
rint nō patitur celari. Gregoriꝰ.

Vm ſcriptum ſit. juſtꝰ quacumq;
morte ꝑuentus fuerit iuſticia eiꝰ
non auferetur ab eo. electi qui ꝑculdu
bio ad ꝑpetuam vitam tendūt quid eis
obeſt ſi ad modicū dure moriuntur. Et
eſt fortaſſe nōnūq̄ eorꝫ culpa licet mi
nima que in eadē debeat morte reſecari.

Unde fit ut reprobi poteſtatem quidē
contra viuentes accipiāt Sed illis mo
rientibꝫ hoc in eis grauius vindicatur.
qd̄ contra bonos poteſtatem ſue crudeli:
tatis acceperunt ſicut iſdē carnifex. qui
eundem venerabilem dyaconum viuen
tem ferire pmiſſus eſt. gaudere ſup mor
tuum permiſſus non eſt. qd̄ ſacra quoqꝫ
teſtantur eloquia.

Am vir dei contra Samariam
miſſus. quia p inobedienciam in
itinere cōmedit. hūc leo in eodem itine
re occidit. Sꝫ ſtatim illic ſcriptum eſt
quia ſtetit leo iuxta aſinam et nō cōme
dit leo de cadauere. Ex qua re oſtendit
qd̄ peccatum inobediencie in ipſa fuerit
morte laxatum. quia iſdem leo quem vi
uentem preſumpſit occidere. contingere
non preſumpſit occiſum. Qui enim oc
cidendi auſum habuit. de occiſi cadaue
re cōmedendi licenciam non accepit qꝫ
is qui culpabilis in uita fuerat punita
inobediencia. erat iam iuſtus ex morte.
Leo ergo qui prius peccatoris vitam
negauerat cuſtodiuit poſtmodum cada
uer iuſti. Petrus

Lacet qd̄ dicis. ſed noſſe vellem ſi
nunc ante reſtitucionem corporū
in celo recipi valeant anime iuſtorum
Gregori⁹.

Oc neqꝫ de omnibus iuſtis fateri
poſſumus. neqꝫ d̄ omnibꝫ negare
Nam ſunt quorundam iuſtorum ani:
me que a celeſti regno quibuſdam ad:
huc manſionibꝫ differuntur. In quo di
lacionis damno quid aliud innuitur
niſi qd̄ de pfecta iuſticia aliquid min⁹
habuerunt. Et tamen luce clarius con:
ſtat. quia perfectorum anime mox vt
hui⁹ carnis clauſtra exeūt in celeſtis re:
gni ſedibꝫ recipiunt. qd̄ ⁊ ipſa p ſe veri:
tas atteſtatur dicens. Ubicumqꝫ fuerit
corp⁹ illuc ꝯgregabunt ⁊ aquile. quia
vbi ipē redemptor noſter eſt corpore il
luc pculdubio colligunt iuſtoꝝ anime
Et paul⁹. Cupio diſſolui et cū xp̄o eſſe.
Qui ergo xp̄m eſſe in celo nō dubitat
nec Pauli animā eſſe i celo negat Qui
etiā de diſſolucione ſui corpis atqꝫ de in
habitacōe celeſtis patrie dicit Scimus
quoniam ſi terreſtris dom⁹ noſtra hui⁹
habitacionis diſſoluat qd̄ edificacionē
habem⁹ ex deo domū nō manu factam
eternā in celis. Petr⁹.

I igitur nunc ſūt in celo anime
iuſtoꝝ. quid eſt qꝫ i die iudicij. p
iuſticie ſue retribucione recipient.
Gregorius

Oc eis nimirum creſcit in iudicio
qd̄ nunc animaꝝ ſola. poſtmodū
vero etiā corporum beatitudine pfruun
tur. ut ipſa qꝫ carne gaudeāt in q̄ dolo:
res p dn̄o cruciatuſqꝫ ptulerūt. p hac
quippe geminata eoꝝ gloria ſcriptū eſt
In terra ſua duplicia poſſidebunt Hinc
etiā an̄ reſurrectionis diē de ſanctoꝝ a
nimabꝫ ſcriptū eſt. Date ſūt illis ſingu:
le ſtole albe. et dictū eſt illis ut requie:
ſcerent temp⁹ adhuc modicū. donec im
pleret numer⁹ cōſeruoꝝ ⁊ fratꝝ eorum
Qui itaqꝫ nūc ſingulas acceperūt. bi
nas in iudicio ſtolas habituri ſūt. quia
modo aīaꝝ tantūmodo. nūc aūt aīarū
ſimul ⁊ corpum gl'a letabunt. Petr⁹.

Sencio. ſed vellem ſcire quo nā
modo agitur. qd̄ plerumqꝫ mori:
entes. multa predicūt. Gregori⁹.
Ipſa aliquando animarum vis. ſubtilita
te ſua aliquid preuidet. Aliquando etiā
exiture de corpore anime. per reuelacio:
nem ventura cognoſcunt Aliquādo ve
ro dum iam iuxta fit vt corpus deſe:
rant diuinitus afflate in ſecreta celeſtia
incorporeum mentis oculum mittunt.

Nam q2 uis anime aliquando ſubtilitate
ſua ea que ſūt uentura cognoſcit patet
ex eo ꝙ cū quidā aduocatus qui ī hac
vrbe ante biduū lateris dolore defūctus
eſt ſ3 ante paulolum quā moreret voca
uit puerum ſuū ꝑparari ſibi veſtimenta
ad ꝓcedēdum iuſſit. Que dum puer qͥ
inſanire cerneret eiuſq3 ꝓceptis minime
obediret ſurrexit veſtimēto ſe induit et ꝑ
viā appiam ad beati ſixti eccl'am ſe ēē ꝓ
ceſſurum dixit. Cumq3 poſt modicum
ingraueſcente moleſtia eſſet defūctus deli
beratum fuerat ut aput beatum ianuariū
martirem preneſtina via eius corpus
poni debuiſſet. Sed q2 longum hoc hijſ
qui funus eius curauerant uiſū fuiſſ3 re
pente orto cōſilio exeuntes cū eius fune
re ꝑ uiā appiam neſcienteſq3 illi qd dixe
rat in ipſa eum eccl'a quā predixerat po
ſuerunt. Et cum eundem virum curis
ſecularib9 obligatū lucriſq3 terrenis inhiā
tem fuiſſe nouerim9 vnde hoc predicere
potuit niſi q2 id quod futurum erat ei9
corpori ipa vis anime ac ſubtilitas pre
uidebat. Quod autem ſepe etiā reuela
cionib9 agit ut a morituris futura ꝓſciā
tur ex hijs colligere poſſum9 que apud
nos geſta in monaſterijs ſcim9 In mo
naſterio etenim meo quidā frater ante de
cennium geroncius dicebat qui cum gra
ui moleſtia corporis fuiſſet depſſus in ui
ſione nocturna albatos viros et clari
omnimodo habit9 in hoc ipſū monaſte
riū deſcēdere de ſupiorib9 aſpexit. Qui
cū corā lecto iacentis aſſiſterent vnus
eorum dixit Ad hoc venim9 ut de mona
ſterio gregorij quoſdā fratres ī mili ci
am mittam9 Atq3 alteri ꝓcipiēs adiūxit
ſcribe marcellū. ualētinianum agnellū
atq3 alios quoꝝ nunc minime recordor
Quibus expletis addidit dicens ſcribe
et hunc ipſum qui nos aſpicit. Ex qua

viſione certus redditus ꝓdictus frater
facto mane innotuit fratrib9 q et q ēēnt
ex eadem cella morituri p9 quos ſe etiā
denunciauit eſſe ſecuturum. Cumq3 die
alio ꝓdicti fratres mori ceperunt atq3
ſub eodem ordine ſe in morte ſecuti ſūt
quo fuerant in diſcripcōe nominati ad
extremum vero 7 ipſe obijt. qui eoſdem
fratres morituros ꝓuidit In ea q3 mor
talitate que ante triēnium hanc vrbem
vehementiſſima clade vaſtauit in por
tuenſis ciuitatis monaſterio mellitus
dictus eſt monachus adhuc in annis iu
uenilibus conſtitutus ſ3 mire ſimplicitatis
atq3 humilitatis vir q ad ꝓpinquāte vo
cacōis die eadem clade ꝑcuſſus ad extre
ma deductus eſt. Quod vir vite vene
rabilis felix eiuſdem ciuitatis epus au
diens cui9 et hec relacōe cognoui ad eū
accedere ſtuduit et ne mortem timere d
buiſſet verbis hunc ꝑſuaſorijs cōforta
re Cui etiā adhuc d diuina miſericordi
a longiora vite ſpacia polliceri cepit
Sed ad hec ille reſpondit curſus ſui
tempora eſſe cōpleta dicens appariuſſe ſi
bi iuuenem atq3 epiſtolas detuliſſe dicē
tem aperi 7 lege Quibus aptis aſſeruit
q2 ſe et omnes qui eodē tpe a ꝓdicto
epiſcopo in paſchali feſtiuitate fuerant
baptiſati ſcriptos in eiſdem epiſtolis lit
teris aureis inuenit. Primum quidē ut
dicebat ſuum nomen reperit ac deinde
omnium illoꝝ in tempore baptiſatoꝝ
Qua de re certum tenuit et ſe et illos de
hac vita eſſe ſb ſceleritate migraturos
factumq3 ē ut die eadem ipſe moreretur
atq3 poſt eum cuncti illi qui baptiſati fu
erāt ita ſecuti ſūt ut intra paucos dies
coꝝ nullus in hac vita remaneret. De
qiubus nimirum cōſtat ꝙ eos ꝓdictus
dei famulus idcirco auro ſcriptos vide
rat q2 eoꝝ nomina apud ſe fixa eterna

claritas habebat· Sicut itaqȝ hij reue
lacionibꝫ potuerũt venturã cognoſcere
ita nõnumq̃ egreſſure anime poſſũt e
tiã miſteria celeſtia nõ ꝑ ſomnũ ſed vi
gilãdo ꝑlibare. Ammoniũ nãqȝ mona
ſterij mei monachũ bene noſti qui dum
eẽt in ſeculari habitu conſtitutus valeria=
ni huiꝰ vrbꝫ aduocati naturalẽ filiam in
coniugio ſortitus eiuſ obſequijs ſedule
atqȝ inceſſanter adherebat ⁊ queqȝ in e
ius domo agebant nouerat· Qui michi
iã in monaſterio poſitꝰ narrauit q̃ i ea
mortalitate que patricij narſe tẽporibꝫ
hãc vrbẽ vehemẽť afflixit i domo ꝑdicti
valeriani puer armentariꝰ fuit ꝑ̃cipue
ſimplicitatis ⁊ humilitatis. Cũ vo eiuſ
dẽ aduocati domꝰ eadẽ clade vaſtaret iſ
dẽ puer ꝑcuſſꝰ eſt ⁊ uſqȝ ad mortẽ dedu
ctus· Qui ſubito ſublatus a ꝑſentibꝫ re=
dijt ſibiqȝ dominũ ſuũ vocari fecit· Cui
ait· Ego in celo fui et qui de hac domo
morituri ſũt agnoui· Ille ille atqȝ illi
morituri ſũt· Tu vo ne timeas qꝛ hoc tẽ
pore moriturꝰ nõ es· Ut vero ſcias q̃
me in celo fuiſſe verũ fateor ecce accepi
illic vt linguis oĩbus loquar· Nũqd ti
bi incognitũ fuit grecã me liguã omni
no nõ noſſe ⁊ tñ grece loqre vt cogno
ſcas an verũ ſit q̃ me oĩes linguas ac
cepiſſe teſtificor· Cui tũc grece dñs ſuꝰ
locutꝰ ẽ atqȝ ita illi in eadẽ lingua re=
ſpõdit ut cũcti q̃ aderãt mirarent· In ea
qȝ domo ꝑdicti narſe ſpatarius vulga=
ris manebat q̃ ſtatim ad egrũ deductus
ei vulgarica ligua locutꝰ ẽ ſed ita puer
ille in ytalia natus et nutritus in eadẽ
barbara locucõe reſpõdit ac ſi ex eadẽ
fuiſſꝫ gente generatꝰ Mirati ſũt omnes
qui audiebãt atqȝ ex duarũ linguarũ ex
ꝑimẽto q̃s eũ ãtea neſciſſe nouerãt credi
derũt de omnibꝫ quas probare minime
valebant· Tũc per biduum mors eius
dilatata eſt & die tercio quo occulto iu=
dicio neſcit manꝰ ac brachia lacertoſqȝ
ſuos dentibꝫ laniauit atqȝ ita de corpo
re exiuit· Quo mortuo oĩes illi quos
predixerat ex hac protinus luce ſubtra
cti ſunt nulluſqȝ in hac domo eadẽ tem
peſtate defunctus eſt qui voce illius de=
nunciatus non eſt·

Valde terribile eſt Petrus·
ut qui tale donum percipere me=
ruit tali eciam poſt hoc pena plecteref

Gregorius·

Quis occulta dei iudicia ſciat eaqȝ
in diuino examine comprehende=
re non poſſumus timere magis quam
diſcutere debemuſ· Ut autem de egredien
tibꝫ animabꝫ q̃ multa ꝑnoſcũt ea que
cepimꝰ exequmur. Nec hoc ſilendum eſt
quod de theophanio centerclenſis vrbꝫ
comite in eadem vrbe poſitus multis at
teſtantibus agnoui. Fuit nãqȝ vir mi=
ſericordie actibus deditus bonis operibꝫ
intentus hoſpitalitati precipue ſtudens
exercendis quidem comitatus curis oc
cupatus agebat terrena ⁊ temporalia
ſed vt poſt in fine claruit magis ex de
bito quam ex intencione· Nam dum ꝑ
ꝑinquante mortis eius tempore grauiſ
ſima aeris tempeſtas obſiſteret ne ad ſe
peliendum duci potuiſſet cumqȝ vxor ſu
a cũ fletu vehemẽtiſſimo increpet dicẽſ
quid faciam quomõ te ad ſepeliẽdum
eiciam quia hoſtiũ domus huius egre
di pre nimia tempeſtate non poſſumus
Tunc ille reſpondit· Noli mulier flere
quia mox ut ego defunctus fuero aeriſ
ſerenitas redit· Cuius protinus vocẽ
mors et mortem ſerenitas ſecuta eſt·
Quod ſignum eciam alia ſunt ſigna
comitata· Nam manus eius ac pedes
podagre humore tumeſcentes verſi in
vulneribꝫ fuerãt ⁊ ꝓfluẽte ſanie patebãt

Sed dum corpus eius ex more ad la
uandū fuiſſet nudatū ita manus pedeſ
q; ei⁹ ſani inuenti ſunt ac ſi vnq̄ vulne
ris nil habuiſſent. Ductus itaq; ac ſe-
pultus eſt eiuſq; cōiugi viſū ē ut quar
to die in ſepulchro illius marmor q̄d ſu
ꝑpoſitum fuerat mutari debuiſſet. Q̄d
videlicet marmor corpori eius ſuppo
ſitum dum fuiſſet ablatum tanta ex cor
pore ipſi⁹ fraglancia odoris emanauit
ac ſi ex putreſcente carne illius ꝑ vermi-
bus aromata ferbuiſſent. Quod factū
dum narrante me in omelijs infirmis
quibuſdā veniſſet indubiū die quodā
ſedente me in cōuentu nobiliū ipſi arti
fices q̄ in ſepulchro illius marmor mu-
tauerāt affuerunt aliquid me de ꝓpria
cauſa rogaturi. Quos ergo de eodē mi-
raculo corā clero nobili ac plebe requi
ſiui q̄ eadem odoris fraglācia miro mo-
do ſe repletos fuiſſe teſtati ſūt. Et quedā
alia in augmēto miraculi q̄ nunc narra
re longum exiſtimo de eodē ſepulchro
eius addiderūt. Petrus.

Nquiſicōi mee ſufficienter iam vi
deo ſatiſfactum ſed hoc eſt adhuc
q̄d queſtione animum pulſat quia cū
ſupius dictum ſit ēē iam ſanctoꝝ ani
mas in celo reſtat ꝑculdubio ut iniq̄ꝝ
q; anime ēē non niſi in inferno credant
ꝛ quid hac de re veritas habeat ignoro
Nam hūana eſtimacio non habet pecca
torum animas āte iudiciū poſſe cruciari

J eſſe ſanctorum Gregori⁹
animas i celo ſacri eloquij ſatiſfa-
ctione credidiſti oportet vt ꝑ omīa ēē
credas et iniquorum animas in inferno
quia ex retribucōe interne iuſticie ex q̄
iuſti iam gloriant̄ neceſſe ē ꝑ oīa ut ꝛ i
iuſti cruciētur. Nam ſicut electos beati
tudo letificat ita credi neceſſe ē q̄d a die
exitus ſui ignis reprobos exurat.

T qua racione Petrus.
credendum ē q; rem incorpoream
tenere ignis corporeus poſſit.

J viuentis hoīs Gregori⁹
incorporeus ſpiritus tenet̄ in cor
pore cur non poſt mortem cū incorpore
us ſit ſpiritus eciā corporeo igne teneat̄

N viuente q̄libet Petrus
idcirco incorpore⁹ ſpūs tenet̄ i cor
pore q; viuificat corp⁹ Gregori⁹

J incorporeus ſpiritus. Petre in
hoc teneri poteſt quod viuificat q̄
re non penaliter ꝛ ibi teneat̄ vbi morti
ficat. Teneri autem ſpiritum ꝑ ignem
dicimus ut in tormento ignis ſit vidēdo
atq; ſenciendo puniatur. Igne namq; eo
ipſe patitur quo videt ꝛ q; cōcremari ſe
aſpicit crematur. Sicq; fit ut res corpo-
rea incorporeā exurat dum ex igne viſi
bili ardor ac dolor inuiſibilis trahit̄
ut ꝑ ignē corporeum mens incorporea
eciā i corporea flāma cruciet̄ q̄tinus colli
gere dictis euāgelicis poſſum⁹ quia in
cendiū anima non ſolum videndo ſed eci
am experiendo paciat̄. Veritatis et enim
voce diues mortuus in inferno dicitur
ſepultus. Cuius anima q; igne teneatur
inſinuat voce qui abrahami deꝑcatur
dicēs mitte lazarum ut intingat extre-
mum digiti ſui in aquam ut refrigeret
linguā meā quia crucior in hac flāma
Dum g° peccatorē diuitem dāpnatū veri
tas igne ꝑhibet quis nā ſapiens repro
borum animas teneri ignibus negat.

Cce racione ac Petrus.
teſtimonio ad credulitatē flectit̄
animus ſed dimiſſus iterum ad rigorē
redit. Quomō enim res corporea rē in
corporeā teneat atq; affligere poſſit ig
noro. Gregorius.

Jc queſo an apoſtatas ſpirit⁹ a ce
leſti gloria deiectos ēē corporeos

iam corporeos ſuſpicaris. Petrus

Vis ſanum ſapiens eſſe ſpiritus corporeos dixerit. Gregorius

Ehenne ignem eſſe corporeum fateris. Petrus.

Gnē jehēne corporeū ēē non ambigo in q̄ certū ē corpa cruciari.

Erte re ꝓbis veri Gregorius tas in fine dictura eſt ite in ignē eternū q̄ paratꝰ eſt diabolo et angelꝭ eiꝰ Si igiť diabolus eiuſq; angeli cū ſint incorporei corporeo ſūt igne cruciandi q̄d mirꝫ ſi anime et anꝙ recipiāt corpora poſſūt corporea ſentire tormenta.

Atet racio nec Petrus

debet animꝰ de hac re vlteriꝰ q̄ſtione dubitare. Gregorius

Oſt ꝙ laborioſe credidiſti operepreciū credo ſi ea que michi a viris fidelibꝫ ſūt digeſta narrauero julianus namq; huiꝰ romane eccleſie cui deo auctore deſeruio ſecundus defenſor qui ante ſeptem fere annos defunctus eſt ad me adhuc in monaſterio poſitū crebro veniebat ⁊ mecū colloqui de anime vtilitate ꝯſueuerat. Hic itaq; michi q̄dā die narrauit dicens Theodorici regis tēporibꝫ pr̄ ſoceri mei in ſicilia exactionē canonis egerat atq; iam ad jtaliā rediebat. Cuiꝰ nauis adpulſa eſt ad inſulam que liparis appellať. Et q2 ilic vir quidā ſolitariꝰ magne v̓tutis habitabat dū naute nauis armamēta repararent viſū eſt predicto patri ſoceri mei ad eundē virū dei pgere ſeq; eiuſ oracionibꝫ ꝯmendare. Quos vir domini cum vidiſſet eis inter alia ꝯloquens dixit. Scitis q2 rex theodoricus mortuus eſt Cui illi ꝓtinꝰ reſponderunt. Abſit nos eū viuentē dimiſimus ⁊ nichil tale ad nos de eo nuncuſq; ꝓlatū eſt. Quibus dei famulꝰ addidit dicens etiā mortuꝰ ē nā heſterno die hora nona inter johānem papam ⁊ ſimachum patriciū diſcinctus atq; diſcalciatꝰ ⁊ vinctis manibꝫ deductus in hāc vicinā vulcani ollam iactatꝰ ē. Qd̓ illi audiētes ſolicite ꝯſcripſerunt diē atq; in italiā reuerſi eo die Theodoricū regē inuenerūt fuiſſe mortuū q̄ eius exitꝰ atq; ſupliciū dei famulo fuerat oſtenſum. et q2 johānē papā affligēdo i cuſtodiā occidit ſimachū q3 patriciū ferro trucidauit ab illis in ignē mitti aparuit q̄s i hac vita iniuſte iudicauit

Odē q3 tpe quo primū remote vite deſiderio anhelabā quidā honeſtꝰ ſenex deuſdedit noīe valde huiꝰ vrbis nobilibꝫ amicitis michi q3 in amicicijs ſedule iūgebať. Qui michi narrabat dicens Gothoꝝ tēpore quidā expectabilis vir reparatus nomine venit ad mortē. Qui dū diu iā mictus ac rigidus iaceret viſū eſt ꝙ ab eo funditus flatus vitalis exiſſꝫ atq; exanimie remāſiſſꝫ corpꝰ Cūq; et multi qui ꝯuenerāt ⁊ cum iam mortuū familia lugeret ſubito redijt et cūctoꝝ plangēciū in ſtuporē verſe ſunt lacrime. Qui reuerſus ait Cicius ad eccleſiā beati laurencij martiris q̄ ex noīe ꝯditoris damas vocať pueꝝ mittite et quid de tiburcio pbr̄o agať videat ⁊ renūciate feſtinat. Qui videlicꝫ tūc tiburciꝰ carnalibꝫ deſiderijs ſubiacere ferebatur Cuiꝰ adhuc vite moꝝq; bene q3 florētiꝰ eiꝰ nūc eccl̓ie pbr̄ meminit. Cū v̓o puer pgeret narrauit iſdē reparatuſ q̄ ad ſe reuerſꝰ fuerat q̄d de illo vbi ductus fuerat agnouit dicēs paratus fuerať rogus in gēs deductꝰ aūt tiburciꝰ pbr̄ in eo ē ſupꝑpoſituſ atq; ſuppoſito igne ꝯcrematus Alius autē parabať rogꝰ cuius a terra in celum cacumen tendi videbatur. Cui emiſſa voce clamatū eſt cuiꝰ eſſet. Hijs dictis ſtatim reparatus defunctus eſt.

Puer vero qui trāſmiſſus fuerat ad tibur
tium iā eū mortuum inuenit. Qui videli=
licet reparatus ductꝰ ad loca penarum
vidit redijt narrauit ⁊ obijt. Aperte mō
ſtratur qꝛ nobis illa nō ſibi videret qui
bus dum adhuc conceſſum eſt viuere licꝫ
etiā a malis opibꝫ emendare. Rogū uo
cōſtrui reparatus vidit nō qꝫ apud in=
fernum ligna ardeant ut ignis fiat ſed
narraturꝰ hec viuentibꝫ illa de incendio
prauorum vidit ex quibꝫ nutriri apud
viuētes corporeꝰ ignis ſolet ut p hec aſ
ſueta viuētes diſceret quid de inſuetis ti
mere debuiſſent. Terribile etiā qddam
in ualerie ꝓuincia contigiſſe vir vite vene
rabilis maximianꝰ ſiracuſanꝰ epiſcopus
qui diu in hac vrbe meo monaſterio
preſuit narrare conſueuit dicēs. Quidam
curialis illic ſacratiſſimo paſchali ſab=
bato iuuenculā cuiuſdam filiā i baptiſ
mate ſuſcepit. Qui dum poſt ieiunium
domum reuerſus multoqꝫ uino hebriatꝰ
eandem filiam ſuā ſecum manere pecijt
eamqꝫ nocte illa qd dictu nefas eſt p
didit. Cūqꝫ mane facto ſurrexiſſet reus
cogitare cepit ut ad balneū pgeret ac
ſi aqua balnei lauaret maculā peccati.
Perrexit igitur lauit cepitqꝫ trepidare
an eccleſiam ingredi vellet. Sꝫ ſi tanto die
nō iret ad eccleſiā erubeſcebat homines
Si in vero iret ptimeſcebat iudicium dei
Vicit itaqꝫ humana verecundia perrexit
ad eccleſiam ſed tremebundꝰ ac pauēs
ſtare cepit atqꝫ p ſingula momenta ſu
ſpectus qua hora immūdo ſpiritui trade
retur ⁊ corā omni ꝑplo vexaretur. Cūqꝫ
vehementer timeret ei in illa miſſaꝝ cele
britate quaſi aduerſi nichil cōtigit qui
letus exijt. et die altero eccleſiam iā ſecu
rus intrauit. Factumqꝫ eſt ut p ſex cōti
nuos dies letus ac ſecurꝰ pcederet eſti=
mans qꝫ eius ſcelus dn̄s aut nō vidiſſꝫ

aut viſum miſericorditer auertiſſet. Die
autem ſeptimo ſubita morte defunctus
eſt. Cumqꝫ ſepulture traditus fuiſſet per
longum tempus cunctis videntibꝫ de ſe
pulchro illius flāma exijt ⁊ tādiu oſſa
eius concremauit quouſqꝫ om̄e ſepulchꝝ
cōſumeret ⁊ terra que in tumulū colle=
cta fuerat defoſſa videretur. Qd videlicꝫ
omnipotens deus faciēs oſtendit q̄d eiꝰ
anima in occulto ptulit cuiꝰ etiā corpus
ante humanos oculos flāma cōſumpſit
Qua in re nobis quoqꝫ hec audientibꝫ
exemplū formidinis dare dignatus eſt
quatenus ex hac cōſideratione colliga=
mus quid anima viuēs aſſenciēs ꝓ re=
atu ſuo patitur ſi tanto ignis ſupplicio
etiam inſenſibilia oſſa concremantur.

Petrus.

Oſſe velim vel ſi boni bonos in re=
gno vel mali malos in ſupplicio
agnoſcent. Gregorius.

Huius rei ſententia in verbis eſt do
minicis quā iam ſuperius ꝓtulimꝰ
luce clarius demonſtrata jn quibꝫ cū di
ctum eſſet homo erat diues et induceba
tur purpura ⁊ byſſo ⁊ epulabatur coti=
die ſplendide ⁊ erat quidā mendicꝰ no
mine lazarus qui iacebat ad ianuā eiꝰ
vlceribꝫ plenus cupiēs ſaturari de micis
que cadebant de menſa diuitis ⁊ nemo
illi dabat Sꝫ ⁊ canes veniebant ⁊ lin=
gebant ulcera eius Subiunctum eſt qꝫ
mortuus lazarus portatus eſt ab ange
lis in ſinum abrahe et mortuꝰ eſt diues
et ſepultus eſt in inferno. Qui eleuans
oculos ſuos cū eſſet in tormentis vidit
abraham a longe ⁊ lazarum i ſinu eiꝰ
Et ipſe clamauit dicēs pater abrahā mi
ſerere mei. et mitte lazarum ut intingat
extremum digiti ſui in aquā et refrigerꝫ
linguam meā qꝛ crucior in hac flāma.
Cui abraham dixit fili recordare quia

receptiſti bona in vita tua ⁊ laſarus ſimi
liter mala. Diues aūt iam ſpem de ſeip
ſo ſalutis nō habens ad ꝓmerendā ſuo
rum ſalutē ↄuertit̄ dicēs. Rogo te patre
ut mittas eū in domū patris mei habeo
eīm quinqꝫ fratres ut teſtet̄ illis ne ⁊ ip
ſi veniāt in locū hūc tormentoꝝ. Quibꝰ
verb̄ apte declarat̄ qꝛ ⁊ boni bonos ⁊ ma
li malos ↄgnoſcūt. Si igit̄ abraham
lazarum minime recognouiſſ& nequaꝗ̄
ad diuitē i tormētis poſitū de trāſacta eiꝰ
ↄdicione loqueret̄ dicens qꝛ mala rece
perit in vita ſua. Et ſi mali malos non
recognoſcerēt nequaꝗ̄ diues in tormen
tis poſitus fratꝝ ſuoꝝ etiā abſentiū me
miniſſ&. Quomō eīm pſentes non poſſet
agnoſcere q̄ etiā ꝓ abſentiū memoria
curauit exorare. Qua in re illud qꝫ oſtē
ditur qd̄ nequaꝗ̄ ipſe requiſiſti ⁊ qꝛ boni
malos et mali cognoſcūt bonos. Nam
diues ab abraham ↄgnoſcit̄ cui dictū ē
receptiſti bona in vita tua et electus la:
ſarus a reprobo ē diuite cognitus quem
mitti precat̄ ex noīe dicens. Mitte laſa
rum ut intinguat extremū digiti ſui in
aquā ⁊ refrigeret linguā meam. In qua
videlicet cognicōe vtriuſqꝫ partis cumu
lus retribucōis excreſcit vt ⁊ boni am
plius gaudeant q̄ ſecum eos letare ↄſpi
ciunt quos amauerūt. Et mali dum cū
eis torquentur quos in hoc mundo de:
ſpecto deo dilexerunt eos non ſolum
ſua ſed etiam eorum pena conſumat.
Fit autem in electis quoddam mirabi
lius quia non ſolū eos agnoſcūt quos
in hoc mūdo nouerāt ſ; et viſos ac in:
cognitos recognoſcunt bonos quos nūꝗ̄
viderunt. Nam cum antiquos patres
in illa eterna hereditate viderint eis
incogniti per viſionem nō erunt quos
in opere ſemper nouerunt. Quia eīm il
lic omnes communi claritate deum cō
ſpiciunt. Quid eſt quod ibi neſciant
vbi ſcientem omnia ſciunt.

Am quidam noſter religioſus
vir et vite valde laudabilis cum
ante quadriēnium moreretur ſicut reli
gioſi alij qui preſentes fuerunt teſtati
ſunt in hora exitus ſui ionam ꝓphetam
ezechielem quoqꝫ et danielem cepit a:
ſpicere eoſqꝫ dominos ſuos ex nomine
clamare. Quos dum ad ſe veniſſe dice
ret ⁊ depreſſis luminibus eis reuerencie
obſequium preberet ex carne eductus ē.
Qua in re aperte datur intelligi que
erit in illa incorruptibili vita noticia
ſi vir iſte adhuc in carne corruptibili
poſitus prophetas ſanctos quos nimiꝝ
nūquam viderat agnouit. Solet autē
plerumqꝫ contingere vt egreſſura ani:
ma eos etiam recognoſcant cum quibꝰ
pro equalitate culparum vel etiam
pmioꝝ in vna ē manſione deputanda
Nam virtute venerabilis eleutherius
ſenex de quo ſuperiori libro multa narra
ui in monſterio ſuo germanū fratrē io
hānē noīe ſe habuiſſe phibuit qui ante
dies quatuordecim ſuum fratribus exi
tum predixit. Cumqꝫ decreſcente cotti:
die computaret dies ante triduum quā
vocaretur ex corpore febre correptus ē
Ad horam vero mortis veniens miſte
rium dominici corporis et ſanguinis ac
cepit vocatiſqꝫ fratribus coram ſe pſal:
lere percepit quibus tamen antipho
nam ipſe per ſemetipſum de ſemetipſo
impoſuit dicens. Aperite michi portas
iuſticie et ingreſſus in eas confitebor do
mino hec porta domini iuſti intrabunt
per eam. Cumqꝫ coram eo aſſiſtentes
fratres pſallerent emiſſa ſubito et
producta voce clamauit dicens. Ve
ſe veni. Quod mox vt dixit eductus
de corpore mortalem vitam finiuit.

Mirati ſũt fratres qꝛ hoc qđ moriens
frater clamauerat ignorabant. Quo de-
functo in monaſterio facta eſt magna
triſticia. Quarto autẽ die quidã fratri
bus neceſſariũ fuit ut ad monaſterium
aliud poſitũ longe tranſmitterẽt. Illuc
ꝯ euntes fratres oĩes eiuſdem mona
ſterij monachos tſtes vehementer inue
nerunt. Quibꝫ cum dicerẽt qđ haberẽt
ꝙ vos in tanto merore deꝓmitis. Reſpõ
derunt dicentes. Locũ huiꝰ deſolacõẽ ge
mimus qꝛ vnus frater cuius nos vita
in hoc monaſterio ꝯtinebat hodie q̃rtꝰ
ẽ dies q̃ ex hac luce ſbtractꝰ eſt. Cũqꝫ
fratres q̃ venerant ſtudioſe req̃rerẽt q̃li
ter dictus fuiſſet reſpõderũt urſꝰ. Qui
voca cõis eius horã ſubtiliter inq̃rentes
ipſo eum momẽto ꝯgnouerunt exiſſe đ
corpore quo ꝑ iohãnem q̃ apud eos de
functus eſt fuerat vocatꝰ. Qua ex re col
ligit̃ qꝛ vtrorũqꝫ par fuerit meritũ eiſ
qꝛ datum eſt ut in vna mãſione ſociali
ter viuerent q̃bus ex corpore ꝯtigit ſo
cialit̃ exire. Sed neqꝫ hoc ſileã qđ dũ
adhuc laicus viuerẽ atqꝫ in domo mea
que nũc in hac vrbe ex iure patris ob
uenerat manerem de q̃buſdã vicinis me
is me ꝯtigit agnouiſſe. Quedã namqꝫ
iuxta me vidua galla dicebat̃ ħ emor-
phium nomine iuuenem filiũ habebat
a quo nõ lõge q̃dã ſtephanꝰ q̃ i nume
ro cpaio fuit habitabat. ſed iſdẽ emor-
fius ad extrema vite veniens vocauit
puerum ſuum eiqꝫ ꝑcepit dicens. Vade
citiꝰ et dic ſtephano opcõi ut cõcitus ve
niat qꝛ ecce nauis pata ẽ ut ad ſiciliam
duci debeamus. Cumqꝫ hunc puer inſani
re crederet et obedire recuſaret cepit ille
vehemẽter innuere dicens. Vade et nun
cia illi quod dico qꝛ non inſanio. Egreſ
ſus eſt puer ut ad ſtephanum pergeret
cũmqꝫ in mediũ tũc veniſſet ei aliꝰ q̃dã

obuiã factus eſt qui hunc req̃ſiuit di
cens. Quo vadis. Cui reſpõdit. Ad ſte
fanum opcionẽ a dño meo miſſus ſum.
Atqꝫ illi ꝓtinus dixit. Ab eo venio ſed
ante me hac hora defunctus ẽ. Reuerſus
vero eſt puer ad emorſiũ dominũ ſuum
ſ iã eum mortuũ inuenit. Sicqꝫ factũ ẽ
ut dum alt̃ obuiã venit et ex medio iti
nere puer reuerſꝰ eſt ex mẽſura ſpacij
potuiſſet colligi ꝙ vno momẽto vtriqꝫ
fuerant vocati. Petrus.

Terribile eſt valde quod dicitur ſ
queſo te cur egredienti anime na
uis apparuit vel cur ſe ad ſiciliam duci
moriturus ꝑdixit. Gregorius.

Prima vehiculo non eget ſ mirũ
non ẽ ſi ad huc homini in corpo
re poſito illud apparuit quod ꝑ corpus
aſſueuerat videre ut ꝑ hoc intelligi da-
retur quo eius anima ſpiritaliter duci
potuiſſet. ꝙ vero ſe ad ſiciliã duci teſtatꝰ
eſt quid ſentiri aliud poteſt niſi ꝙ ꝑcete
ris locis in eius terre inſulis eructante
igne tormẽtorum olle patuerunt q̃ ut
ſolent narrare q̃ nouerunt laxatis cot
tidie ſinibus excreſcunt ut mundi termi
no appinquante quanto certum ẽ illuc
amplius exurendos colligi tanto ⁊ eadẽ
tormẽtorum loca ampliꝰ videant̃ appa
rere. Quod omnipotẽs deus ad correp
cione viuẽciũ in hoc mundo voluit o-
ſtendi ut mẽtes infideliũ que inferni tor
menta eſſe non credunt tormentorꝫ lo-
ca videant que audita credere recuſant.
Quod vero ſiue electi ſiue reprobi cu
ius cõmunis cauſa in ope fuerit in loca
eciã cõmunia deducantur. Veritatis no
bis verba ſatis facerent ſi eciam exẽpla
de eſſent ipſa quippe ꝓpter electos i euã
gelio dicat In domo patris mei manſio
nes multe ſũt. ſi enim diſpar retribucio
in illa beatitudine eterna non eſſet vna

poaus manſio ꝗ multe eſſent· Multe
ergo manſiones ſūt in quibꝫ ⁊ diſtincti
bonorum ordines ſūt ꝓpter meritorum
cōſorcium cōmuniter letent̄ et tñ vnum
denariū omnes laborantes accipiunt ꝗ
in multis manſioibꝫ diſtinguūt· Quia
et vna eſt beatitudo quā illuc percipiūt
et diſpar retribucciōis qualitas quā per
opera diuerſa cōſecūtur· Que nimirum
varietas iudicij ſui diē denuncians ait·
Tunc dicam meſſoribꝫ colligite zizamā
et ligate eā in faſciculos ad cōburendū
Meſſores quippe angeli zizania ad cōbu
rendum in faſculis ligant cū pares pa
ibꝫ in tormētis ſimilibꝫ ſociant vt ſup
bi cū ſupbis luxurioſi cū luxurioſis aua
ri cū auaris fallaces cū fallacibꝫ inuidi
cum inuidis infideles cū infidelibꝫ arde
ant· Cum ergo ſimiles in culpa ad tor
menta ſimilia deducantur quia eos in
locis penalibus angeli deputant quaſi
zizaniarum faſciculos ad conburendum
ligant·

Petrus·

O inquiſicionem meam reſponſi
onis ſatiſfactio patuit cauſa racio
nis ſed quid nam eſt queſo te ꝗ non
nulli quaſi per errorem extrahuntur e
corpore ita vt facti exammes redeant ⁊
eorū quiſqꝫ audiſſe ſe dicat quia ipſe
non fuerit qui erat iuſſus deduci·

Gregorius·

Oc cum fit petre ſi bene perpendi
tur non error ſed admonicio eſt
ſuperna enī pietas ex magna miſericor
die ſue largitate diſponit ut nonnulli
eciam poſt exitum ad corpus redeant
et tormenta inferni que audita non
crediderant ſaltim viſa pertimeſcant·
Nam quidā iliricianus monachus qui
in hac vrbe in monaſterio mecū viue
bat michi narrare cōſueuerat qꝛ quodā
tempore cū adhuc in heremo moraret̄
agnouerit ꝗ petrus quidā monachus
ex regione ortus hiberie qui ei in loco
vaſte ſolitudinis cui euaſa nomē eſt in
herebat ſicut ipſo narrante didicerat pꝰ
quā heremū peteret moleſtia corporis
interueniente defunctus eſt ſed ꝓtinus
corpori reſtitutꝰ inferni ſe ſupplicia atqꝫ
innumera loca flāmarum vidiſſe teſta
batur· Qui eciam quoſdam huiꝰ ſeculi
potentes in eiſdē flāmis ſuſpenſos ſe vi
diſſe narrabat· Qui cū iam deductus ēēt
ut in illas ⁊ ipſe mergeret̄ ſubito ange
lum choruſci habitus apparuiſſe fateba
tur qui eum in ignē mergi prohiberet.
Cui eciā dixit regredere et qualiter tibi
poſt hoc viuendum ſit cautiſſime atten
de poſt ꝗ vocē paulatim recaleſcētibus
mēbris ab eterne mortis ſomno euigi
lans cuncta que circa illū fuerant geſta
narrauit tantiſqꝫ ſe poſtmodū ieiunijs
vigilijſqꝫ cōſtrinxit ut inferni eū vidiſ
ſe et pertimuiſſe tormenta eciā ſi taceret
lingua cōuerſacio loqueret̄· Quippe cui
omnipotētis dei mira largitate in morte
actum eſt ne mori debuiſſet· Sed qꝛ hu
manum cor grauis valde duricie eſſe ſo
let ita ut ipſam qꝫ penarum oſtenſionē
que omnibus vtilis eſt cōtempnat· Nā
illuſtris vir ſtephanus quem bene no
ſti de ſemetipſo michi narrare conſueue
rat quia in conſtantinopolitana vrbe
pro quadam cauſa demoratus moleſti
a corporis defunctus eſt· Cumqꝫ medi
cus atqꝫ pigmentarius ad aperiendum
eum atqꝫ condiendum eſſet queſitus et
die eodem minime inuentus ſubſequen
te nocte corpus iacuit in humatum·
Qui ductus ad inferni loca vidit mul
ta que prius audita non credidit· Sꝫ
cum preſidenti iudici preſentatus fuiſſet
ab eo receptus nō eſt ita vt diceret nō
hunc adduci ſed ſtephanū ferrariū iuſſi

Qui ſtatim reductus in corpore eſt et
ſtephanus ferrarius qui iuxta eum ha
bitabat eadem hora defūctus eſt ·ſicqꝫ
pbatum eſt vera fuiſſe verba que audi:
erat dum hec effectus mortis ſtephani
demonſtrauit· Ante triennium q̄ꝫ in hac
peſtilencia que hāc vrbem clade vehemē
tiſſima depopulauit·Jn qua eciā corpo:
rali uiſu ſagitte celitus venire et ſingu:
los quoſqꝫ ferire videbantur ſicut noſti
ſtefanus iſdem defunctus eſt Quidā ve
ro miles in hac eadem nr̄a vrbe pcuſſ⁹
ad extrema peruenit .Qui eductus e cor:
pore examinis iacuit ſz cic⁹ redijt ꝛ que
cum eo fuerant geſta narrauit· Aiebat
enī ſicut tūc res eadē etiā multis innotuit
q2 pons erat ſub quo niger atqꝫ caligo
ſus fetoris intollerabilis nebulam exa:
lans fluui⁹ decurrebat· Tranſacto autē
ponte amena erant prata atqꝫ virencia
odoriferis herbarum floribꝫ exornata ī
quibus albatorum hominum conuenticu
la ēe videbantur ·Tantuſqꝫ in eodem lo
co odor ſuauitatis inerat ut ipſa ſuaui
tatis fraglancia illic deambulantes ha:
bitanteſqꝫ ſaciaret ·Jbi manſiones di:
uerſorū ſingule magnitudine lucis ple:
ne. Jbi quedā mire potencie edificabat
domus que aureis videbatur latereulis
cōſtrui· Sed cui⁹ eēt non potuit agno
ſci· Erant vero ſup ripam p̄dicti fluminis
nonnulla habitacula ſz alia exurgētis
fetoris nebula tangebāt· Alia autem
exurgens fetor a flumine minime tāge:
bat· Hec vero erat in p̄dicto ponte pro
bacio ut quiſqꝫ p eum iniuſtus vellet
tranſire in tenebroſū fetentēqꝫ fluuium
laberetur· juſti vero q̄bus culpa nō ob
ſiſteret ſecuro p eum greſſu ac libero ad
loca amena p uenirent· jbi ſe eciā petrꝫ
eccľaſtice familie maiorem qui ante q̄:
driennium eſt defunctus deorſū poſitum in

locis deterrimis magno ferri pondere re
ligatum ac depſſū vidiſſe confeſſus eſt
Qui dum requireret cur ita eēt ea ſe di:
xit audiſſe que nos qui eum in ecc'laſti
ca domo nouimus ſcientes eius acta re
colimus nāqꝫ dictum ē hec idcirco pati
tur q2 ſi quid ei p faciendā ulcione vide
batur ad inferendas plagas pl⁹ ex cru
delitatis deſiderio quā obediencie ſeruie:
bat· Quod ſic fuiſſe nullus qui illū no
uerat ignorat· Jbi ſe eciā quendam pere
grinum p̄ſpiterum vidiſſe fatebatur q̄
ad p̄dictum pontem veniens tanta p:
eum auctoritate tranſijt quanta ꝛ hic
ſinceritate vixit· Jn eodem q̄ꝫ ponte hūc
quē p̄diximus ſtephanum ſe cognouiſ
ſe teſtatus eſt qui dum tranſire voluiſſ
eius pes lapſus ē ꝛ ex medio corpore iā
extra pontē deiectus a quibuſdā deterri
mis viris ex flumine ſurgētibus p coxā
deorſū atqꝫ a q̄buſdam albatis ꝛ ſpecio
ſiſſimis viris cepit p brachia ſurſū tra:
hi· Cumqꝫ hoc luctamē eēt ut hūc boni
ſpiritus ſurſū mali deorſū traherēt ipſe
qui hec videbat ad corpus reuerſus eſt
et quid de eo plени⁹ geſtum ſit minime
cognouit· Qua ī re de eiuſdem ſtephani
vita datur intelligi quia ī eo mala car
nis cū elemoſinarum operacōe certabāt
Qui enim p coxas deorſū p brachia tra
hebat ſurſū patet nimirum quia et ele:
moſinas amauerāt ꝛ carnis vicijs pfe:
cte non reſiſtebat que eum deorſū trahe
bant· Sed in illo occulto arbitrio exa
mine quid in eo vicerit et nos et eum
qui vidit et reuocatus ē latet· Conſtat
tn̄ q2 iſdem ſteffanus poſtq̄ ſicut ſupi⁹
narraui et inferi loca vidit et ad corp⁹
redijt pfecte vitā minime correxit q̄
poſt multos ānos de corpore adhuc in
certamie vite et mortis exijt· Qua de re
colligit q2 ipa q̄ꝫ inferni ſupplicia cum

demonſtrantur alijs hoc in adiutorium alijs vero in teſtimonium fiat vt iſti videant mala que caueāt illi vero eo amplius puniant quoniā inferni ſupplia nec viſa ⁊ cognita vitare voluerūt·

Vid est hoc q̄ſo Petrus

te quod i amenis locis cuiuſdam domꝰ latereulꝭ aureis edificari videbatꝭ Ridiculū eſt valde ſi credimꝰ ꝙ in illa vita adhuc metallis talibꝫ egeamus

Vis hoc ſi ſanū Gregorius·

ſapit intelligat ſed per hoc qd̄ illic oſtenſū eſt quiſqꝭ ille eſt cui manſio ita conſtruebatꝭ apte datur intelligi qd̄ eſt qd̄ hic opatur. Nā quomodo p̄mia eterne lucis elemoſinaꝝ largitate ꝓmerebitur nimirū cōſtat q̄ auro edificat manſiōꝫ ſuā· Quod enī ſuperius memor nō fui vt dicerē iſdē miles q̄ hec viderat narrabat ꝙ eoſdē latereulos aureos ad edificaconē domꝰ ſenes ac iuuenes puelle et pueri ferebant· Qua ex re colligitꝭ q̄ hij quibꝫ h̄ pietas facta ē ipſi illic opatores eſſe videbantur·

Ic etiā quidam iuxta nos deuſdedit nomine religioſꝰ habitabat qui calciamēta ſolebat opari· De quo alter p reuelacōꝫ vidit ꝙ eiꝰ domꝰ edificabatꝭ ſed in ea conſtructores ſui ſolo die ſabati videbantꝭ opari· Qui eiuſdē viri poſtmod̄ ſubtiliꝭ vitā reqrens inuenit quia ex hijs que diebꝫ ſingulꝭ laborabat quidq̄d ex victu atq̄ veſtitu ſupeſſe potuiſſ dieſabato ad beati petri eccleſiam deferre conſueuerat atq̄ indigētibꝫ erogare· Qua ex re ꝑpende q̄ non inmerito domus ipſius fabrica ſabato creſcebat·

Ac de re michi Petrus·

idonee video ſatiſfactū ſed queſo te q̄d ēē dicimꝰ ꝙ quorūdā habitacula fetoris nebula tangebantꝭ quorūdā vero tāgi nō poterant vel ꝙ ponte q̄d eſt qd̄ fluuiū vidit· Gregorius

X rerū petre ymaginibꝫ penſantur merita cauſaꝝ p pōtem q̄ppe ad amena loca trāſire iuſtos aſpexit q̄ angusta valde ē ſemita q̄ ducit ad vitam Et fetentem fluuiū decurrentē vidit q̄ ad yma cottidie defluit carnaliū hic putredo vicioꝝ. Et q̄rūdam habitacula fetoris nebula tāgebat ⁊ quoꝝdam vero ab ea tāgi nō poterāt· Quia ſūt pleriq̄ qui multa iā bona opa faciūt ſed tn̄ adhuc carnalibꝫ vicijs ī cogitacōe delectacōe tanguntꝭ ⁊ iuſtū valde ē vt illic nebula fetoris obſideat quoſ hic adhuc carnis fetor delectat· Vnde ⁊ eandē delectacōꝫ carnis ēē beatus iob in fetore cōſpiciēs de luxurioſo ac lubrico ſentenciā ꝓtulit dicēs dulcedo illius vermis· Qui autem perfecte cor ab omni delectacōe carnis excuciūt conſtat nimirum q̄ eoꝝ habitacula fetoris nebula nō tanguntur· Et notandum ꝙ iſdem fetor eſſe et nebula viſa ſit quia nimirum carnalis delectacio mentem quam inficit obſcurat vt veri luminis claritatē nō videatꝭ ſed vnde delectatꝭ inferius inde caliginē ſupernam paciatur. Petrus·

Vtamꝰ ne hoc Gregorius·

auctoritate ſacri eloqij poſſe mōſtrari ut culpe carnalium fetoris pena puniatur· Gregorius·

Oteſt namq̄ libro geneſeos atteſtante [illegible]amus quia ſuper ſodomitas dominus ignem ⁊ ſulphur pluit ut eos ⁊ ignis incenderet ⁊ fetor ſulphuris necaret· Quia enim amore illicito corruptibilis carnis arſerant ſimul incēdio ⁊ fetore perierunt quatenus imperia ſua cōgnoſcerent quia eterne morti fetoris ſui ſe delectacōe tradidiſſēt· Petrꝰ

E hijs q̄bꝫ dubiꝰ fui nichil michi fateor q̄ſtionis remāſiſſe ·Gre·

Ciendum q̄ʒ eſt qꝛ non nunquā
anime adhuc in ſuis corporibus
poſite penale aliquid de ſpiritalibus vi
dent. Quod tamē quibuſdā ad edifica-
cionem ſuam quibuſdam vero cōtinge
re ad edificacionem audiēciū ſolet. Nā
is de quo in omelijs corā ꝑplo me nar-
raſſe iā memini inquiet⁹ valde Theodo
rus nomine puer fuit qui ī monaſteri
um meum fratrem ſuum neceſſitate ma
gis q̄ voluntate ſecutus ē. Cui nimirū
grāue erat ſi quis ꝑ ſalute ſua aliq̄d lo
queret. Bona enī non ſolum facere ſed
etiā audire non poterat numquā ſe ad
ſancte ꝯuerſacōis habitum venire iuran
do iraſcendo deridendo teſtabatur. Jn hac
autem peſtilencia que nuper hui⁹ vrbis
ꝑplm magna ex parte cōſūpſit ꝑcuſſus
in inguine eſt ꝑduct⁹ ad mortē. Cūq̄ʒ
extremum ſpiritum ageret cōuenerūt fra
tres ut egreſſum illius orando protege
rent. Jam corpus eius ab extrema parte
erat ꝑmortuū in ſolo tantum pectore
vitalis adhuc calor anhelabat Cuncti
autem fratres tanto ꝑ eo ceperunt eni-
xius orare q̄nto eum iam videbāt ſb ce
leritate diſcedere. Tū repente cepit eiſdē
fratribus aſſiſtentibus clamare et cum
magnis vocibus oracōes eorum inter-
rumpe dicēs. Recedite ecce draconi ad
deuorandum datus ſū qui ꝓpter veſtrā
ꝑſenciā deuorare me non poteſt. Caput
meum iam ī ſuō ore abſorbuit date lo
cum ut non me amplius cruciet ſed fa
ciet quod facturus eſt. Si ei ad deuo-
randum datus ſū quare ꝓpter vos mo-
ras pacior. Tūc fratres ceperūt ei dicere
Quid eſt quod loqueris frater. Signū
tibi ſancte crucis imꝑme. Reſpondit
ille dicens. volo me ſignare ſ nō poſſū
qꝛ ſquamis hui⁹ draconis ꝑmor. Cūq̄ʒ
hoc fratres audirēt ꝓſtrati in terram cū
lacrimis ceperunt ꝑ erepcōe illius vehe
mencius orare et ecce ſubito cepit eger
clamare dicēs. Gracias deo ecce draco
qui me ad deuorandum acceperat fugit
orōnibus veſtris expulſ⁹ ſtare non po-
tuit. Pro peccatis modo intercedite qꝛ
cōuerti paratus ſū et ſecularem vitā fū-
ditus relinquere. Homo g̊ qui ſicut iā
dictum eſt ab extrema corporis ꝑte fue
rat ꝑmortuus reſeruās ad vitā toto cor
de ad deum ꝯuerſus eſt et poſtq̄ muta-
tus mēte diu eſt flagellis attritus ⁊ tūc
eius anima carne ſoluta eſt.

T contra Cryſorius ſicut ꝓbus
ꝓpinquus illius cuius iā ſuperius
memoriam feci narrare cōſueuit vir in
hoc mundo valde ydoneus fuit ſ tantū
plenus vicijs quantum rebus ſuperbia
tumidus carnis ſue voluptatib⁊ ſubdi-
tus in acq̄rendis reb⁹ auaricie facibus
accenſus. Sed cum tot malis dominus
finem ponere decreuiſſet corporali hūc
moleſtia ꝑcuſſit Qui ad extremum ve-
niens eadē hora quā iam de corpore erat
exitur⁹ apertis oculis vidit deterrimos
et nigerrimos ſpiritus coram ſe aſſiſte-
re ⁊ vehementer imminere ut ad inferni
clauſtra eum raperent. Cepit tremere
palleſcere ſudare et magnis vocibus in
ducias petere filiū ſuum nomine maxi-
mum quem ipſe iam monachūs mona
chum vidit nimis turbatus vocib⁹ vo
care dicens. Maxime curre numq̄ tibi
mali aliquid feci in fide tua me ſuſcipe.
Turbatus mox maxim⁹ adfuit lugens
ac ꝑſtrepens familia cōuenit Eos autem
q̄s ille inſiſtentes ſibi grauit tollerabat
ipſi malignos ſpūs videre non poterant
ſ eorum ꝑſenciā in cōfuſione et pallore
et tremore illi⁹ qui trahebatur videbāt
Pauore autem terre eorum ꝑmagnis
huc illucq̄ʒ vertebatur in lecto iacebat

in ſiniſtro latere aſpectum eoꝝ ferre nō
poterat vertebatur ad parietē ibi aderant
Cūq; ꝯſtrictꝰ nimis relaxari ſe iā poſſe
deſperaret cepit magnis vocibꝰ clamare
Jnducias uſ' vſq; mane inducias uſ' vſ
q; mane. Sꝫ cū hec clamaret i ipſis vo
cibꝰ de habitaculo ſue carnis euulſꝰ eſt
De quo miniꝝ ꝯſtat q̄ꝛ ꝓ nobis iſta n̄
ꝓ ſe viderit ut eius viſio nobis ꝓficiat
quos adhuc diuina paciencia longani
miter expectat. Nā illi teteros ſpiritꝰ an̄
mortem vidiſſe. et inducias petiſſe quid
ꝓfuit qui eaſdem inducias quas pecijt
nō accepit. Eſt etiā nūc apud nos atha
naſius ex yſauria pbr̄ qui in diebꝰ ſuiſ'
yconij rem terribilē narrat euenisse Jbi
nāq; ut ait q̄ddam monaſteriū Thon:
golaton dicit in quo quidā monachꝰ
magne eſtimacōis habebat bonis quip
pe cernebatur moribꝰ atq; in omni ſua
actione cōpoſitus. Sed ſicut ex fine res
paruit longe aliter ꝙ apparebat fuit.
Nā cū ieiunare ſe cū fratribꝰ demonſtra
ret occulte māducare ꝯſueuerat Q̄d eiꝰ
vicium fratres omnino neſciebant Sꝫ
corporis ſupueniente moleſtia ad vite
extrema pductus eſt. Qui cū iam eſſet
in fine fratres ad ſe omnes q̄ monaſte
rio merāt ꝯgregari fecit. At illi a tali
vt putabant viro moriente magnum
quid ac delectabile ſe ab eo audire cred
derūt. quibꝰ ipſe afflictꝰ ꝛ tremēs cōpul
ſus eſt ꝓdere cui hoſti traditꝰ cogebatur
exire Nā dixit Quando me vobiſcum
ieiunare credebatis occulte cōmedebam
et ecce nūc ad deuorandū draconi tradi:
tus ſum. Qui cauda ſua mea genua pe
deſq; colligauit caput ſuum intra meū
os mittens ſpiritum meum ebibens ex:
trabit. Quibus dictis ſtatim defunctuſ'
eſt. atq; ut penitendo liberari potuiſſet. a
dracone quem viderat expectatus nō eſt

Quod nimirum conſtat. q̄ꝛ ad ſolam
vtilitatem audiencium viderit. qui eum
hoſtem cui traditus fuerat ꝛ innotuit et
non euaſit.

Petrus.

Doceri vellem ſi poſt mortem pur:
gatorius ignis eſſe credendꝰ eſt.

Gregorius.

Jn euangelio dicit dn̄s Ambulate dū lu
cem habetis Per ꝓpheꝫ ꝙ ait Tempore
accepto exaudiui te et in die ſalutis ad:
iuui te Qd̄ paulus apl's exponēs dicit
Ecce nūc tempus acceptabile. ecce nūc
dies ſalutis. Salomon ꝙ ait. Qd̄cum
ꝙ poteſt manus tua facere inſtanter o
perare. q̄ꝛ nec opus. nec racio. nec ſciēcia
nec ſapiencia erit apud inferos quo tu
ꝓperas. Dauid quoq; ait. quia in ſecu
lum miſericordia eius. Ex quibus nimi
rum ſentencijs cōſtat. quia qualis hinc
quiſq; egreditur talis in iudicio preſen:
tatur. Sed tamen de quibuſdam leui:
bus culpis eſſe ante iudicium purgato:
rius ignis credendus eſt pro eo q̄d ve
ritas dicit. quia ſi quis in ſancto ſpiritu
blaſphemiam dixerit neq; in hoc ſecu
lo remittitur ei neq; in futuro. Jn qua
ſentencia datur intelligi quaſdam cul:
pas in hoc ſeculo quaſdam vero in fu:
turo poſſe laxari. Quod enim de vno
negatur. conſequens intellectus patet
quia de quibuſdam conceditur. Sed
tamen vt predixi hoc de paruis mini
miſq; peccatis fieri poſſe credendum eſt
ſicut eſt aſſidue ociosus ſermo immo:
deratus riſus vel peccatum cure rei fami
liaris. que vix ſine culpa vel ab ipſis a
gitur qui a culpa qualiter declinare de
ant ſciunt aut non in grauibus rebus
error ignorancie que cuncta etiam
poſt mortem grauant ſi adhuc in hac
vita poſitis minime fuerint relaxata.

Nam cum paulus dicat xp̄m ēē funda
mētum atq; ſtrīugat ſi quis ſup edifica
uerit ſup hoc fundamentum aurum ar
gentum lapides p̄ciosos ligna fenū ſti
pulā vnı̄ cuiuſq; opus quale ſit ignis
ꝓbabit· ſi cui⁹ opus manſerit qd̄ ſuper
edificauit mercedem accipiet ſi cui⁹ op⁹
arſerit detrimentum pacietur ipſe autē
ſaluus erit ſic tn̄ quaſi p ignē· Quāuis
hoc de igne tribulacōis in hac nobis vi
ta adhibito poſſit intelligi tamē ſi quis
hec de igne future purgacōis accipiat
pēſandum ſollicite eſt q̄a illū p ignē dixit
poſſe ſaluari nō qui ſup hoc fūdamentū
ferrūm es vel plumbum edificat idest
peccata maiora ⁊ idcirco duriora atq;
tūc iam inſolubilia ſ; ligna fenū ſtipulā
ideſt peccata minuta atq; leuiſſima q̄
ignis facile cōſumat hoc tamen ſciendū
eſt q2 illic ſaltē de minimis nichil quiſq;
purgacōis obtinebit niſi bonis hoc acti
bus in hac adhuc vita poſitus ut illic
obtineat ꝓmereatur.

Am cum adhuc eſſem iuuencul⁹
atq; in layco habitu ɔſtitut⁹ nar
rari a maioribus atq; ſcientibus audiui
qꝫ Paſchaſius hui⁹ apl'ice ſedis dyaco
nus cuius apud nos rectiſſimi ⁊ luculēti
de ſancto ſpiritu libri extant mire ſan
ctitatis vir fuerit elemoſinarū maxime
operibus vacans cultor pauperum ⁊ ɔ
temptor ſui· Sȝ hic in ea cōtencōe que
in ardeſcēte zelo fideliū int Symachū
atq; laurencium facta eſt ad pontifica
tus ordinē laurentium elegit et omniū
poſt vnanimitate ſuperatus in ſua tamē
ſnīa vſq; ad diem ſui exitus pſtitit illū
amando atq; p̄ferendo quē epiſcoporū
iudicio preeſſe ſibi eccl'a refutauit· Hic
itaq; cum temporibus Symachi apo
ſtolice ſedis p̄ſulis eēt defunctus eius
dalmaticam feretro ſuppoſitam demo
niacus tetigit ſtatimq; ſanatus eſt Poſt
multum vero temp⁹ Germano Capu
ano ep̄o cuius ſupius memoriam feci
medici ꝓ corporis ſalute dictauerant
ut in angularibus termis lauari debuiſſet
Qui ingreſſus eaſdem termas. p̄dictū
Paſchaſium diaconū ſtantē. et obſequē
tem in caloribus inuenit. Quo viſo ve
hementer extremuit ⁊ quid illic tantus
vir faceret inquiſiuit· Cui reſpondit ꝓ
nulla alia cauſa in hoc penali loco depu
tat⁹ ſū niſi q̄a ī pte laurēcij contra Sy
machum ſenſi. Sed queſo te ꝓ me do
minum dpprecare atq; in hoc ɔgnoſces
qꝫ exauditus ſis ſi huc rediens me nō
inueneris ·Qua de re vir dominus Ger
manus ſe in p̄cibus ſtrinxit ⁊ poſt pau
cos dies rediit ſ; iam dictum Paſchaſi
um in loco eodem minime inuenit ·q2 ei
non malicie ſed ignorācie errore pecca
uerat purgari poſt mortem a peccato
potuit· Quod tamen credendum eſt q2
ex illa elemoſinarum ſuarū largitate ſ;
obtinuit ut tūc poſſet ꝓmereri veniā cū
iam nil poſſet opari· Petrus.

Vid hoc eſt queſo te qꝫ in hijs ex
tremis temporibus tam multa de
animab; clareſcunt q̄ ante latuerunt
ita ut apertis reuelacōibus atq; oſtenſi
onibus venturum ſeculū inferre ſe nob̄
atq; apite videatur· Gregori⁹.

Ta eſt nam quātum preſens ſecu
lum ꝓpinquat ad finem tantum
futurum ſcl'm ipſa iam quaſi ꝓpinq̄tate
tangitur et ex ſignis manifeſtioribus
aperitur ·Quia enim in hoc cogitacōes
noſtras viciſſim minime videmus in il
lo autem noſtra in alterutrum corda cō
ſpicimus quid hoc ſeculum niſi noctem
et quid futurum niſi diem dixerim· Sȝ
quemadmodum cum nox finiri et dies
incipit oriri an̄ ſolis ortū ſimul aliquo

modo tenebre cū luce cōmixte ſūt quouſ
q; diſcedentis noctis reliquie in lucem
diei ſubſequentis ꝑfecte vertantur. ita
huiꝰ mundi finis iam cum futuri ſeculi
exordio ꝑmiſcetur atq; ipſe reliquiarū
eius tenebre quadam iam rerum ſpiri-
talium permixtione tranſlucent Et que
illius mūdi ſunt multa cernimus. Sed
nec dum perfecte cognoſcimus q2 qua
ſi in quodam mentis crepuſculo hec ve-
lut an̄ ſolem videmus. Petrus.

Lacet qd̓ dicis Sed de tanto vi-
ro Paſchaſio hoc animum ad in-
quiſicionem mouet ꝙ poſt mortem ad
penalem locum ductus eſt. cuius feretri
veſtis tangi potuit et malignꝰ ſpūs ab
obſeſſo homine fugari. Gregoriꝰ

Ac in re magna debet omnipotē-
tis dei diſpenſacio. et quā ſit mul-
tiplex agnoſci cuius iudicio actum eſt
vt iſdem vir Paſchaſius ⁊ ipſe intus a-
liquanto tempore reciperet ꝙ peccaſſet.
et tñ ante humanos oculos mira p cor
pus ſuū poſt mortem faceret Qui ante
mortem eis q; cognoſcentib; pia opera
fecerit ut neq; hij qui bona eius videāt
de elemoſinarum illiꝰ eſtimacione falle-
rentur neq; ipſa ſine vltione laxaretur
culpa. quā nec eſſe culpam credidit ⁊ id
circo hāc fletib; nō extinxit. Petrꝰ

Expendo que dicis. verūtamen hac
racione oſtrictus nō ſolum que
intelligo ſ; etiam ipſa que in me nō in-
telligo. cogor iam peccaa formidare. ſ;
queſo te q2 paulo ſuperius ſermo de lo-
cis penalib; inferni verſabatur vbi nam
eſſe infernum putamus ſuper hanc ter
ram an ſub hac terra eſſe credendus eſt.

Ac de re temere Gregoriꝰ
diffinire non audeo. nōnulli nāq;
in quadā terrar̄ pte infernū eſſe putaue
runt. alij vͦ hūc ſb̄ terra eſſe eſtimant.

Sed tñ hoc animū pulſat. q2 ſi idcirco
infernū dicimus q2 inferius iacet qd̓ ter
ra a celo eſt. hoc eſſe debet infernꝰ a terra.
Vnde et fortaſſe p pſalmiſtam dicit Li-
beraſti animā meā ex inferno inferiori
ut infernꝰ ſupior in terra. infernꝰ vͦ in
ferior ſb̄ terra eſſe videatur Et iohānis
vox in eſtimacōne iſta ꝯcordat. Qui cū
ſignatū libꝝ ſeptem ſigillis vidiſſe ſe di
ceret. q2 nemo inuentus eſt dignꝰ neq;
in celo neq; in terra neq; ſbtus terrā api
re libꝝ et ſoluere ſignacula eius adiu-
xit ⁊ ego flebam multum Quē tñ poſt
modū libꝝ p leonem de tribu iuda dicit
apire In quo videlicet libro qd̓ aliud
quā ſacra ſcriptura ſignat quā ſolꝰ re-
demptor noſter apuit. Qui homo factꝰ
moriēdo. reſurgendo. aſcendēdo. cuncta
miſteria que in eo fuerant clauſa pate-
fecit. et nullꝰ in celo. q2 neq; angelꝰ. nul
lus in terra q2 neq; homo viuēs in corpe
nullus ſbtus terram dignꝰ inuentus eſt
q2 neq; aīe corpe exute apire nobis pre
ter dn̄m ſacri eloquij ſecreta potuerunt.
Cū ergo ad aperiendū librum nullus
ſub terra inuentus eſt dignus dicit qd̓
obſtet nō video niſi ut ſb̄ terra eſſe infer
nus credatur. Petrus.

Veſo te vnus eſſe gehenne ignis
credendus eſt. an quanta peccato
rum diuerſitas fuerit. tanta quoq; eſti-
manda ſūt et ipſa incendia eſſe ꝑparata
Gregoriꝰ.

Vnus quidem eſt gehenne ignis
ſ; nō vnomodo oēs cruciat pec-
catores. Vnuſquiſq; etenī q̄ntū exigit
culpa. tanta illic ſenciet pena. Nā ſicut
in hoc mundo ſub vno ſole multi conſi
ſtunt. nec tamen eiuſdem ſolis ardorem
equaliter ſenciunt. quia alius plus eſtu
at. atq; alius minus. ita illic in vno
igne non vnus eſt modus incendij.

quia quod hic diuerſitas corporum h
illic agit diuerſitas peccatorum ut et ignē
non diſſimilem habeant et tamē eoſdē
ſingulos diſſimiliter exurat·

Vmquid nam Petrus

Queſo te dicamus eos qui ſemel
illic merſi fuerint ſemp arſuros·

Onſtat nimirum Gregorius
et incunctanter verum eſt q̄ ſicut
finis nō eſt gaudio bonorum ita finis
non erit tormento malorum ·Nam cū
veritas dicat ibunt impij in ſuppliciū
eternum iuſti autem in vitam eternam
quia verum eſt quod pmiſit falſum p
culdubio non erit qd̄ minatus eſt deus·

Vid ſi quis Petrus·
dicat idcirco peccantibus eternā
penam minatus ē ut eos a peccatorum
perpetracōe cōpeſceret· Gregorius

J falſū eſt quod minatus eſt ut
ab iniuſticia corrigeret eciam falſa
eſt pollicitus ut ad iuſticiam puocaret
Sz quis hoc dicere vel inſanꝰ pſumat
et ſi minatus eſt quod non erat impletu
rus dum aſſerere eum miſericordem vo
lumus fallacem quod dicis nefas eſt p
dicare cōpellimur. Petrus·

Cire velim qd̄ iuſtum ſit ut culpa
que cum fine perpetrata eſt ſine fine
puniatur. Gregorius.

Oc recte diceɫ ſi diſtrictus iudex
non corda hominum ſed facta pē
ſaret·Jniqui enī ideo cum fine deliquerūt
q̄ cum fine vixerunt ·Nam noluiſſent
vtiqꝫ ſi potuiſſent ſine fine viuere ut po
tuiſſent ſine fine peccare·Oſtendūt enī
q̄ in peccato ſp viuere cupiūt q̄ nunq̄
deſinūt peccare dū viuūt·Ad magnā g̃
iuſticiam iudicantis pertinet ut nunquā
careant ſupplicio qui in hac vita nūq̄
voluerunt carere peccato

Petrus

J nullus iuſtus crudelitate paſci
tur ꝛ delinquēs ſeruus a iuſto do
mino idcirco cedi p̄cipitur ut a nequicia
corrigatur ad h ergo vapulat ut emen
dari debeat·Jniqui autē iehenne ignibꝫ
traditi ſi ad correpcionem nō puenīūt q̄
fine ſemper ardebunt· Gregorius

Omnipotens deus quia pius eſt
miſerorum cruciatu non paſcitur·
q̄ vero iuſtꝰ eſt ab iniquorum vlcione
imperpetuum nō ſedatur·Sz iniqui oēs
eterno ſupplicio deputati ſua quidē iniq
tate puniuntur ꝛ tamē ad aliquid arde
bunt ſcilicet ut iuſti omnes et in deo vi
deant gaudia que pcipiūt ꝛ in illis re
ſpiciant ſupplicia que euaſerūt quatenꝰ
tanto magis ineternum gracie diuine
debitores ſe ēē cognoſcant quāto ineter
num mala puniri conſpiciunt que eius
adiutorio vicerunt· Petrus.

T vbi eſt q̄ ſancti cum p inimicis
ſuis quos tunc ardere vident nō
orabunt quibus vtiqꝫ dictum eſt pro
inimicis veſtris orate· Gregorius

Ro inimicis ſuis orant eo tempo
re quo poſſūt ad fructuoſam pe
nitenciam eorum corda conuertere atqꝫ
ipſa conuerſione ſaluare· Quid enī ali
ud p inimicis orandum eſt niſi hoc qd̄
apl's ait ut det illis deus penitenciam
ad cognoſcendam veritatē et reſipiſcāt
a diaboli laqueis a quo capti tenentur
ab ipſiꝰ voluntate .Et quomodo p illꝭ
tunc orabunt qui iam nullatenus poſ
ſūt ad iuſticie opera ab iniquitate cōmu
tari·Eadem itaqꝫ cauſa eſt cur non oreɫ
tūc p hoībus igni eterno dampnatis q̄
nunc etiā cauſa eſt ut nō oretur p dya
bolo angeliſqꝫ eiꝰ eterno ſupplicio depu
tatis·Que nūc etiā cauſa eſt ut n̄ orēt
Sancti homines pro hominibus infide
libꝰ impijſqꝫ defunctis·Quia p eis utiqꝫ

quos eterno deputatos ſupplicio iam nō
uerūt. ante illum iudicis iuſti conſpectū
oracionis ſue meritum caſſari refugiunt
ꝙ ſi nunc quoqꝫ viuentes iuſti mortuiſ
damnatis iniuſtis minime compaciun
tur quando adhuc aliquid iudicabile d̄
ſua carne ſe perpeti etiam ipſi nouerunt
Quanto enim diſtrictius tunc iniquo-
rum tormenta reſpiciunt. tanto ab omī
vicio corrupcionis exuti ipſi iā iuſticie
vicinius atqꝫ arcius inherebunt. Sic
quippe eorum mentes per hoc qḋ iuſtiſſi
mo iudici inherent. ius diſtrictionis ab
ſorbet ut omnino eis nō liceat. quicqd
ab illius eterne regule ſubtilitate diſcor
dat. Petruſ.

Non eſt iam ꝙ reſpondere debeam
aperte racioni Sꝫ hec nunc que
ſtio mētem mouet quomodo anima im
mortalis dicit̄ dum conſtat ꝙ in perpe
tuo igne moriatur. Gregoriꝰ

Duia duobus modis vita dicitur
duobꝫ etiam modis mors debet
intelligi. Aliud eſt namqꝫ ꝙ in deo viui
mus Aliud vero ꝙ ī hoc ꝙ conditi vel
creati ſumus. Idem aliud eſt beate viue-
re. atqꝫ aliud eſſencialiter Anima itaqꝫ
mortalis eſſe intelligitur et immortaliſ
Mortalis quippe qꝛ beate viuere amit
tit. immortalis autem quia eſſencialiter
viuere numquā deſinit. et nature ſue vi
tam perdere nō ualet cū in perpetua fuerit
morte damnata Illic enim poſita bea-
ta eſſe perdit et eſſe nō pdit. Qua ex re
cogitur ſemper ut ⁊ mortem ſine morte
et defectum ſine defectu. ⁊ finem ſine fine
paciatur. quatenus ei ⁊ mors immorta
lis ſit. et defectus indeficiens et finis in
finitus. Petruſ.

Quis hanc tā inexplicabilem dam
nacionis ſentenciam cuiuſlibet ſic
operis ad exitum veniens nō ꝑtimeſcat
quando ⁊ ſi iam nouit quid egit et ad
huc tamen facta illius quā ſubtiliter
iudicentur ignorat.

Gregoriꝰ.

Ut aſſeris ita eſt. Sꝫ plerumqꝫ de
culpis minimis ipſe ſolus pauor
egredientes animas iuſtorum purgat
ſicut narrari de quodam ſancto viro
me frequenter audiſti. Qui ad mortem
veniens vehementer timuit. Sed poſt
mortem diſcipulis in ſtola candida ap
paruit et quā preclare ſit ſuſpectus in-
dicauit. Nōnumqꝫ vero omnipotens de
us trepidancium mentes quibuſdam pri
us reuelacionibus roborat vt in morte
minime pertimeſcant. nam quidam me
cum in monaſterio frater Anthonius
nomine viuebat qui multis cottidia-
nis lacrimis ad gaudia patrie celeſtis
anhelabat. Cumqꝫ ſtudioſiſſime et cum
magno feruoris deſiderio ſacra eloquia
meditaretur. non in eis verba ſciencie.
Sed fletum compunctionis inquire-
bat. quatenus per hec excitata mens e-
ius marceſceret. et ima deſerens ad regi
onem celeſtis patrie per contemplacio
nem volaret. Huic p viſionem noctur
nam dictum eſt. Paratus eſto. et quia
dominus iuſſit migra. Cumqꝫ ille non
habere ſumptus ad migrandum diceret
reſponſum protinus audiuit dicens.
Si de peccatis tuis agitur dimiſſa ſunt
Quod cum ſemel audiſſet et magno
adhuc metu trepidaret. nocte quoqꝫ a
lia eiſdem verbis eſt ammonitus Tunc
poſt quinqꝫ dies febre correptus. cun-
ctis fratribus orantibus flentibuſqꝫ de
functus eſt.

Alius etiā frater ī eodem mona
ſterio Merolꝰ dicebat. vehemē
ter lacrimis atqꝫ eleōſimiſ inte
tꝰ pſalmodie vo ex ore illiꝰ pene nu-

tempore ceſſare conſueuerant excepto cū aut alimentum corpori aut menbra dediſſet ſopori. Huic nocturna viſione apparuit q ex albis floribus corona d celo in caput illius deſcendebat. Qui mox moleſtia corporis occupatus cum magna ſecuritate animi atq hilaritate defunctus eſt. Ad cuius ſepulchrum dñ petrus q nūc monaſterio meo preeſt ſibi ſepulturam facere poſt annos quatuordecim voluiſſet tanta ut aſſeritur de eodem ſepulchro illius fraglancia ſuauitatis emanauit ac ſi illic florum omniū fuiſſent odoramenta congregata. Qua ex re manifeſte patuit quam verū fuit quod p nocturnam viſionē vidit

In eodem quoq monaſterio aliquis quidam johannes dictus ē magne indolis adoleſcens qui etatem ſuam intellectu et humilitatis dulcedine et grauitate tranſiebat. Huic egrotanti atq ad extremum deducto per nocturnam viſionem ei quidam ſenex apparuit et hūc virga tetigit eiq dixit. Surge ex hac enim moleſtia modo minime morieris ſ paratus eſto q longum tempus hic facturus non eris. Qui dum iam eſſet a medicis deſperatus repente ſanatus eſt atq conualuit rem quam viderat narrauit ſeq p biennium in dei ſeruicio ſicut predixi ultra etatis ſue annos exhibuit. Ante hoc autem triennium cum quidam frater fuiſſet mortuus atq in eiuſdem monaſterii cimiterio a nobis ſepultus cunctis nobis ab eodem cimiterio exeuntibus idem johannes ſicut poſtmodum pallens et tremens indicauit illic nobis diſcedentibus inuentus ab eodem fratre q mortuus fuerat de ſepulchro vocatus ē Quod mox eciā ſubſequens finis edocuit nam poſt dies decem in acceſſus febribus carne ſolutus eſt. Petrus

Decerni vellem ſi hoc quod p nocturnas viſiones oſtenditur debeat obſeruari. Gregorius

In hoc Petre ſciendum eſt q ſex modis tāgunt animum ymagines ſompniorum. Aliquando namq ſompnia ventris plenitudine vel inanitate aliquando vero illuſione aliqñ cogitacōe ſimul et illuſione aliquando reuelacōe aliquando autem cogitacōe ſimul et reuelacione generantur. Sed duo q prima diximus omnes experimento cognoſcimus ſubiūcta aū quatuor i ſacre ſcripture pagina reperimus. Somnia enī niſi plerumq ab occulto hoſte per illuſionem fierent nequaquam hoc vir ſapiens indicaret dicens. Multos enim errare fecerunt ſōpnia et exciderūt ſperātes in illis. Et iterū. Nō augurabimini nec obſeruabitis ſompnia quibus profecto verbis cuius ſint deteſtacionis oſtenditur que augurijs coniunguntur. Rurſus niſi aliquando ex cogitacione ſimul et illuſione procederet vir ſapiens minime dixiſſet. Multas curas ſecuntur ſompnia. Et niſi aliqñ ſomnia ex miſterio reuelacionis oriret ioſeph preferendum ſe fratribus ſompnio non vidiſſet nec ſponſū Marie ut ablato puero in egyptum fugeret per ſompnium angelus amoneret. Rurſū niſi aliquando ſompnia ex cogitacione ſimul et reuelacione procederēt nequaquam. Daniel propheta nabuchodonoſor viſionem diſſerens a radice cogitacōis inchoaſſet dicens. Tu rex cepiſti cogitare in ſtratu tuo qd eēt futurū poſt hec et q reuelat miſteria oſtendit tibi que ventura ſunt. Et paulo poſt. Videbas et ecce quaſi ſtatua vna grandis ſtatua illa magna et ſtatura ſublimis ſtabat cōtra te et cetera. Daniel itaq dum ſompnium ad implendū reuerenter inſinuat et ex qua ortum ſit

manifeſtat. Patenter oſtenditur quia ſ
plerumq; cogitacione ſimul ⁊ reuelaci
one generentur Sed nimirum cum ſom
nia tot rerum qualitatibus alternentur.
tanto eis credi difficilius debet. quanto
et quo in pulſu veniant facilius nō elu
cet Sancti autem viri inter illuſiones
atq; reuelaciones ipſas viſionum vo
ces aut ymagines. quodam intimo ſa
pore diſcernunt vt ſciant vel quid a bo
no ſpiritu percipiant. vel quid ab illuſi
one paciantur. Nam ſi erga hec mens
cauta non fuerit per deceptorem ſpiri
tum multis ſe vanitatibus immergit.
quia non numq̄ ſolet multa vera pre
dicere. vt ad extremum valeat animā
ex vna aliqua falſitate laqueare. ſicut
noſtro nuper cuidam certum eſt conti
giſſe. Qui dum ſompnia vehementer at
tenderet ⁊ per longa ſompnium vite huiꝰ
ſpacia ſibi promiſſa ſunt. Cumq; mul
tas pecunias pro longioris vite ſtipen
dijs collegiſſet ita repente defunctus eſt
vt intactas omnes relinqueret et ipſe
ſecum nichil ex bono opere portaret.

Petrus.

Vis ille ſit memini Sed queſo
te ea que cepimus exequamur.
Putamus ne animabus aliquid prodeſ
ſe. ſi mortuorum corpora fuerint in ec
cleſijs ſepulta. Gregorius.

Vbi grauia peccata n̄ deprimūt.
hoc prodeſt mortuis ſi in eccl'ia ſepe
liantur. qd eoꝝ ꝓximi quociēs ad eadē
ſacra loca conueniunt. ſuoꝝ quoꝝ ſepul
chra conſpiciūt recordanť et ꝓ eis dn̄o
preces effundunt. Nā quos peccata gra
uia deprimunt nō ad abſolucōez potius
ꝙ ad maiorem damnacionis cumulū
eorum corpora in eccleſijs ponuntur
Quod melius oſtēdere poterimꝰ ſi ea que
diebꝰ nr̄is geſta ſūt breuiť enarremꝰ.

Ir nāq; uite venerabilis Felix por
tuenſis epſ in ſcauinēſi ꝓuincia
ortꝰ atq; nutritꝰ eſt Qui quandā ſan
ctimonialē feminā in loco eodē fuiſſe te
ſtatur ꝗ carnis quidē continenciā habuit
Sz lingue ꝓcacitatē atq; ſtultiloquiū
nō declinauit Hec igiť defuncta. atq; in
eccleſia ſepulta eſt. Eadē aūt nocte cu
ſtos eiuſdē eccl'ie ꝑ reuelacōez vidit. qz
deducta an̄ ſacrū altare ꝑ mediū ſecaba
tur et ꝑs vna illiꝰ igne cremabať. et ꝑs
altera intacta remanebat. Cūq; hoc ſur
gens mane fratribꝰ narraſſet. ⁊ locū oſtē
deret in ꝗ fuerat igne cōſūpta. ipſa flāme
cōbuſtio ita an̄ altare ī marmoribꝰ ap
paruit ac ſi illic eadē femina igne cor
poreo fuiſſet concremata. Qua ex re
apte dať intelligi. qz hij quibꝰ peccata
dimiſſa nō fuerint ad euitandū iudiciū
ſacris locis pꝰ mortē n̄ ualeāt adiuuari
Iohannes qz vir magnificus in hac vr
be locū prefectoꝝ ſeruans. cuiꝰ grauita
tis atq; veritatis ſit nouimꝰ Qui michi
teſtatus eſt. Valerianū patriciū in ciui
tate ꝗ Brixa dicať fuiſſe defunctum. Cui
eiuſdē ciuitatis epſ accepto precio locū
in eccleſia prebuit in quo ſepelire debu
iſſet. Qui videlicet valerianus vſq; ad
etatem decrepitam leuis ac lubricus ex
ſtitit. modūq; ſuis prauitatibꝰ ponere
contempſit Eadem vero nocte qua ſe
pultus eſt beatus Fauſtinꝰ martir. in cu
ius eccl'ia corpꝰ illius fuerat humatum.
cuſtodi ſuo apparuit dicēs Vade et dic
epo. ut ꝓiciat hinc fetentes carnes quas
hic poſuit qd ſi nō fecerit die triceſimo
ipſe morietur. Quā viſionem cuſtos
epo timuit cōfiteri. et rurſus āmonitus
declinauit. Die aūt triceſimo eiuſdē ciui
tatis episcopꝰ. cum veſpertina hora ſanꝰ
atq; incolomis ad lectū rediſſet ſubita et
inopinata morte defunctꝰ eſt.

deſt ꝙ in pſenti venerabilis frater
venantius luneñſis epūs ⁊ magni
ficus liberius vir nobiliſſimus atq̃ ve-
raciſſim⁹ q̇ ſe ſcire ſuoſq̃ hoīes interfuiſſe
teſtatur ei rei quam narrauit nup i ge-
nuenſe vrbe ɔtigiſſe. Ibi namq̃ ut dicit
valentinus nomine eccleſie mediolanē
ſis defenſor defunctus eſt vir valde lu-
bricus ⁊ cunctis leuitatibus occupat⁹
cui⁹ corp⁹ in eccl'ia beati martiris Sy-
ri ſepultum eſt. Nocte autem media in
eadem eccl'ia facte ſūt voces ac ſi quis
violenter ex ea repelleretur atq̃ trahere
tur foras Ad quas inmirum voces cu
currerūt cuſtodes et viderūt duos q̄ſdā
teterrimos ſpiritus qui eiuſdem valenti
ni pedes quadam ligatura ſtrinxerant ⁊
eum ab eccl'ia clamātem ac nimium vo
ciferantem foras trahebant. Qui videli
cet exterriti ad ſua ſtrata reuerſi ſūt ma
ne autem facto apientes ſepulchrum in
quo iſdem valentinus poſitus fuerat e-
ius corp⁹ ñ inuenerūt. Cumq̃ extra ec-
cleſiam quererēt ubi piectum ēēt inue
nerunt hoc in ſepulchro alio poſitū liga
tis adhuc pedib⁹ ſicut ab eccleſia fuerat
abſtractum. Ex qua re Petre collige q
hij quos peccata ḡuia deꝑmunt ſi in ſa
cro loco ſepeliri ſe faciant reſtat ut etiā
de ſua pſūptione iudicentur quatenus
eos ſacra loca non liberent ſ etiā culpa
temeritatis accuſet

Am quid ꝙ in hac vrbe ɔtigerit
cūctorum qui hic habitant mlt'i
tudo teſtatur ꝙ quidam artis eorum p̄
mus cū defunctus fuiſſet in eccl'ia beati
Iaunarij martiris iuxta portā ſancti lau
rencij a ɔiuge ſua ſepultus eſt. ſequenti
autem nocte ex eadem ſepultura audiē
te cuſtode ei⁹ ſpūs cepit clamare ardeo
ardeo. Cum vero has duas voces emiſiſ
ſet cuſtos hoc ei⁹ nūciauit vxori vxor

vero illius eos qui diligenter inſpicerēt
artis eiuſdem viros tranſmiſit ad eccle
ſiam volens cōgnoſcere qualiter eius
corpus eſſet in ſepulchro de q̄ talia cla-
maret. Qui aperiētes ſepulchrum veſti-
menta quidē intacta repierūt que nūc
uſq̃ in eadem eccl'ia p eiuſdem cauſe te
ſtimonio ſeruantur Corpus vero illius
omnino non inuenerunt ac ſi in ſepul-
chro eodem poſitum non fuiſſet. Qua ex
re colligendum eſt q̄ vlcōe anima ei⁹
dampnata ſit cuius ⁊ caro eſt ab eccle
ſia piecta Quid igitur ſacra loca ſepul
tis pſunt quādo hij qui indigni ſūt ab
eiſdem ſacris locis diuinitus piciuntur

Vid nam ergo Petrus.
eſſe poterit quod mortuorum va
leat animab⁹ prodeſſe Gregori⁹

I culpe poſt mortem inſolubiles
non ſunt multum ſolet animas
etiam poſt mortem oblatio ſacra hoſtie
ſalutaris adiuuare ita ut hoc nunquā
ipſe defūctorum anime expetere videan
tur. Nam pdictus felix epiſcop⁹ a q̄dā
vite venerabili pſpitero qui vſq̃ āte biē
nium vixit et in diocesi ſentūcelenſis vr
bis habitabat atq̃ eccl'e beati iohānis
q̄ in loco que dicitur Tauriana ſita eſt
preerat cognouiſſe ſe aſſerit quod iſdē
preſpiter in eodem loco in quo aque ca
lide vapores nimios faciunt quociens
corpis neceſſitas exigebat lauari ɔſue-
uerat. Ubi dum die quadā fuiſſet ingreſ
ſus inuenit quēdam incōgnitum virū
ad ſuum obſequium preparatum qui ſibi
de pedibus calciamenta abſtraheret ve-
ſtimenta ſuſciperet ⁊ exeunti a caloribꝫ
ſabana preberet atq̃ omne miniſteriū
cū magno famulatu pageret. Cumq̃ h
ſepius fieret iſdem pſpiter die q̄dam ad
balnea iturus intra ſemetipſum cogitās
dixit Viro illi q̄ michi ſolet tā deuotiſſime

ad lauandum obſequi. ingratus appare-
re non debeo Sed aliquid me neceſſe
eſt ei pro munere portare. Tunc duas
ſecum oblacionum coronas detulit qui
mox vt peruenit ad locum hominem
inuenit. atq; ex more eius obſequio in
omnibus vſus eſt. Lauit itaq; et cum
iam veſtitus voluiſſet egredi. hoc quod
ſecum detulerat obſequenti ſibi viro pro
benedictione obtulit. petens vt benigne
ſuſciperet. quod ei gracia caritatis offer
ret. Cui merens afflictuſq; reſpondit.
Michi iſta quare das pater. Iſte panis
ſanctus eſt ego hunc manducare nō
poſſum ego enim quem vides. huius
loci dominus aliquando fui. Sed pro
culpis meis hic poſt mortem deputa-
tus ſum. Si autem michi preſtare vis
omnipotenti deo offer hunc panem. vt
pro peccatis meis intervenias. Et tunc
exauditum te eſſe cognoſce cum huc ad
lauandum veneris. et me minime reper-
eris. In quibus verbis diſparuit et is
qui homo eſſe videbatur euaneſcendo in
notuit quia ſpiritus fuit. Iſdem vero
preſbiter ebdomada continua ſe pro eo
in lacrimis afflixit ſalutarem hoſtiam
cottidie obtulit. et reuerſus poſt ad bal
neum. eum iam minime inuenit. Qua
ex re quantum proſit animabus immo
lacio ſacre oblacionis oſtenditur. quan
do hanc et ipſi mortuorum ſpiritus a
viuentibus petunt et ſigna indicant.
quibus per eam abſoluti videant.

Eq; hoc ſilendum puto quod
actum in meo monaſterio an
te hoc triennium reminiſcor.

Quidam namq; monachus Iuſtus
nomine medicina arte fuerat imbutus.
qui michi in eodem monaſterio conſti-
tuto ſedule obſequi atq; in aſſiduis e-
gritudinibus meis excubare cōſueuerat

Hic itaq; languore corporis preuen-
tus ad extremum deductus eſt. Cui in
ipſa ſua moleſtia frater germanus no-
mine Cupioſus ſeruiebat. qui ipſe quo
q; nunc in hac vrbe per eandem medi-
cine artem temporalis vite ſtipendia ſe
ctatur Sz predictꝰ Iuſtꝰ cū iā ſe ad
extremū peruiſſe cognouiſſet. eidē Cupi
oſo fratri ſuo q2 occultatos tres aureos
haberet innotuit. Qd nimiꝝ fratribꝫ nō
potuit celari Sed ſubtiliter indagan-
tes. Atq; illius omnia medicamenta
perſcrutantes. eoſdem tres aureos inue
nerunt abſconſos in medicamine. Qd
mox vt michi nunciatum eſt. tantum
malum de fratre qui nobiſcum commu
niter vixerat equanimiter ferre non va-
lui. quippe quia eiuſdem mei monaſte-
rij ſemper regula fuerat. vt cuncti fra-
tres ita communiter viuerent quatenus
eis ſingulis nulla haberi propria lice
ret. nimio terrore percuſſus. cogitare ce
pi. vel quid ad purgacionem morien-
tis facerem. vel quid ad exemplum vi-
uentibus fratribus prouiderem. Precio-
ſo igitur eiuſdem monaſterij prepoſi-
to ad me accerſito dixi. Vide et vt nul-
lus ex fratribꝫ ſe ad eum morientē iun
gat nec ſermonem conſolacionis ex cuiuſ
libet eorꝫ ore percipiat. ſꝫ cū in morte cō
ſtitutus fratres exquiſierit ei ſuꝰ carna-
lis frater dicat q2 ꝑ aureos quos occul
tatos habuit. a cunctis fratribꝫ abhomi
natus ſit. vt ſaltē in morte de culpa ſua
mentē ipſiꝰ amaritudo trāſuerberet atq;
a peccato qd ꝑpetrauerat purget. Cū vo
mortuꝰ fuerit corpꝰ illiꝰ cū fratrꝫ corpi-
bus ñ ponat. ſꝫ q̄ libet foſſā in ſterqlinio
facite in ea corpꝰ eiꝰ ꝓiate. ibiq; ſuper eū
tres aureos quos reliqt iactate omnes
ſimul clamantes pecunia tua tecum ſit
in perdicione et ſic eum terra operite.

In quibus vtriſqꝫ rebus vnam morie
tibus alteram vero volui ꝓdeſſe fratribꝫ
viuentibus ut et illum amaritudo mor
tis a culpa ſolubilē faceret ⁊ iſtos auari
cie tāta dāpnacio terreret atqꝫ a culpa
ꝓhiberet. Quod ita factum eſt. Nam
cū iſdem monachus ꝑuemiſſet ad mor
tem atqꝫ anxie ſe quereret commendare
fratribus et nullus ei a fratribus appli
care et loq̄ dignaretur ei carnalis frater
cur ab omnibus fratribꝰ eſſet abhomia
tus indicauit. Qui ꝓtinus de reatu ſuo
vehemēter ingemuit atqꝫ in ipſa ſue tri
ſticia e corpore exiuit qui ita eſt ſepul
tus ut dixerā. Sꝫ fratres omnes ex eadē
eius ſentencia conturbati ceperūt ſingli
extrema queqꝫ ⁊ vilia et que eis habere
regulariter ſemꝑ licuerat ad mediū pro
ferre vehementerqꝫ formidare ne quid
apud eos eſſet vnde reꝑhendi potuiſſēt
Cum vero poſt mortem eius triginta
iam eſſēt dies euoluti cepit animꝰ meꝰ
defuncto fratri cōpati eiuſqꝫ cū dolore
gui ſupplicia penſare et ſi quod eēt erep
cionis eius remedium querere. Tūc vo
cato ad me eodem precioſo monaſterij
mei ꝑpoſito triſtis dixi. Diu eſt ꝙ frater
ille qui defunctus eſt in igne cruciatur
Debemus ei aliquid caritatis impende
re et eum inquantum poſſumus ut eri
piat adiuuare. Vade itaqꝫ ⁊ ab hodier
na die diebꝫ trigīta cōtinuis offerre ꝓ
eo ſacrificium ſtude ut nullus omnino
pretermittatur dies quo ꝓ abſolucōe il
lius hoſtia ſalutaris non offeratur. Qui
ꝓtinꝰ abſceſſit et paruit. Nobꝭ aūt alia
curantibus atqꝫ dies euolutos non nu
merantibus iſdem frater qui defunctus
fuerat nocte quadam fratri ſuo germa
no Cupioſo per uiſionē apparuit. Quē
ille cū vidiſſet inquiſiuit dicēs. Quid ē
frater. Quomō es. Cui reſpōdit. Nunc
uſqꝫ male fui ſed iam modo bene ſum qꝛ
hodie ꝯmunionem recepi. Quod iſdē
Cupioſus ꝑgens ꝓtinus indicauit fra
tribus in monaſterio. Fratres vero ſoli
cite cōputauerūt dies et ipſe dies extite
rat quo pro eo triceſima oblacio fuerat
impleta. Cumqꝫ et cupioſus neſciret qd
pro eo fratres agerent et fratres igno
raſſent quid de illo Cupioſus vidiſſet
vno eodemqꝫ tempore dum cognoſcerꝫ
ille iſti quid egerant atqꝫ iſti ꝯgnoſce
rent ille quid viderat ꝯcordantes ſimul
viſione ⁊ ſacrificio res aperte claruit qꝛ
frater qui defunctus fuerat ꝑ ſalutarem
hoſtiā euaſit ſuppliciū. Petrus.

Ita ſunt valde que dicis ⁊ nō me
diocriter leta. Gregorius

E nobis in dubiū veniant verba
mortuorum confirmāt hec facta
viuēciū. Nā vir vite venerabilꝭ Caſſius
Narmēſis epiſcopus qui cottidianum
offerre conſueuerat deo ſacrificium ſeqꝫ
in lacrimas inter ipā ſacrificiorū archa
na mactabat mādatum domini ꝑ cuiꝰ
dam ſui viſionē ꝑſpiteri ſuſcepit dicens
Age quod agis operare quod operatis
Non ceſſet pes tuus non ceſſet manus
tua Natale apl'orum venies ad me et tri
buam tibi mercedem tuam. Qui poſt an
nos ſeptem ipſo natalicio apl'orum die cū
miſſarum ſolempnia ꝑegiſſet et miſteria
ſacre communionis accepiſſet e corpore

Oc qꝫ quod exiuit.

audiuimus quendā apud hoſtes
in captiuitate poſitum et in vinculis re
ligatum fuiſſe pro quo ſua ꝯiunx diebꝫ
certis ſacrificium offerre cōſueuerat q̄
longo poſt tempore ad ꝯiugem reuer
ſus quibus diebus eius vincula ſolue
rentur innotuit eiuſqꝫ cōiux illos fuiſſe
dies quibus ꝓ eo ſacrificium offerebat
recognouit. Et ex alia nobis re q̄ ante

annos ſeptem geſta eſt certiſſime confir
matur.

Gatus eñi panormitanus epũs
ſicut fideles michi ac religioſi vi
ri multi teſtati ſũt atq; teſtãtur cũ beate
memorie anteceſſoris mei tempore iuſ
ſus eſſet vt romã veniret vim nimie tẽ-
peſtatis pertulit ita ut ſe ex tanto vnda
rum piculo euadere poſſe diffideret· nau
ta vero illi⁹ varaca noĩe qui nũc eiuſdẽ
eccl'ie clericatus officio fungiť poſt na
uẽ carabũ regebat ruptoq; fune cũ eo
dem carabo quem regebat inter vndarũ
cumulos repente diſparuit· Nauis autẽ
cui epiſcopus preerat tandem poſt mul
ta pericula ad Oſticam inſulam flucti
bus quaſſata peruenit· Cũq; die tercio
epiſcopus nautam qui ab eo abrept⁹
in carabo fuerat· In nulla maris parte
viderit apparere vehementer afflictus
mortuum credidit ſed per obſequium
caritatis viuo vnum quod mortuo de
bebat impendit ut omnipotenti deo pro
abſolucione eius anime offerre ſacrifici
um victime ſalutaris iubet quo oblato
reſtaurata naue perrexit ad ytaliam·
Cumq; ad romanum portum veniſſet il
lic nautam reperit quem mortuum pu
tabat· Tunc inopinata exultacione
gauiſus eſt et eum qualiter tot diebus
in illo tanto maris periculo viuere po-
tuiſſet inquiſiuit· Qui videlicet indica-
uit quociens in illius tempeſtatis flucti
bus cum eodem quẽ regebat fuiſſet ca-
rabo verſatus qualiter cum illo vndis
pleno natauerit et quociens eo a ſupe-
riori parte deorſum verſo ipſe carine ei⁹
ſupſederet adiungẽs cum diebus ac no
ctibus hoc inceſſanter faceret iamq; ei⁹
virtus funditus ex fame ſimul et labore
decidiſſet quo enim ordine diuina miſe
ricordia ſeruauerit indicauit. Etenim
quod eciam nunc uſq; teſtatur dicens
laborans in fluctibus atq; deficiens ſu
bito mentis pondere ſum grauatus ita
ut neq; vigilare me crederem neq; de-
preſſus ſompno eſſem· Et ecce in eodem
medio mari me poſito quidã apparuit
qui michi panem ad refectionem detu
lit· Quem mox ut comedi vires recepi
nec longe poſt nauis tranſiens affuit
qui me ab illo vndarum periculo ſuſce
pit atq; ad terram deduxit· Quod ſcili
cet epiſcopus audiẽs requiſiuit diem
atq; illo fuiſſe die reperit quo pro eo
preſpiter in oſtica inſula deo omnipotẽ
ti hoſtiam ſacre oblacionis ymmolauit

A que   Petrus

narras ipſe quoq; in ſicilia poſi-
tus agnoui·   Gregorius

Odirco credo quia hoc tam aper-
te cum viuentibus ac neſcientib⁹
agitur vt cunctis hec agentibus atq;
ſcientibus oſtendatur quia ſi inſolubi-
les culpe nõ fuerint ad abſolucionem
prodeſſe eciam mortuis victime ſacre
oblacionis poſſint· Sed ſciendum eſt
quia illis ſacre victime mortuis pſunt
qui hic viuendo obtinuerunt· Vt eos
eciã poſt mortem bona adiuuent que
hic pro ipſis ab alijs fiunt· Inter hec
autem penſandum eſt ꝙ tucior ſit via
vt bonum quod quiſq; poſt mortem
ſuam ſperat agi per alios agat ipſe dũ
viuit per ſe. Beati⁹ quippe eſt liberum
exire quam poſt vincula libertatem que
rere· Debemus itaq; preſens ſeculum
vel quia iam conſpicimus defluxiſſe to-
ta mente contempnere cottidiana deo
lacrimarum ſacrificia cottidianas car-
nis eius et ſanguinis hoſtias ymmolare
Hec namq; ſingulariter victima ab e-
terno interitu aĩam ſaluat que illã no-
bis mortem vnigeniti p miſteriũ repat

Qui licet reſurgens a mortuis iā non
moritur ⁊ mors ei vltra non dominabi
tur/tñ in ſeipſo immortaliter atq₃ incor
ruptibiliter viuens ꝓ nobis iterū in hͦ
miſterio ſacre oblacōis immolatur · Eiꝰ
quippe ibi corpꝰ ſumitur eius caro in
ppl'i ſalutem partitur eius ſanguis nō
iam in manus infidelū ſed in ora fide-
lium funditur . Hinc ergo penſemus
quale ſit ꝓ nobis hoc ſacrificium quod
ꝓ abſolucōe noſtra paſſionē vnigeniti
filij ſemꝑ imitatur · Quis eñ fidelū ha
bere dubiū poſſit in ipſa ymmolacōis ho
ra ad ſacerdotis vocem celos aperiri in
illo ihesu xp̄i miſterio angelorꝝ choros
adeſſe ſummis yma ſociari terrena cele
ſtibus iūgi vnum ꝗ ex viſibilibꝰ atq₃
inuiſibilibus fieri · Sed neceſſe ē ut cū
hec agimus noſmetipſos deo in cordis
contricōe mactemus q₂ qui paſſionis
dominice miſteria celebramus debemꝰ
imitari quod agimus · Tunc g̊ vere ꝓ
nobis hoſtia erit deo cum nos ipſos ho
ſtiam fecerit · Sed ſtudendum nobis ē
ut eciā poſt oracōis tempora inquantū
deo largiēte poſſumꝰ in ipſo animū ſuo
pondere ⁊ vigore ſeruemus ne poſt co
gitacio fluxa diſſoluat ne vana mentē
leticia ſubrepat et luctum ꝯpunctiōis
anima ꝑ incuriā fluxe cogitacōis ꝑdat
Sic quippe qͦd popoſcerat Anna obti
nere meruit q̄ ſe poſt lacrimas in eodē
mētis vigore ſeruauit · De qua inimirꝝ
ſcriptū ē vultuſq₃ eius non ſūt amplius
in diuerſa mutati · Que igiť non eſt ob
lita quod pecijt non eſt priuata mune-
re quod popoſcit · Sed inter hec ſciendͦ
eſt q₂ ille recte delicti veniam poſtulat
qui prius hoc quod in ipſo delinquitur
relaxat · Munus eñ nō accipiť niſi añ
diſcordia ab animo pellatur dicente ve-
ritate · Si offers munus tuū ante alta-
re ⁊ recordatus fueris q₂ frater tuus ha
bet aliquid aduerſū te relinq̄ ibi munꝰ
tuum ante altare ⁊ vade prius recōcili-
ari fratri tuo ⁊ tunc veniēs offeres mu-
nus tuum · Qua in re penſādum eſt cū
omnis culpa munere ſoluatur ꝗ̄ grauis
eſt culpa diſcordie ꝓ qua nec munꝰ ac
cipitur · Debemus itaq₃ ad ꝓximū ꝗuis
longe poſitum longeq₃ diſiūctum mēte
ire eiq₃ animum ſbdere humilitate illū
ac beniuolencia placare ut ſcilicet ꝯdi-
tor noſter dum tale placitū noſtre men
tis aſpexerit a peccato nos ſoluat quia
munus ꝓ culpa ſumit · Veritatis autem
voce atteſtāte didicimꝰ q₂ ſeruꝰ qui de-
cē milia talenta debebat cū penitēciam
ageret abſolucionem debiti a dn̄o acce
pit · Sed q₂ cōſeruo ſuo centum ſibi de
narios debenti debitum non dimiſit ⁊ hͦ
iuſſus exigi quod ei fuerat iā ꝑ peniten
ciam dimiſſū · Ex quibꝫ videlicet dictis
cōſtat q₂ ſi hoc qͦd in nos delinquiť ex
corde non dimittimus et illud rurſus
exigitur quod nobis iam ꝑ penitēciam
dimiſſū fuiſſe gaudebamus · Igitur dū
ꝑ induiti temporis ſpacium licet dum iu
dex ſuſtinet dum ꝯuerſionem noſtrā is
qui culpas examinat expectat cōflemus
in lacrimis duriciā mētis formemus in
ꝓximis graciā benignitatis · Et audenter
dico q₂ ſalutari hoſtia poſt mortem nō
indigebimus ſi ante mortem deo ipſi ho
ſtia fuerimus ·

Explicit liber quartus
Dyalagorꝝ gregorij.

S 8/41

Collated and perfect
except the last blank
leaf is absent.
pp B. Quaritch Ltd
NB.

9/00

DIALOGI

S.

GREGORII

SINE

LOCO

ET

ANNO

BOZERIAN